ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธานีวัฒน์ บุญโต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
มีนาคม 2542

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(อาจารย์อุษณา กาญจนทัต)

.....กรรมการ
(อาจารย์พัธนี โชติกเสถียร)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์อุษณา กาญจนทัต)

.....กรรมการ
(อาจารย์พัธนี โชติกเสถียร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์วินัย ภู่ระหงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์สุจิรา ศิริไปล์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อุษณา กาญจนทัต ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์พัธนี โชติกเสถียร กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งให้ความเมตตาห่วงใยแก่ผู้วิจัยอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์วินัย ภู่ระหงษ์ และอาจารย์สุจิรา ศิริไปล์ ที่กรุณาเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ที่คอยให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ บังอร ฤทธาภรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล ที่ได้กรุณาให้แนวคิด คอยให้คำปรึกษา ตลอดทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการทำงานวิจัย ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณหยก บูรพา เจ้าของวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์จัดหาเอกสารให้ยืม และเสียสละเวลาในการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ความประทับใจในความรัก ความห่วงใย ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจจากญาติพี่น้อง ทั้งทางฝ่ายตนเอง และฝ่ายภรรยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภรรยา และบุตรอันเป็นที่รัก นับเป็นพลังสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเอื้ออาทรทั้งหมดนี้เป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงปัจจุบัน

ธานีวัฒน์ บุญโต

สารบาญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	ข้อตกลงเบื้องต้น	6
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2	สภาพสังคมของชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	15
	การเดินทางออกนอกประเทศของชาวจีน	15
	สาเหตุการอพยพเข้ามาในประเทศไทย	16
	กลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย	17
	ชาวจีนตั้งถิ่นฐานในแถบต่าง ๆ ของประเทศไทย	19
	ความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับประเทศไทยก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	19
	ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-4)	20
	ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)	21
	ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6)	23
	ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	24
	ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง-ปัจจุบัน)	25
	การประกอบอาชีพของชาวจีนในประเทศไทย	27
	ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทย	28
	ความจำเป็นในการธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาวจีน	42
	การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับชาวไทย	43
3	วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา	46
	ครอบครัวและเครือญาติ	46

บทที่ หน้า

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน 64
ค่านิยม 67
ความเชื่อ 76
ขนบธรรมเนียมประเพณี 81
แนวคิดเชิงศาสนา 84
การศึกษา 87
การปฏิบัติตามกฎหมาย 88
การบันเทิง 93
ความภาคภูมิใจในภาษาแม่ 95

4 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน ของ หยก บูรพา 98
ประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีน 98
ประสงค์จะให้เป็นแบบอย่าง อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 101
คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน 109
สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย 110

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 114
สรุปผล 114
อภิปรายผล 117
ข้อเสนอแนะ 118

บรรณานุกรม 119

ภาคผนวก 123

ประวัติย่อผู้วิจัย 150

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับชีวิตและสังคมเพราะผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้พยายามถ่ายทอดชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในแง่มุมต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้รับรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ การศึกษาวรรณกรรมจึงเสมือนได้ศึกษาชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นด้วย ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2523 : คำนำ) กล่าวว่า "วรรณกรรมสะท้อนภาพสังคม และชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย แสดงความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สภาพวัฒนธรรม ระดับการศึกษา และการรับรู้ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นไม่ทางตรงก็ทางอ้อม" และ เตมีย์ ภิรมย์สวัสดิ์ (2522 : 74) กล่าวว่า "วรรณกรรมนั้นไม่ว่าของชาติใด เป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ชีวิตมนุษย์ของชาตินั้น การอ่านวรรณกรรมจึงมีประโยชน์ในแง่การศึกษามนุษย์ ขึ้นชื่อว่ามนุษย์แม้ว่าสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมจะแตกต่างกันในแต่ละชาติแต่ละภาษา หากได้พิจารณาแก่นแท้ของความรู้สึกนึกคิด และจิตใจแล้ว มนุษย์ก็ย่อมเหมือนกันทั้งสิ้น ต่างกันก็เพียงปฏิกิริยาที่แสดงออกต่อสังคมภายนอกเท่านั้น"

สังคมไทยประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติหลายศาสนาที่มีการผสมผสานกันมาในอดีตเป็นเวลานาน ชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดคือชาวจีน ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยทำมาหากินเพื่อสร้างฐานะให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ชาวจีนจึงทำงานด้วยความขยันขันแข็ง เมื่ออพยพเข้ามาครั้งแรกนั้นทำงานรับจ้างสารพัด ต่อมาเริ่มทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วขยายขึ้นประกอบอาชีพค้าขายได้อย่างมั่นคง และมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น การจากบ้านเกิดเมืองนอนมา อยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้าในท้องถิ่นอื่น ๆ จึงทำให้ชาวจีนมีการรวมตัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรวมตัวของชาวจีนนี้ก่อให้เกิดรูปแบบสังคมชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และมีความสัมพันธ์กับชาวไทยอย่างใกล้ชิด เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ซึ่งกันและกัน เพื่อปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมไทย เป็นคนไทยเชื้อสายจีน แต่ชาวจีนยังคงมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี การดำรงชีวิตเป็นของตัวเอง ดังที่ สุชาดา ตันตะสุรฤกษ์ (2532 : 23) กล่าวว่า เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ได้นำเอาแบบแผนทางสังคม และวัฒนธรรมในสังคมดั้งเดิมติดตัวเข้ามาด้วย นานเข้าก็ได้พยายามประยุกต์ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของตน จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะในสังคมไทย

ภาพชีวิตของชาวจีนปรากฏอยู่ในวรรณกรรมมากกว่าชนชาติอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

น่าศึกษาอย่างยิ่ง อีกทั้งชาวจีนยังเป็นกลุ่มชนที่มีจำนวนมาก แทบจะเรียกได้ว่าอยู่ในทุกมุมของสังคม และมีบทบาทที่เกี่ยวพันกับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยอย่างใกล้ชิด ชีวิตของชาวจีนเข้ามามีบทบาทในวรรณกรรมไทยมานานแล้ว ผู้ประพันธ์หลายคน ได้สร้างวรรณกรรมสะท้อนชีวิตชาวจีนไว้ เช่น สีฟ้า เขียนนวนิยายเรื่อง "กิ่งไผ่" โบตั๋น เขียนนวนิยายเรื่อง "จดหมายจากเมืองไทย" โสภาค สุวรรณ เขียนนวนิยายเรื่อง "กระท่อมไม้ไผ่" หยก บูรพา เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นเกี่ยวกับคนจีนเป็นจำนวนมาก และเสนอชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ไว้มากมาย

หยก บูรพา มีนามจริงว่า เฉลิมศักดิ์ รงคผลิน เป็นนักเขียนคนไทยเชื้อสายจีน ที่ได้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นสะท้อนชีวิตชาวจีนไว้อย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ เขาใช้นามปากกา หยก บูรพา เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นสะท้อนชีวิตของชาวจีนในประเทศไทย อันแสดงถึงความเป็นเอกภาพของผลงานเฉพาะตัวผู้เขียนเอง ทั้งงานเขียนก็อ่านง่ายไม่ซับซ้อน

หยก บูรพา มีเชื้อสายจีน จึงถ่ายทอดชีวิตของชาวจีนได้อย่างสมจริง ดังที่ หยก บูรพา (2533 : คำนำ) กล่าวว่า " ข้าพเจ้ามีเชื้อสายจีน ไม่เคยปิดบังหรือบิดเบือน และไม่เคยคิดว่าเป็นปมด้อย หรือเป็นความน่าอับอายแต่อย่างใด ทั้งยังได้แสดงออกอยู่เสมอด้วยการพูดคุยเป็นภาษาจีนกับคนจีนที่ไม่คล่องต่อการใช้ภาษาไทย และบ่อยครั้งได้ใช้ภาษาจีนเป็นสื่อในการเจรจากิจธุระที่จำเป็น อันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ได้รับรู้ได้รับฟังถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนจีนเสมอ แม้แต่การดำรงชีวิตประจำวันขณะนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่อาจหลีกพ้นจากข้อวัตรทางขนบธรรมเนียมประเพณี และศรัทธาความเชื่อแบบพื้นบ้านของชาวจีนได้ "

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน เพื่อความรู้ความเข้าใจ แนวทางการดำเนินชีวิต การสืบสานวัฒนธรรมของชาวจีน แม้จะเข้ามาอยู่เมืองไทยเป็นเวลานานแต่ก็ไม่ทอดทิ้งประเพณีเดิม เช่น การไหว้เจ้า ตรุษจีน สารทจีน เช็งเม้ง แซยิด เป็นต้น จึงเลือกวิเคราะห์วรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา เนื่องจากงานเขียนของ หยก บูรพา จำนวนมากมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนจีนในประเทศไทย จึงเป็นข้อมูลเพียงพอแก่การที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา

จากการสัมภาษณ์ หยก บูรพา ที่บ้านเลขที่ 299 ถนนลาดพร้าว 107 หมู่บ้านดีสมโชค บางกะปิ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2538 เวลา 13.30 น. ถึงการเขียนวรรณกรรม หยก บูรพา กล่าวว่า "อยู่กับก๋ง เป็นภาพจำลองชีวิตจริง เจตนาที่จะสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในชนบทสมัยปี 2500 โครงเรื่องสร้างขึ้นอิงชีวิตจริงเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ตัวเราเองเป็นเด็กชายหยก ก๋งจริง ๆ ของเราเป็นก๋งในเรื่อง ปี 2506 เรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ ได้พักอาศัยกับญาติอยู่ที่เยาวราชสี่แยกวัดตึก ทำให้คุ้นเคยกับย่านสำเพ็งมาก ต่อมาจึงเขียนเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" ฉากต่าง ๆ อยู่ในสำเพ็งตลอดเรื่อง"

แม้ระยะเวลาที่เขียนเรื่องราวต่าง ๆ จะห่างกัน แต่หยก บูรพา ก็กล่าวในคำนำเรื่องสั้น

"มาจากโพ้นทะเล" ว่า "เรื่องราวเกี่ยวกับคนจีนในเมืองไทย ข้าพเจ้าชอบที่จะเขียนถึงชีวิตในอดีตที่ตกตะกอนอยู่ในความประทับใจ และเรื่องราวทั้งหมดเป็นประสบการณ์จริง ๆ ในชีวิต และมีทั้งที่เป็นเรื่องปรุงแต่งขึ้นเมื่อได้กระทบกับเหตุการณ์ที่ผ่านพบมาในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า"

หยก บูรพา เขียนนวนิยายมีเนื้อหาสาระที่ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่าน ใช้ภาษาได้ดีงานเขียนจึงมีคุณค่าและได้รับรางวัลหลายเรื่อง นวนิยายเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2519 และ เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย จากการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2521 (ในปีนั้นไม่มีนวนิยายเรื่องใดได้รับรางวัลดีเด่น) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ นำผลงานเรื่อง "เศรษฐศาสตร์ในห้องแถว" มาเป็นเรื่องสั้นเสริมทักษะสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นวนิยายเรื่อง "อยู่กับก๋ง" และ "กตัญญูพิศวาส" เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมของ หยก บูรพา มีคุณค่าและสาระที่เยาวชนควรได้ศึกษาในแง่ของการดำเนินชีวิต ความบากบั่นต่อสู้ชีวิตอย่าง ใฝ่ดีใฝ่เจริญของตัวละคร

งานของ หยก บูรพา ได้รับการวิจารณ์ว่า เป็นงานเขียนในเชิงสร้างสรรค์ ควรเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต ความคิดอ่านที่ดีและให้ข้อคิดเห็นที่ดีของตัวละครชาวจีน เช่น ก๋ง ดังที่ พินิจ หุตะจินดา (2537:38) วิจารณ์ เรื่อง "อยู่กับก๋ง" ว่า"เป็นนวนิยายที่ฉายภาพความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนกับคนไทยในแง่มุมที่ดีงาม ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติต่อชีวิต สังคม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีกฎเกณฑ์ "

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2533 : 638) ได้กล่าวไว้ในบทเสริมท้าย เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" ว่า หยก บูรพา ได้พยายามจำลองชีวิตความเป็นอยู่ย่านสลัมที่ชาวจีนอาศัยอยู่ให้ผู้อ่านได้เห็น นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดความเชื่อ อุปนิสัยใจคอของคนจีนให้ผู้อ่านได้รู้ สิ่งเหล่านี้เขาได้จากประสบการณ์ที่คุ้นเคยกับย่านที่อยู่ของคนจีนที่มีฐานะยากจนมามากพอสมควร ส่วนที่มาของเรื่องได้แรงบันดาลใจจากชีวิตจริงของครอบครัวหนึ่ง ที่เขาประทับใจเรื่องความเสียสละ ความกตัญญูรู้คุณ และความพยายามในการรักษาระเบียบประเพณีไว้

สังคมของชาวจีนในประเทศไทยจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ทำให้มีการเกื้อกูลกันในหมู่ชาวจีนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นชาวจีนที่มีฐานะระดับใด ดังที่แสดง ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปรากฏในเรื่องสั้น "มาจากโพ้นทะเล" (ม.ป.ป. : 116-117) ว่า

"คนจีนไม่ว่าเชื้อสายใดก็ตามต่างก็ให้ความสำคัญแก่ แซ่ และ ภูมิลำเนา เป็นอย่างมาก ถ้าปรากฏว่ามีแซ่เดียวกัน หรือมีความเกี่ยวดองกันทางหนึ่งทางใดอยู่บ้าง หรือมีพื้นเพมาจากมณฑลเดียวกันในเมืองจีน ก็จะถือเสมือนเป็นญาติพี่น้องกันขึ้นมาทีเดียว แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะเกิดต่างแซ่อยู่ต่างมณฑลกันก็ตามที สัญชาตญาณของคนสายเลือดเดียวกัน ก็เข้มข้นพอที่จะทำให้เกลียวไมตรีกระชับแน่นได้ไม่ยากเลย และนั่นย่อมส่งผลสะท้อนไปถึงการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ต่อไปด้วย นี่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนจีนที่ไม่เคยหายหกตกหล่นไปไหน ไม่ว่าจะเป็นคนจีนที่มีระดับฐานะเท่าเทียมกันหรือแตกต่างกันก็ตาม"

หยก บูรพา เป็นนักเขียนที่สะท้อนชีวิตชาวจีนไว้หลายด้าน วรรณกรรมของเขาไม่เพียงแต่สะท้อนวิถีชีวิต หากแต่มีสารัตถะอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก เช่น ให้ข้อคิดคติเตือนใจ กำลังใจ เป็นแบบอย่างที่ดีงาม เรื่องของ หยก บูรพา นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจผู้คนและโลกทัศน์ จึงทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมของ หยก บูรพา ว่าผู้เขียนได้สะท้อนวิถีชีวิตของชาวจีนไว้ในลักษณะใด และมีจุดมุ่งหมายอย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน ที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา
2. เพื่อวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบวิถีชีวิตของชาวจีน และจุดมุ่งหมายการเขียนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา เพื่อให้เข้าใจอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม และเห็นความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะนวนิยายและเรื่องสั้นของ หยก บูรพา ที่สะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน ประกอบด้วยนวนิยาย 8 เรื่อง และรวมเรื่องสั้น 8 ชุด
2. นวนิยายและเรื่องสั้นที่นำมาศึกษา มีรายชื่อและปีที่พิมพ์ครั้งแรก ดังนี้

2.1. นวนิยายมี 8 เรื่อง

อยู่กับก๋ง (2519)
กตัญญูพิศวาส (2521)
น้ำใจแม่ (2522)
ค้าแบบจีน (2523)
นักสู้หน้าหยก (2523)

เทพธิดาสำเพ็ง (2536)

บาปสีชมพู (2536)

พิศวาสมืด (2537)

2.2. รวมเรื่องสั้นมี 8 ชุด

2.2.1. รวมเรื่องสั้นชุด "มาจากโพ้นทะเล" (ม.ป.ป.) ประกอบด้วยเรื่อง

ศักดิ์ศรีชีวิต

กาฝากห้องแถว

ทางออกที่ถูกปิด

ดอกไม้ห้องแถว

สุสานสวรรค์

เลือดเนื้อเชื้อไข

2.2.2. รวมเรื่องสั้นชุด "คิดอย่างก๋ง" (2520) ประกอบด้วยเรื่อง

บัวบูชา

ปรัชญาหาบเร่

เศษอาหาร

นักเลงห้องแถว

ขุนนางห้องแถว

ไอ้ตี๋ประชาบาล

2.2.3. รวมเรื่องสั้นชุด "ตลาดชีวิต" (2520) ประกอบด้วยเรื่อง

วันและคืนฤดูร้อน

ความสุขในบ้าน

ก๋งเข้ากรุง

ระหว่างตำนานกับการค้า

มลทินชีวิต

2.2.4. รวมเรื่องสั้นชุด "เด็กห้องแถว" (2520) ประกอบด้วยเรื่อง

เศรษฐศาสตร์ในห้องแถว

โพยก๊วน

คนพันธุ์

เนื้อนาบาป

กองขยะ

เพื่อคนที่ยังอยู่

2.2.5. รวมเรื่องสั้นชุด "เกิดกลางตลาด" (2521) ประกอบด้วยเรื่อง

ทาสน้ำเมา

คู่สม

ชีวิตขมของคีรี บูน

วันหนึ่งก่อนเปิดเทอม

2.2.6. รวมเรื่องสั้นชุด "คนขายแรง" (2522) ประกอบด้วยเรื่อง

น้ำนอกขัน

เที่ยวตรุษจีน

อาหารห้องแถว

ดอกไม้สีขาว

งานเลี้ยง

2.2.7. รวมเรื่องสั้นชุด "น้ำใจก๋ง" (2523) ประกอบด้วยเรื่อง

นางบ้า

คืนเศร้า

สันดานผู้ร้าย

2.2.8. รวมเรื่องสั้นชุด "ชู้" (2524) ประกอบด้วยเรื่อง

ชู้

แต๊ะเอีย

เมียอาถรรพณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ชาวจีน หมายถึง ผู้ที่อพยพมาจากประเทศจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งเป็นบุตรหลานของคนจีนที่เกิดในประเทศไทย และเป็นตัวละครที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมของ หยก บูรพา

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาประวัติ และผลงานของ หยก บูรพา
2. ศึกษานวนิยาย และเรื่องสั้น ของ หยก บูรพา ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวจีน

ในประเทศไทย

3. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

4. ศึกษาสภาพสังคมของชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน ที่ปรากฏในวรรณกรรม ของ หยก บูรพา

6. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของหยก บูรพา

7. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
   1.1. เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม
   1.2. เอกสารเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนในการสร้างวรรณกรรม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   2.1. งานวิจัยเกี่ยวกับชีวิตชาวจีนในวรรณกรรม
   2.2. งานวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนชีวิตในวรรณกรรม
   2.3. งานวิจัยเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเขียนวรรณกรรม

1. <u>เอกสารที่เกี่ยวข้อง</u>

1.1. <u>เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม</u>

วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แยกออกจากกันไม่ได้ มีผู้กล่าวอยู่เสมอว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมหรือเป็นกระจกส่องสังคมก็อาจได้

สมพร มันตะสูตร (2524 : 16) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของวรรณกรรม กับสังคมว่ามี 4 ลักษณะดังนี้

1. ชีวิต และสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรม และวรรณกรรมมีส่วนพัฒนาแนวทางของสังคมในบางระดับ

2. วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพของสังคมในแต่ละยุค และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นชีวิตในบางแง่มุมที่ประวัติศาสตร์มิได้บันทึกไว้

3. บทบาทของวรรณคดี หรือวรรณกรรมในแง่ที่มีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งบวก และลบนั้น หมายถึงว่า ผู้สร้างผลงานวรรณกรรมมีเป้าหมายในการสร้างวรรณกรรม เพื่อสนับสนุนส่งเสริม

ระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

4. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม หรือนักเขียนในฐานะเป็นแหล่งรวมชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งนักเขียนย่อมนำไปเป็นวัตถุดิบในการเขียนเสมอ และงานเขียนจะมีลักษณะเนื้อหา รูปแบบอย่างไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญทางสังคมว่า ขณะนั้นสภาพสังคมเป็นอย่างไร คนในสังคมประสงค์จะอ่านเรื่องราวประเภทใด ผู้เขียนก็ต้องสร้างงานนั้นเพื่อสนองความปรารถนาของผู้อ่านอยู่เสมอ อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมนั้นมีทั้งภายในและภายนอก นั่นคือ ทั้งเรื่องของรูปธรรม เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ และอิทธิพลภายใน นั่นคือ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่มีต่อแนวความคิดของนักเขียน

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 6-10) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมไว้ 3 ลักษณะคือ

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม ภาพสะท้อนนี้มิใช่การบันทึกเหตุการณ์แบบประวัติศาสตร์ แต่สะท้อนประสบการณ์ของกวี หรือผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมแทรกอยู่ อาจเป็นด้านรูปธรรม คือ เหตุการณ์ทั่วไป หรือนามธรรมอันหมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของกวีหรือผู้เขียน

2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือกวี กวีอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง ซึ่งล้วนเป็นสิ่งกำหนดทัศนะของกวี

3. วรรณกรรมหรือกวี มีอิทธิพลต่อสังคม กวีสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน และมีทัศนะที่กว้างไกล เข้าใจ และเข้าถึงสภาพของมนุษย์ และสังคม วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคม อาจเป็นไปได้ทั้งอิทธิพลภายนอก เช่น การแต่งกาย หรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม อิทธิพลภายใน คือ อิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยมรวมทั้งความรู้สึกนึกคิด กวีจึงมีบทบาทในฐานะผู้นำแนวความคิดของสังคม และผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง

รื่นฤทัย สัจจพันธ์ และธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2522 : 109) กล่าวถึงวรรณกรรมกับสังคมว่า

เมื่อมองวรรณกรรมโดยส่วนรวมแล้ว ก็พบว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย สังคมเปลี่ยนไปอย่างไรวรรณกรรมก็เปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับสังคมนั้นด้วย และโดยทั่วไปแล้ว สังคมมักจะมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม สังคมมีส่วนกระตุ้น หรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้วรรณกรรมเดินไปในทิศทางที่สังคมกำหนด ลักษณะของวรรณกรรม แนวโน้มของวรรณกรรม ตลอดจนคุณค่า หรือความไร้สาระของวรรณกรรม ก็ด้วยอิทธิพลของสังคมที่แฝงเร้นอยู่ทั้งนั้น

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2521 : 67) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับชีวิตว่า

วรรณกรรมเป็นบทที่ได้ประมวลชีวิตไว้แล้ว และได้สรุปปัญหาต่าง ๆ ไว้เป็นเสมือนศูนย์รวมของแบบอย่างของชีวิตที่มีลักษณะทั่วไป ส่วนชีวิตของคนธรรมดามีลักษณะเฉพาะ เพราะฉะนั้น วรรณกรรมจึงมีประโยชน์ตรงที่ว่าถ้าเราศึกษาวรรณกรรมก็เท่ากับศึกษาชีวิตที่เป็นแบบอย่างไว้แล้ว ถ้าหากว่าไม่มีชีวิต วรรณกรรมก็เกิดขึ้นไม่ได้ หรือถ้าไม่มีวรรณกรรมชีวิตไม่สามารถจะมีแนวทางที่ถูกต้องและดีงามได้ ทั้ง 2 อย่างจะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ชีวิตจึงเป็นเสมือนพื้นฐานและวรรณกรรมก็เป็นเสมือนประทีปส่องทาง

วิภา กงกะนันท์ (2520 : 83) กล่าวว่า นวนิยายเป็นศิลปกรรมที่ผู้สร้างพยายามเลียนแบบวิถีชีวิตของปุถุชน เป็นเรื่องของความรู้สึก ความคิด จินตนาการ ความฝัน และ ประสบการณ์ของมนุษย์ โดยทั่วไปผู้เขียนจะใช้ตัวละครเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ในชีวิตจริง ออกมาตีแผ่ให้เห็นในลักษณะชีวิตที่แตกต่างกัน ฉะนั้นตัวละครในนวนิยาย จึงเปรียบเสมือนภาพจำลองของมนุษย์

วิทย์ ศิวะศริยานนท์ (2514 : 61) กล่าวถึงเรื่องราวในวรรณคดียังคงวนเวียนอยู่ในสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. เรื่องที่ว่าด้วยพฤติการณ์ของบุคคล หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตส่วนตัว การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์ภายนอกที่มากระทบกระทั่งบุคคลนั้น

2. เรื่องราวที่ว่าด้วยความจัดเจนของชีวิต (Experience) มนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ได้แก่ ปัญหาธรรมดาของชีวิต เช่น ปัญหาเรื่องความตาย โชคชะตา บุญบาป พระเจ้า หรืออำนาจสูงสุดในโลก และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เป็นต้น

3. เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม

4. เรื่องธรรมชาติภายนอก เช่น สัตว์ พืชพันธุ์ และสิ่งที่ปราศจากชีวิต อันเป็นเวทีสำหรับการแสดงบทบาทต่าง ๆ ของมนุษย์

5. เรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศิลปะ วรรณคดี อุตสาหกรรม เป็นต้น

1.2. เอกสารเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนในการสร้างวรรณกรรม

มีผู้ให้แง่คิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการสร้างงานในวรรณกรรมหรือให้ความสำคัญของวรรณกรรมและวรรณคดีไว้ดังนี้

สวน ลายสือ (2535 : 63-64) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสร้างงานในวรรณกรรม จะมีแก่นที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายหลัก หรือภาพรวมของวรรณกรรม ที่สะท้อนความต้องการของนักเขียนออกมาว่าลีลาของตัวละคร หรือข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ให้ความกระจ่างชัด ให้ความประทับใจผู้อ่านเกิดภาพพจน์ในด้านใด ซึ่งภาพรวมของวรรณกรรมมีพื้นฐานมาจากกระบวนต่อเนื่องของจุดมุ่งหมายภายในตัวมันเองของแต่ละฉากแต่ละนาฏกรรม

2. จุดมุ่งหมายภายในตัวมันเองของแต่ละฉาก แต่ละนาฏกรรม คือ ความสมบูรณ์ไปด้วยเนื้อหาสาระ นักประพันธ์อาศัยรูปแบบของการเขียนไปกล่อมเกลาข้อมูล ความรู้ หรือประสบการณ์ชีวิต เพื่อหลอมเข้าเป็นเรื่อง เป็นฉากหรือพฤติกรรมตัวละครให้สะท้อนจุดหมายอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเด่นชัด หรืออาจจะสะท้อนจุดหมายรอง ๆ ลงมา ที่หลากหลายรสมีทั้งแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น ทะเลาะวิวาท ริษยา ฆ่า รัก โศกเศร้า เสียใจ คุณธรรม หรือปรัชญาชีวิต ฯลฯ

ชัตสุณี สินธุสิงห์ และคณะ (2532 : 1) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของวรรณคดีว่า วรรณคดีเป็นเรื่องราวของจินตนาการ อารมณ์ และความคิด ที่ผู้แต่งมุ่งจะให้ความบันเทิง ความรู้ประสบการณ์ และแง่คิดต่าง ๆ ดังนั้นวรรณคดีจึงเป็นอาหารทางใจ และมุ่งที่จะช่วยยกระดับสติปัญญา และจิตใจ

นอกจากนี้ ชัตสุณี สินธุสิงห์ และคณะ (2532 : 26) ยังกล่าวถึงการชี้นำของกวีว่า

ความคิดที่กวี ชี้นำแก่สังคมนี้ครอบคลุมกว้างขวางไปทุกด้าน ทั้งด้านค่านิยม วัฒนธรรม และความประพฤติของคนในสังคม ด้านศาสนา และปรัชญา ตลอดจนการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ การชี้นำของกวีอาจเป็นไปในรูปของการแสดงให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติตน แนวความคิดใหม่ ๆ หรือชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่สังคมนั้นเผชิญอยู่ และหากผู้อ่านเกิดคล้อยตามเห็นจริงในสิ่งที่วรรณกรรมได้กล่าวไว้ จนถึงขั้นลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้นแล้ว ก็เรียกได้ว่า วรรณกรรมนั้นมีอิทธิพลโดยตรงต่อสังคม

จิตต์นิภา ศรีไสย์ (2528 : 20) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของวรรณคดีว่า

วรรณคดีเป็นหนังสือที่มนุษย์แต่งขึ้น เพื่อกระตุ้นเร้าจิตใจให้เพื่อนร่วมชาติเกิดความรู้สึกนึกคิดเห็นเป็นอารมณ์สะเทือนใจ วรรณคดีมักมีเจตนามุ่งหมายจะให้เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือต้องการสั่งสอนศีลธรรมโดยตรง คือ สอนให้เอาอย่าง หรือสอนว่าอย่าให้เอาอย่าง

รื่นฤทัย สัจจพันธ์ และธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2522 : 112) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเขียนเรื่องว่า

การเขียนเรื่องนั้นผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์จะสื่อความคิด หรือความเห็นหลายแนวให้บังเกิดผล สามารถผลักดัน หรือเปลี่ยนแปลงสังคมที่เขาเห็นว่ามีปัญหาควรแก้ไขได้ด้วยการเสนอเรื่องอย่างมีระบบระเบียบ มีขั้นตอน และมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้อ่านตื่นตัวและตั้งใจ นอกจากนี้เพื่อให้แนวคิดที่ผู้เขียนเสนอ ซึ่งเข้าใจยากสามารถอ่านง่ายขึ้น ผู้ประพันธ์ก็อาจจะมีการเปรียบเทียบหรือวาดภาพให้เห็น เพื่อกระตุ้นให้เราคิด หรือต่อเติมเสริมความให้เราเข้าใจ

แนวความคิดหลักของผู้เขียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2521 : 94-95) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาวรรณคดี ดังนี้

1. ชาติใดมีวรรณคดี คนในสังคมของชาตินั้นย่อมได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า เพราะวรรณคดีให้ทั้งความบันเทิง ปัญญา และความเข้าใจในธรรมชาติ และมนุษยชาติ

2. อัจฉริยภาพของกวี หรือผู้ประพันธ์วรรณคดีแสดงออกมาในรูปของวรรณศิลป์ และความนึกคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต และจริยธรรมของสังคม

3. การศึกษาวรรณคดีช่วยให้เกิดความเข้าใจในลักษณะของสังคมไทย ทั้งในแง่ดี และแง่ด้อย ทำให้เกิดความเข้าใจในชีวิต และเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น

4. วรรณคดีเป็นเครื่องมือที่กวี หรือผู้ประพันธ์ใช้เป็นทางระบายอารมณ์ในด้านต่าง ๆ และบางทีก็ใช้วรรณคดีไปทางสร้างสรรค์ก็จะช่วยพัฒนาสังคมได้มาก แต่ถ้าเป็นไปในทางทำลายก็อาจนำความหายนะมาสู่สังคมได้เช่นกัน

5. ค่านิยมของคนบางคนอาจขัดแย้งกับสังคม ถ้าสังคมมีสิ่งผิดพลาดและเลวทรามเกิดขึ้น ข้อเขียนของบุคคลเหล่านั้นที่ปรากฏในวรรณคดี ก็จะทำหน้าที่เป็นมโนธรรมของสังคม และจะช่วยชักจูงสังคมไปในทิศทางอันถูกต้อง

6. วรรณคดีช่วยพัฒนาสังคมทั้งทางวัตถุและจิตใจ ทางด้านวัตถุเห็นได้จากการมีหนังสือดี ๆ ไว้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติอวดชาวโลกได้ นอกจากนั้นทางด้านวัตถุยังมีการนำเรื่องราวจากวรรณคดีไปแสดงในรูปแบบของศิลปะแขนงอื่น ๆ ได้อีกมาก เช่น ภาพเขียน พุทธศิลป์ ประติมากรรม ละคร ดนตรี ภาพยนตร์ ฯลฯ ส่วนทางด้านจิตใจนั้นก็ช่วยให้คนได้รับความบันเทิง และยกระดับจิตใจคนในสังคมให้สูงขึ้น

7. วรรณคดีประเภทคำสอนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนานั้น มีบทบาทสำคัญมากในการช่วยพัฒนาสังคมไทย ทั้งนี้เพราะทำให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ และช่วยให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สงบสุขพอสมควรเพราะเมื่อคนในสังคมมีธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วก็ย่อมช่วยรักษาความเป็นปกติสุขของสังคมไว้ได้

สถิตย์ เสมานิล (2519 : 10) กล่าวถึงความรู้ที่ผู้อ่านได้รับจากวรรณคดีว่า

วรรณคดีไม่เพียงแต่ให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในความงามความดีเท่านั้น วรรณคดียังให้เกร็ดความรู้ต่าง ๆ เช่น ประวัติบุคคลสำคัญของชาติ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คติชาวบ้าน และแม้แต่เทพนิยายต่าง ๆ เพราะกวีท่านมีศิลปะในการแต่ง คือท่านแทรกเรื่องเหล่านี้เข้าไว้อย่างเหมาะเจาะ เราจึงไม่รู้สึกว่าเราอ่านตำรา แต่เมื่ออ่านแล้วเราก็ได้ความซาบซึ้งในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่รู้สึกตัว

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518 : 18) ให้ความเห็นว่างานเขียนมีผลสะท้อนต่อผู้อ่าน 2 ประการ

1. ผลสะท้อนทางอารมณ์ พิจารณาได้จากปริมาณของความเพลิดเพลินที่ได้จากการอ่าน เช่น อารมณ์ร่วม อารมณ์คล้อยตาม ความลึกซึ้ง ความตื่นเต้น ฯลฯ ข้อควรระวังคือ ถ้าหากจะถือผลสะท้อนทางอารมณ์มากเกินไป อาจทำให้เป็นการยากที่จะขจัดความรู้สึกมีอคติ และอัตวิสัยส่วนตัว

2. ผลสะท้อนทางความคิด ในปัจจุบันมีนักวิจารณ์คิดว่า ผลสะท้อนทางเนื้อหาความคิดเป็นคุณค่าสำคัญของงาน ซึ่งบางทีเป็นส่วนถูกต้องอยู่ไม่น้อย ถ้าหากผลงานนี้แสดงออกอย่างสมจริง ไม่บิดเบือน และมีความกระชับทางศิลปะ การเพ่งเล็งในแง่นี้ก็คือ การกล่าวว่าวรรณกรรมควรจะให้ประโยชน์ในการรับใช้เป้าหมายของชีวิต หรือทัศนคติอันดีงาม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. งานวิจัยเกี่ยวกับชีวิตชาวจีนในวรรณกรรม

เอื้อนจิตร จั่นจตุรพันธ์ (2524) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมจีน (แปล) ประเภทกำลังภายใน ในด้านคุณค่าของวรรณกรรม และ สภาพสังคมและค่านิยมทางสังคม พบว่า คุณค่าประการสำคัญในวรรณกรรมจีนกำลังภายในคือ การแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมในด้านความกตัญญูต่อบิดามารดา และอาจารย์ ความรักชาติ ความถูกต้อง และความยุติธรรม

ส่วนสภาพสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนกำลังภายใน เป็นสภาพสังคมทางการปกครอง ลัทธิศาสนา คือ ลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธ ตลอดจนการศึกษาวิทยายุทธ และค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนกำลังภายใน คือ มีความกตัญญูกตเวที มีความซื่อสัตย์และรักษาสัจจะ ยกย่องผู้มีวิทยายุทธสูงและผู้กล้าหาญ นับถือผู้อาวุโส นับถือเพื่อนเป็นพี่น้องร่วมสาบาน ยกย่องฐานะและบทบาทของสตรี นับถือฟ้าดิน ยกย่องเงินตรา ยกย่องอำนาจ การยอมรับความอาฆาตแค้น และการรู้จักถ่อมตน

นวลศรี จงถาวร (2524) ศึกษาวิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทความที่เกี่ยวข้องกับชีวิตชาวจีนในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในด้านบทบาทของชาวจีนในพระราชนิพนธ์บทความพบว่า ในพระราชนิพนธ์บทความของพระองค์ได้แสดงถึงปัญหาและบทบาทของชาวจีนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ ดังนั้น พระองค์จึงปลูกฝังความรู้สึกที่เป็น “ไทย” ให้แก่ชาวจีน เพื่อจะลดความรู้สึกชาตินิยมของชาวจีนลง และในขณะเดียวกันก็ทรงปลุกใจให้คนไทยรักชาติอีกทางหนึ่งด้วย

2.2. งานวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนชีวิตในวรรณกรรม

จันทนา อินทรัตน์ (2536) ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ กับสภาพสังคมชนบทภาคเหนือ พบว่า นวนิยายของมาลา คำจันทร์ เป็นนวนิยายแสดงสีสัน และกลิ่นอายของท้องถิ่น ผู้เขียนสะท้อนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตตลอดจนปัญหาในการดำรงชีวิตของชาวนาชาวเขาในชนบทภาคเหนือ ภาพของผู้คนในนวนิยายมีลักษณะการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย และผูกพันกับธรรมชาติอย่างแน่นแฟ้น คนในชนบทภาคเหนือ แม้จะมีฐานะยากจน มีปัญหาทางเศรษฐกิจ พวกเขาก็ต่อสู้เพื่อต้องการชีวิตที่ดีขึ้นไม่ขมขื่นกับชีวิต และมีความสุขตามอัตภาพ

ประเสริฐ ไสววรรณ (2532) ศึกษาวิเคราะห์นวนิยาย และเรื่องสั้นของ คำพูน บุญทวี ที่สะท้อนชีวิตชาวชนบทอีสานในด้าน สภาพสังคมชนบท ด้านค่านิยม และความเชื่อ พบว่า คำพูน บุญทวี เป็นนักเขียนบันเทิงคดีที่มุ่งเสนอชีวิต และความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีสานโดยเฉพาะ เขาได้นำประสบการณ์ชีวิตทั้งในชนบทอีสานและท้องถิ่นภาคใต้ ที่ได้ไปใช้ชีวิตอยู่มาสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมขึ้นด้วยท่วงทำนองเขียนและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาอย่างมีศิลปะ มีผลทำให้เรื่องสั้น และนวนิยายของเขามีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากวรรณกรรมบันเทิงคดีของนักเขียนคนอื่น ๆ ภาพชีวิตของชาวชนบทอีสานที่ปรากฏมีลักษณะเรียบง่าย ผูกพันอยู่กับธรรมชาติอย่างแน่นแฟ้น ยึดถือค่านิยม และความเชื่อของบรรพบุรุษอย่างมั่นคง และเหนียวแน่น แม้จะมีฐานะยากจนผู้คนเหล่านั้นก็ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพ ไม่มีความขมขื่นแต่ประการใด

ลาวัณย์ สังขพันธานนท์ (2529) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัย พบว่า ลักษณะการสะท้อนภาพสังคมไทยของเรื่องสั้นกลุ่มนี้ จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการบอกเล่าปัญหา หรือสภาพของสังคมไทย กลุ่มที่มีจำนวนรองลงมาเล็กน้อย คือ กลุ่มที่มีลักษณะแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์สังคมด้วย และลักษณะที่พบส่วนน้อยคือ กลุ่มซึ่งแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ และเสนอแนวทางการแก้ปัญหา เนื้อหาที่ปรากฏในการสะท้อนภาพสังคมนั้น นักเขียนให้ความสนใจสภาพ และปัญหาในสังคมชนบท และสังคมเมืองเป็นปริมาณที่ก้ำกึ่งกัน ลักษณะการเสนอหรือวิพากษ์วิจารณ์ส่วนใหญ่จะมองสังคมในแง่ร้าย สภาพและปัญหาที่นักเขียนให้ความสำคัญมาก คือ ด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง รองลงไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของคนในสังคม และความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป นอกจากนั้นก็พูดถึงด้านการศึกษา และด้านศาสนาไว้เล็กน้อย

ประทีป เหมือนนิล (2523) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของ มนัส จรรยงค์ ในด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ลักษณะสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ มนัส จรรยงค์ มีทั้งระบบครอบครัว ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง และระบบ

นันทนาการ ส่วนวัฒนธรรมเกี่ยวกับค่านิยมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ มนัส จรรยงค์ พบว่า มีการนับถือพุทธศาสนา รักความสนุกสนาน ชอบความสบาย นิยมการเสี่ยงโชค รักพวกพ้อง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ยกย่องผู้มีเงินมีอำนาจและเจ้านาย เชื่อถือโชคลางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนวัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีที่ปรากฏ มีประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ขึ้นบ้านใหม่ ไหว้ครู และประเพณีการนั่งตูบ

2.3. งานวิจัยเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเขียนวรรณกรรม

พัชรินทร์ บูรณะกร (2538) ศึกษาบทบาทของแนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของ พิบูลศักดิ์ ละครพล ในด้านบทบาทที่มีต่อมนุษย์ในสังคม และบทบาทที่มีต่อสังคมส่วนรวม พบว่า ด้านบทบาทที่มีต่อมนุษย์ในสังคมนั้น ผู้เขียนกระตุ้นจิตสำนึกของมนุษย์ให้รัก และหวงแหนธรรมชาติ เตือนให้มนุษย์นึกถึงภัยจากการเจริญเติบโตทางวัตถุ สนับสนุนให้มนุษย์มีจิตใจที่เข้มแข็งอดทน และต่อสู้เพื่อสังคมที่ดีงาม สร้างความกล้าหาญให้มนุษย์เพื่อลุกขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมในสังคม ชี้นำให้มนุษย์กลับไปดำเนินชีวิตด้วยความเชื่อมั่นศรัทธา และมีความหมายเรียกร้องให้มนุษย์รู้จัก และทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ส่วนด้านบทบาทที่มีต่อสังคมส่วนรวมนั้น ผู้เขียนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันของสมาชิกในสถาบันครอบครัว ชักชวนให้มนุษย์ในสังคมช่วยเหลือกัน และแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการศึกษาช่วง พ.ศ. 2516 - 2519 ให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

ถวัลย์ พึ่งเงิน (2537) ศึกษาการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในด้าน บทบาทของวรรณกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชนนั้น ผู้เขียนต้องการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน แสดงทัศนะในเชิงแนะนำ ตักเตือน สั่งสอน ให้เยาวชนตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และชี้ให้เห็นแบบอย่างที่ดีของนักอนุรักษ์เพื่อให้เยาวชนปฏิบัติตาม

บทที่ 2

สภาพสังคมของชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

<u>การเดินทางออกนอกประเทศของชาวจีน</u>

ประเทศจีนได้มีการติดต่อกับประเทศอื่นเป็นเวลานานทั้งโดยทางบก ทางเรือ ด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ ไม่ว่าการค้าขาย ศาสนา การท่องเที่ยว หรือการเสาะแสวงหาความรู้ ทั้งนี้เพราะประเทศจีนได้มีความเจริญและมีประชากรมาก ทำให้มีการเสาะแสวงหาสินค้าซื้อขายระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ นอกจากนี้ชาวจีนยังอพยพออกนอกประเทศ เพราะประสบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต เนื่องจากเกิดภัยธรรมชาติ ประชาชนอดอยาก และเกิดปัญหาทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นสงครามกลางเมือง หรือสงครามกับต่างชาติ จึงทำให้ชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อให้ชีวิตพบสิ่งที่ดีกว่า

ทวี ธีระวงศ์เสรี (2516 : 7-9) กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนต่อการเดินทางอพยพไปต่างประเทศของชาวจีน ก็คือ

1. ความอดอยากของพลเมือง เนื่องจากได้เกิดภัยธรรมชาติและภัยจากการสู้รบ โจรผู้ร้าย ทำให้พืชผลเสียหายไม่พอเลี้ยงดู

2. การเพิ่มจำนวนประชากรทางตอนใต้ของจีนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. ความวุ่นวายในทางการเมืองเมื่อได้มีการเปลี่ยนราชวงศ์แต่ละครั้งและการกบฏทำให้ผู้ที่พ่ายแพ้และประชาชนบางส่วนพากับหลบหนีออกนอกประเทศ

4. การเกิดความต้องการแรงงานชาวจีนจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งกำลังเพิ่มผลผลิตทรัพยากรของตนเพื่อความต้องการของตลาดโลก

5. การที่ชาวจีนนิยมเดินทางออกมานอกประเทศเพื่อสร้างฐานะ เพราะมีโอกาสง่ายกว่าและเป็นที่ยกย่อง ทำให้พากันเอาอย่าง

6. การที่ชาวตะวันตกได้เดินทางมาติดต่อค้าขาย และใช้กำลังบังคับให้จีนเปิดเมืองท่าตามชายฝั่งทางใต้ (พ.ศ. 2379 - 2401) ทำให้รัฐบาลจีนต้องยินยอมให้ชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศได้โดยเสรี

7. ความก้าวหน้าในทางคมนาคม ทำให้ค่าโดยสารเรือถูกลง และมีความปลอดภัยมากขึ้น ทำให้สะดวกต่อการเดินทาง

เจษฎา โลหอุ่นจิตร และสมบูรณ์ ศิริประชัย (2527 : 100) กล่าวว่า การอพยพของชาวจีนมีมูลเหตุจากปัจจัยที่ผลักดันภายในประเทศจีนเอง ทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

ด้านการเมือง การเมืองจีนวุ่นวายมาก ภัยสงครามเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น

สงครามกลางเมืองอันก่อเหตุการณ์วุ่นวายทางภาคใต้ของประเทศจีนในเวลานั้น หรือสงครามกับต่างชาติ เช่น สงครามฝิ่นกับอังกฤษ สงครามอันยืดเยื้อกับญี่ปุ่น นอกจากนี้ผลของการยกเลิกคำสั่งห้ามชาวจีนเดินทางออกนอกประเทศซึ่งมีแต่เดิม และถูกยกเลิกโดยสนธิสัญญาปักกิ่ง (พ.ศ. 2403)

ด้านเศรษฐกิจ ประเทศจีนมีประชากรมาก แต่ทรัพยากรมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ประกอบกับมีภัยพิบัติจากธรรมชาติเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พืชผลเสียหายและภัยจากโจรผู้ร้ายชุกชุม สามัญชนจีนในยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นสาธารณรัฐจึงมีสภาพชีวิตที่แร้นแค้นอดอยาก จากระบบการเมืองภายใต้ราชวงศ์แมนจู ตลอดจนระบบเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยให้สามัญชนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ จึงมีคนยากจนจำนวนหนึ่งคิดที่จะเดินทางออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาชีวิตใหม่ที่ดีกว่า

<u>สาเหตุการอพยพเข้ามาประเทศไทย</u>

สาเหตุที่ชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่ได้กีดกั้น ให้อิสระเสรีในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน เนื่องจากไทยมีประชากรน้อยและมีพื้นที่ว่าง ประกอบกับเศรษฐกิจไทยกำลังเจริญเติบโต จึงมีความต้องการแรงงานจากต่างชาติ เพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า

ลิขิต ธีรเวคิน (2521 : 24) กล่าวถึงสาเหตุที่ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีเหตุมาจาก

1. ประเทศไทยมีพื้นที่กว้างอุดมสมบูรณ์ แต่มีประชากรจำนวนน้อย จึงเหลือพื้นที่ในการเพาะปลูกอีกมาก ผู้ที่ใช้แต่เพียงแรงงานเข้าเพาะปลูกก็สามารถตั้งเนื้อตั้งตัวได้อย่างง่ายดาย ตรงกันข้ามสภาพของมณฑลภาคใต้ของจีนอย่างฟ้ากับดินทีเดียว

2. ประเทศไทยไม่ค่อยมีปรากฏการณ์ภัยธรรมชาติร้ายแรง และมีแต่ความสงบร่มเย็นผิดกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยภัยธรรมชาติ และความเดือดร้อนวุ่นวายต่าง ๆ

3. ประเทศไทยมีทรัพยากรต่าง ๆ พร้อมมูล ประชาชนสามารถดำรงชีพอย่างง่ายดาย ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพร้ายแรง

4. ประเทศไทยให้ชาวจีน เข้าเมืองได้โดยสะดวกกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าคนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารีไม่รังเกียจเดียจฉันท์คนต่างชาติต่างภาษา ไม่เบียดเบียนหรือจำกัดสิทธิผู้นับถือศาสนาอื่นแต่ประการใด

สาวิตรี ทัพทะสุต (2527 : 33-35) กล่าวว่า ปัจจัยที่ดึงดูดชาวจีนให้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งต่างก็เอื้อประโยชน์ต่อชาวจีนที่ได้อพยพเข้ามา กล่าวคือ

1. ในขณะที่ประเทศจีนวุ่นวาย ประเทศไทยมีแต่ความสงบสุขอีกทั้งไม่มีนโยบายที่กีดกันการเข้ามาของชาวจีนแต่อย่างไร

2. นับตั้งแต่ไทยทำสนธิสัญญาเบาริ่ง (พ.ศ. 2398) สภาพเศรษฐกิจของไทย ก็เฟื่องฟูขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการค้าระหว่างประเทศ

3. ไทยขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งผู้ประกอบการค้าที่จะเป็นคนกลางระหว่างผู้ผลิต และผู้ซื้อไม่ว่าในระดับระหว่างประเทศ หรือภายในประเทศเองก็ตาม จึงเป็นโอกาสอันดีที่ชาวจีนเข้ามาในขณะที่การค้าขายขยายตัวมากขึ้น

4. สังคมศักดินาของไทยสามารถดูดซับคนจีนให้อยู่ในระบบเศรษฐกิจอย่างค่อนข้างกลมกลืน มีชาวจีนจำนวนหนึ่งสามารถเข้าสู่ราชสำนักโดยรับราชการในตำแหน่งที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจการค้าระหว่างประเทศ

5. แรงงานจีนเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีความขยันขันแข็งอดทนและตั้งใจทำงานเพื่อรับผลประโยชน์จากค่าตอบแทน ซึ่งแตกต่างไปจากแรงงานชาวไทยที่ถูกเกณฑ์ตามระบบไพร่

6. นโยบายของรัฐบาลไทยส่งเสริมให้ชาวจีนเข้ามา และประชาชนไทยไม่ปรากฏมีการรังเกียจหรือกีดกันชาวจีน ซึ่งชาวจีนสามารถมีสิทธิต่าง ๆ ไม่แตกต่างไปจากชาวไทย

7. ชาวไทยและชาวจีนมีความคล้ายคลึงกันในด้านแนวความคิด และความเป็นอยู่ เช่น การนับถือศาสนาพุทธ รับประทานข้าวและมีอาหารการกินที่ทำให้ชาวจีนปรับตัวโดยง่าย

8. ชาวจีนที่เข้ามาอยู่ก่อนได้ชักชวนญาติพี่น้องเข้ามาอยู่ด้วย และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ อันเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ

<u>กลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย</u>

ชาวจีนเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อพยพมาจากบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ประกอบด้วยกลุ่มภาษาใหญ่ 6 กลุ่ม คือ ชาวจีนแต้จิ๋ว จีนแคะ จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน และที่จากส่วนอื่น ๆ ของประเทศมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การที่ชาวจีนกลุ่มภาษาใดนิยมเดินทางเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศใดมาก ก็เนื่องจากความสะดวกในการเดินทาง และการชักนำของญาติมิตรเพื่อนฝูงที่ได้เดินทางเข้าไปอาศัยอยู่ก่อน

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2517 : 15-16) กล่าวถึง ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย มาจากมณฑลทางใต้ของจีน จำแนกตามภาษาพูดได้ดังนี้

1. จีนแต้จิ๋ว (Teachiu) ชาวจีนพวกนี้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ของซัวเถาและตามท้องถิ่นบริเวณแม่น้ำฮั่น ในมณฑลกวางตุ้งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเรียกว่า "เชาซู"

คิดเป็น 56 % ของคนจีนทั้งหมดในประเทศไทย

2. จีนแคะ (Hakka) จีนพวกนี้ไม่เหมือนกับจีนแต้จิ๋ว กล่าวคือ ไม่รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มก้อน จึงไม่มีเมืองอยู่เป็นของตนเองในประเทศจีน หากอยู่กันเป็นหมู่ ๆ ตามนอกเมืองเป็นแถวทางตะวันออกและตะวันตกจากมณฑลฮกเกี้ยนไปจนถึงกวางสี และในระหว่างช่องเขาที่เป็นแนวทางไปจนถึงทางเหนือของมณฑลกวางตุ้ง ดังนั้นคนจีนบางพวกจึงถือว่าจีนแคะเป็นพวกเร่ร่อน ไม่มีหลักฐานอย่างจีนพวกอื่น จีนแคะในประเทศไทยมีอยู่ประมาณ 16 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย

3. จีนไหหลำ (Hainanese) จีนพวกนี้นับได้ว่าเป็นประชากรส่วนใหญ่ของเกาะไหหลำ (แต่ไม่ใช่คนพื้นเมืองเดิม) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง มาจากเกาะไหหลำตอนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จีนไหหลำนี้อยู่ในประเทศไทยประมาณ 12 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย

4. จีนกวางตุ้ง (Cantonese) จีนกวางตุ้งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งและตามภาคต่าง ๆ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางสี พวกกวางตุ้งอยู่ในประเทศไทยประมาณ 7 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย

5. จีนฮกเกี้ยน (Fukienese) จีนพวกนี้อยู่ทางภาคใต้ของมณฑลฮกเกี้ยนโดยมีเมืองเฮ้หมึงเป็นศูนย์กลาง ในประเทศไทยมีพวกฮกเกี้ยนอยู่ในประเทศไทยประมาณ 7 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย

6. พวกอื่น ๆ ที่มาจากไต้หวันบ้าง จากเซี่ยงไฮ้บ้าง และจากนิงโป (Ningpo) บ้าง ซึ่งรวมกันแล้วมีจำนวนประมาณ 2 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวจีนที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มาจากมณฑลภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตมณฑลฮกเกี้ยนและกวางตุ้งมากที่สุด มีจำนวนประมาณ 95 % ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า ชาวจีนในมณฑลฮกเกี้ยนและกวางตุ้งนั้น ส่วนใหญ่เป็นพวกที่อพยพมาจากดินแดนตอนเหนือสมัยราชวงศ์ฮั่น เนื่องจากมณฑลทั้งสองมีดินแดนติดต่อกับฝั่งทะเล ชาวจีนในสองมณฑลดังกล่าวจึงมีความถนัดในการใช้ทะเลติดต่อกับดินแดนภาคอื่นของจีน รวมทั้งใช้ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศด้วย

ในระยะแรกชาวจีนฮกเกี้ยน มีจำนวนมากที่สุด และเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นพวกแรก แต่ต่อมาได้มีชาวจีนแต้จิ๋วและกลุ่มภาษาอื่น ๆ เดินทางเข้ามามากขึ้น ในขณะเดียวกันชาวจีนฮกเกี้ยนได้เดินทางกลับประเทศจีนส่วนหนึ่งด้วย จึงทำให้มีจำนวนลดลงไป เหตุที่ประเทศไทยมีชาวจีนแต้จิ๋วมากที่สุด ก็เนื่องจากชาวจีนแต้จิ๋วได้ทำงานเป็นลูกเรือสำเภาที่เดินทางติดต่อระหว่างจีนส่วนใต้กับประเทศไทยมาก และมีการเดินทางระหว่างเมืองซัวเถากับกรุงเทพฯโดยตรง นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งมีเชื้อสายมาจากชาวจีนแต้จิ๋วด้วย

ชาวจีนตั้งถิ่นฐานในแถบต่าง ๆ ของประเทศไทย

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำและมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมาก่อน เช่น ภาคกลาง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ มีจำนวนมากที่สุด และได้เคลื่อนย้ายไปตั้งหลักแหล่งตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศทุกหนทุกแห่งที่เดินทางไปได้ โดยมีจำนวนชาวจีนที่หนาแน่นต่อพื้นที่ แยกตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การที่มีจำนวนชาวจีนในท้องที่ต่าง ๆ แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ และปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2517 : 24-25) แสดงข้อคิดเห็นว่า ในตอนต้นศตวรรษที่ 19 ชาวจีนในประเทศไทยส่วนมากได้มาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามหัวเมืองชายทะเลของอ่าวไทย ตั้งแต่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ไปจนถึงไทรบุรีในภาคใต้ ส่วนในภาคกลางนั้น ชาวจีนได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ตามลำน้ำบางปะกงไปจนถึงปราจีนบุรี รวมทั้งตามลำน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน ไปจนถึงปากน้ำโพ และตามลำน้ำแม่กลองไปจนถึงกาญจนบุรี เฉพาะในกรุงเทพฯ นั้นเป็นแหล่งใหญ่หรือศูนย์กลางของสังคมชาวจีน และมีจำนวนชาวจีนถึงประมาณครึ่งหนึ่งของพลเมืองทั้งสิ้นในกรุงเทพฯ บางครั้งก็มีจำนวนมากกว่าครึ่งด้วยซ้ำไปในระยะครึ่งแรกของศตวรรษที่ 19

ในระยะครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ปรากฏว่าชาวจีนได้กระจายตัวออกสู่เมืองต่าง ๆ ในชนบท ในขณะที่เศรษฐกิจได้ขยายตัวไปสู่ชนบท บรรดาเมืองเล็ก ๆ ต่างก็กลายเป็นศูนย์กลางการค้า ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจบรรดาพ่อค้าจากกรุงเทพฯ เป็นอันมาก และเมื่อทางรถไฟไปยังจังหวัดต่าง ๆ เสร็จเรียบร้อย ชาวจีนเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะพวกจีนแต้จิ๋ว และฮกเกี้ยนก็พากันหลั่งไหลเข้าไปอาศัยอยู่ในจังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ พิจิตร น่าน แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ และนครราชสีมา

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับประเทศไทยก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ชาวจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่มีหลักฐานที่แสดงว่า พ่อค้าชาวจีนได้เข้ามาค้าขายตามบริเวณเมืองท่าหลายแห่งแถบอ่าวไทย ก่อนที่ชาวไทยจะตั้งตัวเป็นปึกแผ่นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และคาบสมุทรมลายูในพุทธศตวรรษที่ 18 และความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับจีนปรากฏเรื่อยมานับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงทุกวันนี้ นอกจากจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ยังมีลักษณะพิเศษจากการที่ได้มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งรกรากอาศัยในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และได้สืบเชื้อสายลูกหลานออกไปมากมาย จนผสมกลมกลืนกลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีน แต่ก็รักษาวัฒนธรรมของคนจีนไว้ ชาวจีนเหล่านี้

ต่างก็มีความสัมพันธ์กับชาวไทยในชีวิตประจำวันแทบทุกด้าน

พลกูล อังกินันท์ (2514 : 7 - 8) กล่าวว่า ในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ปรากฏมีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาค้าขายในบริเวณอ่าวไทยแถบเมืองชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ฯลฯ โดยนำสินค้าจากจีนบรรทุกเรือสำเภาเข้ามาในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณเดือนตุลาคม-เมษายน และซื้อสินค้าจากชาวพื้นเมืองกลับไปขายในประเทศจีนในฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณเดือนพฤษภาคม- กันยายน การติดต่อค้าขายนี้ ไทยจำต้องปฏิบัติตามระบบของจีนเพื่อผลในทางการค้า ดังนั้นจึงได้มีการจัดส่งเครื่องบรรณาการไปถวายจักรพรรดิจีนตามกำหนดทุก 3 ปี นับตั้งแต่สมัยพระเจ้ารามคำแหงมหาราช เป็นต้นมา การติดต่อค้าขายดังกล่าวทำให้มีการนำช่างฝีมือชาวจีนเข้ามาประดิษฐ์เครื่องถ้วยชาม และมีชาวจีนเข้ามาประกอบอาชีพในไทยด้วย

ถึงสมัยอยุธยาการติดต่อค้าขายระหว่างไทยและจีนมีมากขึ้น พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยนี้แทบทุกพระองค์สร้างสัมพันธไมตรีกับชาวจีนไม่มีนโยบายจำกัดสิทธิ หรือเป็นปฏิปักษ์ใด ๆ ต่อชาวจีน ไม่ว่านโยบายทางการปกครอง ทางการค้าพาณิชย์หรือทางสังคม จึงทำให้ชาวจีนมีบทบาททางการค้ามากขึ้น และยังมีบทบาทในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การช่วยเหลือรัฐบาลไทยปกครองชาวจีนด้วยกันเอง จึงได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต ดังที่ สาวิตรี ทัพภะสุต (2526 : 28) กล่าวว่า ชาวจีนได้รับผลประโยชน์มากมายแตกต่างไปจากคนต่างด้าวกลุ่มอื่น ๆ จนเรียกได้ว่ามีฐานะไม่แตกต่างไปจากชาวไทย ในสมัยอยุธยานี้มีชาวจีนเป็นจำนวนมากได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งได้สตรีไทยเป็นภรรยา

สมัยธนบุรี หลังจากพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราช และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว ชาวจีนแต้จิ๋วได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ภาษาจีน "แต้จิ๋ว" ซึ่งเป็นภาษาทางเชื้อสายบิดาของพระองค์ ก็ได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นภาษา "จีนหลวง" (ทวี ธีระวงศ์เสรี 2516 : 17) แต่เนื่องจากรัชสมัยของพระองค์มีระยะสั้น ดังนั้นบทบาทของชาวจีนในสมัยนี้จึงไม่ค่อยปรากฏเป็นหลักฐานให้ศึกษามากนัก แต่ก็เชื่อกันว่าในสมัยนี้นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนคงเป็นไปด้วยดี และรัฐบาลคงมีไมตรีจิตให้การโอบอุ้มชาวจีนมากกว่าในอดีต เพราะระยะนั้นไทยติดต่อค้าขายกับประเทศจีนเพียงประเทศเดียวเท่านั้น (พลกูล อังกินันท์ 2514 : 13)

<u>ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์</u> (รัชกาลที่ 1- 4)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไทยยังคงมีการติดต่อกับชาวจีนอย่างเช่นที่เคยปฏิบัติมาเหมือนกับสมัยอยุธยา และยังสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศ เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะกิจการค้าขายกำลังขยายขึ้น เมื่อชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้วทำให้

มีบทบาทมากขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ นอกจากช่วยพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว มีการสร้างโรงเรียนสอนภาษาจีน และมีการรวมตัวกันขึ้นเป็นครั้งแรกที่สร้างปัญหาให้กับไทย ดังที่ มัลลิกา เรืองระพี (2518 : 25-26) ให้ข้อคิดเห็นว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวจีนได้อพยพออกนอกประเทศกันมาก ส่วนใหญ่มุ่งหน้ามาสู่ดินแดนต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะประเทศไทย เนื่องจากรัฐบาลในสมัยนั้นมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพเข้ามายังประเทศไทย เพราะรัฐบาลมีนโยบายขยายการค้า จึงได้เปิดโอกาสให้ชาวจีนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น และรัฐบาลไทยก็ยังคงถือปฏิบัติต่อชาวจีนคล้ายคลึงกับที่เคยปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย คือไม่ได้ถือว่าชาวจีนที่มาอยู่ในประเทศไทยเป็นเสมือนชาวต่างประเทศ ถึงแม้ว่าในบางครั้งชาวจีนได้ก่อปัญหายุ่งยากหลายอย่างต่อรัฐบาล

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2517 : 19) กล่าวว่า ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวจีนบางกลุ่มได้จัดตั้งสมาคมลับขึ้น ซึ่งเรียกว่า "ตั้วเหี่ย" หรืออั้งยี่ การดำเนินการของสมาคมลับเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ขัดกับกฎหมายของบ้านเมือง อาทิ ซ่องสุมกำลังคนทำการค้าฝิ่นที่ตำบลลัดกรูด แขวงเมืองสมุทรสาคร ทางราชการจึงต้องส่งกำลังไพร่พลออกปราบปราม ทำให้ชาวจีนล้มตายหลายพันคน ซึ่งเรียกว่าการปราบจลาจลจีนตั้วเหี่ยต่าง ๆ ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวจีนก็ได้ตั้งสมาคมลับ "อั้งยี่" ขึ้นอีกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมชาวจีนที่เพิ่งเดินทางเข้ามายังประเทศไทยแล้วจัดหางานให้ทำ โดยคิดผลประโยชน์ตอบแทน แต่อั้งยี่ที่เกิดขึ้นในรัชกาลที่ 4 นี้ มิได้ก่อเรื่องยุ่งยากให้แก่ทางราชการมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการทะเลาะวิวาทระหว่างพวกอั้งยี่ด้วยกันเอง และในสมัยนี้มีการสร้างโรงเรียนสอนภาษาจีนแห่งแรกในประเทศไทย โดยชุมชนชาวจีนที่บริเวณเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

<u>ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์</u> (รัชกาลที่ 5)

สมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยกำลังปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย ตามแบบอย่างอิทธิพลอารยธรรมตะวันตก ชาวจีนก็ได้หลั่งไหลสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยใด ๆ ดังที่ ทวี ธีระวงศ์เสรี (2516 : 16-17) กล่าวว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศมาสู่สมัยใหม่ ได้มีการล้มเลิกระบบไพร่ ทาส มีการก่อสร้างสถานที่ราชการ สร้างทางคมนาคม และมีระบบการค้าอย่างเสรี อันเป็นผลจากการทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรี และการพาณิชย์กับประเทศอังกฤษ (สนธิสัญญาเบาริง) ในระหว่างปี พ.ศ. 2398 - 2440 ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยมีความต้องการแรงงานในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย เป็นโอกาสให้ชาวจีนจำนวนมากได้เดินทางเข้ามาประเทศไทย และไทยให้สิทธิเสรีต่าง ๆเพื่อเป็นการจูงใจชาวจีน ทำให้ไม่ต้องตกอยู่ในฐานะไพร่สม หรือทาส มีเสรีในการตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ ชาวจีนอพยพจึงได้เข้า

ประกอบอาชีพทางด้านการค้าขาย และการใช้แรงงาน เพราะได้รายได้มากกว่าการทำนาในประเทศของตนมาก ส่วนชาวไทยมีค่านิยมเข้ารับราชการหรือทำเกษตรกรรมมากกว่า เพราะข้าวไทยกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดโลก ดังนั้นในไม่ช้าชาวจีนก็ได้เข้ามามีบทบาทในกิจการค้าต่าง ๆ อาทิ การทำเหมืองแร่ การส่งสินค้าพื้นเมืองออกนอกประเทศ ตลอดจนกิจการที่ผูกขาดโดยรัฐ เช่น นายอากรบ่อนเบี้ย การเข้ามามีบทบาทเช่นนี้ ทำให้ชาวจีนส่วนหนึ่งได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นชนชั้นสูงของสังคมไทย จึงเป็นการสร้างความผสมกลมกลืนที่ดีทางหนึ่ง ทำให้ลูกหลานของชาวจีนเหล่านี้ได้กลายเป็นคนไทย ชาวจีนทุกคนจึงมุ่งสร้างฐานะโดยการเสาะหาเงินทองเป็นสำคัญ และส่วนใหญ่ก็สามารถสร้างความร่ำรวยได้จากความไม่มีอะไรเลย จาก "เสื่อผืนหมอนใบ" เท่านั้น

การที่ชาวจีนได้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ บางครั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน จึงทำให้เกิดสมาคมลับชาวจีนขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตน กล่าวคือในตอนปลายรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2453 ชาวจีนได้ก่อความไม่สงบขึ้นอีก สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากชาวจีนไม่พอใจที่ทางราชการให้ชาวจีนเสียภาษีเงินรัชชูปการ เท่ากับคนไทยและชาวต่างประเทศอื่น ๆ ซึ่งก่อนหน้านั้นชาวจีนได้รับสิทธิพิเศษ โดยเสียน้อยกว่าชาติอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ชาวจีนจึงพากันนัดหยุดงาน ไม่ยอมเปิดร้านขายของตามปกติ การนัดหยุดงานครั้งนั้นส่งผลให้ข้าวปลาอาหารอื่น ๆ หายากและมีราคาแพง ทางเจ้าหน้าที่และตำรวจได้จับกุมชาวจีนที่ได้ก่อความวุ่นวายได้ประมาณ 400 คน ในที่สุดการนัดหยุดงานก็สิ้นสุดลง หลังจากที่ดำเนินไปได้เป็นเวลา 3 วัน ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งเป็นผลมาจากการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism) ในหมู่ชาวจีนของ ดร.ซุนยัดเซ็น ซึ่งเป็นหัวหน้าในการเตรียมปฏิวัติโค่นล้มราชวงศ์แมนจู เพื่อสถาปนาระบอบสาธารณรัฐขึ้นในประเทศจีน ในการดำเนินการเช่นนี้ จำต้องได้รับการสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเล และรวมถึงชาวจีนในประเทศไทยด้วย

อย่างไรก็ตาม นโยบายของทางราชการที่มีต่อชาวจีนได้เป็นไปในด้านดี เช่น การให้เข้าเมืองโดยไม่จำกัดจำนวน ให้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้โดยเสรี เรียกเก็บภาษีชาวจีนแต่น้อย และความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยกับชาวจีนทำให้ชาวจีนมีความพึงพอใจต่อการตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมาก แต่เพราะความไม่สะดวกในการเดินทางมาไทยและความลำบากในการสร้างฐานะ ทำให้ชาวจีนที่อพยพเข้ามามีแต่เพศชายเกือบทั้งสิ้น (เพศหญิงมีไม่เกิน 1%) ดังนั้น ชาวจีนที่มีฐานะดีขึ้นต่างพากันสมรสกับหญิงไทย และเพิ่มจำนวนลูกหลานชาวจีนซึ่งได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นไทยไปในชั่วรุ่นที่สามเท่านั้น

ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6)

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2453 นับเป็นครั้งแรกที่ชาวจีนได้รับการต่อต้าน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นผู้นำในการนำเอาแนวความคิดชาตินิยมมาเผยแพร่ในหมู่ชาวไทย เนื่องจากทรงเห็นว่า เมื่อชาวจีนมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้นก็เริ่มก่อปัญหา เช่น มีการรวมกลุ่มกันตั้งสมาคมลับ "อั้งยี่" ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 และปลายรัชกาลที่ 5 ชาวจีนก็มีการนัดหยุดงาน พระองค์จึงตระหนักว่า อาจมีปัญหาอื่นตามมาอีก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนเอง จากการที่พรรคก๊กมินตั๋งได้เข้ามาหาความสนับสนุนจากชาวจีนในไทยจึงทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองขึ้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงดำเนินการต่อต้านชาวจีน โดยการทรงพระราชนิพนธ์หนังสือต่าง ๆ เช่น "ยิวแห่งบูรพาทิศ" "เมืองไทยจงตื่นเถิด" และ"โคลนติดล้อ" ชี้ให้เห็นภัยอันตราย และความไม่จริงใจของชาวจีน พระองค์หวังเพื่อจะให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าและส่งเสริมให้คนไทยเข้าประกอบการค้ามากขึ้น มากกว่าเพื่อต่อต้านชาวจีนอย่างตรง ๆ แต่ให้แนวคิดเพื่อให้ประชาชนได้ช่วยกันพัฒนาประเทศ ดังที่พระองค์ทรงกล่าวไว้ใน "เมืองไทยจงตื่นเถิด" ว่า "....ข้าพเจ้าไม่ได้ขอให้ท่านเกลียดชังจีนเลย ที่ข้าพเจ้าขอนั้นก็เพียงขอให้ท่านคิดถึงตัวเองมากขึ้นอีกสักหน่อยเท่านั้น..."

ในด้านชาวจีนเองก็ได้ยอมรับว่ารัฐบาลไทยปฏิบัติต่อพวกตนโดยความยุติธรรม ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ตัวแทนของชาวจีนได้กราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวที่เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร เมื่อปี พ.ศ. 2454 ว่า "....ประเทศอื่น ๆ มีหลายประเทศ เมื่อรัฐบาลจะออกกำหนดกฎหมายอันใด ก็มักจะเป็นพิเศษไม่ให้คนชาติจีนได้รับความชอบธรรม เสมอหน้าเหมือนราษฎรในประเทศนั้น ๆ แม้แต่ในประเทศซึ่งเป็นที่เกิดของบุรพชนและตัวข้าพระพุทธเจ้าเองก็ยังเป็นบ้าง แต่ในส่วนพระอาณาจักรนี้ได้ทรงกรุณาแก่บรรดาจีนทั้งหลายเหมือนราษฎรของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท เมื่อจะออกพระราชกำหนดกฎหมายอันใดก็เป็นอย่างเดียวกัน เสมอหน้ากันหมดไม่แบ่งแผนกว่าเป็นจีน..." (ทวี มุขธระโกษา 2506 : 276)

แม้ว่าพระองค์จะเป็นนักอุดมการณ์มากกว่านักปฏิบัติ แต่พระองค์ก็ได้ทรงดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ชาวจีนและชาวไทยได้ผสมกลมกลืนมากยิ่งขึ้น ดังเช่น ได้ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติขึ้นใช้เป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2456 โดยถือหลักดินแดน (Jus Soli) เป็นสำคัญ เป็นผลให้ลูกหลานชาวจีนนับหมื่นมีสัญชาติคู่ทั้งสัญชาติจีน และ สัญชาติไทยพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะกฎหมายสัญชาติจีน ถือหลักสายโลหิตว่าชาวจีนไม่ว่าจะถือกำเนิดที่ใดยังคงมีสัญชาติจีนอยู่เสมอ นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงประกาศใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เพื่อวางมาตรฐานการศึกษา และผสมกลมกลืนระหว่าง

ชาวจีนกับชาวไทย อาทิ มาตรา 14 บัญญัติว่า โรงเรียนราษฎร์จะต้องจัดสอนนักเรียนให้อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทยอย่างคล่องแคล่ว มาตรา 18 บัญญัติว่า โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี ปลูกฝังความจงรักภักดีต่อประเทศชาติที่ตนอาศัยอยู่

<u>ชาวจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์</u> (รัชกาลที่ 7)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ (พ.ศ. 2467-2477) ชาวจีนได้รับการปฏิบัติจากรัฐบาลเป็นอย่างดี พระองค์ทรงพยายามสร้างความกลมเกลียวสมานฉันท์ระหว่างชาวจีนกับชาวไทยให้แน่นแฟ้นมากขึ้น ดังที่ได้เสด็จไปเยี่ยมเยียนตำบลสามเพ็ง อันเป็นย่านของชาวจีน และพระบรมราโชวาทที่พระราชทานเมื่อเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2470 ว่า

"...ในโรงเรียนของท่าน ท่านย่อมสั่งสอนให้นักเรียนรักประเทศจีนอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน ข้อนี้ย่อมเป็นของธรรมดาและของควร แต่นอกจากที่จะสอนให้รักประเทศจีนแล้ว ข้าพเจ้ายังหวังว่าจะสอนให้รักเมืองสยามด้วย เพราะท่านทั้งหลายได้มาตั้งเคหสถานอยู่ในประเทศสยาม ได้รับความสุขสบาย มั่งคั่งสมบูรณ์ในประเทศสยาม เพราะฉะนั้นความมั่งคั่งของสยามและประเทศสยามย่อมเป็นสิ่งที่ท่านพึงประสงค์ ถ้าหากประเทศสยามจะต้องประสบภัยเมื่อใด ข้าพเจ้าหวังว่าคงจะได้รับความช่วยเหลือจากพวกจีนด้วย..."

พระราชดำรัสของพระองค์ดังกล่าวนี้ เป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อชาวจีนอย่างยิ่ง เนื่องจากพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถมองเห็นข้อเท็จจริงว่า การที่จะทำให้คนจีนมีความรู้สึกนึกคิดเสมือนหนึ่งเป็นคนไทยโดยทันทีนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก และทางที่ดีควรจะทำให้ชาวจีนตระหนักในบุญคุณของแผ่นดินไทย ที่ได้ให้ความสุขร่มเย็นแก่คนจีนตลอดทั้งทำให้ชาวจีนระลึกอยู่เสมอว่า การที่ประเทศไทยจะได้รับภยันตรายใด ๆ นั้น ก็ย่อมหมายถึง ชาวจีนก็ต้องได้รับภัยอันนั้นด้วย แนวความคิดดังกล่าวย่อมทำให้ชาวจีนได้มีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับชาวไทยเสมือนหนึ่งเป็นพวกเดียวกัน และพร้อมที่จะผสมกลมกลืนเข้าเป็นคนไทยด้วย

เจษฎา โลหอุ่นจิตร และสมบูรณ์ ศิริประชัย (2527 : 101) กล่าวถึง ชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยในระลอกสุดท้ายนั้น อยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. 2469-2473 ซึ่งเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ชาวจีนในประเทศจีนอดตายและแร้นแค้นมาก จึงอพยพออกนอกประเทศเป็นจำนวนมากจนรัฐบาลไทยขณะนั้นจำต้องตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2470 เพื่อสกัดกั้นการอพยพเข้ามาในระลอกนี้ นับเป็นกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเป็นฉบับแรกของไทย ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ปริมาณการอพยพของชาวจีนจึงค่อย ๆ ลดน้อยลง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ปรากฏว่าชาวจีนในประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งโดยตรงและทางอ้อม มีการโฆษณาชวนเชื่อเผยแพร่ลัทธิไตรราษฎร์ของพวกจีนก๊กมินตั๋ง และเผยแพร่พวกลัทธิคอมมิวนิสต์ในหมู่คนจีนในประเทศไทย ชาวจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่กระตือรือร้นในเรื่องชาตินิยมอย่างรุนแรง จนบางครั้งก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อสังคมทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ได้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในจีน ภายใต้การนำของ ดร.ซุนยัดเซ็น และพรรคก๊กมินตั๋ง นอกจากนี้คอมมิวนิสต์ได้เกิดขึ้นด้วยในภายหลัง จากสถานการณ์ในจีนนี้เอง ได้ส่งผลให้คนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนบางส่วนที่พยายามจะชักจูงคนจีนในประเทศไทยให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศจีน อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน โดยไม่คำนึงแม้แต่สักเล็กน้อยว่ากำลังอาศัยอยู่ในประเทศไทย จนเป็นที่วิตกกันว่า ลูกจีนในประเทศไทยจะถูกปลูกฝังความคิดเหล่านี้มากเกินไป จนอาจจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติในอนาคต

<u>ชาวจีนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง – ปัจจุบัน)</u>

หลังจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ. 2475 แล้ว อำนาจการปกครองทั้งหมดก็ตกเป็นของคณะรัฐบาล รัฐบาลได้เริ่มวางโครงการเศรษฐกิจ เพื่อช่วยเหลือการประกอบอาชีพของคนไทย และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในด้านต่าง ๆ จึงได้มีตราระเบียบกฎหมายต่าง ๆ วางกฎเกณฑ์ในการประกอบอาชีพ และธุรกิจต่าง ๆ มากขึ้น

ทวี ธีระวงศ์เสรี (2516 : 116) กล่าวว่า เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งรัฐบาลเมื่อ พ.ศ. 2481 ได้ประกาศใช้ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ (พ.ศ. 2481-2487) และยังเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกชาตินิยมรุนแรง ได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ทุกวิถีทางที่จะให้ชาวไทยเกิดความรู้สึกต่อต้านชาวจีน เผยแพร่แนวความคิดชาตินิยมขนานใหญ่ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีน เช่น ประกาศอาชีพต่าง ๆ ไม่ให้คนต่างด้าวทำ เพื่อสงวนไว้ให้คนไทยทำเอง มีการประกาศมาตรการกำหนดราคาซื้อขายเครื่องอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันในท้องตลาด ซึ่งมีบทลงโทษอย่างเฉียบขาดต่อผู้ละเมิดด้วย และมีการควบคุมจำกัดความเคลื่อนไหวของชาวจีนทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และส่งเสริมให้คนไทยหันมาประกอบอาชีพค้าขายมากขึ้น ทำให้มีผลกระทบต่อชาวจีนเป็นอย่างมาก จึงมีชาวจีนจำนวนไม่น้อยได้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยกันเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจำกัดควบคุมดังกล่าว มีผลทำให้เกิดความผสมกลมกลืนเป็นไทยโดยทางอ้อม

นโยบายต่าง ๆ ที่เข้มงวดต่อชาวจีนไม่ค่อยได้ผลนัก เพราะชาวไทยนั้นไม่นิยมประกอบการค้า และขาดความชำนาญในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ กลับทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและการทุจริตของพ่อค้า ดังนั้นในระยะต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2487-2491) รัฐบาลไทยชุดต่อมาจึงได้ยกเลิกกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และผ่อนคลายท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนลงตามความเหมาะสม ในทางการเมืองระหว่างประเทศขณะนั้น นับเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยได้มีการทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศจีนขึ้นใน พ.ศ. 2489 และได้มีการตั้งสถานเอกอัคราชทูตจีนประจำไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2489

หลังจาก พ.ศ. 2491 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และได้กำหนดกฎระเบียบต่อผู้อพยพอีกครั้ง ได้กำหนดชาวต่างด้าวเข้าเมืองได้ปีละไม่เกิน 200 คน เช่นเดียวกันหมดทุกสัญชาติ นอกจากนี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมจำนวน 200 บาทต่อปี หรือลดจำนวน 800 บาทต่อห้าปี และในปี พ.ศ. 2493 ได้เพิ่มค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวเข้าเมืองเป็นปีละ 400 บาทต่อปี ชาวต่างด้าวนี้หากทำผิดกฎหมายของไทยก็สามารถจะเนรเทศออกไปตามกฎหมายการเนรเทศ ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติแล้วดำเนินนโยบายตามแบบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และทำการปราบปรามฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์โดยไม่คำนึงว่าเป็นคนชาติใดเสมือนกันหมด

เจษฎา โลหอุ่นจิตร และสมบูรณ์ ศิริประชัย (2527 : 101) กล่าวว่า การอพยพของชาวจีนได้สิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2492 ภายหลังจากจีนคอมมิวนิสต์ประสบชัยชนะบนผืนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้นชาวจีนในประเทศไทยปัจจุบันจึงเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในช่วงสุดท้ายของปีนี้ ด้วยเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ ชาวจีนขาดการติดต่อกับญาติพี่น้องในจีนแผ่นดินใหญ่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา เนื่องจากนโยบายการเป็นปฏิปักษ์กับระบบคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทย จนกระทั่ง พ.ศ. 2518 ชาวจีนจึงได้มีโอกาสติดต่อไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องอีกครั้ง เมื่อมีการสถาปนาทางการทูตระหว่างไทยกับจีน

ในปัจจุบันชาวจีนได้เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากลูกของชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย เมื่อเกิดในแผ่นดินไทยก็จะได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย ส่วนชาวจีนต่างด้าวที่ได้พำนักอยู่ในประเทศไทยครบกำหนดตามกฎหมาย และมีคุณสมบัติตามบทบัญญัติก็จะขอแปลงสัญชาติเป็นไทย ซึ่งจะทำให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนไทย

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ทางการเมืองมากกว่าสาเหตุอื่นใด แต่ความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับชาวไทยในชีวิตประจำวันนั้นเป็นไปด้วยความราบรื่น

การประกอบอาชีพของชาวจีนในประเทศไทย

ชาวจีนในประเทศไทยจะมาจากตอนใต้ของประเทศจีนเกือบทั้งหมดก็ว่าได้ ชาวจีนเหล่านี้ต่างกันตามภาษาพูด ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มตามภาษาพูดจากจำนวนมากไปหาน้อยดังนี้ แต้จิ๋ว แคะ ไหหลำ กวางตุ้ง และฮกเกี้ยน เราอาจจะสังเกตเห็นต่อไปอีกว่า ชาวจีนที่มาแต่ละมณฑลหรือท้องถิ่นในประเทศจีนมีความชำนาญในกิจการแต่ละแขนง เมื่อมาอยู่ในเมืองไทยอาจแบ่งกลุ่มอาชีพและถิ่นที่อยู่เป็นพวก ๆ กลุ่มภาษาเหล่านี้ประกอบอาชีพตามความถนัดต่างกัน

บัณฑร อ่อนคำ (2517 : 89) กล่าวถึง กลุ่มชาวจีนประกอบอาชีพต่าง ๆ มีดังนี้

1. ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนแต้จิ๋วตั้งหลักแหล่งอยู่กันหนาแน่นที่สุดในแถบภาคกลางของประเทศไทย และเป็นชาวจีนกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งมีบทบาทครอบงำทางเศรษฐกิจของประเทศแทบทุกสาขา ตั้งแต่การค้าขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดย่อม อุตสาหกรรมทั่วไป การธนาคาร และอื่น ๆ

2. ชาวจีนแคะ ชาวจีนแคะส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านฝีมือ เช่น ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างทำหนัง ช่างทำเงินทำทอง รวมทั้งเป็นพ่อค้าขายสิ่งของเหล่านี้ด้วย

3. ชาวจีนไหหลำ ชาวจีนไหหลำส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านบริการ เช่น ขายน้ำแข็ง กาแฟ เครื่องดื่ม ภัตตาคาร โรงแรม และบริการในด้านอื่น ๆ เนื่องจากเดิมอยู่เกาะไหลหลำ จึงมีความชำนาญในทางต่อเรือ และจับปลาด้วย

4. ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนกวางตุ้งส่วนใหญ่เป็นพวกช่างฝีมือ มีความชำนาญทางช่างกลและการค้า จึงมีอาชีพเกี่ยวกับการพิมพ์ โรงงานเหล็ก โรงซ่อมรถยนต์ ตลอดจนดำเนินการค้าในกิจการนั้น ๆ ชาวจีนกวางตุ้งยังมีความสามารถในการทำอาหารอีกด้วย

5. ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นกลุ่มชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ส่วนมากอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นพวกแรกที่อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุก ยางพารา และพ่อค้าทั่วไป ยังคงมีความมั่นคงและมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจอยู่มาก

นอกจากชาวจีน 5 กลุ่มนี้ ยังมีชาวจีนอพยพมาจากมณฑลอื่น ๆ ในประเทศจีนในระยะหลัง เช่น สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพียงแต่มีจำนวนเล็กน้อย เช่น มาจากเกาะไต้หวัน ส่วนใหญ่มีอาชีพในการสั่งสินค้าจากญี่ปุ่น ค้าใบชา และทอผ้า เป็นต้น จากเมืองเซี่ยงไฮ้ และบริเวณนิงโป ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นครู หมอ และช่างฝีมือเป็นต้น

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทย

1. แบบแผนทางเครือญาติและโครงสร้างของครอบครัว

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย คือชาวจีนที่อพยพมานั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มีการศึกษาน้อยและเป็นชาวนามาก่อน วัฒนธรรมและการจัดระเบียบสังคมจึงเป็นวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นของจีนทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ และถือได้ว่าแบบแผนทางเครือญาติ และโครงสร้างครอบครัวเป็นการจัดองค์กรทางสังคมที่มีอิทธิพลและมีลักษณะเด่น หากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้วทั้งแบบแผนเครือญาติ และโครงสร้างครอบครัวมีความเกี่ยวพันเป็นเนื้อหาเดียวกัน เพียงแต่แบบแผนทางเครือญาติมีขอบข่ายกว้างกว่าโครงสร้างครอบครัวเปรียบเหมือนกับวงกลมที่ล้อมรอบโครงสร้างครอบครัวอยู่ย่อมจะมีความคาบเกี่ยวกัน

1.1 แบบแผนทางเครือญาติ

แบบแผนทางเครือญาติของชาวจีนถือการสืบเชื้อสายฝ่ายชายหรือฝ่ายบิดาเป็นสำคัญเพียงฝ่ายเดียว เป็นสังคมที่ฝ่ายชายมีอำนาจในครอบครัวมากและเกือบจะถือได้ว่าเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ หญิงมีสถานภาพด้อยมาก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญแก่การสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลเนื่องมาจากการมีบรรพบุรุษรวมกันหรือที่เรียกว่าพงศ์เผ่าเหล่ากอ (lineage) เดียวกัน ซึ่งในภาษาจีนเรียกว่า แซ่ (clan) และภายในแบบแผนนี้ยังมีการจัดลำดับเชื้อสายที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน โดยจัดลำดับตามอาวุโส (descent) อีกด้วย การจัดองค์กรในลักษณะของแซ่ตระกูลนี้มีความแข็งแกร่งมากที่สุด ส่วนความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นที่ต่างเชื้อสายกันก็มักจะมีในรูปของการแต่งงานกับคนในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน แต่สืบเชื้อสายต่างกันจึงเป็นคนต่างแซ่นั้นเอง

เนื่องจากการสืบเชื้อสายของชาวจีน ถือการสืบเชื้อสายข้างพ่อเป็นหลักอย่างเหนียวแน่น การแต่งงานจึงเป็นการรวมเอาหญิงเข้าไว้ในครอบครัวของฝ่ายชาย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (พ.ศ. 2517 : 158) ให้ข้อคิดเห็นว่า สังคมชาวจีนเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศสูงมาก เน้นความสำคัญของเพศชาย สถานภาพของผู้หญิงจีนด้อยมากจนอาจกล่าวได้ว่า สังคมจีนเป็นสังคมของผู้ชาย ดั่งที่มีคำกล่าวว่า เด็กชายเกิดมาอยู่กับพ่อแม่ เด็กหญิงเกิดมาไปอยู่กับคนอื่น หญิงชาวจีนจะจากครอบครัวของเธอไปด้วยการแต่งงานและให้กำเนิดบุตรแก่คนในตระกูลที่เธอแต่งงานด้วย และถูกอบรมสั่งสอนดังภาษิตจีนว่า "เมื่อเป็นเด็กให้เชื่อฟังบิดา เมื่อโตขึ้นแต่งงานให้เชื่อฟังสามี และเมื่อสามีตายให้เชื่อฟังบุตรชาย" หญิงที่แต่งงานแล้วจะต้องทุ่มเทความสนใจอย่างเต็มที่ไปในกลุ่มของสมาชิกของคนที่เธอแต่งงานด้วย และดูเหมือนว่าเกือบจะไม่มีสายสัมพันธ์ใด ๆ กับครอบครัวเดิม การปฏิบัติหน้าที่แม่บ้านอย่างดีที่สุดทั้งต่อสามี บุตร รวมทั้งบิดามารดาพี่น้องของสามีเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุด และเมื่อเธอเป็นม่ายก็จะไม่แต่งงานใหม่

และสังคมจะยกย่องอย่างมากต่อหญิงที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองตามลำพังหลังสามีเสียชีวิต แต่ถ้าเธอแต่งงานใหม่หญิงนั้นก็จะกลายไปเป็นสมบัติของอีกกลุ่มเชื้อสายหนึ่ง หากเป็นหญิงที่ยังไม่แต่งงานประเพณีเดิมให้การสรรเสริญและยกย่องผู้หญิงที่มีความบริสุทธิ์ถือเป็นจารีตประเพณี

การเรียกและการนับญาติของชาวจีน คำศัพท์ที่เรียกจะระบุอย่างชัดแจ้งว่าเป็นญาติฝ่ายใด รวมทั้งบอกลำดับขั้นของความอาวุโสในการเรียกนั้น เช่น คนนี้เป็นพี่ชายคนโตของพ่อ เป็นน้องชายคนเล็กของพ่อ เป็นสะใภ้คนโต แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าการนับญาติของชาวจีนนั้นเน้นแต่ญาติฝ่ายชายเป็นสำคัญ ในขณะที่ญาติฝ่ายหญิงไม่ว่าจะเป็นพี่น้องของพ่อหรือของแม่ จะมีแต่เพียงคำเรียกที่แบ่งว่าเป็นญาติฝ่ายหญิงข้างพ่อหรือข้างแม่เท่านั้น และอาจเพิ่มคำให้รู้ว่าคนนี้เป็นญาติฝ่ายหญิงข้างพ่ออันดับที่เท่าไร แต่ไม่ระบุแน่ชัดว่าเป็นพี่สาวหรือน้องสาวของพ่อ ต้องใช้การสังเกตหรือซักถามเอาเอง

1.2 <u>โครงสร้างของครอบครัว</u>

ครอบครัวของชาวจีนมีทั้งครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวที่เกิดเนื่องจากการสมรส ครอบครัวที่อยู่รวมกันเป็นตระกูล และครอบครัวที่อยู่รวมกันทั้งหมด สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากทุกคนในครอบครัวทำงานช่วยเหลือกัน ดังนั้นครอบครัวใดมีสมาชิกมาก จึงแสดงถึงความสามารถของแซ่หรือวงศ์ตระกูลของครอบครัวนั้นด้วย

สุชาดา ตันตสุรฤกษ์ (2532 : 23 -24) กล่าวว่า ลักษณะทั่ว ๆ ไปของครอบครัวชาวจีนสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ครอบครัวที่เกิดเนื่องมาจากการสมรส (The conjugal family) เป็นครอบครัวขนาดเล็กประกอบไปด้วยผู้ชาย ซึ่งอาจมีภรรยาคนเดียวหรือหลายคนพร้อมบุตร และบางครอบครัวอาจจะมีพี่น้องของผู้ชายอยู่ร่วมด้วย ลักษณะครอบครัวแบบนี้มีน้อย

2. ครอบครัวที่อยู่ร่วมกันเป็นตระกูล (The stem family) ประกอบไปด้วย บิดา มารดา บุตรที่ยังไม่ได้แต่งงาน และบุตรชายที่แต่งงานแล้ว 1 คน พร้อมด้วยภรรยา และบุตร เป็นลักษณะของครอบครัวชาวจีนขนาดเล็ก ซึ่งครอบครัวในลักษณะนี้อาจจะแตกแยกได้ เมื่อบิดา หรือมารดาเสียชีวิต หรือบุตรชายที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตรสืบตระกูล

3. ครอบครัวที่อยู่รวมกันทั้งหมด (The joint family) ประกอบไปด้วย บิดา มารดา บุตรที่ยังไม่ได้แต่งงาน และบุตรชายที่แต่งงานแล้ว (มักจะมีมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป) พร้อมด้วยภรรยาและบุตรของบุตรชายที่แต่งงานแล้ว ในบางครอบครัวอาจจะเกิดลูกหลานสืบต่อกันไปและอาศัยอยู่ภายในบ้านหลังเดียวกันถึง 4 -5 ชั่วอายุคน ลักษณะสำคัญของครอบครัวแบบนี้คือหัวหน้าครอบครัว ซึ่ง หมายถึง พ่ออาศัยอยู่กับบุตรชายที่แต่งงานแล้ว หรือบุตรชายคนใดคนหนึ่ง(มักเป็นคนโต) พี่ชาย

คนโตจะปกครองน้องชายทั้งที่แต่งงานแล้ว และยังไม่ได้แต่งงาน รวมทั้งภรรยา และบุตรของน้องชายด้วย และอาจมีความสัมพันธ์ในครอบครัวในรูปแบบอื่น ๆ อีก เช่น หากคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนมีภรรยาหลายคน หรือมีลุง ป้า น้า อา อาศัยอยู่ด้วย ครอบครัว ลักษณะนี้ถือเป็นครอบครัวขนาดใหญ่มาก และเป็นครอบครัวขยาย ครอบครัวแบบนี้พบได้มากที่สุดในสังคมชาวจีน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สำคัญมี 3 รูปแบบ คือ บิดากับบุตรชาย สามีกับภรรยา พี่ชายกับน้องชาย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปู่กับหลานชาย ลุงกับหลานชาย ในครอบครัวที่อยู่ร่วมกันไม่ค่อยมีความสำคัญเท่าใดนัก ชาวจีนเคารพนับถือผู้อาวุโส การสืบเชื้อสายก็เป็นการสืบเชื้อสายข้างพ่อ และในการพิจารณาว่าใครคือผู้มีอำนาจในครอบครัว ดูได้จากว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีอาวุโสสูงสุดในแง่ของชั่วอายุคนคือ เป็นผู้มีอายุมากที่สุด และเป็นเพศชาย ส่วนผู้หญิงถูกกีดกันไม่ให้มีบทบาททางเศรษฐกิจ เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงทำงานบ้านและเลี้ยงดูบุตร ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรอยู่บนพื้นฐานของความกตัญญูกตเวทีเป็นสำคัญ ชาวจีนถือคติว่าบุตรจะต้องคำนึงถึงบิดามารดาก่อนเป็นอันดับแรก หลักศีลธรรมของชาวจีนอุทิศเพื่อบิดามารดา ชาวจีนแสดงออกด้วยการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญ พิธีกงเต๊ก การสร้างฮวงจุ้ย ตลอดจนการเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ อันได้แก่ วันตรุษจีน สารทจีน เช็งเม้ง และวันครบรอบวันตาย ทั้งนี้เพื่อให้วิญญาณของบรรพบุรุษช่วยปกป้องคุ้มครองบันดาลให้มีโชค และเกิดเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง นอกจากนี้ความกตัญญูกตเวทียังแสดงออกด้วยการส่งเงินกลับประเทศ (โพยก๊วน) ดังที่ สุชาดา ตันตสุรฤกษ์ (2530 : 157) กล่าวว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทยและยังมีชีวิตอยู่ ได้ส่งเงินให้แก่ญาติพี่น้องหรือลูกหลานที่อยู่ในประเทศจีน เงินที่ส่งแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ส่งเงิน ผู้ส่งเงินเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่คิดกลับไปอยู่ประเทศจีน แต่เคยไปเยือนประเทศจีนภายหลังการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน การส่งเงินกลับประเทศทางโพยก๊วนมีเป้าประสงค์สองประการ คือ ประการแรก การส่งเงินเป็นไปเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที และความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ซึ่งมักจะส่งเงินไปเลี้ยงดูครอบครัว และหรือเพื่อให้ญาติในประเทศจีนทำการเซ่นไหว้บรรพบุรุษแทนตนในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ประการที่สอง เป็นการส่งเงินเพื่อเกื้อหนุนเครือญาติและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ท้องถิ่นดั้งเดิมของตน ซึ่งมักจะเป็นไปในรูปของการส่งเงินไปให้ตามที่ญาติในประเทศจีนขอความช่วยเหลือมา หรือเป็นการจัดส่งเงินเพื่อบริจาคในการสร้างสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่นดั้งเดิมของตน การจัดส่งเงินในเป้าประสงค์นี้จะกระทำตามความพอใจและความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและท้องถิ่นโดยส่วนรวม

ส่วนเจตนารมณ์ของผู้ส่งเงิน ส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้มีการสืบทอดการส่งเงิน โดยเฉพาะในแง่ของการส่งตามเทศกาล เนื่องจากตนเองคงตายและมีหลุมฝังศพ (ฮวงจุ้ย) ให้เซ่นไหว้อยู่ในประเทศไทย ส่วนในแง่ของการส่งเงินกลับประเทศในลักษณะของการเลี้ยงดูครอบครัวตามที่ญาติ

ขอมา และการบริจาคเพื่อจัดสร้างสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์นั้น ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทางวัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นข้อจำกัดตามความจำเป็นที่ต้องส่งเงินกลับเพื่อความกตัญญูกตเวที

2. <u>การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเองเหนือระดับครอบครัว</u>

การช่วยเหลือกันในสังคม เป็นคุณธรรมที่สำคัญในจิตใจของชาวจีน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ได้มีเพียงแต่ในระดับครอบครัวเท่านั้น แต่ยังมีการช่วยเหลือกันในระดับเหนือครอบครัว คือเป็นการช่วยเหลือกันในระดับท้องถิ่นของตนอีกด้วย การรวมตัวในลักษณะนี้จะปรากฏในรูปของสมาคมจีนต่าง ๆ

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชยกุล (2524 : 243-246) ให้ข้อคิดเห็นว่า เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ จะมีการรวมตัวเพื่อช่วยเหลือกัน นับเป็นองค์กรทางสังคมที่สำคัญ โดยชาวจีนในประเทศไทย ได้นำเอารูปแบบของการรวมตัวเพื่อช่วยเหลือกันในสังคมดั้งเดิมของตนมาใช้ในสังคมไทยด้วย การรวมกลุ่มกันตั้งสมาคมจึงเป็นกิจกรรมที่กระทำกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวจีน สันนิษฐานว่าการก่อตัวของสมาคมคงจะเริ่มในสมัยรัชกาลที่ 2 ตั้งขึ้นที่เมืองภูเก็ตเป็นแห่งแรก ต่อมาได้แพร่กระจายไปยังเมืองอื่น ๆ ที่มีชาวจีนตั้งหลักแหล่งอยู่กันมาก พวกชาวจีนอพยพรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมลับอั้งยี่ เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือกันและกัน ทั้งในด้านการปกป้องภัย การประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์กันในยามตกทุกข์ได้ยาก ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตในต่างแดนเป็นไปด้วยดี

สมาคมลับอั้งยี่เริ่มมีการเคลื่อนไหวอย่างมากในต้นรัชกาลที่ 3 และมีบทบาทต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปลายรัชกาลที่ 5 จึงเริ่มเสื่อมสลายไป บทบาทของสมาคมลับอั้งยี่มีบทบาททั้งในด้านดีและในด้านลบ กิจกรรมในด้านดีเป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์ในยามตกทุกข์ได้ยาก สำหรับกิจกรรมในด้านลบนั้นมีอยู่ 3 ประการ คือ การทะเลาะวิวาทต่อสู้กันเองระหว่างอั้งยี่กลุ่มต่าง ๆ การลักลอบประกอบอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย และการก่อการจลาจลต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบกดขี่ข่มเหงทั้งจากนายจ้าง และขุนนางท้องถิ่น

ทางด้านรัฐบาลเองได้ตระหนักถึงปัญหาอั้งยี่ที่เกิดขึ้น และเพียรพยายามแก้ไขปัญหานี้ให้หมดสิ้นไปโดยใช้นโยบาย 3 ประการ คือ นโยบายให้ความอนุเคราะห์แก่ชาวจีน นโยบายป้องกันเหตุร้าย และนโยบายควบคุมการตั้งอั้งยี่ ในที่สุดรัฐบาลก็สามารถล้มล้างสมาคมลับนี้ลงได้ในตอนต้นรัชกาลที่ 6

การที่สมาคมลับอั้งยี่ถูกล้มล้างไป มิได้หมายความว่าชาวจีนจะเลิกการรวมกลุ่มไปเลย อุปนิสัยข้อนี้ยังคงมีอยู่เหมือนเดิม มิได้เลือนหายไป จากสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา ชาวจีนได้พัฒนาปรับปรุงการรวมกลุ่มของตนมาเป็นการตั้งสมาคมที่ถูกต้องตามกฎหมาย สืบมาจนถึงทุกวันนี้ ในปัจจุบันมีสมาคมชาวจีนอยู่มากมายหลายประเภท เช่น สมาคมตระกูล สมาคมท้องถิ่น สมาคมกลุ่มภาษา สมาคมอาชีพ สมาคมศาสนา และสมาคมที่สงเคราะห์คนยากจนในด้านต่าง ๆ

3. ลัทธิศาสนา และความเชื่อของชาวจีน

3.1 ลัทธิศาสนา

ลัทธิศาสนาของจีนแยกได้อย่างคร่าว ๆ เป็น 3 ลัทธิ คือ ขงจื๊อ เต๋า และศาสนาพุทธนิกายมหายาน ชาวจีนนับถือลัทธิทั้งสามนี้รวมกันไปอย่างสนิทจนแยกออกจากกันได้ยาก เรียกชื่อในภาษาจีนว่า "ซัมก่า" แปลว่า คำสั่งสอนทั้งสาม

ลัทธิขงจื๊อ

ขงจื๊อได้เสนอว่า จริยธรรมของผู้นำเป็นเป้าหมายที่สำคัญเห็นว่า ผู้ปกครองประเทศต้องปกครองประชาชนเช่นเดียวกับที่พ่อเอาใจใส่ลูก ทั้งสองฝ่ายต้องมีหลักยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน โดยพ่อเมตตาต่อลูก และลูกกตัญญูต่อพ่อ ส่งเสริมให้คนในสังคมมีความเห็นอกเห็นใจกัน เริ่มตั้งแต่ครอบครัวไปถึงกลุ่มเพื่อนฝูงถึงเพื่อนบ้าน จนในที่สุดไปถึงทุก ๆ คนในสังคม

ชัยชนะ พิมานแมน (2527 : 91) กล่าวว่า ขงจื๊อถือหลักกตัญญูกตเวทิตาเป็นรากฐานของคุณงามความดี และเป็นที่มาของวัฒนธรรมทั้งหลาย เพราะร่างกายของทุก ๆ คนนั้นเป็นผลผลิตของพ่อแม่ แนวความคิดของขงจื๊อให้ความสำคัญอยู่ที่ผู้ปกครอง พ่อ และสามี เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย การยำเกรงของผู้ต่ำอาวุโสกว่า คนต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การกตัญญูกตเวทิตาเป็นกฎแห่งสวรรค์

เขียน ธีระวิทย์ (2517 : 14) อธิบายว่า ขงจื๊อเน้นพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามความหมายของภาษาอีกด้วย นั่นคือ คำทุก ๆ คำมีความหมายในตัวของมันเอง โดยเฉพาะพฤติกรรมของคนก็ต้องสอดคล้องกับความหมายรวมถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ภายในตัวของมันเอง เช่น พระมหากษัตริย์ก็ต้องเป็นพระมหากษัตริย์ตามความหมายของคำ แต่ละคนได้นามอย่างไรก็ต้องปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบไปตามนั้น

เสถียร โพธินันทะ (2520 : 37) กล่าวว่า ชาวจีนเป็นผู้ที่เคร่งครัดในการปฏิบัติตนตามคุณธรรม 8 ประการของขงจื๊อ

1. เฮ้า คือ ความกตัญญูกตเวทิคุณ

2. ตี๋ คือ ความเคารพรักญาติมิตร พี่น้อง

3. ตง คือ ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน

4. สิ่ง คือ ความสัจวาจา

5. โล้ย คือ ความมีมารยาท

6. หงี คือ ความซื่อตรง สุจริตต่อหน้าที่

7. เนี้ยม คือ ความบริสุทธิ์

8. ชี้ คือ มีหิริโอตตัปปะ

ลัทธิเต๋า

เล่าจื๊อ เป็นเจ้าของแนวความคิดลัทธิเต๋า เป็นนักปราชญ์ร่วมสมัยเดียวกันกับขงจื๊อ แนวความคิดของลัทธิเต๋าเป็นหลักบูชาธรรมชาติ และตำหนิศิลปวิทยาการที่สร้างขึ้นโดยมีความเชื่อว่าหนทางที่จะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงคือ การดำรงชีวิตอย่างสงบตามครรลองของธรรมชาติ เต๋าเป็นกฎที่สามารถดลบันดาลการเปลี่ยนแปลงของจักรวาล เป็นบ่อเกิดของทุกสิ่งทุกอย่าง สวรรค์โลก และมนุษย์ย่อมดำเนินไปตามครรลองของเต๋า

เสถียร โพธินันทะ (2512 : 229) สรุปการปฏิบัติตามลัทธิเต๋า มีปรัชญาชีวิต 4 ประการ

1. จื๊อใจ คือ รู้จักตัวของตัวเองให้ถูกต้อง

2. จื๊อเซ่ง คือ ชนะตัวของตัวเองได้

3. จื๊อจก คือ มีความรู้จักพอด้วยตนเองไม่ทะเยอทะยาน

4. จี่อีเต๋า คือ มีเต๋าเป็นอุดมคติ

พุทธศาสนานิกายมหายาน

ชาวจีนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน เชื่อถือเรื่องกฎแห่งกรรม เน้นการฝึกปฏิบัติหรือบำเพ็ญตนให้เกิดความดีงามก่อน แล้วจึงแผ่เมตตาจิตไปสู่สังคมรอบข้าง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมต่อไป

สุชาดา ตันตสุรฤกษ์ (2532 : 16-17) กล่าวว่า พุทธศาสนามุ่งให้บำเพ็ญความดี และในนิกายมหายานนี้ ให้ความสำคัญแก่การประกอบกรรมดีมีคุณธรรม เสมือนหนึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ เช่น กวนอิมพระโพธิสัตว์ อันได้แก่ การไม่คิดถึงแต่ตัวเอง การคิดถึงผู้อื่นบ้าง การรู้จักทำทานช่วยเหลือคนจำนวนมากไว้ก่อน สอนให้เสียสละเพื่อส่วนรวมทำประโยชน์แก่สังคม ให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา หลักคำสอนในนิกายมหายานนี้เป็นความพยายามให้คนสร้างความรักในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการจัดเศรษฐกิจให้มีความยุติธรรม เป็นกฎของความชอบธรรม เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน ถือเป็นอุดมคติที่ควรปฏิบัติและ

เป็นคำสอนที่เน้นการปฏิบัติ

ชาวจีนรับเอาศาสนาพุทธนิกายมหายานมาผสมผสานกับความคิดเดิมของชาวจีนที่มีอยู่แล้วคือ ขงจื๊อ และเต๋า ลัทธิขงจื๊อเป็นคำสอนที่มุ่งแก้ปัญหาสังคม เน้นประโยชน์ในปัจจุบัน ในขณะที่ลัทธิเต๋าหรือเล่าจื๊อเน้นคำสอนที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ และหนีปัญหาในสังคม เน้นประโยชน์ในอนาคต จะเห็นได้ว่าเต๋าและพุทธศาสนามีความสอดคล้องกัน ในแง่วิถีชีวิตชาวจีนเองก็ผสมผสานลัทธิทั้งสามเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี

3.2 ความเชื่อของชาวจีน

ความเชื่อถือในธรรมเนียมต่าง ๆ ของชาวจีน เป็นที่เลื่องลือมาช้านาน ไม่ว่าจะจากถิ่นฐานบ้านเกิดไปไกลเพียงไหน หรือนานเพียงไร ความยึดมั่นในความเชื่อถือต่าง ๆ ก็มิได้ลดหย่อนลงไป ธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัตินี้ชาวจีนเรียกว่า "แหล่ยิกเท้า" หรือปฏิทิน 100 ปี เปรียบได้กับคัมภีร์ไบเบิล เพราะเนื้อหาภายในคือ บรรดาสรรพวิชาทั้งปวงอันเป็นความเชื่อถือนานาประการของคนจีนที่ยึดมั่นเป็นธรรมเนียม

ในหมู่ชาวจีนมีคำพังเพยทั่วไปว่า "หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม" หมายความว่า ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนจีนความเป็นบุคคลถูกควบคุมเอาไว้ด้วยแบบแผนวัฒนธรรม ซึ่งทุกคนจะต้องเกี่ยวข้อง หรือวนเวียนอยู่ในวัฏจักรที่ค่อนข้างคงที่เหล่านี้ ดังที่ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530 : 47-69) กล่าวถึง ความเชื่อของชาวจีนในรอบปีหนึ่งว่า วัฒนธรรมจีนมี 8 เทศกาล ได้แก่ ตรุษจีน หยวนเซียว เช็งเม้ง เทศกาลขนมจ้าง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ ไหว้เจ้าประจำปี และในหนึ่งชีวิตมี 5 พิธีกรรม ได้แก่ การรับขวัญเด็ก การผ่านช่วงอายุ การแต่งงาน แซยิด กงเต็ก

1. ตรุษจีน

ตรุษจีนเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน นับจนถึงวันที่ 4 ของปีใหม่ มีความสำคัญไม่เพียงแต่เป็นการเฉลิมฉลองการเริ่มศักราชใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาของการบูชาเทพเจ้า เพื่อเป็นศิริมงคลในปีที่จะมาถึง ชาวจีนหยุดทำงาน สมาชิกในครอบครัวต้องมาพร้อมกันในวันสิ้นปี ก่อนสิ้นปี 2-3 วันจะต้องมีการทำความสะอาดบ้านเรือนก่อน แล้วจัดเตรียมอาหารสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในวันปีใหม่ สิ่งที่ต้องจัดเตรียมคือ ของที่ใช้เซ่นไหว้บรรพบุรุษ ไหว้เจ้า และผีไร้ญาติ ของที่ใช้สำหรับงานเลี้ยงในครอบครัว และของที่เตรียมไปเยี่ยมคำนับญาติผู้ใหญ่ และผู้อาวุโสอื่น ๆ ที่เคารพนับถือ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าให้พร้อมก่อนวันสิ้นปี

ในวันสิ้นปีทำพิธีเซ่นไหว้ ตอนเช้าไหว้เจ้าตามศาลเจ้าต่าง ๆ ก่อน ต่อจากนั้นจึงเซ่นไหว้ศาลเจ้าที่บ้าน และเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งใช้เวลานาน เพราะสมาชิกในครอบครัวต้องมาร่วมพิธี บ่ายจึงเซ่นไหว้ผีไร้ญาติ หรือผีจรจัด หรืออาจมีการเซ่นไหว้เครื่องมือประกอบอาชีพด้วย เช่น ชาวเรือเซ่นแม่ย่านาง ร้านค้าเซ่นไหว้นางกวัก ทำบุญตักบาตรบูชาพระพุทธรูป รวมทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เช่น เจ้าแม่กวนอิม ศาลเจ้าพ่อเสือ

ในวันปีใหม่ถือเป็นวันขอพรญาติผู้ใหญ่ และผู้อาวุโส ผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสเตรียมของกำนัลซึ่งเรียกว่า "แต๊ะเอีย หรืออังเปา" เตรียมให้เด็ก และคนชรา แล้วพ่อแม่หรือผู้อ่อนอาวุโสกว่าก็จะพาเด็ก ๆ ไปคำนับอวยพรญาติผู้ใหญ่ตามบ้านญาติ และถือส้ม 4 ลูกไปด้วยเพื่อแลกเปลี่ยนกัน ในวันปีใหม่นี้ชาวจีนนิยมดูโชคชะตา และหยุดใช้ไม้กวาด เข็ม กรรไกร ซึ่งมีความหมายว่าปัดกวาดโชคชะตา การได้รับบาดเจ็บ หรือทำให้ขาดความสัมพันธ์ ในวันเริ่มทำงานจะติดกระดาษสีแดงเขียนด้วยคำที่เป็นศิริมงคลตามหน้าบ้าน

ประยงค์ อนันทวงค์ (2525 : 16) กล่าวว่า วันตรุษจีนเป็นวันสำคัญที่สุดในบรรดาวันสำคัญตามประเพณีจีน ชาวจีนเรียกว่า "เทศกาลชุนเจี๋ย" ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีนแต่ครั้งโบราณกาล กำหนดวันสำคัญออกเป็น 3 วันติดต่อกันคือ วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ ซึ่งตรงกับวันที่ 29 30 เดือน 12 และวันที่ 1 เดือน 1 ทางจันทรคติของจีน วันจ่ายนั้นเป็นวันไปซื้อข้าวของต่าง ๆ เพื่อมาจัดฉลองและเซ่นไหว้บรรพบุรุษในวันไหว้ซึ่งเป็นวันสำคัญ ในวันไหว้จะมีการไหว้ถึง 3 เวลาด้วยกัน คือ ไหว้ตอนเช้าเป็นการไหว้เจ้า การไหว้ตอนนี้ไหว้ได้ตั้งแต่เที่ยงคืนล่วงแล้ว ไหว้ตอนกลางวันเป็นการไหว้บิดามารดา เฉพาะผู้ที่บิดามารดาได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว การไหว้ตอนนี้ต้องไม่เกินเที่ยง ไหว้ตอนบ่ายเป็นการไหว้ปีศาจญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว การไหว้ตอนนี้ไหว้ได้ตั้งแต่เวลาหลังเที่ยงไปแล้ว สำหรับของไหว้ประกอบด้วย เป็ด ไก่ สุรา น้ำชา แจไฉ่ (ได้แก่เห็ดหอม ดอกไม้จีน และเห็ดหูหนู) ส้มจีน วันถือเป็นวันที่ชาวจีนงดพูดหรือกระทำสิ่งที่ไม่เป็นสิริมงคล และเป็นวันเที่ยว

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2539 : 33-35) กล่าวว่า วันตรุษจีนเป็นวันปีใหม่ของจีนตรงกับวันที่ 1 เดือน 1 ของจีนตามวันทางจันทรคติ วันตรุษเป็นเทศกาลไหว้สิ้นปีเรียกว่า "ก๊ายนี้โจ่ย" (ก๊าย แปลว่า ข้าม นี้ แปลว่า ปี โจ่ย แปลว่า เทศกาล) วันจ่ายคือวันก่อนสิ้นปี 1 วัน จะต้องซื้อหาเตรียมของให้เรียบร้อย วันไหว้เป็นการไหว้วันตรุษจีน คนจีนนิยมเรียกว่า "วันชิวอิด" เป็นการไหว้เจ้าที่ตอนเช้า ตามด้วยการไหว้บรรพบุรุษในตอนสาย และไหว้ผีไม่มีญาติตอนบ่าย วันถือ คือวันตรุษจีน โดยถือกันว่าวันนี้ทุกคนจะพูดและทำแต่สิ่งที่เป็นมงคล

2. <u>หยวนเซียว หรือเทศกาลประดับโคมไฟ</u>

หยวนเซียว ถือเป็นงานฉลองรับฤดูการเพาะปลูก ในปฏิทินจีนถือกำหนดต้นฤดูฝน

คือวันที่ 15 ของเดือนที่ 1 เพื่อขอพรจากเบื้องบนประทานความอุดมสมบูรณ์มาให้ มีการเซ่นไหว้ศาลเจ้า "เที่ยงกง" ซึ่งเป็นเทพแห่งฟ้า ก่อนแล้วจึงกลับมาเซ่นไหว้เจ้า และบรรพบุรุษที่บ้านสำหรับศาลเจ้าทุกแห่งจะจัดให้มีการละเล่น งานรื่นเริง มีทั้งละคร ภาพยนตร์ การเชิดสิงโตและอื่น ๆ

วิภา จริยะเตชะ (ม.ป.ป. : 75) กล่าวว่า เทศกาลหยวนเซียวหรือที่รู้จักกันคือ เทศกาลประดับโคมไฟ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 บ้านเรือนถูกตกแต่งด้วยโคมไฟ และแขวนโคมไฟตามทาง มีการจัดงานเลี้ยงอย่างหรูหราใหญ่โต พิธีนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานรื่นเริงที่จัดขึ้นถวายแด่เทพแห่งดวงอาทิตย์ ทุกคนไม่ว่าหนุ่มสาวหรือคนแก่ต่างก็เฝ้าคอยที่จะออกไปข้างนอกในคืนพระจันทร์เต็มดวง ตอนเย็นของวันมีการเชิดสิงโต จุดประทัดไฟเพื่อขับไล่สัตว์ประหลาดและวิญญาณชั่วร้าย จุดเด่นคือขบวนแห่ของหนุ่มสาวที่ถือโคมไฟตกแต่งอย่างสวยงามออกไปเที่ยวชมงาน ในคืนวันพระจันทร์เต็มดวงนี้หนุ่มสาวจะอธิษฐานขอพรให้สมปรารถนา เป็นการแต่งงานที่ถูกลิขิตโดยดวงจันทร์ และเป็นคืนแห่งเสรีภาพที่จักรพรรดิหงวนในสมัยราชวงศ์ฮั่น ทรงประกาศยกเลิกกฎอัยการศึก เมื่อพระองค์เถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ซึ่งหมายถึง คืนแรกที่พระจันทร์เต็มดวง คืนแห่งเสรีภาพ ช่วยปลดปล่อยผู้คนจากการบูชาดวงอาทิตย์ เพื่อที่จะให้พวกเขาหันไปผูกพันกับดวงจันทร์แทน

3. <u>เช็งเม้ง</u>

เช็งเม้งเป็นเทศกาลไหว้บรรพบุรุษ อยู่ในเดือน 2 ตามปฏิทินจีน ในวันเช็งเม้งลูกหลานนัดมาพร้อมกันที่บ้านบุตรชายคนโต ทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ณ หิ้งบูชาก่อน แล้วลูกหลานก็เดินทางไปยังสุสานเพื่อทำความสะอาด ตกแต่งให้ดูสวยงาม จัดอาหารคาวหวานเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ในระหว่างนั้นมีการจุดประทัดเพื่อบอกกล่าววิญญาณ พิธีนี้เป็นการรวมพี่น้องทั้งหมดเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ประยงค์ อนันทวงศ์ (2525 : 96-97) กล่าวว่า วันเช็งเม้ง ตรงกับวันที่ 29 เดือน 2 ตามจันทรคติ แปลว่า แจ่มกระจ่างหรือความสว่าง เพราะในระหว่างเทศกาลนี้มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความรื่นรมย์แจ่มใสมองไปไหนมีแต่ความสะอาดสวยงาม เป็นเทศกาลไปเยี่ยมเยือนและเซ่นไหว้หลุมฝังศพ ถือเป็นหน้าที่ของบุตรหลานทุกคนจัดข้าวของอาหารคาวหวาน ผลไม้ กราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในฮวงจุ้ย ต้องไหว้เทพยดาผืนดินก่อนด้วยธูป 5 ดอก จากนั้นจึงไหว้บรรพบุรุษด้วยธูป 3 ดอก แล้วเผากระดาษเงิน กระดาษทอง เอาต้นตะไคร้วางที่ฮวงจุ้ย เพื่อขับไล่ภูตผีปีศาจให้พ้นไปจากที่นั่น นำกระดาษเงินที่ไหว้วางไว้ เอาก้อนหินทับ และปักธงกระดาษ เป็นเครื่องแสดงว่าพวกเขาได้มาเคารพบรรพบุรุษ ณ ฮวงจุ้ยนั้นแล้ว

4. <u>เทศกาลขนมจ้าง</u>

เทศกาลขนมจ้างเป็นเทศกาลที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ของคนจีน ตามปฏิทิน 100 ปี

ของจีนตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 คนจีนส่วนใหญ่จะทำขนมจ้างมาไหว้ที่บ้านบ้าง ที่ศาลเจ้าบ้าง อย่างไรก็ตามคนจีนบางคนได้ทำขนมจ้างขายเป็นอาชีพในศูนย์การค้าใหญ่ ๆ ก็อาจหาซื้อขนมจ้างได้ ปัจจุบันคติความเชื่อเรื่องความซื่อสัตย์ของคนจีนในเรื่องนี้ลดน้อยลง

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2539 : 69-71) กล่าวว่า เทศกาลไหว้ขนมจ้างเป็นเทศกาลไหว้เจ้าด้วยขนมจ้าง ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ชาวจีนเรียก "โหงเหว่ยโจ่ย" มีตำนานเล่าว่า เมื่อ 278 ปีก่อนคริสต์ศักราช สมัยกษัตริย์ก๊กฉู่ มีขุนนางชื่อ ตุกง้วน รับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่ถูกขุนนางกังฉินคอยใส่ร้ายป้ายสีจนฮ่องเต้ต้องเนรเทศออกจากเมือง ขุนนางตุกง้วนกระโดดน้ำตายที่แม่น้ำไหม่โหลย ในมณฑลยูนนาน วันที่ 5 เดือน 5 ชาวบ้านต่างพากันเอาข้าวไปโปรยให้กุ้งหอยปูปลากิน ไม่ให้กินศพของขุนนางตุกง้วน ต่อมาจึงมีผู้นำใบจ้างมาห่อข้าวโยนลงไปแทน จึงมีเทศกาลนำขนมจ้างไปไหว้ที่ริมแม่น้ำ แต่เทศกาลไหว้ขนมจ้างที่เมืองไทยจะเป็นการไหว้เจ้าและไหว้บรรพบุรุษในช่วงเช้าตามปกติ จะมีพิเศษก็ตรงที่มี "ขนมจ้าง"เป็นของไหว้เพิ่มเข้ามา

5. สารทจีน

สารทจีนเป็นเทศกาลกึ่งปีของชาวจีน ตามปีปฏิทิน 100 ปีของจีนตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และเซ่นไหว้ชาวจีนที่เสียชีวิตไร้ญาติ โดยแยกการทำพิธีจากกัน คือ จะมีการตั้งโต๊ะจัดอาหารเซ่นไหว้บรรพบุรุษของตนก่อนแล้วจึงเซ่นไหว้วิญญาณไม่มีญาติโดยจัดอาหารเป็นชาม ๆ พร้อมด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง นำมาตั้งไว้ที่พื้นใกล้กับประตูบ้าน และต้องจุดธูปเทียนไว้ในชามทุกใบ การเซ่นไหว้ปกติทำก่อนเที่ยงประมาณ 1 ชั่วโมง จากนั้นเก็บอาหารบนโต๊ะที่บูชาบรรพบุรุษมาร่วมรับประทานกันระหว่าง พี่น้อง ส่วนอาหารที่พื้นให้เป็นทานไป

สุชาดา ตันตสุรฤกษ์ (2530 : 40) กล่าวว่า วันสารทจีนเป็นวันทำบุญครึ่งปี ชาวจีนในประเทศไทยถือว่าเป็นเทศกาลสำคัญรองลงมาจากเทศกาลตรุษจีน สารทจีนจะเริ่มในวันที่ 15 เดือน 7 ทางจันทรคติของจีนซึ่งจะอยู่ในราวเดือนสิงหาคม การกระทำพิธีเซ่นไหว้ต่าง ๆ จะคล้ายกับวันตรุษจีน แต่จะทำเล็กกว่าและให้ความสำคัญน้อยกว่า และในปัจจุบันร้านค้าของชาวจีนบางร้านก็เปิดทำกิจการตามปกติ

6. ไหว้พระจันทร์

วันไหว้พระจันทร์ตรงกับ วันขึ้น 15 เดือน 8 ตามปฏิทินจีน เพื่อบูชาเจ้าหญิงเซียงง้อ เจ้าหญิงองค์นี้มีพระทัยเมตตากรุณาต่อพสกนิกรมาก พระราชบิดาได้ยาอายุวัฒนะมา 3 เม็ด ยานี้มีคุณสมบัติเมื่อรับประทานแล้วไม่แก่ ไม่ตาย ทำให้ลอยได้ เจ้าหญิงเซียงง้อเกรงว่าหากพระบิดาเสวยแล้วจะแผ่กฤษดานุภาพออกไปทำให้ประชาชนเดือดร้อน จึงรับประทานเองลอยไปติดบน

ดวงจันทร์ชาวจีนนำศาลเจ้าหญิงเซี่ยงง้อมาไว้กลางแจ้งในเวลาค่ำ แล้วนำอาหารเจ และขนมหรือผลไม้ล้วน ๆ หรือเครื่องสำอางมาบูชาด้วย ระหว่างบูชาจะจุดพลุดอกไม้ไฟ และโคมกระดาษบางแห่งจะมีเครื่องดนตรีประกอบ ปัจจุบันพิธีนี้ลดความสำคัญลงไปมาก

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2539 : 85) เล่าต่างออกไปว่า คนจีนสร้างเทศกาลนี้ขึ้นมา เป็นอุบายในการปฏิวัติและปลดแอกชาติจีนออกจากการปกครองของพวกมองโกล มีผู้คิดให้จัดงานไหว้พระจันทร์ขึ้นมา มีการทำขนมไหว้พระจันทร์ที่จงใจออกแบบให้เป็นขนมเปี๊ยะก้อนใหญ่ ไส้หนาเป็นพิเศษ เพื่อใช้เป็นที่ซ่อนเอกสารในการติดต่อ แล้วให้มีธรรมเนียมแลกขนมเปี๊ยะกันระหว่างญาติมิตรเป็นการตบตาพวกมองโกลได้อย่างแนบเนียน ภายในสาร ระบุเวลากำจัดคนมองโกลคือเวลาเที่ยงคืนของวันเพ็ญเดือน 8 ซึ่งเป็นคืนที่กำหนดให้มีงานไหว้พระจันทร์ อาหารที่ไหว้ ใช้อาหารเจ มีผลไม้ และขนมไหว้พระจันทร์

เมื่อได้เอกราชคืนมา ชาวจีนจึงยึดถือเอาวันเพ็ญเดือน 8 เป็นวันไหว้พระจันทร์สืบต่อมา เพื่อรำลึกถึงการกู้ชาติจากพวกมองโกล เทศกาลไหว้พระจันทร์ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่ก็ยังเป็นที่นิยมไหว้กันอยู่ พอตกเย็นของคืนวันเพ็ญเดือน 8 ชาวจีนในไทยจะเริ่มตั้งโต๊ะไหว้ที่กลางแจ้ง เอาต้นอ้อย 2 ต้นมาทำซุ้มประตู บนโต๊ะตั้งอาหารเจ ขนมเปี๊ยะไหว้พระจันทร์ ขนมโก๋ไหว้พระจันทร์ ของใช้สำหรับผู้หญิง เช่น แป้งผัดหน้า สบู่ แชมพู ผ้าเช็ดหน้า เพราะเป็นการไหว้เจ้าแม่กวนอิม จึงไหว้ของผู้หญิง และใช้ของไหว้ที่สวยงาม

7. <u>เทศกาลกินเจ</u>

เทศกาลกินเจของชาวจีนตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ตามปฏิทินจีน แต่เดิมมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเป็นการชำระจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมให้บริสุทธิ์ด้วยการกินอาหารเจ และยังระลึกถึงดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่เคารพ คนที่นับถือขนบประเพณีนี้จะนุ่งขาวห่มขาวถือศีลกินเจ รักษากาย วาจา ใจให้บริสุทธิ์ ไม่เบียดเบียนกัน เลิกฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และการเกี่ยวข้องในกามราคะ รวมทั้งไม่กล่าวเท็จ และไม่ดื่มสุราด้วย ผู้ที่นุ่งขาวห่มขาวจะไปชุมนุมกัน ณ ศาลเจ้าตลอด 9 วัน 9 คืน อาหารต่าง ๆ ก็จะไม่มีเนื้อสัตว์เจือปน

8. <u>ไหว้เจ้าประจำปี</u>

เทศกาลไหว้เจ้าประจำปี เริ่มทำกันในเดือน 12 แล้วแต่ชุมชน หรือสมาคมจะตกลงกัน ชาวจีนถือว่าในรอบปีที่ผ่านมาได้รับความคุ้มครองจากบรรดาเทพเจ้าให้มีความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จึงจัดเทศกาลไหว้เจ้าประจำปีขึ้น มีการเรี่ยไรเงินค่าใช้จ่ายในการจัดงาน กรรมการจะช่วยกันจัดโต๊ะบูชาหน้าศาล ตั้งเครื่องเซ่นไหว้ ทำพิธีบูชาแล้ว ให้ชาวบ้านทะยอยเข้าไปไหว้บูชาต้องใช้เวลาไหว้ถึง 2-3 วัน จึงจะเสร็จพิธี ในตอนกลางคืนจะมีมหรสพต่าง ๆ เช่น งิ้ว ภาพยนตร์ ละคร

หรืออาจมีการเชิดสิงโตและมังกรให้ชมฟรี ชาวจีนส่วนใหญ่จะไหว้เจ้าและบริจาคเงินบำรุงศาล

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530 : 73-90) กล่าวว่า ชาวจีนในประเทศไทยมีพิธีกรรมในรอบหนึ่งชีวิตอยู่ 5 พิธีกรรม ได้แก่

1. การรับขวัญเด็ก

เมื่อเด็กคลอดปลอดภัยแล้ว ทั้งฝ่ายย่า และยายจัดเครื่องเซ่นบูชาตามศาลเจ้าต่าง ๆ เป็นการตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองให้แม่และทารกปลอดภัย เจ็ดวันแรกที่เด็กเข้ามาอยู่ในบ้านผู้เป็นพ่อต้องจุดธูปบอกวิญญาณบรรพบุรุษให้ช่วยปกป้องคุ้มครอง พออายุครบ 1 เดือน ก็มีพิธีโกนผม และมีพิธียกเด็กให้แม่ซื้อที่เรียกว่า "อาพั้ว" ทำหน้าที่คุ้มครองเด็กไปจนครบอายุ 15 ปี พิธีนี้ทำที่หน้าเตียงนอนของเด็ก เพราะแม่ซื้อไม่มีศาลสถิตประจำเหมือนเจ้าอื่น ๆ และต้องตั้งชื่อก่อนอายุครบหนึ่งเดือน ป้องกันวิญญาณชั่วร้ายเข้าสู่เด็ก ส่วนการตั้งชื่อจริงนั้นปู่ หรือย่าจะนำดวงชะตาให้โหรคำนวณว่าจะตั้งชื่ออะไรจึงจะดี เมื่ออายุครบ 3 เดือนจะมีการรับขวัญเด็กอีกครั้ง ญาติผู้ใหญ่จะเตรียมเครื่องทอง เตรียมหนังสือ หรือเงินก้นถุงไว้ให้แม่เพื่อคุ้มเด็กไปในวันนั้น ปัจจุบันพิธีรับขวัญเด็กเริ่มเสื่อมความนิยมไปแล้ว

2. การผ่านช่วงอายุ

เมื่อเด็กอายุได้ 15 ปีบริบูรณ์ แม่จะเตรียมอาหารเครื่องเซ่นสำหรับไหว้แม่ซื้อที่ได้ดูเด็กมาจนครบอายุ 15 ปี อาหารที่นำมาเซ่นไหว้มีเนื้อสัตว์ ได้แก่ หมู เป็ด ปลา ไก่ และไข่ กับผัก 7 ชนิด ซึ่งไม่ได้กำหนดแน่นอน อาหารเหล่านี้จะนำมาให้เด็กกินเป็นคนแรก หลังจากนั้นสมาชิกในครอบครัวร่วมรับประทานด้วย ผู้เป็นพ่อแม่จะให้โอวาทอบรมสั่งสอนปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ติดตามมา ในบางบ้านที่เคร่งครัดก็จะหักไม้เรียวทิ้ง หมายถึง ต่อไปจะเลิกทำโทษอีกแล้ว เด็กก็จะได้รับเครื่องแต่งกายใหม่หมด เตรียมตัวสำหรับวันรุ่งขึ้นก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ผู้เป็นพ่อจะพาไปพบผู้อาวุโสในชุมชน ปัจจุบันพิธีการผ่านช่วงอายุ เริ่มเสื่อมความนิยมไปแล้ว

3. การแต่งงาน

ในสมัยก่อนผู้ใหญ่มักเป็นธุระจัดการเลือกคู่ครองให้ลูก ๆ จึงมีคำกล่าว "การคลุมถุงชน" เกิดขึ้น แต่ในปัจจุบันหนุ่มสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองได้มากขึ้น ยกเว้นบางครอบครัวที่เคร่งครัดประเพณีเดิมอยู่ ครอบครัวใดที่บิดามารดาป่วยไข้ การแต่งงานถือเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้หายจากการป่วยไข้ ในครอบครัวที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต การแต่งงานถือว่าได้สมาชิกใหม่เข้ามาทดแทนผู้ที่เสียชีวิตไป การแต่งงานมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเลือกคู่ครอง เมื่อฝ่ายชายต้องการมีคู่ครอง ต้องติดต่อผ่านแม่สื่อ "บ่วงนั้ง" แม่สื่อมีบทบาทมากในการติดต่อหาคู่รักให้ หากประสบความสำเร็จก็จะได้รับค่าตอบแทน

แต่ปัจจุบันการแต่งงานอยู่บนพื้นฐานของความรัก ชายหญิงจึงมีสิทธิเลือกคู่ครองเอง

3.2 การสู่ขอ กรณีดวงชะตาของทั้งสองฝ่ายเข้ากันได้ดี แม่สื่อหรือผู้อาวุโสเป็นเถ้าแก่ไปเจรจาดูท่าที หลังจากทราบแล้วจึงไปสู่ขออีกครั้งหนึ่ง

3.3 การหมั้น ฝ่ายชาย และญาติผู้ใหญ่เตรียมของหมั้นซึ่งมีขนม ผลไม้มงคล แพรพรรณ เครื่องทอง ฝ่ายหญิงจะตอบรับ และผู้อาวุโสเป็นสักขีพยานตกลงเรื่องสินสอด หลังจากเสร็จพิธี ฝ่ายหญิงเลี้ยงอาหารฝ่ายชาย ส่วนของหมั้นฝ่ายชายจะเขียนรายการไว้บนกระดาษแดงมอบให้ฝ่ายหญิงไว้เป็นหลักฐาน

3.4 การส่งเงินสินสอด ส่งเงินตามที่ได้ตกลงกันไว้พร้อมด้วยใบทับทิม ต้นซุงเช่า และขนมต่าง ๆ นอกจากนั้นมีเงินจำนวนหนึ่งให้ฝ่ายหญิงจัดหาขนมจันอับสำหรับแจกจ่ายญาติ และมิตรสหายผู้มาร่วมรับรู้การหมั้น

3.5 กำหนดวันแต่งงาน หลังจากส่งสินสอดเรียบร้อยแล้วฝ่ายชายจะหาฤกษ์กำหนดพิธีแต่งงาน ไม่ให้ขัดกับดวงชะตาทั้งสองฝ่าย เมื่อหาฤกษ์ได้แล้ว เขียนด้วยตัวหนังสือสีทองใส่กระดาษแดงไปยังบ้านฝ่ายหญิงพร้อมทั้งเงินค่าแต่งตัวฝ่ายหญิง ขนม ผลไม้ เมื่อฝ่ายหญิงรับทราบก็จะเตรียมขนมชุดหนึ่ง กล้วยหอม 1 เครือ ส้ม ลำใย ลูกพลับ ผ้าสำหรับพ่อแม่ฝ่ายชาย 1 สำรับ เงินทอง ส่งไปยังบ้านฝ่ายชาย

3.6 พิธีแต่งงาน เมื่อทราบวันที่แต่งงานแน่นอน จะเขียนเทียบเชิญไปยังญาติพี่น้องและเพื่อนสนิทของทั้งสองฝ่าย สมัยก่อนผู้ที่ได้เทียบเชิญจะส่งของมาช่วยงาน เช่น สุรา เป็ด ไก่ ผ้าแพร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งมาเป็นจำนวนคู่ แต่ปัจจุบันมักส่งเป็นเงินแทน และให้ในวันประกอบพิธี

4. <u>แซยิด</u>

พิธีแซยิดถือเป็นพิธีกรรมผ่านช่วงอายุที่สำคัญพิธีหนึ่ง ชาวจีนถือว่า เมื่อมีอายุครบ 60 ปี หรือ 5 รอบ แสดงว่าบุคคลนั้นได้บรรลุความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ เพราะได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ มาครบ มีประสบการณ์เกือบทุกด้าน ได้บรรลุความเป็นผู้อาวุโสทั้งในระดับครอบครัว และชุมชน พิธีแซยิดนอกจากมีสมาชิกในครัวเรือนมาร่วมด้วยแล้ว คนในชุมชนจะมาร่วมพิธีฉลองเพื่อรับรู้ความเป็นผู้อาวุโสอีกด้วย ในเช้าวันเกิดจะอาบน้ำชำระร่างกาย ตัดผม ตัดเล็บ สวมเสื้อผ้าชุดใหม่ นำเครื่องเซ่นไหว้ไปเซ่นไหว้เจ้าในบ้าน และวิญญาณบรรพบุรุษ ตอนสายญาติพี่น้องและคนในชุมชนจะส่งของมาคำนับ เขียนคำมงคลเป็นแผ่นป้าย 2 ผืนคู่กัน เรียกว่า "ตุ้ยเลี้ยง" อวยพรให้มีความสุขความเจริญในชีวิต หรืออาจนำผ้าแพรหรือสุรามาแทน ครั้งถึงเวลาเที่ยงมีตัวแทนในชุมชนกล่าวสรรเสริญคุณงามความดี แล้วทุกคนที่มาในงานร่วมรับประทานอาหารกัน

5. กงเต็ก

พิธีกงเต็กถือเป็นพิธีส่งดวงวิญญาณของผู้ตายสู่สุคติ เสร็จพิธีเหล่านี้แล้วจึงนำศพไปยังสุสานเพื่อทำพิธีฝังศพ การทำพิธีกงเต็กจะช่วยให้ผู้ตายได้รับความสุขในปรภพ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และยังเชื่อว่าจะส่งผลให้บุตรหลาน และผู้มีส่วนช่วยงานได้รับความสุขความเจริญด้วย พื้นฐานความเชื่อเช่นนี้มีที่มาจากลัทธิเต๋า พุทธศาสนา และลัทธิขงจื๊อผสมผสานกัน พิธีกงเต็กถือเป็นพิธีในระดับชุมชน ผู้ที่รู้จักเกี่ยวข้องไม่ว่าจะชอบพอหรือไม่จะต้องมาร่วมงาน เพราะถือเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้แสดงน้ำใจที่ดีต่อกัน

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2540 : 138-139) กล่าวว่า กงเต็กนั้นมาจากคำว่า "กง" แปลว่า "ทำแทน" หมายถึง การที่ลูกหลานทำบุญกุศลในวันนั้นแทนผู้ตาย เพื่อให้เกิดเป็นกุศลผลบุญแก่ผู้ตาย และคำว่า "เต็ก" แปลว่า "ทำให้" หมายถึง การที่ลูกหลานทำบุญกุศลเพื่ออุทิศให้ผู้ตาย การที่ลูกหลานทำบุญแทนก็ดี และทำบุญให้ก็ดีเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธี งานกงเต็กนั้นเป็นการสวด "สงเก็ง" คือสวดมนต์ภาวนาเพื่อ "เปิดทางสวรรค์" ให้แก่ผู้ตาย ถ้าทำเป็นพิธีเล็กมีพระสวดรูปเดียว เรียกว่า "คุยหมั่งโหล่ว" ถ้าทำใหญ่คือมีพระสวดตั้งแต่ 5 รูปขึ้นไป อาจเป็น 7 – 9 – 11 รูปก็ได้ เป็นกงเต็กใหญ่เรียกว่า "จับอ๊วง"

การทำพิธีพระจะสวดมนต์ให้ "ม้า" นำความไปทูลบอกต่อ "เง็กเซียนฮ่องเต้" บนสวรรค์ก่อน แล้วพระจะทำพิธีให้ "นก" นำสารอันเป็นประวัติทั้งหมดของผู้ตายไปถวายอีกที จากนั้นจึงเป็นการเชิญดวงวิญญาณของผู้ตาย ซึ่งจะต้องมี 3 ดวง เรียกว่า "ซาฮุ้งชิกเพก" โดยลูกหลานเชิญดวงวิญญาณมาเข้าพิธีอาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้า ทานอาหารเจ มีการขอขมากัน มีการไหว้บรรพบุรุษทิ้งกระจาด และมีการจัดการแสดงให้ผู้ตายได้ชมก่อนพิธีการพาเดินข้ามสะพาน เพื่อพาดวงวิญญาณไปสู่โลกใหม่ แล้วปิดท้ายด้วยการเผาของกงเต็กไปให้ เพื่อให้ผู้ตายมีบ้าน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในดินแดนแห่งใหม่ ของกงเต็กที่ลูกหลานจัดให้ นอกจากจะมีของที่ต้องใช้ในพิธีสวดคือ โคมวิญญาณ ม้า นก คนใช้ชายหญิง ห้องน้ำ หีบเสื้อผ้า และหีบสมบัติแล้ว ก็ยังมีสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ บ้านหลังใหญ่ การไหว้กงเต็กนี้ ก็เพื่อให้ผู้ตายไปเกิดในโลกใหม่จะได้มีชีวิตที่สุขสมบูรณ์

ประยงค์ อนันทวงศ์ (2525 : 87-88) กล่าวถึง การสร้างฮวงจุ้ยว่าตามธรรมเนียมของชาวจีนจะไม่เผาศพ หลังจากทำพิธีกงเต็กแล้วจะนำศพไปฝังที่ฮวงจุ้ย การเก็บศพผู้ตาย โดยการฝังนี้มาจากความเชื่อที่ว่า การตายเกิดจากดวงวิญญาณที่ออกจากร่างไปชั่วคราวดวงวิญญาณที่ออกไปจะกลับมาสิงสู่ร่างตามเดิม ประกอบกับความอาลัยรักผู้ตายจึงเก็บศพไว้เพื่อความอบอุ่นและระลึกถึง รวมทั้งเคารพเช่นไหว้ในเทศกาลสำคัญ ๆ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีของลูกหลานต่อบรรพบุรุษอีกด้วย การสร้างฮวงจุ้ยมีความประสงค์เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษกับบุตรหลานที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเอง การหาทำเลที่ตั้งฮวงจุ้ยเป็นเรื่องที่ยากที่สุดเนื่องจาก

เชื่อว่าจะมีผลดีร้ายแก่ลูกหลาน ในการพิจารณาเลือกสถานที่จึงต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นจึงต้องพึ่งพาผู้มีความรอบรู้หรือผู้มีอาชีพในทางนี้โดยตรงที่เรียกกันว่า ซินแส คำว่า ฮวงจุ้ย มาจากคำว่า ฮวง แปลว่า ลม และจุ้ย แปลว่า น้ำ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วก็หมายถึง ที่ฝังศพหรือทำเลที่ฝังศพ มีหลักประกอบการพิจารณา 3 ประการ ประการแรกต้องรู้แหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ประการที่สอง ต้องรู้ทิศทางว่าหลุมฝังศพควรหันหน้าไปทางทิศไหนจึงจะเหมาะ โดยพิจารณาจากทิศทางการไหลของน้ำ ประการสุดท้าย ต้องรู้ลักษณะว่าภูมิประเทศที่จะฝังศพนั้นเป็นมงคล หรือไม่

<u>ความจำเป็นในการธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาวจีน</u>

ชาวจีนได้เดินทางมาประเทศไทยหลายรุ่น และด้วยระยะทางอันยาวไกลทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้ต้องเหินห่างจากญาติมิตรและแผ่นดินเกิด รวมทั้งต้องมาเผชิญกับผู้คนที่ไม่รู้จัก แม้จะเป็นชาวจีนด้วยกัน และต้องอยู่ร่วมกับชาวไทยที่แม้จะมีความเอื้ออารี แต่ก็เป็นผู้แปลกหน้า ชาวจีนต่างด้าวเหล่านี้จึงมีความต้องการรวมกลุ่มกันทำมาหากิน และประกอบพิธีต่าง ๆ ตามความเชื่อของตน เพื่อทดแทนความรู้สึกแปลกถิ่น การพยายามสร้างความอบอุ่นในความรู้สึกของชาวจีนเหล่านี้ ในด้านรูปธรรมคือ การธำรงรักษาวัฒนธรรมจีนไว้ เมื่อมีการประกอบพิธีตามความเชื่อติดต่อมานาน ก็กลายเป็นความจำเป็นที่จะต้องสืบทอดการปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้นการที่ชาวจีนมาจากหลายมณฑล และแต่ละมณฑลมีวัฒนธรรมส่วนย่อยที่แตกต่างกัน เมื่อมาอยู่ในเมืองไทยจึงได้มีการผนวกวัฒนธรรมเหล่านี้เข้าด้วยกัน ทำให้ในรอบปีหนึ่ง ๆ จะต้องมีการประกอบพิธีตามความเชื่อถึง 8 เทศกาล และหนึ่งชีวิตมีถึง 5 พิธีกรรม จึงทำให้เห็นว่าชาวจีนมีความประสงค์จะสืบต่อวัฒนธรรมของตนอย่างมั่นคง

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530 : 6-7) กล่าวถึง เหตุผลสำคัญของการธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาวจีน ไว้ดังนี้

1. ความเป็นเอกทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากลักษณะชาติพันธุ์นิยมของชาวจีนที่ยึดถือกันมาแต่โบราณ ความเชื่อที่ว่าประเทศจีนเป็นศูนย์กลางแห่งอารยธรรมของโลก ประกอบกับประสบการณ์ในประวัติศาสตร์แห่งการขยายจักรวรรดิ และล่าอาณานิคมของจีนทำให้ชาวจีนเทิดทูนวัฒนธรรม และแบบแผนการดำเนินชีวิตของชนชาติตนว่าเหนือกว่าชนชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ แม้ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้าอาศัยในสังคมอื่นก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนไว้ มากกว่าที่จะปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมพื้นเมือง โดยเฉพาะชาวจีนที่มีถิ่นกำเนิดบนแผ่นดินใหญ่ของจีน

2. วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกสืบทอดมาจากบรรพชน ชาวจีนนอกจากจะมองว่าวัฒนธรรมของตนดีเด่นกว่าชนชาติอื่น ๆ แล้ว ความรู้สึกที่จะต้องรักษาสืบทอดยังมาจากเหตุผล

อีกข้อหนึ่งว่า วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งโรจน์ของอารยธรรมแต่ละยุคสมัยของจีนที่บรรพบุรุษรุ่นต่าง ๆ ไม่ว่าในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นได้สั่งสมถ่ายทอดลงมาสู่บุตรหลานในฐานะที่ตนเป็นอนุชนที่ยึดมั่นในความกตัญญูกตเวที จึงเป็นภาระหน้าที่จะต้องรักษา และถ่ายทอดสืบต่อ ๆ ไป

3. วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางชาตินิยม และเป็นตัวแทนที่จะให้ระลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอนที่ได้จากมา ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพอาศัยอยู่ในประเทศไทยท่ามกลางความแปลกใหม่และโดดเดี่ยว สิ่งเดียวที่จะลบล้างสภาวะทางจิตใจได้ก็คือหาสิ่งที่คุ้นเคยมาปฏิบัติ ได้แก่ วัฒนธรรมเดิมของตน ทำตัวเสมือนอยู่ในประเทศจีนเล็ก ๆ ต่างหากอีกประเทศหนึ่งที่จำลองเอกภาพที่คุ้นเคย และน่าพอใจของแผ่นดินแม่มาใช้ในชุมชนชาวจีนในไทย

4. วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นกลไกทางสังคมที่จะสร้างเอกภาพ และความสามัคคีของกลุ่มชนชาวจีน ในบรรยากาศที่แปลกใหม่ สิ่งหนึ่งที่ชาวจีนประสบและไม่สบายใจอย่างมากก็คือความรู้สึกขาดเสถียรภาพ และความอบอุ่น อันเนื่องจากขาดความยอมรับจากชาวไทยหรือจะจากสาเหตุอื่นก็ตาม ทำให้กลุ่มชาวจีนทั่วไปมีแนวโน้มที่จะแยกตัวออกจากสังคมไทย อยู่ร่วมกันเฉพาะหมู่ชาวจีนด้วยกัน และเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสามัคคีและเอกภาพของชุมชนจีนที่อยู่ท่ามกลางสังคมไทยซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ วัฒนธรรมจีนจึงได้รับการเน้นความสำคัญเป็นพิเศษ เพื่อให้เป็นกลไกสำหรับจุดประสงค์ดังกล่าว

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

เมื่อกล่าวถึงชาวจีนแล้ว ไม่มีจังหวัดหรือท้องถิ่นใดในประเทศไทยที่ไม่มีคนจีนเข้าไปประกอบธุรกิจทางด้านการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามเมืองใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ มีร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ไปจนถึงโรงสีข้าวและอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ซึ่งอยู่ในมือของคนจีนเป็นส่วนใหญ่ ถ้าพิจารณากันตามความเป็นจริงจะเห็นได้ว่าชาวจีนมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงทำให้ชาวจีนกับมีความสัมพันธ์กับชาวไทยกันอย่างใกล้ชิด เกิดการปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสงบสุข ดังที่ จเด็จ อินสว่าง (2518 : 86-87) ให้ข้อคิดเห็นว่า ชาวจีนและชาวไทยมีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมกันมาตลอด การสมรสระหว่างคนจีนและไทยที่มีมาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชาวจีนรับเอาขนบธรรมเนียมของไทยไว้มาก ชาวจีนจำนวนไม่น้อยที่นิยมใช้พิธีแต่งงานแบบไทยคือ การหลั่งน้ำสังข์ และจากการที่คนจีนนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนไทย ทำให้ลูกหลานจีนได้เรียนหนังสือร่วมกับคนไทยจนรู้จักมักคุ้นกัน บางคนสามารถเรียนถึงมหาวิทยาลัย ทำให้บุตรหลานจีนเหล่านี้มีชีวิตอยู่ท่ามกลางวิถีชีวิตแบบคนไทย ในที่สุดก็รับเอาวัฒนธรรมของคนไทยและมีความรู้สึกเป็นคนไทยเช่นเดียวกับคนไทย

อื่น ๆ ทั่วไป

ในขณะเดียวกันความรู้สึกผูกพันของชาวจีนที่มีต่อประเทศจีนดั้งเดิม กล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีในหมู่ลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย แม้แต่ในหมู่ผู้ใหญ่เองก็ตาม นับวันแต่จะน้อยลงไปทุกที สาเหตุเพราะชาวจีนในประเทศไทย มีความเป็นอยู่ที่มั่นคงและสุขสบายกว่า อีกกรณีหนึ่งคือ ชาวจีนที่เกิดในเมืองไทยนิยมเปลี่ยนชื่อสกุลเป็นไทยจำนวนมากขึ้นถึงร้อยละ 50 ของผู้ที่เปลี่ยนชื่อสกุลทั่วประเทศต่อปี และการเปลี่ยนนี้มิใช่เพียงเพื่อความสะดวกทางการติดต่อธุรกิจอย่างเดียวเท่านั้น แต่ก็ยังรวมไปถึงการแสดงตัวเป็นคนไทยอย่างเต็มที่อีกด้วย แสดงให้เห็นว่าในเวลาอีกไม่นานชาวจีนก็จะกลายเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลของนโยบายการผสมผสานระหว่างชนเชื้อชาติไทยและจีนเป็นผลสำเร็จนั่นเอง

สาวิตรี ทัพทะสุต (2527 : 172-173) กล่าวถึง การผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทย และชาวจีนในระดับสามัญชน นอกจากจะเป็นไปในลักษณะของการแต่งงานกันแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งมีกิจกรรมร่วมกันในสังคมอีกด้วย จึงทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันขึ้น (Two - Way Process) คือ มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น กล่าวคือ ชาวไทยและชาวจีนต้องมีการติดต่อกันทางการค้าในฐานะผู้ซื้อและผู้ขาย อีกทั้งในเวลาว่างจากการงานทั้งชาวไทยและชาวจีนต่างก็หาความสุขกันในสถานที่แห่งเดียวกัน เช่น ในสมัยก่อนก็พบกันตามโรงบ่อน โรงหวย และ ในปัจจุบันก็พบกันตามสถานที่บันเทิงต่าง ๆ เช่น โรงภาพยนตร์ โรงละคร ร้านอาหาร หรือในวัดวาอาราม ศาลเจ้าต่าง ๆ ในโอกาสที่มีเทศกาลรื่นเริงทำให้ชาวจีนและชาวไทยได้มีโอกาสพบปะกันอยู่เสมอ ๆ แหล่งชุมชนของชาวจีนซึ่งประกอบด้วยสถานที่ประกอบธุรกิจการค้า ตลาด โรงงาน และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ จึงได้กลายเป็นที่ชุมชนของชาวไทยไปด้วย ดังนั้นจึงทำให้มีการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณชุมชนชาวไทยที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนชาวจีน การอยู่ร่วมกันทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ตลอดจนวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ทางการไทยก็ไม่มีมาตรการแต่อย่างไรที่จะเป็นการกีดกันการกระทำใด ๆ ที่แสดงออกทางวัฒนธรรม หากไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การอนุญาตให้มีขบวนแห่เจ้าตามถนน หรือการเชิดสิงโต การเผากระดาษเงิน กระดาษทอง พิธีทิ้งกระจาด เหล่านี้เป็นต้น

ชาวจีนและชาวไทยมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องความเชื่อประเพณีต่าง ๆ อันมีพื้นฐานมาจากการนับถือศาสนาพุทธ เช่นกัน ความเชื่อพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันนี้นำไปสู่การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาร่วมกัน ซึ่งชาวจีนต่างมีความเห็นว่าพิธีกรรมใด ๆ ก็ตามที่ทำแล้วก่อให้เกิดความมั่นคงสบายใจชาวจีนก็จะนับถือศรัทธาเช่นไหว้ไปด้วย ดังจะเห็นได้จากชาวจีนส่วนหนึ่งประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามแบบไทย เช่น ทำบุญตักบาตร ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การกราบไหว้บูชา

พระพุทธรูป และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ตามสถานที่สำคัญ ๆรวมถึงการอุปสมบท และการทำพิธีต่าง ๆ ตามแบบไทยในวัดไทย แม้แต่สถานภาพของหญิงจีนก็เริ่มสูงขึ้นเมื่อหญิงจีนได้อาศัยอยู่ในสังคมไทย สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมแก่กันและกัน

บทที่ 3

วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา

วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนชีวิตและสังคม มนุษย์เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวกมีทั้งหญิงและชาย ตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นเวลานานพอสมควร ย่อมเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นมูลฐานแห่งวิถีชีวิต วรรณกรรมกับสังคมจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แยกออกจากกันไม่ได้ สังคมแต่ละยุคสมัยเป็นอย่างไรวรรณกรรมย่อมสะท้อนออกมาเช่นนั้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวและเครือญาติ
2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน
3. ค่านิยม
4. ความเชื่อ
5. ขนบธรรมเนียมประเพณี
6. แนวคิดเชิงศาสนา
7. การศึกษา
8. การปฏิบัติตามกฎหมาย
9. การบันเทิง
10. ความภาคภูมิใจในภาษาแม่

1. ครอบครัวและเครือญาติ

ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่อยู่รวมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิต เช่น สามีภรรยา พ่อแม่ ลูก พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของแต่ละแห่ง ให้มีปฏิกิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เป็นสามีภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชายลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวัฒนธรรมเดิมและอาจมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้ ครอบครัวและเครือญาติที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา มีดังต่อไปนี้

1.1 การแต่งงาน

1.1.1 อายุ

ชาวจีนนิยมให้ลูกหลานแต่งงานเร็ว คือแต่งงาน เมื่ออายุประมาณ 17 - 25 ปี เมื่อ เห็นว่าลูกหลานโตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ก็รีบให้แต่งงานมีครอบครัวโดยเร็ว เพื่อช่วยกันทำมาหากิน และอยากเห็นลูกเต้ามีครอบครัวเป็นฝั่งเป็นฝาเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ พ่อแม่จะได้หมดห่วง เช่น

> เล่าซิ้มจึงอยู่กับลูกชายคนรองตลอดมา นับแต่ลูกสาวคนโต ได้ออกเรือนไปแล้ว และลูกชายคนเดียวของแกนี้ก็ยังไม่ได้แต่งงาน ทั้ง ๆ ที่วัยเกือบจะถึง 30 ปีอยู่แล้ว ผิดไปจากหนุ่มจีนส่วนใหญ่ที่มักจะแต่งงานไม่พ้นวัยเบญจเพศ
>
> นักสู้หน้าหยก (2523 : 133)

> "สิบเก้า...ก็ไม่เด็กแล้วละอาซิ่ม คนจีนเรานิยมแต่งงานออกเรือนกันตั้งแต่อายุอยู่ในเกณฑ์นี้ไม่ใช่หรือ จะได้มีลูกหลานทันใช้สอย....นอกจากพวกที่พิ กลพิการ หรืออับโชคด้านคู่ครองเท่านั้นแหละจึงจะอยู่จนแก่คาบ้านขึ้นราค้างเรือน"
>
> บาปสีชมพู (2536 : 45)

1.1.2 การเลือกคู่ครอง

สังคมจีนสมัยก่อนนั้น ผู้เป็นบิดามารดาเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดในครอบครัว ซึ่งครอบคลุมไปถึงเรื่องการหาคู่ครองให้แก่ลูกด้วย ดังที่เรียกกันว่าเป็นการแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" การแต่งงานจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยการจัดการของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย และได้รับความร่วมมือจากผู้ถูกจ้างให้เป็นแม่สื่อ โดยที่คู่บ่าวสาวมิได้มีโอกาสเลือกด้วยตนเอง เหตุที่ชาวจีนนิยมเลือกคู่ครองให้ลูกนั้น เนื่องจากคิดว่าตัวเองมีประสบการณ์ หรือผ่านชีวิตมาก่อน ย่อมตัดสินใจได้ดีกว่า และต้องการให้ลูกมีการดำเนินชีวิตที่ก้าวหน้า หรือมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย จากความห่วงใยนี้เองผู้ใหญ่จึงทำธุระจัดหาคู่ให้ เช่น

ผู้ใหญ่ในสังคมจีนเก่าหวั่นเกรง กังวลไปถึงผู้ที่จะมาเป็นสะใภ้ด้วยว่าจะเหมาะสมกับลูกชาย หรือสมกับครอบครัวของตัวหรือไม่ จึงเป็นธุระจัดหาเมียให้ลูกชายเสียเองโดยใช้วิธี "คลุมถุงชน" ซึ่งยังเป็นวิธีที่ฝังแน่นอยู่ในความนิยมของชาวจีนรุ่นเก่าที่ด้อยการศึกษามาจนถึงทุกวันนี้

อยู่กับก๋ง (2519 : 223)

นางเฮียงก็ไม่ต่างไปจากหญิงแม่บ้านชาวจีนรุ่นเก่าทั่ว ๆ ไปที่ถือคตินิยมว่า ลูกเต้าจะต้องเป็นผู้อยู่ภายใต้การบงการบัญชา โดยเฉพาะในกิจอันสำคัญของชีวิตเช่นการมีคู่ครอง จะต้องอยู่ในการเลือกเฟ้นจัดแจงของผู้ให้กำเนิดหรือผู้ปกครองโดยชอบธรรม เพราะ "ผู้ใหญ่" ได้ผ่านโลกผ่านชีวิตในด้านต่าง ๆ มามากกว่าคนหนุ่มคนสาว ย่อมมองเห็นการณ์ไกลและหยั่งคะเนเส้นทางอนาคตได้ปรุโปร่ง โอกาสที่จะผิดคาดพลาดหวังจึงมีน้อยกว่าที่ "ผู้เยาว์" จะตัดสินใจเอาเองตามอำนาจอันยั่วย้อมใจของความเสน่หา

บาปสีชมพู (2536 : 25)

ในท้องถิ่นที่ฉันอยู่นี้ มีคู่ผัวตัวเมียนับไม่ถ้วนราย ที่ได้แต่งงานอยู่กินกันโดยไม่เคยรู้จักมักจี่กันมาก่อน จนกระทั่งในวันแต่งงาน หรือในตอนส่งตัวเข้าห้องหอ และมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ได้มีโอกาสเห็นหน้าค่าตากันเพียงครั้งสองครั้งเท่านั้น ก็เข้าพิธีแต่งงานกันนั่นคือตอนที่ "พ่อสื่อแม่ชัก" นัดหมายให้พบกัน

นักสู้หน้าหยก (2523 : 132)

อย่างไรก็ตาม มีหนุ่มสาวหลายคู่แต่งงานกันเพราะความรัก โดยพ่อแม่ไม่เห็นชอบ จึงไม่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากชาวจีนยึดถือว่าผู้น้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส หากผู้ใหญ่ไม่ให้การยอมรับแล้ว อาจถูกตำหนิต่อว่า หรือถูกตัดออกจากครอบครัวไป เช่น

เตี่ยและแม่ของเขายื่นคำขาดว่าให้เลิกการติดต่อกับหญิงยาจกเสียโดยด่วน แต่นายเตี๊ยวมิได้นำพา เขายังคงผูกพันต่อหล่อนอย่างมั่นคง และดูเหมือนจะทวีความรักใคร่ขึ้นกว่าเดิมเสียอีกด้วย

เตี่ยประกาศิตออกมาว่า "ถ้าเอาอีคนนั้นเป็นเมีย ก็ไม่ต้องเป็นลูกเต้ากันต่อไป" แล้วนายเตี๊ยวก็ได้อยู่กินเป็นผัวเมียกับหล่อนโดยยอมถูกตัดขาดจากทางครอบครัว

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ทาสน้ำเมา" (2521 : 17-18)

ซู่หลินแต่งงานไปน่ะไม่ได้อยู่กับครอบครัวของอาเสี่ย เพราะผู้ใหญ่ทางเขาไม่ยอมรับ ตั้งข้อรังเกียจว่าเป็นผู้หญิงบ้านนอก เขาไม่รู้หัวนอนปลายตีน แต่ข้อสำคัญก็คือแต่งงานกันเองโดยผู้ใหญ่ทางเขาไม่ได้รู้เรื่องด้วย..แต่อาเสี่ยเขาก็รักซู่หลินจริง ๆ และใจเด็ดพอตัวทีเดียว ยอมหมางเมินกับทางครอบครัวออกมาเช้งห้องแถวอยู่กับซู่หลินสองคนผัวเมีย ทำมาหากินหวังตั้งเนื้อตั้งตัวเอง

บาปสีชมพู (2536 : 518)

1.2 <u>ทัศนะเกี่ยวกับจำนวนและเพศของบุตร</u>

ชาวจีนนิยมมีลูกมากเพื่อไว้สืบเชื้อสายวงศ์ตระกูล การมีลูกมากยิ่งทำให้ "แซ่" หรือวงศ์ตระกูลมีขนาดใหญ่ จะได้พึ่งพาอาศัยกัน ถือเป็นมงคลและโชคดีของครอบครัวนั้น หากครอบครัวใดไม่มีลูกถือว่าอาภัพอับวาสนา การมีลูกมากนั้นทุกคนจะได้ช่วยกันทำมาหากินแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานในครอบครัว เช่น

เถ้าแก่ขุ้ยเป็นคนจีนได้เมียเป็นคนไทยชื่อ ยายปริก ทำมาหากินอยู่หลายปีก็ตั้งตัวได้เป็นลำดับ และลูก ๆ ก็ทยอยมาเกิดหัวปีท้ายปี รวมแล้วถึง 9 คน ไม่มีแท้งไม่มีตายเลยสักท้องเดียว เป็นหญิงบ้างชายบ้างสลับกันเหมือนจัดจำนวนได้เอง มียิ่งมากถือว่ายิ่งมีโชคดี จะได้สืบสายต่อไปกว้างขวาง และจะได้เป็นเรี่ยวแรงมือตีนในการทำมาหากินช่วยเหลือครอบครัวต่อไป

รวมเรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว "คนพันธุ์" (2520 : 71-72)

นายลิ้มมีลูกหลายคน ทั้งลูกสาวและลูกชาย และเขากับเมียก็มีความรู้สึกนึกคิดไม่ต่างไปจากคนจีนทั่วไปนั่นคือ มีความเห็นว่าการมีลูกมากไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่โตของครอบครัวเลย ดูจะเป็นข้อที่ควรแก่ความปลาบปลื้มยินดีด้วย

ซ้ำไป ถือว่าการมีลูกมากทำให้ได้แรงงานช่วยทำมาหากินมากขึ้น ข้อนี้จะเห็นได้จากการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป นั่นคือลูกหลานทุกคนในครัวเรือน เมื่อโตพอจะช่วยเป็นเรี่ยวแรงเป็นหูตาแล้วจะไม่ปล่อยให้อยู่เฉย ๆ จะจ้างขานวานใช้ตามความสามารถและความเหมาะสม นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนแรงงานในครอบครัวของตัวเองแล้วยังเป็นการสอนให้เรียนรู้การประกอบอาชีพไปในตัวด้วย

ค้าแบบจีน (2523 : 119-120)

การมีลูกมาก นอกจากสมาชิกในครอบครัวจะได้ช่วยกันทำมาหากินแล้ว ยิ่งทำให้พ่อบ้านมีความขยันขันแข็ง เพื่อที่จะสร้างฐานะสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นมากยิ่งขึ้น เช่น

ครอบครัวคนจีนส่วนมากจะมีสมาชิกหลายคน คู่ผัวตัวเมียที่มีลูกเต้าด้วยกันถึง 4-5 คนนั้นเป็นเรื่องธรรมดา ที่มีกันถึง 10 คนนั้นก็ยังพบเห็นได้บ่อย ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ยากจนหรือด้อยการศึกษานั้นไม่เคยคำนึงถึงการวางแผนครอบครัว

การมีลูกมากทำให้คนเรามีความตั้งใจที่จะทำมาหากินต้องคิดขยายงาน เพราะลูกเต้าที่โตขึ้นมาสามารถเป็นแรงช่วยทำงานได้ สกุลวงศ์ชื่อแซ่ก็เป็นปึกแผ่นใหญ่โต

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 183)

ชาวจีนให้ความสำคัญแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว โดยเฉพาะลูกชายคนโตจะเป็นที่หวังมากและต้องรับภาระต่อครอบครัวต่อจากพ่อที่เสียชีวิตแล้ว ในเวลาเดียวกันก็ตีค่าลูกสาวเป็นเพียง "สิ่งที่น่ากังวล" เท่านั้นเอง เป็นทัศนคติที่สืบทอดมาแต่โบราณ เห็นผู้หญิงเป็นข้าช่วงใช้ในครอบครัว ดังที่มีคำเปรียบเปรยว่า ลูกผู้ชายมีไว้สืบแซ่ของครอบครัวตนเอง ส่วนลูกผู้หญิงนั้นเลี้ยงไว้ให้ครอบครัวคนอื่น โตขึ้นแต่งงานก็ออกเรือนไปเป็นทาสในครอบครัวสามี แทบจะขาดไปจากครอบครัวเดิมของตัวเอง เช่น

ชะรอยทั้งสองจะมีเคราะห์หรือมีบุญก็ไม่รู้ได้ ลูก ๆ สี่คนแรกที่มีด้วยกันนั้น เป็นผู้หญิงล้วน ๆ ทำเอาเถ้าแก่จุ๊ยกับนางปริกชักจะร้อนใจ เพราะ

ยังถือคติจีนว่ามีลูกชายดีกว่ามีลูกสาว เพราะลูกสาวมีไว้ก็ต้องออกเรือนไปเป็นสมบัติของครอบครัวอื่น ส่วนลูกผู้ชายนั้นตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

รวมเรื่องสั้นเด็กห้องแถว "คนพันธุ์" (2520 : 76)

แม้เคยพูดอยู่เสมอว่า จะได้ลูกชายหรือลูกสาวก็ได้ทั้งนั้น เพราะถึงอย่างไรก็เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขที่เกิดจากความรักความมุ่งหวัง แต่เมื่อรู้ว่าลูกที่เกิดมาเป็น "ผู้หญิง" เขาก็อดนึกเสียดายไม่ได้

คนจีนโดยทั่วไป อยากจะให้ลูกคนโตเป็น "ผู้ชาย" เพราะจะเป็นหลักประกันได้ว่า มีผู้สืบเชื้อสายวงศ์วานการมีลูกสาวยังถือกันว่าเป็นการเลี้ยงไว้สำหรับให้ครอบครัวอื่นใช้สอย

รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "ดอกไม้สีขาว" (2522 : 75)

ฉะนั้น ชาวจีนจึงตั้งความหวังและปรารถนาที่จะได้ลูกชายมาก เพื่อไว้สืบเชื้อสายวงศ์ตระกูล และเป็นกำลังสำคัญของการสร้างครอบครัวให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี เมื่อทราบว่าได้ลูกชายความขุ่นข้องที่เคยมีก็เบาบางลง บางรายเมื่อทราบว่าได้ลูกชาย ถึงกับจัดงานเลี้ยงฉลองเพื่อนบ้านและญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เช่น

"เอ้อ- ลูกชายใช่ไหม" นางซิ้วหงตาโตขึ้นมาทันควัน
"หลานอั๊วเป็นผู้ชายเรอะ"

เฮียเส็งใจชื้นขึ้นมาเมื่อได้ยินคำว่า "หลานอั๊ว" แสดงว่าไม่ได้รังเกียจถึงกับตัดเป็นตัดตาย แกรีบพยักหน้ารับแล้วพูดเอาใจแม่ว่า "ใช่ ผู้ชาย" หน้าตาผิวพรรณมาทางเรา

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "เลือดเนื้อเชื้อไข" (ม.ป.ป. : 110)

ด้วยผลบุญประการใดก็ไม่มีใครหยั่งรู้ได้ นางจวงได้ผ่านการคลอดลูกอย่างปลอดภัย สมบูรณ์ทั้งหล่อนและเด็ก

มิหนำซ้ำยังเป็นเด็กชายเสียด้วย

นายเฮงถึงกับตั้งโต๊ะจีนหลายตัวเชิญเพื่อนบ้านและผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคารพ

นับถือมากินเลี้ยงกัน

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ชีวิตขมของคีรีบูน" (2521 : 74)

ครอบครัวใดที่มีลูกสาวยังต้องคอยห่วงเรื่องความประพฤติด้วย เพราะลูกผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว หากประพฤติผิดธรรมเนียมก็จะนำความอับอายขายหน้ามาสู่ครอบครัว ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ชาวจีนไม่ต้องการได้ลูกสาว เช่น

> ลูกสาวเปรียบเสมือน "ส้วม" ทั้งตั้งอยู่หน้าบ้าน ทิ้งไว้ก็รังแต่จะถึงคราวส่งกลิ่นอันไม่เป็นมงคลมาให้เป็นที่เสื่อมศรีแก่ชื่อเสียงวงศ์ตระกูล....เรื่องอคติต่อเพศหญิงนี้ ดูจะฝังแน่นอยู่ในมโนของคนจีนรุ่นเก่ามานานและมากเสียจนปลิดไม่หลุดเสียแล้ว และน่าจะเป็นมูลเหตุที่กดค่าของหญิงจีนลงจนเหลือเพียง "ทาสช่วงใช้" หรือ "ช้างเท้าหลัง" ของฝ่ายชายตลอดมา แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ อคติดังกล่าวนี้ก็ยังหลงเหลือไม่น้อยเลย ดังจะเห็นได้ไม่ยากในบรรดาคนจีนระดับพื้นบ้าน
>
> นักสู้หน้าหยก (2523 : 71)

1.3 <u>ลักษณะครอบครัว</u>

ชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยครั้งแรก และผู้ที่แต่งงานใหม่นั้น จะอยู่ในช่วงการก่อร่างสร้างตัว ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจยังไม่ดีนัก ครอบครัวที่เกิดเนื่องจากการสมรสจึงเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว ที่ประกอบด้วย สามีภรรยา และลูก เมื่อฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ผู้ชายอาจมีภรรยาคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน ก็ยังถือว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็กอยู่ เช่น

> ห้องนั้นเป็นที่อยู่ของผัวเมียวัยสามสิบเศษคู่หนึ่ง กับลูกชายหญิงวัยเกือบสิบขวบอีกสามคน ครอบครัวนี้อยู่ในตลาดห้องแถวของเรานานเกือบสิบปีแล้ว ตัวผัวชื่อ นายเอี๋ยว เป็นคนงานประจำร้านขายไม้กระดาน และเครื่องก่อสร้างในตลาด ส่วนเมียของเขาเป็นแม่บ้านไม่ได้ออกไปทำมาหากิน แต่ทั้งคู่ก็มีอัธยาศัยดี เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนบ้านในละแวกนี้
>
> รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "สันดานผู้ร้าย" (2523 : 146)

ในห้องนั้นเขาเห็นหญิงสาวคนหนึ่ง วัยของหล่อนประมาณยี่สิบห้าปี หล่อนกำลังยืนสาละวนตักข้าวใส่ชามให้เด็กตัวเล็ก ๆ ที่นั่งล้อมอยู่รอบโต๊ะกินข้าวทรงกลมมีขาสูงทำด้วยไม้สัก เสียงเด็กทั้งสามถกเถียงพูดคุยกันฟังไม่ได้ศัพท์ เขาเป็นแม่ของเด็กน้อยทั้งสามคนนั้น และขณะนี้ยังอุ้มท้องอีกคนหนึ่ง หล่อนเป็นเมียของชายอ้วนวัยกลางคนชื่อ หมง มีอาชีพขายหมูอยู่ในตลาดสดไม่ไกลจากตรอกแคบนี้

กตัญญูพิศวาส (2521 : 12)

"นายปิง เขาก็เหมือนกับคนมีเงินชาวจีนสมัยก่อน ๆ นั้นแหละคือมีเมียเก่ามาจากเมืองจีนด้วยกันคนหนึ่ง พออายุมากขึ้นฐานะดีขึ้น ก็มักจะมีเมียรองอีกคนหนึ่งไว้ร่วมบ้านเดียวกัน เป็นเมียด้วย เป็นคนรับใช้ด้วย"

รวมเรื่องสั้นชุด คิดอย่างก๋ง "บัวบูชา" (2520 : 60)

1.4 <u>สถานภาพทางเพศ</u>

1.4.1 <u>สถานภาพบุรุษ</u>

ค่านิยมที่ชาวจีนสืบทอดกันมาแต่โบราณ คือการยกย่องผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้ชายมีอำนาจมากในครอบครัว และเกือบจะถือได้ว่าเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้ชายจึงต้องมีความรับผิดชอบ รับภาระหนักทำหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัว ทำงานด้วยความขยันขันแข็งและอดทน หารายได้เข้าครอบครัวเพื่อให้ลูกเมียมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย และสร้างตัวสร้างฐานะให้มีความมั่นคง เช่น

เตี่ยของหล่อนชื่อ นั้ม เป็นจีนแท้มาจากเมืองจีนตั้งแต่เด็ก ๆ เป็นคนร่างสูงใหญ่ ใจอารี แต่เงียบขรึมเอาการเอางานมาก แกเป็นลูกจ้างในร้านขายส่งสุราประจำอำเภอของเรา หน้าที่ของแกก็คือแบกหามสุราไปส่งลูกค้าต่าง ๆ ของร้านขายส่ง บางทีต้องเข็นรถนำไปส่งถึงตามหมู่บ้านนอกอำเภอบ้าง ตามวัดที่มีงานบ้าง แกต้องออกจากห้องแถวไปทำงานตั้งแต่เช้าตรู่ ส่วนเลิกงานนั้นไม่มีเวลาที่แน่นอน มีรายได้ไม่มากทั้ง ๆ ที่เหนื่อยตลอดวันแกได้อาศัยรายได้นี้เลี้ยงลูกเลี้ยงเมียตลอดมาตามอัตภาพเดือนชนเดือน

รวมเรื่องสั้นชุดตลาดชีวิต "มลทินชีวิต" (2520 : 95)

ความเป็นไปในครอบครัวคนจีนระดับยากจนที่ด้อยการศึกษาเป็นอย่างนี้ แทบทั้งสิ้น ผัวจะเป็นผู้รับผิดชอบความทุกข์ความสุขทั้งหมดของลูกเมีย เป็นผู้หาเงินเข้ามาเลี้ยงครอบครัวเป็นผู้ตัดสินใจในปัญหาใหญ่ ๆ

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ทาสน้ำเมา" (2521 : 12)

เขามั่นใจเหลือเกินว่า ด้วยหยาดเหงื่อแรงกายของ "จับกัง" ที่ดำรงอยู่นี่แหละ เขาจะสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ฐานะของตัวเอง เพื่อเมีย และลูกที่จะต้องมีมาสู่ชีวิตของเขาอย่างแน่นอนในวันหนึ่งข้างหน้า ตามกฎธรรมดาของปุถุชนคนเดินดินที่หนีไม่พ้นบ่วงบาศของธรรมชาติ

นักสู้หน้าหยก (2523 : 157)

ค่านิยมของผู้ชายเป็นผู้นำ จึงทำให้ผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจ และกระทำเรื่องต่าง ๆ ได้ตามใจชอบ แม้แต่การประพฤติปฏิบัติบางอย่างที่ไม่เหมาะสม ผู้หญิงก็ไม่สามารถที่จะทัดทานได้ ต้องยอมรับการกระทำนั้นทั้งที่ไม่ถูกต้อง เช่น

"เตือน ๆ ผัวเรามั่งหรือเปล่า การค้าขายน่ะต้องซื่อสัตย์ต่อกันถึงจะเจริญ ผัวกันเมียกันต้องช่วยกันติงช่วยกันเตือน เพราะใคร ๆ ก็ต้องเห็นว่าเป็นเหมือนคน ๆ เดียวกัน"

นางฮวยพยักหน้าอย่างท้อแท้ แล้วน้ำตาก็ปริ่ม ๆ อยู่ริมขอบตา แล้วพูดกลั้วสะอื้น "เฮียเขาไม่เคยเชื่อหรอก พูดทีไรเขาก็โกรธทุกที บางทีพูดบ่อย ๆ เข้าเขาก็ตบเอาเตะเอา เขาว่าเรื่องของเขาคนอื่นไม่ต้องไปยุ่ง ยิ่งเป็นเมียด้วยยิ่งไม่มีสิทธิ์ยุ่ง มีหน้าที่อยู่ในครัว กับอยู่ในมุ้งเท่านั้นเป็นพอ"

รวมเรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว "เนื้อนาบาป" (2520 : 92)

โธ่เอ๋ย.....หล่อนคร่ำครวญอยู่ในใจอันระทม ก็จะให้ใจจืดมืดดำกันได้ลงคอเชียวหรือกับผู้ชายคนหนึ่งซึ่งเป็นผัว และเป็นเสี่ยของลูก ๆ เขาจะเป็น "ไอ้ขี้เมา" ในสายตาและความคิดอันหยามหยันของชาวบ้านทั้งตลาดก็เป็นไปเถอะ แต่สำหรับหล่อนแล้วเขายังเป็น "ผู้นำ" ของชีวิตและครอบครัวอยู่เสมอ

แม้จะเป็น "ผู้นำ" ที่แสนจะบกพร่องต่อภาระหน้าที่ก็ตามที ความรู้สึกของหล่อนไม่เคยแปรเปลี่ยน จะเกลียดชังดั่งแค้นบ้างเพียงชั่วครั้งคราวเมื่ออารมณ์ขุ่นมัวเท่านั้น ครั้นอารมณ์เลวร้ายนั้นคลายสลายไปหล่อนมีแต่เพียงความรัก เคารพ และสงสารให้แก่เขา

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ทาสน้ำเมา" (2521 : 12)

เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น คนจีนส่วนมากจะมีเมียมากกว่าหนึ่งคน และรับเลี้ยงดูหมดไม่ทอดทิ้ง ให้อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ช่วยกันทำมาหากิน และให้ความเคารพนับถือเมียหลวงเป็นใหญ่ ความขัดแย้งอาจจะมีเกิดขึ้นบ้างในระหว่างเมียหลวงกับเมียรอง แต่ผู้นำก็สามารถสร้างความปรองดองให้เกิดความสามัคคีกันได้ และการมีเมียมากยังแสดงถึงความสามารถในการก่อร่างสร้างตัวได้เป็นปึกแผ่น ทำให้มีความภาคภูมิใจที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น

ในอำเภอของเราก็มีคนจีนเป็นจำนวนมากที่ได้เมียเป็นหญิงไทย เป็นเมียหลวงก็มี เป็นเมียรองก็มี พ่อค้าจีนอายุเลยกลางคนขึ้นไปส่วนมากมีเมียเมืองจีนอยู่แล้วก่อนมาเมืองไทย เมื่อรอนแรมมาตั้งเนื้อตั้งตัวได้ก็รับเมียและลูกหลานทางเมืองจีนมาอยู่ด้วย

คนจีนส่วนมากจะมีเมียมากกว่าหนึ่งคนและรับเลี้ยงดูหมดไม่มีทอดทิ้งให้อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ช่วยกันทำมาหากิน และให้เคารพนับถือเมียหลวงเป็นพี่สาวใหญ่

อยู่กับก๋ง (2519 : 235)

เถ้าแก่คนจีนที่มีอดีตยากจนข้นแค้นมาก่อนมักจะยกย่องเมียหลวงที่ยืนหยัดสู้ชีวิตสร้างตัวมาด้วยกันตั้งแต่เป็นหนุ่มเป็นสาวจนลืมตาอ้าปากได้ การยกย่องดังกล่าวนั้นแสดงออกได้หลายวิธี เช่น มอบหมายให้เป็นผู้ "ถือกุญแจ" ดอกสำคัญเกี่ยวกับทรัพย์สมบัติที่สะสมเก็บงำไว้นอกเหนือจากเงินส่วนที่เป็นทุนสำหรับทำการค้าต่อไปในภายภาคหน้า พยายามเสาะสรรความสะดวกสบายต่าง ๆ นานาให้เต็มที่ตามอัตภาพเชิดชูให้ออกหน้าและมีอำนาจเหนือเมียน้อยหรือนางบำเรอคนอื่น ๆหากมี ฯลฯ เหล่านี้เป็นวัตรปฏิบัติของคนจีนที่ก้าวย่างมาจากชีวิตลำเค็ญทั่ว ๆ ไปคือ ถึงอย่างไรก็จะ

ไม่มีวันลืมว่า ผู้ที่ต่อสู้เคียงกายเคียงใจมากับตนนั้นก็คือ "เมียหลวง" และถือเป็นผู้ที่เขาต้องระวังระไวมิให้มีเรื่องกระทบจิตกระเทือนใจโดยใช่เหตุ

พิศวาสมืด (2537 : 95)

1.4.2 <u>สถานภาพสตรี</u>

สังคมชาวจีนมีความเหลื่อมล้ำทางเพศสูง สถานภาพสตรีด้อยมาก เพราะไม่มีเสรีภาพ มีคำกล่าวว่า เด็กชายเกิดมาอยู่กับพ่อแม่ เด็กหญิงเกิดมาไปอยู่กับคนอื่น หญิงชาวจีนจากครอบครัวเธอไปด้วยการแต่งงาน และให้กำเนิดบุตรแก่คนในตระกูลที่เธอแต่งงานด้วย หากผู้หญิงชาวจีนที่ยังไม่ได้แต่งงาน ยังอยู่ร่วมชายคากับพ่อแม่จะได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นกุลสตรี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่เรียนรู้งานบ้านงานเรือน เมื่อแต่งงานไปแล้วจะได้ทำหน้าที่แม่บ้านได้อย่างสมบูรณ์ตามวิสัยหญิงชาวจีนที่เห็นว่าสถานะตนเป็นเพียง "ช้างเท้าหลัง" หรือ "ข้ารับใช้" เช่น

เด็กสาวชาวจีนในสังคมเก่า ๆ ที่คับแคบจะไม่ได้รับการส่งเสริมให้เรียนหนังสือ เพราะยังถือกันเหนียวแน่นว่าผู้หญิงเกิดมาเพื่อจะเป็น "ข้าช่วงใช้" หรือเป็น "ทาสผัว" ดังนั้นเมื่อสาวจีนแรกรุ่นครุณวัยขึ้นก็จะถูกเก็บกันไว้ในบ้านช่องห้องหับ ให้ช่วยทำงานในครัวเรือนฝึกการเป็นแม่บ้านแม่เรือนไปด้วยในตัว เมื่อถึงวัยประกอบอาชีพได้ก็จะให้รับงานมาทำอยู่ในบ้านอีก

อยู่กับก๋ง (2519 : 225)

สังคมจีนเก่าก่อนผู้หญิงถูกกดขี่ริดรอนสิทธิ์อย่างยิ่ง ลูกสาวของแต่ละครอบครัวจะมีฐานะเป็นเสมือน "ข้าช่วงใช้" ต้องทำงานบ้านงานเรือนสารพัด เรื่องการศึกษานั้นไม่ต้องพูดถึง อย่างมากก็ได้รับการฝึกฝนอบรมเกี่ยวกับการเย็บปักถักร้อย อาหารการกิน และเรียนรู้กิจของแม่บ้านแม่เรือน ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อถึงวัยอันสมควรแล้วหญิงสาวผู้นั้นจะต้องแต่งงานไปอยู่กับครอบครัวอื่นจะได้ไปรับใช้ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 121)

ซู่หลินต้องเป็น "ลูกมือ" ช่วยแม่หุงหาอาหารอยู่ในครัวตั้งแต่แดดอ่อนแสง หล่อนไม่สู้ตื่นเต้นสนใจนัก ถือว่าเขาเป็น "แขก" ของผู้ใหญ่คนหนึ่งเท่านั้น และตามปกติหล่อนก็ต้องช่วยงานบ้านงานครัวอยู่แล้วทุกมื้อทุกวันเหมือนกับเด็กสาวชาวจีนพื้นบ้านทั่วไปที่ถือว่า "บ้าน" เป็นโรงเรียนฝึกหัดสั่งสมคุณสมบัติแม่บ้าน

บาปสีชมพู (2536 : 24)

ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้ว ตามคติความเชื่อของชาวจีน ผู้หญิงมีฐานะกึ่งทาสช่วงใช้ในครอบครัวของสามี ผู้ชายจึงมอบภาระเกี่ยวกับครัวเรือนและลูก ๆ ให้อยู่ในการดูแลของแม่บ้าน ฉะนั้นผู้หญิงจึงต้องทำงานในบ้านมิให้ขาดตกบกพร่อง เพื่อให้ลูกและสามีมีความสุขกายสบายใจ รวมถึงการปรนนิบัติครอบครัวของสามีด้วยความขยันขันแข็ง เช่น

ระบบชีวิตของหล่อนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็น "ผู้รับใช้" เท่านั้นเอง มิใช่เพื่อเป็น "ผู้นำ" และระบบเช่นนี้ก็มิใช่จะเกิดขึ้นกับหล่อนคนเดียวเท่านั้น มันปรากฏเป็นสมบัติติดตัวของผู้หญิงจีนในครอบครัวที่ยากไร้หรือหย่อนการศึกษาสมัยใหม่ทั่ว ๆ ไป เมื่อแตกเนื้อสาวพ้นจากความปกครองของ "นาย" มาได้ หล่อนก็มี "ผัว" เท่านั้นที่เป็นเสมือนญาติในร่มไม้ชายคา มีแต่พันธะและหน้าที่ต่อกันตามจารีตประเพณีและความผูกพันขันเกลียวกัน คำน้อยถ้อยนิดหล่อนมิได้เคยปริปากถึงความเหน็ดเหนื่อย นับแต่ลืมตาตื่นในตอนเช้าตรู่จนกระทั่งดึกดื่นกว่าจะได้ทอดตัวลงนอนพักผ่อนหล่อนต้องเคลื่อนไหววุ่นวนอยู่กับภาระประจำวันอย่างขยันขันแข็ง ดูแลลูกเต้าและปรนนิบัติผัวมิได้ขาดตกบกพร่องเลย

กตัญญูพิศวาส (2521 : 411)

แม่บ้านชาวห้องแถวก็มักจะมีหน้าที่ "แม่บ้าน" จริง ๆ คือ ขลุกอยู่แต่งานบ้านเท่านั้น ไม่ได้ออกช่วยหารายได้ นอกเสียจากแม่บ้านบางคนมีความสามารถพิเศษ หาลำไพ่ได้ เช่น เป็นแม่ค้าหาบเร่ หรือตั้งแผงลอยขายของพื้นๆ ที่ได้กำรี้กำไรพอช่วยค่ากับข้าวในครอบครัว

รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "อาหารห้องแถว" (2522 : 57)

.....หญิงแม่บ้านรุ่นเก่าของจีนแทบจะไม่เคยร้องขอสิ่งใดให้แก่ตัวเองเลย คนแรกที่หล่อนคำนึงถึงคือผัว ต่อมาคือลูก ๆ ส่วนตัวของหล่อนเองนั่นถือว่าเป็นผู้รับใช้ของผัวและลูก ๆ.อยู่แล้ว ความร่มเย็นเป็นสุขและความเจริญรุ่งเรืองของผัวและลูกนั้นย่อมแผ่ผลดีมาสู่หล่อนด้วยโดยปริยาย

ค้าแบบจีน (2523 : 18)

1.5 <u>การสร้างฐานะ</u>

ชาวจีนหลายคนที่มีเงิน เขาเริ่มต้นมาจากการขายแรงงาน เป็นลูกจ้างกินเงินเดือนในร้านค้าหรือโรงงานต่าง ๆ มาก่อน บางคนถึงกับอดมื้อกินมื้อแต่ด้วยความขยันขันแข็ง รู้จักใช้จ่ายประหยัดอดออม ใฝ่ฝันที่จะตั้งตัวเพื่อให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น สิ่งหนึ่งที่ชาวจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกันก็คือจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉย ให้วันเวลาล่วงไปเปล่า ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนจีนระดับใดทุกลมหายใจเข้าออกหมกมุ่นครุ่นคิดแต่ในเรื่องการหากำไร ขยับขยายการค้าขาย โดยเริ่มทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ขยายกิจการไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็มีทุนตั้งร้านตั้งห้างค้าขายสร้างหลักฐาน เป็นเศรษฐีมีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคง เช่น

เฮียไหหลำฐานะดีขึ้นอย่างรวดเร็วจากอาชีพตัดเสื้อผ้า มีลูกค้าหนาแน่นเพราะติดใจฝีมืออันประณีต และแกไม่ต้องเสียเงินจ้างลูกจ้างเลย ทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำ แกมีหน้าที่รับงาน วัดตัว ตัดผ้าตามแบบ น้องชายกับน้องสาวคนรองลงไปเย็บจักร แม่กับน้องสาวคนเล็กทำงานเบ็ดเตล็ดเช่นสอยตะเข็บ ติดตะขอ ถักรังดุม ติดกระดุม ฯลฯ เมียแกซึ่งได้กันมาตั้งแต่สมัยอยู่กรุงเทพฯ กลับไม่มีฝีมือทางนี้เลย จึงรับภาระเป็นแม่บ้านแม่ครัวผ่อนแรงไปอีกทางหนึ่ง..ผลกำไรจึงตกอยู่ในครอบครัวเป็นกอบเป็นกำไม่กระจาย

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "วันหนึ่งก่อนเปิดเทอม" (2521 : 151-152)

พ่อค้าชราผู้นี้ตั้งตัวขึ้นมาจาก "ความไม่มีอะไร" ถ้าจะมีก็เพียงความทะเยอทะยานที่จะสร้างตัว และน้ำพักน้ำแรงมุมานะค้าขายพลิกผันอยู่หลายประเภทจนในที่สุดก็จับแนวทางได้ว่าการเปิดร้านค้าของชำจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่ทุกบ้านช่องต้องใช้เป็นนิจนั้น ไม่มีทางขาดทุน มีแต่ได้กำไรอย่างเดียว แม้จะเล็กน้อยแต่เมื่อจำหน่ายมากขึ้น และนานวันเข้าผลกำไร

ย่อมสมทบเพิ่มพูนขึ้นได้เป็นลำดับ และก็เป็นไปตามที่คาดการณ์เช่นนั้นจริง ๆ

ค้าแบบจีน (2523 : 145)

"เถ้าแก่ใหญ่ ๆ หลายคนในสำเพ็งขณะนี้ ป๋าเห็นมาตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น เคยรู้เคยเห็นว่าเมื่อเด็กเขาเป็นคนอย่างไร ยากดีมีจนแค่ไหน ถึบตัวขึ้นมาเป็นเถ้าแก่ร่ำรวยได้อย่างไร....คนพวกนี้ป๋านิยมเลื่อมใสมาก เพราะเขาร่ำรวยขึ้นมาจากน้ำพักน้ำแรงและความสามารถ ไม่ใช่ถูกหวยรวยโป หรือได้รับมรดกตกทอดมา บางคนไม่เคยเรียนหนังสือเลยไม่ว่าภาษาใด เขาเพียงแต่คิดลูกคิดได้ ดูเลขบัญชีออก เอ้อ แล้วก็เซ็นชื่อในเช็คได้เท่านั้นเอง"

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 82)

1.6 <u>อาหารการกิน</u>

อาหารที่ชาวจีนนิยมรับประทานมี ข้าวสวย ข้าวต้ม และเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู เนื้อเป็ด เนื้อไก่ โดยเฉพาะเนื้อหมูเป็นอาหารหลักที่ขาดไม่ได้เลย และใช้พืชผักประกอบอาหาร รสชาติจืดไม่นิยมรสจัด นอกจากนี้ยังมีปลาเป็นอาหารเสริมบางครั้ง ส่วนเนื้อวัวนั้นเป็นอาหารต้องห้ามที่ชาวจีนไม่รับประทาน เช่น

ก๋งตอบว่า "คนจีนทำสวนผักเป็นล่ำเป็นสัน ก็เพราะว่าคนจีนกินผักเป็นอาหารหลัก นอกจากเนื้อหมู เช่น แกงจืด ผัดผัก ต้มผัก ซึ่งใช้ผักเป็นส่วนใหญ่"

ฉันไม่เคยทำอาหารเผ็ดหรือ รสจัด ๆ เลย เพราะก๋งกินด้วยไม่ได้ คนจีน นิยมอาหารจืด ๆ และกินขณะที่ยังร้อน ๆ ฉันกับก๋งไม่กินเนื้อวัว คนจีนอีกจำนวนมากก็ไม่กินเนื้อวัว และไม่นำเข้าบ้านเรือนด้วย

อยู่กับก๋ง (2519 : 163-164)

ชาวบ้านละแวกนี้เกือบร้อยทั้งร้อยเป็นชาวจีน ชาวจีนจะบริโภคหมูไม่ขาดมื้อเลย ไม่ว่าฐานะจะยากจนอย่างไร ส่วนเนื้อสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น ปลาน้ำจืด ปลาทะเล กุ้ง ปู หอย ฯลฯ นั้น บริโภคเป็นบางครั้งเท่านั้น เนื้อหมูจึงเป็นอาหารหลัก อย่างอื่นเป็นอาหารเผื่อเลือก หรือเมื่อต้องการเปลี่ยน

รสชาติของกับข้าวในบางมื้อบางวันเท่านั้นเอง...เนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้ามของชาวจีน ถ้าครอบครัวใดตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ในบ้านแล้วคนเฒ่าคนแก่จะไม่ยอมให้ผู้ใดนำเนื้อวัวเข้าไปในชายคาบ้านเลยไม่ว่าจะเป็นเนื้อวัวสด ๆ หรือได้ปรุงสำเร็จรูปเป็นอาหารของกินอื่น ๆ แล้วก็ตาม...

กตัญญูพิศวาส (2521 : 48)

คนจีนกินหมูเป็นหลัก รองลงมาคือปลาต่าง ๆ ส่วนเนื้อวัว กบ ปลาไหล ฯลฯ ซึ่งมีขายอยู่ทั่วไปนั้นเรียกได้ว่าไม่แตะเลย อาหารที่ขาดไม่ได้ในสำรับคนจีนคือ ผัดผักกับหมู หรือผัดผักน้ำมันตีกระเทียม บางทีก็ผัดเลือดหมูหรือถั่วงอก หรือเต้าหู้แข็ง ใส่ต้นหอม หรือไม่ก็ใบกระเทียมแล้วแต่จะชอบ ที่ควบคู่มากับผัดประเภทต่าง ๆ ก็คือ แกงจืดร้อน ๆ อาจจะเป็นแกงจืดผัก หรือเต้าหู้ขาว หรือวุ้นเส้น โดยมีหมูสับเป็นเครื่องประดับ

รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "อาหารห้องแถว" (2522 : 54-55)

ชาวจีนจะให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องอาหารการกิน ถึงแม้จะลำบากยากจนเพียงใดก็ตามก็ขอให้มีกินได้อิ่มครบสามมื้อไม่กินทิ้งกินขว้าง โดยรู้จักวิธีการทำอาหารและใช้หลักการประหยัดให้มากที่สุด เช่น

การกินอาหารในแต่ละมื้อเศษข้าว หรือข้าวต้มก็จะไม่มีให้เห็นติดก้นชาม เพราะก๋งจะตักแต่พอกินเท่านั้น ถ้าไม่อิ่มค่อยตักเติมใหม่ เมื่ออิ่มแล้วข้าวสวย ข้าวต้มและกับข้าวของกินต่าง ๆ จะถูกเก็บไว้อุ่นกินในมื้อหน้าได้อีก...ก๋งสั่งสอนฉันด้วยการกระทำ ด้วยการปฏิบัติมากกว่าที่จะใช้คำพูด หรือไม้เรียว

รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง "เศษอาหาร" (2520 : 85)

ความเปรี้ยวหวานมันเค็ม และสิ่งเอมโอชต่าง ๆ ประดามี จะถูกจัดหาขึ้นเพียงเพื่อบำบัดความหิวโหยให้ครบมื้อตามคราวเท่านั้น มิใช่เพื่อสนองปรนเปรอตามความ "อยาก" ของกิเลสตัณหา หรือกินทิ้งกินขว้างเพื่ออวดอ้างบารมีเศรษฐี

ของตัวเอง

รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "อาหารห้องแถว" (2522 : 52)

1.7 ความผูกพันทางเครือญาติ

เมื่อชาวจีนจากบ้านเกิดเมืองนอนมา ได้ตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากินเก็บหอมรอมริบ เงินส่วนหนึ่งกันไว้เพื่อยังชีพและสร้างฐานะ อีกส่วนหนึ่งต้องส่งเงินกลับไปให้ญาติพี่น้องที่อยู่เมืองจีน โดยส่งทาง "โพยก๊วน" ซึ่งเป็นสำนักงานส่งเงินจากเมืองไทยไปเมืองจีน ตั้งห้างอยู่ที่กรุงเทพฯ คนส่งต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วย เหตุที่ส่งเงินไปก็เพราะความผูกพันทางเครือญาติ เพื่อไปทำพิธีเซ่นไหว้กราบศพบรรพบุรุษ อีกเหตุผลหนึ่งที่ต้องส่งเงินเพราะไม่มีโอกาสได้เลี้ยงดูพ่อแม่พี่น้องหรือลูกเมียด้วยตนเอง จึงต้องส่งเงินไปให้เพื่อแสดงความรับผิดชอบ หรือญาติพี่น้องที่อยู่ทางเมืองจีนเขียนจดหมายบอกถึงความทุกข์ยากลำบาก ก็ต้องส่งเงินไปเพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณ และแสดงความรักความผูกพันที่มีต่อครอบครัว มากน้อยแล้วแต่ฐานะหรือความจำเป็นที่ทางจีนกล่าวอ้างมา เช่น

> ฉันไม่สบายใจทุกครั้งที่ก๋งได้รับจดหมายใบบอกจากเมืองจีน เพราะในนั้นมักบอกกล่าวแต่เรื่องความทุกข์ร้อนอดอยากของญาติที่อยู่ในเมืองจีน ทำให้ก๋งไม่สบายใจไปหลายวัน
>
> "ทำไมก๋งไม่บอกความจริงกับเขาไปว่า เราก็ลำบากอยู่ทางเมืองไทยนี่เหมือนกัน"
>
> ก๋งส่ายหน้าพูดขรึม ๆ ว่า
>
> "ไม่มีประโยชน์อะไรหรอกที่ทำอย่างนั้น.....ถ้าเขาไม่เชื่อ เขาก็จะตำหนิติฉินได้ว่าก๋งลืมญาติพี่น้อง เพราะคนจีนอื่น ๆ เขาก็ส่งโพยไปกันทั้งนั้น

รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "โพยก๊วน" (2520 : 24-25)

ระหว่างที่ทำมาหาได้ในเมืองไทยก็ส่งเงินไปทางโพยก๊วนทุกปี บางคนปีละหลายครั้งให้กับครอบครัวเก่า หรือเครือญาติที่สนิทชิดเชื้อ จดหมายแจ้งข่าวสารหรือ "โพย" ที่มาจากเมืองจีนแต่ละฉบับล้วนแล้วแต่คร่ำครวญถึงความทุกข์ยากขาดแคลนสารพัด ต่อเมื่อคนทางเมืองไทยลอบส่งเงินไปให้แล้วก็จะมี

จดหมายมาพร่ำพรรณนายกยอบุญคุณจนผู้รับแทบจะลอยฟ้าได้

กตัญญูพิศวาส (2521 : 484)

เงินเดือนจำนวนนี้เขาแทบไม่เคยเจียดมาใช้สอยเป็นประโยชน์สุขส่วนตัว เลยเกือบทั้งหมดเขาได้ส่งทางโพยก๊วนให้เตี่ยกับแม่ที่อดอยากลำบากลำบนอยู่ในเมืองจีน เพราะเขาไม่มีโอกาสได้ปรนนิบัติดูแลผู้ให้กำเนิดจึงส่งเงินอย่างสม่ำเสมออยู่นานหลายปี จนกระทั่งได้รับใบบอกจากญาติทางเมืองจีนว่า เตี่ยและแม่ของเขาได้ถึงแก่ชีวิตแล้ว แต่กระนั้นเขาก็ยังส่งเสียเงินไปทางโพยก๊วนให้แก่น้องสาวทั้งคู่ของเขาได้คู่เลี้ยงดูอยู่กินเป็นฝั่งเป็นฝาไป หมดห่วงแล้วเขาจึงได้เลิกส่งเงินไปเมืองจีน

รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "คืนเศร้า" (2523 : 123-124)

ความผูกพันทางเครือญาติของชาวจีนนอกจากจะแสดงออกโดยการส่งเงินทางโพยก๊วนกลับประเทศแล้ว ยังเห็นได้จากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสมบูรณ์มาก เมื่อก่อร่างสร้างตัวใหม่ ๆ จะเป็นครอบครัวเดี่ยว ต่อเมื่อมีลูกหลาน และฐานะความเป็นอยู่ดีแล้ว จะกลายเป็นครอบครัวขยายหรือสมาชิกในครอบครัวจะมีความรักใคร่ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น เพราะในสังคมจีนถือลำดับญาติและวัยกันอย่างเคร่งครัด เช่น

คนจีนถือกันว่า ครอบครัวที่จะสมบูรณ์ได้นอกจากจะต้องมีความรักใคร่อันแน่นแฟ้นต่อกันของคู่ผัวตัวเมียแล้ว ยังจะต้องมีเสียงร้องไห้ของเด็กน้อยและเสียงไอของคนแก่อีกด้วย คนทั้งสามรุ่นนี้มีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ คือ เด็กเป็นตัวแทนของอนาคต มีชีวิตเพื่อรอการเติบโต ผู้ใหญ่เป็นตัวแทนของปัจจุบัน มีภาระหน้าที่เลี้ยงดูเด็กและคนแก่ ส่วนคนแก่นั้นเป็นตัวแทนของอดีต มีภาระหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่เด็กและผู้ใหญ่....ครอบครัวใดมีครบองค์สามอย่างที่ว่ามานี้ก็จัดว่าเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อม

รวมเรื่องสั้นชุดตลาดชีวิต "ความสุขในบ้าน" (2520 : 55)

> ส่วนมากคนจีนจะอยู่รวมกันในครอบครัวเดิม ลูกชายแต่งงานก็พาเมียของตนเข้ามาอยู่ในบ้าน เขาเคยเห็นแม่ผัวบางคนออกลูกแข่งกับลูกสะใภ้ เพราะว่าแม่ผัวก็เพิ่งอายุสามสิบเศษ ๆ เท่านั้น ตัวลูกสะใภ้นั้นเพิ่งสิบเจ็บ-สิบแปดปี แต่งงานมาปีแรก เลยตั้งท้อง และคลอดลูกประชันกัน
>
> กตัญญูพิศวาส (2521 : 14)

ครอบครัวของชาวจีนจะดำเนินกิจการในลักษณะ "กงสี" ทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำมาหากินเก็บเกี่ยวผลประโยชน์มารวมไว้ที่ส่วนกลาง แล้วได้ค่าใช้สอยต่างหากเหมือนเป็นลูกจ้างคนอื่น จะไม่มีการแบ่งทรัพย์สมบัติก่อนตายเด็ดขาด หากลูกชายคนใดจะลงทุนเพิ่มเติม หรือขยายกิจการแขนงใหม่ ก็มอบหมายให้ไปบริหารกิจการคนละส่วนสองส่วนทำไปในนามของครอบครัวหรือ "กงสี" อีกนั่นเอง ถ้าหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตก็ให้ลูกชายคนโตเป็นหัวหน้าครอบครัวดำเนินการควบคุมกิจการ และดูแลผลประโยชน์ของวงศ์ตระกูลต่อไป ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาภายในครอบครัวให้มีความรักสามัคคีกัน เช่น

> ตามปกติแล้ว คนจีนที่ทำการค้าจะช่วยกันทำทั้งครอบครัว คนละไม้คนละมือแบ่งเบากันไปตามถนัดและตามวัยวุฒิ การทำอย่างนี้ส่งผลให้กิจการค้าของคนจีนมีความเป็นปึกแผ่นยั่งยืนสามารถขยายวงออกไปได้เรื่อย ๆ เมื่อบุตรคนใดสามารถแตกตัวออกไปประกอบการของตนได้ก็สนับสนุน แต่โดยหลักใหญ่แล้วก็จะเป็นการถือหุ้นร่วมกันในหมู่วงศาคณาญาติอีกนั่นแหละ ฉะนั้น กิจการค้าของคนจีนแต่ละแซ่แต่ละตระกูลจึงมีขอบข่ายขยายกว้างขวางออกไปไม่มีสิ้นสุด
>
> ค้าแบบจีน (2523 : 155)

> เตี่ยของเจ้าของโรงงานแห่งหนึ่ง อายุประมาณ 70 ปีแล้ว ได้ปลดตัวเองออกจากงานด้านบริหาร โดยให้ลูกชายคนโตและคนรอง ๆ ลงไปร่วมกันรับผิดชอบกิจการแทนในรูปของ "กงสี" คือ โรงงานและผลประโยชน์ต่าง ๆ ยังคงเป็นของตระกูลอยู่ ยังไม่แบ่ง ลูก ๆ ทุกคนจึงต้องช่วยกันทำงาน แล้วกินอยู่กันด้วยเงินกองกลางของตระกูลนั่นแหละ ใครมีเมียมีลูกก็เข้ามาอยู่รวมกันในภาระของกงสี...เจ้าของกิจการใหญ่ ๆ หรือขนาดที่เห็นเป็นปึกแผ่นที่เป็นคนจีนรุ่นเก่า

จะไม่ยอมแบ่งทรัพย์สมบัติให้ลูกแต่ละคน จนกว่าตัวจะตายไปแล้วนั่นแหละจึงจะมอบหมายกิจการให้ลูกชายคนโตดูแลต่อไป โดยมีหน้าที่เลี้ยงดูน้อง ๆ แทนเต็ย ทั้งนี้ เป็นเพราะคนจีนรุ่นเก่า ๆ ไม่นิยมการแตกแยกกันในหมู่พี่น้องร่วมสายเลือด ถือเอาว่าการรีบแบ่งแยกทรัพย์สมบัติให้นั้นจะเป็นการเร่งให้ลูกแต่ละคน "ต่างคนต่างไป"

รวมเรื่องสั้นชุดชู้ "แต๊ะเอีย" (2524 : 68-69)

คนจีนเราน่ะมีชีวิตครอบครัวในระบบกงสี คือ พ่อเป็นใหญ่เป็นหัวหน้าในกิจการหลักของครอบครัว แล้วลูก ๆ หลาน ๆ เป็นบริวาร ทุกคนทำมาหากินแบบช่วยกันคนละไม้คนละมือ รายรับทั้งหมดเข้ากองกลางหรือกงสี กินอยู่ใช้สอยด้วยเงินกองกลางนี่แหละ เงินเดือนน้อยคือเป็นเพียงค่าตอบแทนตามสมควรเท่านั้น เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว กิจการของครอบครัวหรือกงสีนั้น ๆ จึงคล้ายเป็นของส่วนรวมของตระกูล

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 105-106)

2. <u>การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน</u>

คนจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยหลายรุ่น บางคนก็มีญาติมิตรอยู่ในเมืองไทยแล้ว ได้รับความสะดวกสบายในเรื่องที่อยู่อาศัยและการทำมาหากิน แต่อีกส่วนหนึ่งก็มาคนเดียวโดยไม่มีทรัพย์สินและไม่มีที่พึ่งพาอาศัยเลย ถึงอย่างไรก็ตามแม้จะเดินทางมาคนเดียว ชาวจีนจะให้การช่วยเหลือกันเสมอ ไม่ว่าเรื่องที่พักและการหางานให้กันทำ เพื่อให้เพื่อนร่วมชาติได้พ้นทุกข์ เช่น

"คนจีนไม่ว่าเชื้อสายใดก็ตามต่างก็ให้ความสำคัญแก่ แซ่ และ ภูมิลำเนาเป็นอย่างมาก ถ้าปรากฏว่ามีแซ่เดียวกัน หรือมีความเกี่ยวดองกันทางหนึ่งทางใดอยู่บ้าง หรือมีพื้นเพมาจากมณฑลเดียวกันในเมืองจีน ก็จะถือเสมือนเป็นญาติพี่น้องกันขึ้นมาทีเดียว แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะเกิดต่างแซ่อยู่ต่างมณฑลกันก็ตามที สัญชาตญาณของคนสายเลือดเดียวกัน ก็เข้มข้นพอที่จะทำให้เกลียวไมตรีกระชับแน่นได้ไม่ยากเลย และนั่นย่อมส่งผลสะท้อนไปถึงการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อไปด้วย นี่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนจีนที่ไม่เคย

หายหกตกหล่นไปไหน ไม่ว่าจะเป็นคนจีนที่มีระดับฐานะเท่าเทียมกันหรือแตกต่างกันก็ตาม"

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "กาฝากห้องแถว" (ม.ป.ป. : 116-117)

เอี๊ยมเกี๊ยกเคยรู้มาก่อนแล้วว่า คนจีนที่สนิทสนมมักคุ้นกัน มักจะช่วยเหลือกันเสมอในการตั้งตัว ดังจะเห็นได้ว่า มีการส่งสินค้าให้แก่กันก่อนเพื่อนำเอาไปขายกินกำไร บ้างก็ช่วยค้ำประกันทางการเงินให้ ที่เห็นได้มากก็คือ การ " ตั้งแชร์"

รวมเรื่องสั้นชุด ชู้ "ชู้" (2524 : 37)

ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากใครทำกิจการใดที่ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานผู้อื่น ก็จะให้ความช่วยเหลือกันเท่าที่กำลังความสามารถมี โดยไม่คิดถึงผลตอบแทน เช่น

ชีวิตที่เป็นอยู่ในตลาดห้องแถวท่ามกลางเพื่อนบ้านที่ยากจนหาเช้ากินค่ำละแวกเดียวกับฉันนั้น มักอาศัยพึ่งพาแรงกันอยู่เป็นประจำแล้ว ฉะนั้นการที่ฉันจะต้องลงแรงช่วยงานใครชั่วครั้งคราว จึงมิใช่เรื่องเหลือวิสัย "การไปช่วยงานด้วยแรงเป็นมิตรจิตมิตรใจ ไม่ใช่การรับจ้างกินค่าแรงและก็อย่าคิดว่าเป็นการถูกเกณฑ์แรงเหมือนค่าทาสบริวาร....."

รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างกง " งานเลี้ยง" (2520 : 136)

นอกจากนี้ชาวจีนยังมีความโอบอ้อมอารีเกื้อกูลเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมงานเสมอ แม้จะมีฐานะยากจนก็ตาม ส่วนใหญ่จะมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ หรือเสียสละข้าวของบางอย่างให้แก่กันมากน้อยตามความเหมาะสม เพื่อแสดงออกถึงการมีน้ำใจต่อกัน เช่น

น้ำซาวข้าวและเศษอาหารต่าง ๆ พวกเราชาวห้องแถวไม่ทิ้งไป เพราะเพื่อนบ้านบางครอบครัวที่เลี้ยงหมูเขาขอไว้ ทุกเช้าจะเอาปี๊บมาถ่ายไปต้มกับผักหั่นฝอย ๆ และปลายข้าวเป็นอาหารเลี้ยงหมู.....สิ่งที่ไม่มีค่าสำหรับเรา

อาจจะมีค่าสำหรับผู้อื่น เราเอื้อเฟื้อต่อกันเสมอ

อยู่กับก๋ง (2519 : 26)

นอกจากการเสียสละสิ่งของบางอย่างให้แก่กันแล้ว ยังมีการแบ่งปันอาหารการกินให้กับเพื่อนบ้าน แสดงถึงความมีน้ำใจและความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เช่น

> ทุกครั้งที่ป้าเง็กจูจัดข้าวของไปไหว้เจ้า หรือแก้บนกลับมา แกเป็นต้องแบ่งหมูเห็ดเป็ดไก่ ขนม หรือ ผลไม้ที่ใช้เป็นเครื่องเซ่น ใส่จานชามมาแจกจ่ายเสมอ โดยบอกเพียงสั้น ๆ ว่า "ไปไหว้เจ้ามา แบ่งมงคลมาให้" แม่บ้านในตลาดห้องแถวอีกหลายคนก็ชอบไปไหว้เจ้าที่ศาลเหมือนกัน ส่วนมากไปไหว้ไปบนไว้เงียบ ๆ แต่ตอนไปแก้บนจะหอบหิ้วข้าวของเครื่องเซ่นไปอย่างเปิดเผยเบิกบาน แสดงว่าสมประสงค์ในบางสิ่งบางอย่างแล้ว และเมื่อกลับจากศาลเจ้ามักจะแบ่งเครื่องเซ่นนั้นออกแจกจ่ายเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดสนิทสนม

รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง "บัวบูชา" (2520 : 53)

ชาวจีนที่ไร้ญาติขาดมิตรหรือคนยากจนไม่มีทางทำมาหากิน สามารถเข้าไปอาศัยในชายคาของศาลเจ้าหรือโรงเจนั้นได้ โดยทำงานประจำวันเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปัด กวาด ล้าง ถู โต๊ะบูชา หิ้ง เครื่องเซ่นไหว้ กระถางธูป เชิงเทียน ฯลฯ เพื่อทดแทนค่าอาหาร โรงเจนั้นเป็นสถานที่ที่ชาวจีนร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้น เพื่อให้ความเมตตาและช่วยเหลือกัน และคนที่เข้าไปอาศัยอยู่ก็ยังทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ เช่น

> หน้าที่ของนายปิง ....เขาจะตื่นแต่ย่ำรุ่งทุกวันเพื่อเปิดศาลเจ้า ปัดกวาดทำความสะอาดโต๊ะตั่งที่วางกระถางธูป และเชิงเทียน ตรวจเติมน้ำมันตะเกียงข้างกระถางธูปซึ่งจุดตามไว้ตลอดวันตลอดคืนไม่เคยดับ เสร็จแล้วทำความสะอาดบริเวณศาลเจ้าไปตามเรื่องตามราว
>
> นายปิงหรือคนเฝ้าศาลคนอื่น ๆ มีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ จากการทำทานของชาวบ้านที่ไปไหว้เจ้า ให้เป็นเงินก็มี แต่ส่วนมากแล้วมักจะได้รับการแบ่งปันเครื่องเซ่นไหว้ เป็นอาหารประจำวัน ส่วนเงินที่ผู้ไหว้ระบุว่าบริจาค

เป็นค่าน้ำมันตะเกียงประจำศาลนั้น เขาจะลงบัญชีประจำศาลเจ้าไว้ทันที ไว้ใช้ในกิจการของศาลเจ้า ไม่นำมาใช้ปะปนกับเงินที่ได้รับเป็นสินน้ำใจส่วนตัว

รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง "บัวบูชา" (2520 : 54-55)

3. ค่านิยม

ค่านิยมเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมที่บุคคลใช้เป็นมาตรฐานในการให้คุณค่าต่อสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ทั้งนี้ค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย และความคิดเห็นของคนในสังคมได้

ค่านิยมของชาวจีนได้รับอิทธิพลมาจาก ลัทธิ "ขงจื๊อ" ลัทธิ "เต๋า" และศาสนาพุทธนิกายมหายาน "ขงจื๊อ" เน้นจริยธรรมหรือคุณงามความดีนำมาสู่ความเจริญ และพฤติกรรมของคนให้แสดงไปตามความหมายของภาษาที่ตนได้รับให้ดี ส่วนลัทธิ "เต๋า" นั้นเน้นการดำรงชีวิตอย่างสงบสุขตามครรลองของธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา จากอิทธิพลของลัทธิศาสนานี้เอง ชาวจีนจึงนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดเป็นค่านิยม ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา ดังต่อไปนี้

3.1 การประหยัด

การจากบ้านเกิดเมืองนอนมาด้วยเสื่อผืนหมอนใบ จึงทำให้คนจีนต้องทำงานทุกอย่างเพื่อให้มีรายได้ ต่างตั้งใจเก็บเงินทองสะสมไว้เพื่อสร้างฐานะ และเก็บไว้เป็นทุนสำรอง เมื่อต้องประสบเหตุการณ์เฉพาะหน้า และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ฉะนั้นการเก็บรวบรวมเงินทองไว้เท่ากับสร้างความมั่นใจในอนาคต เช่น

> ประวัติความเป็นมาของคนที่มีเงินหลายคนในท้องถิ่นของเรา เริ่มต้นจากความยากจนค่นแค้นบางคนถึงกับอดมื้อกินมื้อ แต่ด้วยความขยันขันแข็ง รู้จักการใช้จ่าย การเก็บออมและการลงทุนหากำไร ต่อมาอีกไม่นานนักก็ลืมตาอ้าปากได้ เปลี่ยนแปลงฐานะคนยากจนขึ้นเป็นคนพอมีอันจะกินโดยไม่ยากเย็นนัก และคนที่มีธาตุเช่นนี้อยู่ในนิสัยสันดานก็ย่อมจะง่ายต่อการขยับฐานะขึ้นเป็นผู้มั่งคั่ง
>
> รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง " เศษอาหาร" (2520 : 83)

"ทุกอาชีพมีรายได้ด้วยกันทั้งนั้น จะต่างกันก็ตรงที่ว่ามากหรือน้อย และเป็นรายวันหรือเป็นงวดประจำ ถ้าคนใดไม่รู้จักจัดการจับจ่ายใช้สอยให้ถูกต้อง เงินก็ผ่านมือไปหมด แต่ถ้าคนใดมีแรงอุตสาหะ วิริยะ และมีความอดทนพอก็ไม่ยากนักที่จะสร้างฐานะ เราก็เคยได้เห็นกันมาหลายรายแล้วไม่ใช่หรือ คนจนที่เก็บเล็กผสมน้อยจนลืมตาอ้าปากได้.... เราหวังไว้ว่าจะเห็นเจริญได้รับความเจริญสมชื่ออย่างนั้นบ้าง"

นักสู้หน้าหยก (2523 : 104)

เขาได้ตะเวนทำงานรับจ้างสารพัด ค่าจ้างค่าแรงที่ได้รับนั้นส่วนหนึ่งหมดไปกับการครองชีพประจำวัน ส่วนหนึ่งเขาเก็บงำไว้อย่างแน่นเหนียว แม้แต่เศษสตางค์เขาก็ไม่ยอมทิ้งขว้างเก็บใส่อับใส่กระป๋องไว้ ที่เป็นสตางค์มีรูก็เอาเชือกแดงร้อยไว้เป็นพวง ๆ เมื่อได้มากจนเก็บไว้ลำบาก จึงจะนำไปแลกเป็นธนบัตรที่มีค่าเงินสูง ๆ เขาใช้เวลาสร้างฐานสร้างทุนเช่นนี้เป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งอายุย่างเข้าขีดหนุ่มฉกรรจ์ก็ได้เงินที่สะสมอดออมไว้เป็นจำนวนมากพอสำหรับการจะเลื่อนตัวเองจากลูกจ้างของคนอื่นขึ้นเป็น "เจ้าของ" กิจการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ของตนเอง

ค้าแบบจีน (2523 : 27-28)

3.2 <u>การพึ่งตนเอง</u>

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทยครั้งแรกนั้น หากไม่ได้พึ่งพาอาศัยคนที่รู้จักก็ต้องรีบหางานทำเพื่อให้มีที่พัก และมีอาหารเลี้ยงชีพ ต่างตั้งใจทำงานอย่างขยันขันแข็ง อดออมและเก็บสะสมเงินทองไว้ เมื่อเก็บเงินได้พอสมควรก็พยายามปลีกตัวออกจากการเป็นลูกจ้าง มาเผชิญชีวิตเองด้วยความทะเยอทะยานที่จะสร้างฐานะ พึ่งลำแข้งของตนเอง เพื่อประกอบอาชีพหรือทำงานอย่างมีอิสระ เช่น

ครั้นมีความคุ้นชินกับความเป็นอยู่ มีความคุ้นเคย และทำความรู้จักกับสิ่งแวดล้อม ผู้คน ฯลฯ แล้วพอประมาณ จึงเริ่มค้นคิดปลีกตัวออกจากร่มเงาของผู้คุ้มครองออกไปสู่เส้นทางที่เปิดกว้างขึ้น นายลิ้มปลีกตัวออกจากบ้านหลังใหญ่ของพ่อค้าจีนคนหนึ่ง เมื่อเขามีอายุย่างเข้าขีดวัยรุ่น

เนื้อหนุ่มเพิ่งแตก เช่นเดียวกับหัวใจของเขาที่เบ่งบานเติมเหิมด้วยแรง
ทะเยอทะยานที่จะสร้างหลักฐานให้แก่ชีวิตของตนเองด้วยน้ำพักน้ำแรง
และด้วยความอุตสาหะวิริยะที่เขามีอยู่เป็นสมบัติประจำกายประจำใจ
ไม่น้อยกว่าใคร ก้าวแรกที่ย่างออกพ้นร่มไม้ชายคาของคนอื่น สิ่งเดียว
ที่เขาคิดก็คือ การมีกิจการของตัวเอง

ค้าแบบจีน (2523 : 7-8)

เขามาจากเมืองจีนตั้งแต่อายุสิบสามขวบเดินทางรอนแรมมาทางเรือ
พร้อมกับครอบครัวของญาติห่าง ๆ ซึ่งเข้ามาทำมาหากินอยู่ในเมืองไทย
ก่อนแล้ว เมื่อถึงกรุงเทพฯ เขาได้อยู่กินในครอบครัวของญาติห่าง ๆ นั้น
ระยะหนึ่งโดยทำงานสารพัดอย่าง แลกคุณข้าวสุกข้าวต้ม และร่มชายคา
จนกระทั่งความเป็นหนุ่มมาเยือนเขาจึงแยกตัวออกจากครอบครัวของญาติ
ออกรับจ้างทำงานขายแรงงานเบ็ดเตล็ดไปเรื่อย ๆ ด้วยแรงมานะอยาก
ตั้งเนื้อตั้งตัวเป็นพลังผลักดัน

รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง " คืนเศร้า" (2523 : 123)

แต้กิมเล้งพยักหน้ารับ "คนจีนอีกพวกหนึ่ง...ก็พวกที่รักความก้าวหน้า
อย่างที่ว่านั่นแหละ พวกนี้พอเก็บเงินได้สักก้อนหนึ่งแล้วก็จะหาทางต่อทุนให้
ได้งอกเงยขึ้น โดยทำกิจการของตัวเองเริ่มจากเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อน คนจีน
มีนิสัยอย่างหนึ่ง คือ ถ้าสามารถทำกิจการของตัวเองได้แล้วจะไม่ทนยอมเป็น
ลูกจ้างใครไปจนตาย"

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 244)

3.3 <u>การถ่อมตน</u>

ความขยันขันแข็งในการทำงาน และรู้จักประหยัดอดออม ทำให้ชาวจีนตั้งตัวได้ไม่ยากนัก บทเรียนการสู้ชีวิตในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ชาวจีนเข้าใจชีวิต และรู้หลักเกณฑ์หรือแนวทางการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี และใฝ่ฝันที่จะสร้างตัวสร้างฐานะ เมื่อได้รับการนิยมยกย่องในคุณงามความดีหรือความสามารถ ก็ไม่ทำให้เขาเหล่านั้นเย่อหยิ่งหลงในคำสรรเสริญ

เยินยอ กลับทำให้เขารู้จักประมาณตน ถ่อมตน ไม่ลืมตน และยังคงวางตัวเหมือนเช่นที่เคยปฏิบัติมา เช่น

> "ยังจนอยู่" เขามักพูดทำนองนี้ทุกครั้งเมื่อมีใครเลียบเคียงถามถึงการหาคู่ชีวิต "หากินตัวเป็นเกลียวอย่างนี้แทบไม่พอเลี้ยงตัวเองและแม่เลย แล้วจะให้คิดมีลูกมีเมียได้ยังไงจะบาปไปเปล่า ๆ หากต้องดึงเขามาอด ๆ อยาก ๆ ด้วยกับเรา" คำกล่าวอย่างถ่อมตนและออกตัวของเขาสามารถเรียกรอยยิ้มจากผู้ที่ได้รับฟังอยู่เสมอ
>
> น้ำใจแม่ (2523 : 151)

> "อาเฮียเป็นคนช่างคิด ละเอียดอ่อน มีเหตุมีผลราวกับเป็นคนคงแก่เรียน" บุ้นคิมสั่นหน้ารวดเร็ว กล่าวแก้ว่า
>
> "อย่าใช้คำว่าคงแก่เรียนกับอั๊วเลย มันไม่ตรงความจริง....เอาแค่ว่าหนังสือชั้นต่ำ ๆ ก็ยังได้เรียนอย่างขาด ๆ วิ่น ๆ ไม่ครบหลักสูตร อั๊วรู้ตัวดีว่ามีความรู้เพียงแค่ หางอึ่ง"
>
> "แต่ดูอาเฮียมีความเข้าอกเข้าใจปัญหาและเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง"
>
> "อ้าว....ก็บอกแล้วไงล่ะว่า ความทุกข์ที่ได้ผ่านพบมานั้นมันเสี้ยมสอนมันให้บทเรียนแก่อั๊ว ทำให้เกิดความคิด ทำให้รู้เท่าทันกฎธรรมดาธรรมชาติของชีวิต.....ทำให้ใช้ชีวิตอยู่ต่อมาได้เยือกเย็นขึ้น"
>
> บาปสีชมพู (2536 : 665)

3.4 <u>การตรงต่อเวลา</u>

ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ชาวจีนรู้จักแบ่งเวลาในการทำมาหากิน เพราะเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี การตรงต่อเวลาหรือรักษาเวลานั้นก่อให้เกิดผลดีสำหรับตนหรือต่อผู้อื่น เวลาของคนจนนั้นมีค่า เพราะต้องตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากิน เพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว หากวันใดสูญเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ก็ขาดรายได้ นั่นหมายความว่าต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น เพื่อทดแทนรายได้ที่ขาดหายไป ฉะนั้นชาวจีนจึงมีความจำเป็นต้องรักษาเวลา ตรงต่อเวลา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความเคยชินในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะ

เป็นเรื่องการกิน หรือการทำงาน เช่น

เฮียเพ้งเป็นคนรักงาน และตรงต่อเวลา แกไม่เคยไปคลาดเวลาแต่สะกะเลย มีแต่จะไปก่อนเวลาด้วยซ้ำเพื่อจะได้พบกับคนที่กำลังจะพ้นกะเพื่อว่ามีอะไรขัดข้องจะได้บอกสั่งกันได้...งานคุมเครื่องจักรเครื่องยนตร์ของโรงงานใหญ่ ๆ อย่างนี้มีความสำคัญมาก ถ้าพลาดพลั้งเครื่องหยุดเสียไปก็หมายความว่าทุกอย่างในโรงงานต้องสะดุดหยุดนิ่งลงไปด้วย ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นทั้งกับนายจ้างที่ต้องเสียงาน และคนงานต่าง ๆ ที่ต้องเสียเวลารอซ่อมเครื่อง

อยู่กับก๋ง (2519 : 210)

เสียงนาฬิกาปลุกที่ตั้งอยู่ชิดหัวนอนดังระรัวขึ้นในความเงียบสงัดเพียงช่วงสั้น ๆ เท่านั้นเองมืออันอวบใหญ่เทอะทะมือหนึ่งก็รีบเอื้อมไปกดที่ปุ่มปิดเสียงบนตัวเรือนของมัน

หมง พ่อค้าหมูวัยกลางคนจะตื่นในเวลานี้ทุกวัน บ่อยครั้งที่เขาตื่นก่อนเสียงนาฬิกาปลุกจะแผดก้อง เพราะชินต่อการตื่นในเวลานี้มานานกว่ายี่สิบปีแล้ว แต่เพื่อความไม่ประมาทเขาต้องตั้งนาฬิกาปลุกไว้ก่อนนอนทุกคืนป้องกันมิให้หลับเพลินจนผิดเวลาที่จะต้องออกไปขายหมูที่เขียงของเขาในตลาดสด

กฤตัญญูพิศวาส (2521 : 32)

นายลิ้มเข้าใจดีว่า การรักษาเวลาให้เที่ยงตรงย่อมก่อประโยชน์อย่างมากให้แก่การค้าขาย ยิ่งในการขายอาหาร ซึ่งมีระยะเวลาแน่นอนและจำกัด การเปิดจำหน่ายจึงคลาดเคลื่อนมิได้ แต่ความแน่นอนของการขายบริการจะดำเนินไปอย่างเที่ยงตรงได้ ก็ต่อเมื่อการตระเตรียมข้าวของสินค้าต่าง ๆ ได้ลุล่วงไปทันเวลา ดังนั้น ในแต่ละวันนายลิ้มจึงแบ่งเวลาออกเป็นช่วงเป็นตอนอย่างรัดกุมสิ่งใดต้องทำก่อนทำหลังเขาจะมอบหมายให้พร้อมและพยายามสอดส่องดูแลให้ผู้ได้รับมอบหมายจัดทำเสร็จสิ้นลงในเวลาที่แบ่งสรรไว้เป็นเกณฑ์แล้ว

ค้าแบบจีน (2523 : 48)

3.5 <u>ความซื่อสัตย์สุจริต</u>

ชาวจีนตระหนักอยู่เสมอว่าจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ หรือการปฏิบัติหน้าที่ เพราะจะก่อให้เกิดคุณงามความดีแก่ตน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น ทำให้ได้รับความไว้วางใจ การประกอบอาชีพก็จะประสบความสำเร็จ การคดโกงหลอกลวงผู้อื่นนั้น มีแต่นำความเสื่อมเสียมาสู่ตน หากวันหนึ่งวันใดที่เขารู้ว่าคดโกงหรือทุจริต การคบค้าสมาคมก็สิ้นสุดลง การประกอบอาชีพก็ล้มเหลวในที่สุด ฉะนั้นความซื่อสัตย์สุจริตจึงนำมาสู่การได้รับความนิยมชมชอบและการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น เช่น

> การประกอบอาชีพอย่างสุจริตทางหนึ่ง ไม่ใช่การคดโกงหลอกลวงผู้ซื้อ กำไรนั่นคือค่าแรงกับผลประโยชน์ที่เสียงภัย หรือต้องลงทุนรอนจัดหาสินค้ามาก่อน....แต่ถ้าเป็นการเอาสินค้าชั้นเลวขาย เป็นสินค้าดี หรือปลอมปนสินค้าให้ผิดไปจากข้อตกลง หรือความเข้าใจของผู้ซื้อให้ได้กำไรมาก ๆ นั่นซีจึงถือว่าเป็นการคดโกง หรือทุจริต เพราะทำให้ผู้ซื้อเสียเปรียบเสียหายได้สินค้าไม่สมราคา ผิดทั้งศีลธรรม ผิดทั้งกฎหมาย แล้วยังทำลายอนาคตของตัวเองอีกด้วย"
>
> ค้าแบบจีน (2523 : 53)

> สุดารัตน์ ข้าวรวงงาม รู้ดีว่าป๋าของหล่อนมีความคิดรุนแรงเสมอเกี่ยวกับเรื่องความซื่อสัตย์ เพราะป๋ายึดมั่นมาตลอดเวลาว่าเงินทุกบาททุกสตางค์ที่ได้มาจะต้องได้มาโดยชอบธรรม ในการทำการค้าก็จะเอากำไรตามปกติธรรมดาเท่านั้น
>
> "ลงทุนให้เป็นเท่านั้นก็ได้กำไรงอกเงย ไม่ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลงคดโกงเลย...เพราะเงินมันงอกได้ด้วยตัวของมันเองอยู่แล้ว"
>
> เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 51)

> .....ในสังคมชนบท คนเราส่วนมากอยู่ร่วมกันและคบหากันด้วย ยึดความซื่อถือสัตย์เป็นหลักใหญ่ และมีความจริงใจต่อกันเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่ง ฉะนั้น ความนิยมชมชอบ ความชิงชัง เดียดฉันท์ ฯลฯที่แสดงออกให้เห็นต่อกันและกัน จึงเกิดขึ้นตามความรู้สึกที่แท้จริงในก้นบึ้งจิตใจ มิได้แสดงออกอย่าง

เสแสร้างแต่งจริต

นักสู้หน้าหยก (2523 : 87)

3.6 ความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

สังคมชาวจีนเป็นสังคมที่ผู้มีอายุน้อยให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส หรือผู้ใหญ่ มีหลักสำคัญอยู่ที่ความยำเกรงของผู้ต่ำอาวุโสกว่า แสดงออกด้วยการเชื่อฟังคำสั่งสอน สุภาพ นอบน้อม และปฏิบัติตามข้อแนะนำไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำมาหากินหรือการวางตัว เพราะเห็นว่าเป็นแบบอย่างที่ดี เนื่องจากผู้ใหญ่ได้ผ่านการดำเนินชีวิตมายาวนาน รู้ความทุกข์ยากลำบากของชีวิตมาก่อน คำสอนจากประสบการณ์จึงนำไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น

> ครอบครัวของเรา อันมีเพียงก๋งกับฉันอยู่ในตลาดเก่านี้ได้อย่างอบอุ่น เพราะก๋งอาวุโสสูงสุดในย่านนี้โดยวัย และมาตั้งแต่เมื่อแรกสร้างตลาด ทุกครอบครัวที่มาอยู่ทีหลังจึงให้ความเคารพนับถือคล้ายกับเป็นผู้ใหญ่ของคนในตลาดทุกคน ความเคารพนับถือที่เขาให้กับก๋งแปรเป็นความเอ็นดูแผ่มาถึงฉันด้วย

อยู่กับก๋ง (2519 :157)

> "รู้จักคิดทำมาหากินน่ะดีแล้ว ถูกต้องแล้ว...ลื้ออายุยังไม่ถึงยี่สิบอย่างนี้ มีช่องทางไปได้อีกไกลนัก อย่างอั๊วน่ะมันหมดโอกาสเสียแล้ว..."
>
> นายลิ้มในวัยหนุ่มน้อยเพิ่งมีสิวปรายประดับผิวหน้าอันเกลี้ยงขาวตามเชื้อชาติได้ค้อมศีรษะรับคฟ วถามว่า "อาแป๊ะมีข้อแนะนำอีกไหม อั๊วอยากฟัง จะได้ยึดถือไว้เป็นหลักในการทำมาหากินสร้างฐานะตัวเองต่อไป"

ค้าแบบจีน (2523 : 9)

3.7 ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวทีเป็นรากฐานของคุณงามความดี ชาวจีนเชื่อว่าเป็นที่มาของวัฒนธรรมทั้งหลาย คนเราต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การมีความกตัญญูกตเวทีเป็นกฎแห่งสวรรค์

บุคคลที่ให้คุณต่อเรา ต้องหาโอกาสตอบสนองคุณงามความดีให้ได้ ถือเสมือนเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง คนเราต้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ด้วยการเลี้ยงดูเมื่อยามแก่ชรา เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดและตรากตรำทำงานเลี้ยงลูกมาด้วยความยากลำบาก เมื่อวัยหรือสังขารร่วงโรยไปไม่สามารถจะทำงานได้ ลูกหลานต้องสำนึกถึงบุญคุณที่เจริญเติบโต และมีชีวิตอยู่ได้เพราะท่าน เมื่อมีพละกำลังและความสามารถทำงานได้แล้ว ควรเลี้ยงดูพ่อแม่และพี่น้องเพื่อทดแทนพระคุณ ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เช่น

"แม่อย่าคิดมากเลย แม่น่ะเหนื่อยมามากแล้ว หาบของขายเลี้ยงฉันมาจนโต แม่เคยทำมาหากินเองจนติดเป็นนิสัย ฝังใจอยู่แต่ว่าตัวเองเป็นหัวหน้าครอบครัว พอเดี๋ยวนี้สุขภาพไม่ดีต้องเอาแต่ นั่ง ๆ นอน ๆ ก็เลยคิดมาก ฉันขอร้องจริง ๆ นะแม่อย่าได้คิดฟุ้งซ่านในสิ่งที่มันจะเพิ่มทุกข์ให้แก่ตัวเองเลย มันไม่ดีกับแม่ แล้วฉันเองก็พลอยไม่สบายใจไปด้วย ปล่อยให้ฉันเป็นคนหาเลี้ยงแม่บ้างเถอะนะ ขอให้แม่มั่นใจเถอะน่ะว่าฉันจะเป็นฝ่ายเลี้ยงดูแม่ได้ตลอดไป"

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "ดอกไม้ห้องแถว" (ม.ป.ป. : 63)

"แม่กับน้อง ๆ ก็ได้กินอิ่มนอนเต็มตาเหมือน ๆ กับคนอื่นเขาบ้าง.." เสียงพูดจากความจริงใจ "วิญญาณเตี่ย" ก็คงจะอยู่เป็นสุขสงบได้ถ้าได้เห็นลูกเมียมีความสุขขึ้นบ้าง"

เท่านั้นเองน้ำตาของนางเซาะเจ็งก็คลอท้นขึ้นมาด้วยด้วยความรู้สึกหลายอย่างที่ประดังกัน แต่ที่แน่นอนที่สุดก็คือความปลาบปลื้มในตัวลูกชายซึ่งหล่อหวังฝากผีฝากไข้ในบั้นปลายของชีวิต

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "ศักดิ์ศรีชีวิต" (ม.ป.ป. 10)

"เงินที่ส่งไปนี้ ส่วนหนึ่งเป็นค่าพิธีไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งคนจีนเราถือมาก ยากดีมีจนอย่างไรก็ต้องจัดพิธีไหว้ ก๋งอยู่ทางนี้ตัวไม่ได้ไปไหว้ไปเห็นก็จริง มีเงินส่งไปซื้อกระดาษเงินกระดาษทองเครื่องเซ่นไหว้บ้างก็ยังดี"

รวมเรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว "โพยก๊วน" (2520 : 26)

ในการดำเนินชีวิตประจำวันหากประสบความเดือดร้อน และได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ก็จะระลึกอยู่เสมอว่า ต้องหาโอกาสตอบแทนบุญคุณเพื่อทดแทนคุณงามความดีให้ได้ เช่น

"คนเราเกิดมาต้องมีความกตัญญูรู้คุณ อย่างครูบรรยงค์นี่หยกจะลืมเขาไม่ได้ โตขึ้นต้องหาทางตอบแทนบุญคุณเขาให้จงได้ ให้สมกับที่เขาดีต่อเรา"

"ไม่ลืมหรอก เพราะรักและเคารพครูมาก" ฉันบอกก๋งด้วยความจริงใจ... ฉันจะลืมเลือนครูได้อย่างไรในเมื่อครูให้สิ่งที่ฉันไม่เคยมีในชีวิต

อยู่กับก๋ง (2519 : 185)

"ลื้อมีบุญคุณต่ออั๊วมาก อั๊วยังคิดหนี้บุญคุณลื้ออยู่นะ...อย่างน้อย ๆ ก่อนตายก็ต้องขอตอบสนองคืนบ้าง จึงจะสมกับที่เกิดมาเป็นคน...." น้ำเสียงของแป๊ะกิมเอาจริงเอาจัง

"อาแป๊ะอย่าคิดอะไรมากเลย เรื่องที่แล้วไปแล้วก็ปล่อยให้มันผ่านไปเสียเถิด"

"จะให้แล้วกันไปง่าย ๆ ได้อย่างไร ใครมีบุญคุณต่อเรา เราก็ต้องหาทางตอบแทน...."

กตัญญูพิศวาส (2521 : 11)

นอกจากนี้ชาวจีนยังมีความกตัญญูกตเวทีต่อแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ เนื่องจากชาวจีนอพยพออกนอกประเทศ เพราะประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ประเทศชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการทำมาหากิน เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จึงเปรียบเสมือนหนีร้อนมาพึ่งเย็น ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า และให้อิสระในการทำมาหากิน จึงทำให้ชาวจีนประสบความสำเร็จในชีวิต มีความสุขความพอใจที่ได้อาศัยแผ่นดินนี้ทำมาหากิน แม้จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกันก็ตาม แต่ก็ไม่เคยขัดแย้งกัน จึงทำให้ชาวจีนมีจิตสำนึกและจงรักภักดีต่อแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ เช่น

ก๋งเป็นคนจีนทั้งเชื้อชาติและสัญชาติ เข้ามาเมืองไทยในฐานะผู้พึ่งพระบรมโพธิสมภารกษัตริย์ไทย บำเพ็ญตนเยี่ยงข้าแผ่นดินข้าธุลีละอองพระบาทที่ดีตลอดชีวิตอันยากไร้ เคารพกฎหมายไทย รักแผ่นดินไทย เข้าใจคนไทย และ

ดินที่จะกลบหน้าก๋งนั้น คือดินในเขตขัณฑสีมาของพระมหากษัตริย์ไทย

อยู่กับก๋ง (2519 : 181-182)

สุดารัตน์ ข้าวรวงงาม ยอมรับอย่างหน้าชื่นตาบานว่าตนเป็นลูกสาวคนจีนแม่เป็นคนไทย ที่มิได้มีจิตใจเป็นปฏิปักษ์ต่อความเป็นคนไทย หล่อนมีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินนี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคนรักชาติคนไหน ๆ ทั้งสิ้น

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 135)

4. <u>ความเชื่อ</u>

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ตาม ว่าเป็นความจริง มีความแน่วแน่ว่ามีอยู่เป็นอยู่ การยอมรับนับถือนี้อาจเกิดจากสติปัญญาโดยมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ตาม แต่เกิดความศรัทธาที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ

ระบบความเชื่อของชาวจีนเป็นแบบสังเคราะห์ หมายความถึง การยอมรับระบบความเชื่อหลาย ๆ อย่าง นำมาผสมผสานกันเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของตนขึ้น โดยการนำเอาค่านิยมของตนเองไปตีความหมายในการใช้ระบบความเชื่อเหล่านั้น และมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการนับถือลัทธิศาสนาและการยอมรับระบบความเชื่อต่าง ๆ ก็เพื่อให้เกิดความสำเร็จทางวัตถุ เช่น ความสำเร็จในทางการค้า ความร่ำรวย และเป็นการประกันความมั่นคงทางจิตใจ ความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของหยก บูรพา มีดังต่อไปนี้

4.1 <u>ความเชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย</u>

การสร้างฮวงซุ้ย ตามธรรมเนียมจีนเมื่อมีคนตาย จะไม่เผาศพ เมื่อทำพิธีกงเต๊กเสร็จแล้วจะนำศพไปฝังที่ฮวงซุ้ย ซึ่งเป็นสุสานเก็บศพ เหตุที่ต้องเก็บศพไว้นั้นชาวจีนมีความเชื่อว่าการตายเกิดจากวิญญาณหลุดลอยไปจากร่างกายชั่วคราว ดวงวิญญาณอาจกลับมาสิงอยู่ร่างเดิมได้ และเก็บศพไว้เพื่อบูชา เพราะความรักความผูกพันไม่อยากให้ร่างกายสิ้นสลายไป อยากให้ร่างนั้นอยู่ในความทรงจำที่ยาวนาน ทำเลในการสร้างฮวงซุ้ย หรือที่เก็บศพนั้นชาวจีนถือกันมาก เพราะมีผลต่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้มีชีวิตอยู่ การสร้างฮวงซุ้ยถ้าให้ดีที่สุดด้านหลังต้องเป็นภูเขา และหันหน้าไปสู่แหล่งน้ำ ถ้าเลือกไม่ได้ก็ขอให้อยู่ที่เนิน จะทำให้ลูกหลานมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต เช่น

ณ จุดที่เขตแดนเชื่อมกันนั้นเอง หญิงสาวได้เห็นทัศนียภาพอันแปลกตาจริง ๆ สวยงามราวกับสวนสวรรค์ ตัวฮวงซุ้ยเป็นเนินดินที่ปกคลุมด้วยหญ้าเขียวขจี มีสุมทุมพุ่มพฤกษ์สลับสล้างกับสวนหิน ดอกไม้ป่านานาพรรณกำลังคลี่กลีบไสวพราวตา หญิงสาวกล่าวว่า

"ร่างของเธอฝังอยู่ที่ฮวงซุ้ย ระหว่างเขตแดนเชื่อมเมืองของเราทั้งสอง... สักวันหนึ่งเถอะฉันคงได้ไปเยี่ยมเธอ ณ ริมทางสัญจรสายนั้น"

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "สุสานสวรรค์" (ม.ป.ป. 155)

หัวใจของซู่หลินแทบจะแตกสลาย...แม้ว่าหล่อนจะเคยผ่านพบเหตุการณ์รุนแรงร้ายกาจและข่าวความตายของคนสนิทชิดเชื้อมาหลายครั้งหลายหนแล้ว แต่หล่อนก็ยังเก็บกลั้นความตกใจไม่ได้

"เขาอยู่ที่วัดไหน.." ซู่หลินพยายามรวบรวมพลังใจ

ชายชราบอกชื่อวัดแห่งหนึ่งกลางกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นวัดที่ชาวจีนนิยมบำเพ็ญกุศลศพ เพราะอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าภาพในการประกอบพิธีสวดกงเต๊กตามธรรมเนียมจีนด้วย

"เราคงทำพิธีแบบจีนกันเงียบ ๆ เท่านั้นเอง.." ซู่หลินชี้แจง

"ไม่สิ้นเปลืองอะไรนักเพราะครอบครัวเราไม่มีญาติพี่น้องที่ไหน เพื่อนบ้านก็มีไม่มาก หมดพิธีสวดแล้วก็คงบรรจุไว้ที่ฮวงซุ้ยในสุสานจีนท้ายตลาดนั่นแหละ"

บาปสีชมพู (2536 : 512-513)

4.2 <u>ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์</u>

ชาวจีนให้ความนับถือเทพเจ้ามาก ดังที่สร้างศาลเจ้าประจำท้องถิ่นต่าง ๆไว้มากมาย และมีชื่อเรียกเทพเจ้าแตกต่างกันไป ทั้งนี้มีความเชื่อว่าในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะมีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่คอยคุ้มครองป้องกันภัย และให้การดำเนินชีวิตประสบความสุขสมหวัง จึงได้สร้างศาลเจ้าประจำท้องถิ่นนั้นให้เจ้าอาศัยอยู่ นอกจากจะมีเทพเจ้าประจำท้องถิ่นแล้ว ยังมีความเชื่อว่าที่อยู่อาศัยก็ต้องมีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่เช่นกัน จึงได้มีเจ้าที่ประจำบ้านอีกด้วย มีไว้ทำพิธีเคารพบูชากราบไหว้ ฉะนั้นไม่ว่าจะมีประเพณี หรือเทศกาลใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่ชาวจีนขาดไม่ได้เลยก็คือ จะต้องนำเครื่องเซ่นไหว้ไปไหว้เจ้าประจำท้องถิ่นและมีการไหว้เจ้าที่ประจำบ้านด้วย เพื่อให้เกิดสิริมงคลในชีวิต ตลอดจน

การขอพรให้ชีวิตมีความสุขความเจริญ และสมหวัง หรือมีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจก็พึ่งศาลปฏิบัติเช่นเดียวกัน เช่น

> ป้าเง็กจู ซึ่งเคร่งครัดในเรื่องขนบธรรมเนียมโบราณมากก็มักแวะเวียนไปไหว้เจ้าบ่อย ๆ ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นสิ่งแรกที่แกนึกถึงก็คือศาลเจ้า เมื่อมีใครในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา แกจะคว้าธูปไปศาลเจ้าก่อนเพื่อบนบานศาลกล่าวให้หาย แล้วจึงกลับมาหาหยูกยาให้กิน เมื่อความเจ็บป่วยห่างหายไป แกจะจัดเครื่องเซ่นไหว้ไปแก้บนที่ศาลเจ้าเป็นโกลาหล
>
> รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง "บัวบูชา" (2520 : 52)

> พวกแม่บ้านชาวจีนมักจะไปไหว้เจ้าที่ศาลบ่อย ๆ เมื่อมีเรื่องหนักอกหมองใจหรือเกิดมีความเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นในครอบครัว ก็จะตรงไปไหว้เจ้าเพื่อบนบานศาลกล่าวให้ผ่านพ้นเภทภัยหรือประสบผลในสิ่งซึ่งประสงค์ มีไม่น้อยเหมือนกันที่ไปบนบานให้ประสบโชคลาภรุ่งเรืองในการค้าขาย ซึ่งก็คงมีผู้สมปรารถนาอยู่บ้าง เพราะปรากฏว่ามีคนไปแก้บนกันอยู่เนือง ๆ สิ่งของที่บนไว้มักหนีไม่พ้น หัวหมู เนื้อหมู เป็ด ไก่ ไข่ต้ม ผลไม้ ขนมที่ทำด้วยแป้งข้าวจ้าวนึ่ง เหล้า และกระดาษเงินกระดาษทอง
>
> รวมเรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว "คนพันธุ์" (2520 : 50-51)

> เป็นความหวังที่มองไม่เห็นวันจะเป็นความจริง นางซิมถึงกับเที่ยวออกเสาะหาศาลเจ้าที่ลือกันว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อบนบานศาลกล่าวขอให้มีลูกอีก แม้ว่าจะต้องเดินทางไกลข้ามเขตจังหวัดหล่อนก็ไม่ย่อท้อ หรือจะต้องถือศีลกินเจและประกอบพิธีกรรมเซ่นสรวงอย่างใด ๆ หล่อนก็ไม่ระย่อ แต่ปีแล้วปีเล่าผ่านไปหล่อนก็ไม่เคยตั้งท้องอีกเป็นคำรบสอง จนในที่สุดก็ปลงตกไปเอง
>
> รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "นางบ้า" (2523 : 43)

4.3 ความเชื่อฟ้าดิน

ชาวจีนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า อำนาจเบื้องบนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์เส้นทางชีวิตของคนเรา ชีวิตย่อมประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นเสมอ ไม่มีใครคาดหมายได้ว่าชีวิตตัวเองจะต้องมีสภาพอย่างไรในอนาคต หรือว่าจะต้องพบกับจุดหมายปลายทางที่ดีหรือร้าย ไม่อาจผลิกผันให้เป็นไปได้ตามความพอใจ คนเราเกิดมาแล้วแต่ละคนมีหน้าที่เดินรุดไปข้างหน้าด้วยความเพียรพยายามเท่านั้น การดำเนินชีวิตจะสุขสมหวังตกทุกข์ได้ยากขึ้นอยู่กับโชควาสนาฟ้าเบื้องบนเป็นผู้ประทานให้ เช่น

> "ลื้อคิดหรือว่าอะไรจะมาแยกเขาได้ เขาจะร่ำรวยหรือยากจน เขาจะมีความสุขหรือมีความทุกข์ นั่นเป็นเรื่องอนาคตที่ไม่มีใครคาดถูก เป็นเรื่องที่พรหมบนฟ้าจะลิขิตเป็นเรื่องของชะตาชีวิตของคนเราที่ไม่มีใครฝืนได้ ในเมื่อเรื่องของอนาคตเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นคาดไม่ถูก ลื้อจะไปกังวลทำไม"
>
> อยู่กับก๋ง (2519 : 232)

> วิถีชีวิตของคนเราไม่มีใครจะพบกับความสมมาดหมายได้เสมอไป เรื่องอย่างนี้ผู้ใหญ่พูดกันว่าเป็นเรื่องของ "วาสนา" ของแต่ละคนที่เด่นด้อยกันไปตาม "พรหมลิขิต" ซึ่งไม่มีใครตอบได้ว่ามีจริงหรือไม่ เพราะเป็นสิ่งที่ล้ำลึกเกินกว่าจะสัมผัสจับต้องเพื่อพิสูจน์ความจริงแท้จได้ ไม่ต่างกับสิ่งอันน่ามหัศจรรย์อื่น ๆ แต่ก็เป็นคำกล่าวอ้างอิงกันมาเนิ่นนานแล้ว และดูจะเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่ว ๆ ไปด้วย ไม่แต่ในบรรดาคนจีนเท่านั้น
>
> นักสู้หน้าหยก (2523 : 29)

> ทว่า ชะตาชีวิตของคนเราก็ไม่ต่างกับกระแสน้ำที่เลื่อนไหลได้เมื่อมีขึ้นก็มีลง วันหนึ่งเอ่อเจิ่งแทบท่วมท้นตลิ่ง วันต่อ ๆ ไปอาจจะแห้งขอดก็ได้ เพราะความเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้นทั้งปวงอยู่ในอำนาจบงการของพรหมลิขิตที่มองไม่เห็นตัว
>
> รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "นางบ้า" (2523 : 25)

4. 4 <u>ความเชื่อโชคลาง</u>

แม้ชาวจีนจะมีความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากินเพียงใดก็ตาม ก็ยังมีความเชื่อว่าชีวิตของคนเราจะเจริญรุ่งเรืองหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับโชควาสนาด้วย และการประกอบกิจใดๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันก็มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อความศรัทธา ในการดูฤกษ์ยามหรือคำทำนายทายทักของหมอดู เพื่อนำคำแนะนำเหล่านั้นมาถือปฏิบัติ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้บังเกิดผลดี และเมื่อกระทำแล้วจะเกิดความสบายใจด้วย เช่น

> คนอย่างนางเฮียงมีอยู่มากมายทุกหัวระแหง และทุกระดับชั้นชน คือ มักจะปักใจใหลหลงในคำพยากรณ์ของหมอดู ยึดถือเอาเป็น "สรณะ" ชี้ทางชีวิตอย่างจริง ๆ จัง ๆ ปัญหาใดที่ขบไม่แตก หรือตัดสินใจไม่ได้ก็มักจะหันเข้าพึ่งพาอาศัยการทำนายทายทักของหมอดู แม้แต่ในเรื่องที่มั่นอกมั่นใจแล้วก็ยังไม่วายที่จะแสวงหาความหนักแน่นจากหมอดูเพิ่มเติมอีก
>
> บาปสีชมพู (2536 : 69)

> "ถ้าอย่างนั้นก็ต้องตั้งตี่จู๋เอี๊ยก่อน ไม่ยากอะไรหรอกเพียงแต่ไปให้โหรจีนดูฤกษ์ยามให้เท่านั้น ซื้อศาลจากแถววัดเล่งเน่ยยี่ไปเตรียมไว้ก่อน พอถึงกำหนดวันก็ตั้งศาลแล้วเซ่นไหว้" เซ็งอธิบายคล่องแคล่วเพราะกิจเช่นนี้แม่บ้านคนจีนรู้กันอยู่ทั่วไป "จะให้โหรจีนเขาดูวันตั้งตี่จู๋เอี๊ยตรงกับวันย้ายเข้าไปอยู่ก็ได้ จะได้ไม่ต้องยุ่งยากสองซ้อน"
>
> กตัญญูพิศวาส (2521 : 621)

> การค้านี้คนจีนเชื่อว่าต้องประกอบด้วยเรื่อง "โชค" คนที่มีโชคทางค้าขายแตะอะไรเข้าก็ดูจะเป็นเงินเป็นทองไปหมด บางคนทำการค้าไม่ขึ้นเลย จับงานค้าขายอะไรก็ล้มเหลวขาดทุนป่นปี้หรือมีอุปสรรคมีปัญหาขัดข้องร้อยแปด ส่งผลให้ทุนหายกำไรหดร่ำไป กล่าวกันว่านั่นเป็นเพราะไม่มีโชคทางค้าขาย
>
> รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "ดอกไม้ห้องแถว" (ม.ป.ป. : 68)

ชาวจีนยังถือเรื่องการมีคู่ครองมาก จะต้องให้หมอดูหรือซินแสดูอย่างละเอียดทุกด้าน เพราะถือกันว่าผู้ชายจะดีจะด้อยจะรุ่งเรืองหรือไม่ เมียมีส่วนคลบันดาลอยู่มาก ถ้าตัวเอง "ดวงชะตา" ดีอยู่แล้ว ไปได้เมียที่ไม่ดีดวงชะตาขัดแย้งกันเข้า ก็จะดีไปไม่ได้ อาจจะเจ็บป่วย ล้มตายก่อนกาลอันควร หรืออับโชคลาภทางการค้า จึงต้องตรวจตราเป็นสำคัญว่าเป็นคู่สร้างคู่สุขกันจริง ๆ แล้ว มั่นใจแน่นอนแล้ว ผู้ใหญ่จึงจะยอมให้แต่งงานกันได้ เช่น

> อีกสิ่งหนึ่งที่ทั้งสองฝ่ายจะไม่มีวันมองข้ามเลยก็คือ "ดวงชะตา" ของอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะสังคมจีนยังเชื่อถือยึดมั่นในเรื่องนี้อยู่อย่างเหนียวแน่น นอกจากจะนำดวงชะตามาเทียบดูสมพงษ์ว่าจะครองคู่อยู่กินกันราบรื่นดีไฉน แล้ว ยังจะพินิจให้ลุ่มลึกลงไปอีกว่า ดวงของใครจะฉุดรั้งให้หายนะล่มจม หรือว่าจะเกื้อกูลให้เรืองรุ่ง เรื่องนี้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายถือเป็นจริงเป็นจังมาก
>
> เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 124)

> ชาวจีนให้ความสำคัญกับเรื่องแต่งงานมาก ถ้าดวงชะตาฝ่ายตนดีอยู่แล้ว ก็จะพยายามเลือกสรรอีกฝ่ายหนึ่งที่มีเกณฑ์ทัดเทียมกัน หรือดีกว่ามาเป็นคู่ เพื่อจะได้หนุนนำกันให้เลิศยิ่งขึ้น ในทำนองตรงกันข้าม ก็จะหลีกเลี่ยงไม่ยอมแต่งงานกับคนที่ดวงชะตาด้อยหรือเป็นกาลกิณี ฉะนั้น จึงเคยมีปรากฏอยู่เนือง ๆ ว่า ผู้ใหญ่ของฝ่ายที่รู้อยู่ว่าดวงด้อย หรือมี "ตำหนิ" จะปลอมดวงชะตาขึ้นใหม่เพื่อกลบข้อเสียของฝ่ายตน หรือไม่อย่างนั้นก็จะพยายามบ่ายเบี่ยง ปกปิด ไม่ยอมให้รู้ดวงชะตาเลย
>
> บาปสีชมพู (2536 : 399)

5. <u>ขนบธรรมเนียมประเพณี</u>

ในรอบปีหนึ่ง ๆ ชาวจีนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมากมาย ตามความเชื่อความศรัทธา จนมีคำพังเพยที่ใช้ในหมู่ชาวจีนว่า "หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม" สำหรับขนมธรรมเนียมประเพณีที่ หยก บูรพา สะท้อนออกมาในวรรณกรรมมีดังนี้

5.1 ตรุษจีน

ตรุษจีนชาวจีนถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุด ชาวจีนทุกคนจะหยุดทำงานได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ด้วยการเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อจะได้มีสิริมงคลในชีวิต ทำมาค้าขึ้น และเป็นการแสดงออกถึงความรักความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว วันตรุษจีนตรงกับวันขึ้นปีใหม่ของจีน กำหนดวันสำคัญเป็นวันจ่าย วันไหว้และวันถือ วันจ่ายเป็นวันก่อนสิ้นปีหนึ่งวันต้องซื้อหาเตรียมของไว้เพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ของที่ไหว้มีหมูเห็ด เป็ดไก่ ผลไม้ ขนมที่ทำด้วยแป้งข้าวจ้าวนึ่ง กระดาษเงินกระดาษทอง ตามแต่ฐานะที่จะหาได้ วันไหว้เป็นวันทำพิธีเซ่นไหว้ในวันสิ้นปี ถือเป็นวันรวมญาติตอนเช้าไหว้เจ้า ตอนสายไหว้บรรพบุรุษ ตอนบ่ายไหว้ผีไม่มีญาติ เสร็จพิธีร่วมรับประทานอาหารและมีการให้แต๊ะเอียแก่ลูกหลานด้วย ส่วนวันถือนั้นงดพูดงดทำในสิ่งไม่ดี หรือเป็นวันเที่ยวจะมีการจัดงานมหรศพในเทศกาลนี้ด้วย เช่น

> ตรุษจีน หรือการขึ้นปีใหม่ตามคติจีน ถือว่าเป็นประเพณีประจำชาติ คนจีนทั้งหมดจะหยุดทำงานอย่างสิ้นเชิง แล้วใช้เงินใช้เวลาให้หมดไปกับการกินการเที่ยวอย่างน้อย ๆ ก็สามวันเป็นเวลาที่คนจีนทุกคนรอคอยอย่างให้ความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นช่วงที่ทุกคนมีความผูกพันอยู่อย่างแนบแน่น ในเทศกาลนี้จะมีการรวมญาติเพื่อร่วมเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นกิจของสมาชิกร่วมแซ่ร่วมครอบครัว ลูกหลานที่ไปประกอบอาชีพกระจัดกระจายอยู่ในถิ่นต่าง ๆ ก็จะถือเอาเป็นโอกาส "คืนสู่เหย้า" ประจำปี
>
> รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "เที่ยวตรุษจีน" (2522 : 33)

การเซ่นไหว้รำลึกถึงบรรพบุรุษนั้นเป็นขนบธรรมเนียมที่ชาวจีนยึดเหนี่ยวอย่างแน่นเหนียว หากมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยจะจัดสำรับอาหารและกระดาษเงินกระดาษทองเป็นเครื่องสักการะอย่างมโหฬาร หมดเงินทองคราวละมากมาย แต่ก็ไม่มีความเสียดมเสียดายเลย เพราะถือว่าปีละครั้งสองครั้งเท่านั้น ทำไมจะเสียไม่ได้ในเมื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคลต่าง ๆ ผู้เป็นต้นตระกูลของตนส่วนครอบครัวผู้ขัดสนยากไร้ก็จะขวนขวายจัดหาเครื่องเซ่นไหว้และกระดาษเงินกระดาษทองเท่าที่ฐานะลำเค็ญของตนจะอำนวยให้กระทำได้

กล่าวได้ว่า ทุกคนที่เซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในวาระตรุษสารทนั้นต่างก็มีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ เปี่ยมด้วยความเป็นสุขที่ได้ประกอบ

กรณียกิจอันชอบอันควรตามเชื้อสายชาติพันธุ์ของตัว

รวมเรื่องสั้นชุดชู้ "เต๊ะเอีย" (2524 : 56-57)

5.2 ไหว้พระจันทร์

ไหว้พระจันทร์ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ตามปฏิทินจีน เป็นวันพระจันทร์เต็มดวง ชาวจีนจะเตรียมสิ่งของเครื่องเซ่นไหว้ไปไหว้พระจันทร์ ณ บริเวณลานกว้างที่ชุมชนจัดขึ้น แต่จะมีการเซ่นไหว้เจ้า และบรรพบุรุษก่อนเสมอ เครื่องเซ่นไหว้มักจะหนีไม่พ้น ข้าว หมูเห็ดเป็ดไก่ ขนม ผลไม้ และกระดาษเงินกระดาษทอง แต่เทศกาลไหว้พระจันทร์นี้จะมีลักษณะพิเศษขึ้นคือ มีเครื่องสำอางเซ่นไหว้ด้วย เพราะเชื่อว่าความงามของดวงจันทร์เปรียบเทียบกับผู้หญิงเทศกาลนี้ ผู้หญิงจึงพิถีพิถันต่อการทำพิธีมาก เพราะต้องการให้เกิดความงามประดุจกับดวงจันทร์ เช่น

> คืนนี้เป็นเทศกาล "ไหว้พระจันทร์" ตามคติความเชื่อที่ชาวจีนยึดถือมาแต่โบราณกาล ต่างก็ตระเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ตามฐานานุรูปของตน พอตกค่ำดวงจันทร์เริ่มไต่โค้งฟ้าก็จะจัดแจงแต่งโต๊ะบูชาขึ้นที่กลางลานสาธารณะ ข้อสำคัญโต๊ะบูชาจะต้องอยู่ในที่โล่ง พอพลบค่ำพวกแม่บ้านสูงอายุต่างก็ทยอยกันลำเลียงเครื่องเซ่นไหว้ของตนออกไปจัดวางบนโต๊ะบูชาซึ่งจัดไว้แห่งเดียวเป็น "ส่วนกลาง" ชาวจีนในท้องถิ่นนี้ก็ไม่ต่างไปจากชาวจีนในย่านอื่น ๆ คือไม่เคยละเลยเพิกเฉยในเรื่องเกี่ยวกับกิจพิธีทางตรุษสารท เมื่อถึงเทศกาลไหว้พระจันทร์จึงพากันจัดหาเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ ที่เป็นของหลักขาดไม่ได้เลยก็คือ ขนมหวานทำด้วยแป้งและน้ำตาล ผลไม้สด กระดาษเงิน กระดาษทอง ธูปเทียน ฯลฯ
>
> นางเฮียงบอก "ซู่หลินเอาแป้งมาซิ เอามาใส่ไว้ในถาดของไหว้นี่ ไหว้เสร็จแล้วเก็บเอาไว้ใช้ผัดหน้า...เขาว่าผิวหน้าจะผุดผ่องเหมือนดวงจันทร์คืนวันเพ็ญ แล้วยังเกิดสิริมงคลอีกด้วยนะ"

บาปสีชมพู (2536 : 1-2)

5.3 แซยิด

แซยิดเป็นการจัดพิธีกรรมครบรอบวันเกิด เพียงให้เป็นสิริมงคลในชีวิต พิธีนี้จัดให้สำหรับผู้มีอายุมาก แสดงว่าบุคคลนั้นได้บรรลุความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ เพราะมีประสบการณ์ในชีวิตมาก เป็นผู้อาวุโสทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน สมาชิกในครอบครัวและผู้คนในชุมชนได้

จัดพิธีให้เพื่อแสดงความเคารพนับถือ ในเช้าวันเกิดผู้นั้นจะต้องอาบน้ำชำระร่างกาย ตัดผม ตัดเล็บ แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ นำเครื่องเซ่นไหว้ไปไหว้เจ้า และวิญญาณบรรพบุรุษ ตอนสายผู้คนในชุมชนจะนำส่งของมามอบ และอวยพรให้ ครั้นถึงตอนเที่ยงจะมีตัวแทนกล่าวสรรเสริญคุณงามความดี แล้วร่วมรับประทานอาหารกัน พิธีกรรมนี้นอกจากจะแสดงความเคารพนับถือผู้อาวุโสแล้วยังแสดงถึงความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน และการมีน้ำใจต่อกันด้วย เช่น

> วันคล้ายวันเกิดของก๋งในปีก่อน ๆ เป็นไปอย่างเงียบ ๆ ภายใน ก๋งกับฉันเพียงแต่ไปไหว้เจ้า เติมน้ำมันตะเกียงที่หน้าแท่นบูชา บริจาคเงินบำรุงศาลแล้วก๋งก็อธิษฐานขอพรคุ้มครอง.....เท่านี้เอง
>
> แต่ปีนี้เพื่อนบ้านในตลาดห้องแถวของเราลงความเห็นกันว่าจะต้องจัดงานแซยิดให้ก๋งเป็นกรณีพิเศษเพราะก๋งครบ 70 ปี
>
> แซยิดของก๋งคราวนี้ผู้เป็นต้นคิดคือป้าเง็กจูแม่ของเฮียเพ้ง ป้าเง็กจูเป็นผู้ที่เคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างจริงจัง แกรู้ว่าปีนี้ก๋งอายุ 70 ปี แกจึงหารือกับเพื่อนบ้านสูงวัยด้วยกันหลายคน ทุกคนเห็นพ้องกับแกว่าควรจัดฉลองคล้ายวันเกิดนี้ให้กับก๋ง เพราะก๋งเป็นผู้ที่อาวุโสที่สุดในตลาดนี้ และทุกคนในตลาดก็ได้ประจักษ์แล้วว่า ก๋งเป็นผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์ขยันหมั่นเพียรเป็นผู้วางตนสมเป็นผู้ใหญ่ของชุมนุมชนนี้ เมื่อเป็นเจตนาอันบริสุทธิ์ของเพื่อนบ้านที่เคารพนับถือส่วนใหญ่ ก๋งก็สุดที่จะขัดได้
>
> อยู่กับก๋ง (2519 : 274-275)

6. แนวคิดเชิงศาสนา

พุทธศาสนามุ่งสอนให้คนบำเพ็ญตนเป็นคนดี ผลกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับการกระทำ ชาวจีนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ให้ความสำคัญแก่การประกอบกรรมดี และมีความเชื่อว่าใครทำกรรมดีก็ได้รับผลดี ใครทำกรรมชั่วก็ได้รับผลชั่ว การประกอบอาชีพก็เช่นเดียวกัน หากใครมีความซื่อสัตย์สุจริตขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากินก็จะได้รับผลดีตอบแทน ตรงกันข้ามหากใครทุจริตหรือคดในข้องอในกระดูกก็จะได้รับผลชั่วตอบแทนเช่นกัน เช่น

> "เอาละเซ็ง อย่าไปคิดอาฆาตเคียดแค้นเลย ใครทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็หนีไม่พ้นกรรมชั่วหรอก...คิดเสียว่าหมงของเราก็สังมีเคราะห์ก็แล้วกันการถูก

กลั่นแกล้งคราวนี้ก็เหมือนกับได้สะเดาะเคราะห์ เมื่อผ่านเรื่องร้ายไปแล้วก็คงจะได้รับความสุขและความร่ำรวยเต็มที่ละ"

กตัญญูพิศวาส (2521 : 404)

"มันเป็นเรื่องของกรรม..." นายหลูพูดคล้ายรำพึง "นึกไม่ถึงเลยว่ามันจะสนองคืนรวดเร็วทันตาเห็นอย่างนี้...เดี๋ยวนี้กลายเป็นคนสิ้นเนื้อประดาตัวแล้ว ขอบอกตรง ๆ อย่างนี้ก่อน แต่ก็ไม่รู้ว่าจะเป็นที่รังเกียจของลื้อหรือเปล่า"

"อั๊วรับเหมาก่อสร้างอย่างมีเล่ห์เหลี่ยม...ก็เล่ห์เหลี่ยมที่เรียนรู้จดจำมาจากนักรับเหมาก่อสร้างรุ่นเก่ากว่าเรานั่นแหละลิ้ม เป็นความจริงเหลือเกินที่คนเก่าแก่พูดกันว่า ความดีงามนั้นเลื่อนยากแต่ความชั่วร้ายนั้นเลียนง่าย"

ค้าแบบจีน (2523 : 72-73)

"ก็อย่างที่ผมพูดกับสมุห์ไปแล้วไงละว่า ผมรู้ชะตากรรมของตัวเองดี ถึงสมุห์จะเสาะหาทนายเทวดามาแก้คดีให้ผม ก็คงไม่สามารถจะฉุดผมออกจากคุกตะรางได้หรอก เพราะความผิดมันฉกรรจ์นัก พยานหลักฐานฝ่ายเขาก็แน่นหนามากเสียด้วยแล้วข้อสำคัญก็คือ มันเป็นกรรมที่ผมก่อให้เกิดขึ้นด้วยน้ำมือของผมเองจริง ๆ ...ผมมองไม่เห็นทางรอดเลย"

บาปสีชมพู (2536 : 260)

ถึงแม้ชาวจีนจะมีความเชื่อว่า ผลของกรรมที่เกิดจากการกระทำจะส่งผลให้ได้รับในชีวิตนี้หรือชาติหน้า แต่เคราะห์กรรมที่ได้รับในปัจจุบัน ก็ยังมีความเชื่ออีกว่าเป็นกรรมเก่าจากชาติก่อนส่งผลมาให้ต้องชดใช้ในชาตินี้ด้วย เพื่อให้ตระหนักและยอมรับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เช่น

"ถ้าแม่เชื่อว่า ทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของเราเป็นผลมาจากกรรมเวร หรือกรรมเก่า ก็น่าจะหักใจได้แล้วนี่นา เพราะมันเป็นเรื่องที่ไม่มีใครจะเลี่ยงหนี้ได้พ้น"

รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "ดอกไม้ห้องแถว" (ม.ป.ป. : 62)

ตัวนายเฮงเองก็อยากมีลูกใจจะขาด แต่เมื่อไม่มีโอกาสสักทีก็ได้แต่เอาเรื่องกรรมขึ้นปลอบใจตัวเอง เขาคิดเอาเองว่าคงเป็นเวรกรรมแต่ชาติปางก่อนที่สั่งสมไว้ แล้วตกทอดส่งผลมาจนปัจจุบัน จึงต้องเป็นคนอาภัพอับวาสนา ไม่มีทายาทสืบแซ่สืบสาย....เมื่อคิดเสียอย่างนี้แล้ว เขาก็เก็บกดความต้องการอันรุนแรงที่อยากจะมีลูกไว้ได้อย่างมิดเม้น

รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ชีวิตขมของคีรี บูน" (2521 : 72)

อาซิ้มส่ายหน้าเชื่องช้าเหมือนคนอ่อนแรง บอกว่า

"ลื้อจะชั่วหรือว่าดี อั๊วไม่อยากจะคิดเท่าไรนักหรอก อั๊วอยากจะยกให้เป็นผลที่เกิดจากเวรกรรมแต่ปางก่อนมากกว่า ไม่มีใครจะพลิกพลิ้วเลี่ยงหลบได้ ลิขิตมาอย่างไรก็เป็นไปอย่างนั้น ชดใช้ไปจนกว่าจะสิ้นเวรหมดกรรมไปแต่ละชาติแต่ละภพ..."

พิศวาสมืด (2537 : 101)

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้นจำเป็นต้องนำหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา ยึดถือเป็นคติเตือนใจ เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างรอบคอบ ไม่ตกอยู่แห่งความประมาท เตรียมชีวิตจิตใจพร้อมที่จะรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นไม่ว่าสุขหรือทุกข์ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็ควรทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ไม่ควรหลงงมงายกอบโกยผลประโยชน์หรือยึดมั่นกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกินไป จนลืมความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ฉะนั้นการดำเนินชีวิตจึงควรยึดหลักสังขารมนุษย์ไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ใช้เป็นหลักธรรมประจำใจ เช่น

ก๋งบอกว่าไม่มีใครจะฝืนความเคลื่อนไหวของมันได้ เช่นเดียวกับไม่มีใครจะหยุดความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์และนานาสิ่งมีชีวิตไว้ได้ เด็กจะต้องเกิด เติบโตเป็นผู้ใหญ่ คนฉกรรจ์จะต้องชราภาพ และในที่สุดจะร่วงไปเหมือนใบไม้สีเหลืองปลิดปลิวจากขั้วลงสู่พื้นแล้วเน่าผุไป

อยู่กับก๋ง (2519 : 159)

7. การศึกษา

ชาวจีนรุ่นเก่าไม่นิยมส่งลูกเรียนหนังสือ ให้ช่วยกันทำมาหากิน ยิ่งเป็นลูกสาวด้วยแล้วแทบไม่ได้เรียนหนังสือเลย ถึงแม้ให้เรียนก็พอแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น แหล่งการศึกษาที่ดีนั้นชาวจีนเชื่อว่าเรียนรู้ได้จากการทำงานที่โรงงาน ร้านค้า จากของจริงเพื่อช่วยพัฒนาคน จึงเรียนรู้การปฏิบัติงานจากประสบการณ์ ได้จากการทำงานไม่ใช่เรียนวิชาการจากโรงเรียน เพราะต้องการฝึกให้ลูกหลานประกอบอาชีพค้าขายได้ด้วยตนเอง เช่น

> เฮียเส็งก็เหมือนกับเด็กลูกจีนในครอบครัวยากจนอีกนับไม่ถ้วนคือไม่ได้เข้ารับการศึกษาหนังสือไทยตามเกณฑ์บังคับ...พออายุได้พอสมควรก็ออกทำงานขายแรงงานไปตามประสาและความจำเป็นที่บีบรัด ใฝ่ใจในอาชีพใดก็ขวนขวายเรียนรู้ฝึกปรือด้วยตัวเองโดยการกระโดดเข้าคลุกคลีปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้
>
> รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล "เลือดเนื้อเชื้อไข" (ม.ป.ป. 98)

> ในตลาดห้องแถวที่ฉันอยู่มีเด็กลูกจีนวัยเดียวกับฉันหลายคน เราเป็นเพื่อนกัน แต่เขาเหล่านั้นไม่ได้ไปเรียนหนังสือเลย ส่วนฉันก๋งบอกให้ไปเรียนฉันก็ไป ทั้งๆ ที่ตอนนั้นไม่เคยนึกถึงความสำคัญของการเรียนเลย ซ้ำยังคิดว่าเป็นการเสียเวลาเปล่าเห็นเด็กร่วมตลาดวัยสูงกว่าฉันออกทำงานได้เงินค่าแรงกันแล้วฉันยิ่งนึกริษยา นอกจากเขาไม่ต้องเสียเวลาไปโรงเรียนแล้วยังมีโอกาสหาเงินอีกด้วย
>
> รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง "ไอ้ตี๋ประชาบาล" (2520 : 221)

เมื่อชาวจีนมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น หรือแม้แต่ครอบครัวที่มีฐานะไม่สู้จะดีนัก ความคิดที่ไม่นิยมส่งลูกเรียนหนังสือ เริ่มแปรเปลี่ยนและสนับสนุนให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือสูงขึ้นตามความพอใจ ถึงขั้นมหาวิทยาลัยก็มี โดยให้เรียนในสาขาวิชาที่ออกมาประกอบอาชีพอิสระ หรือค้าขายได้เลย ไม่ได้ให้เรียนเพื่อหวังรับราชการ เช่น

ผู้ปกครองที่มองการณ์ไกล จะพยายามสอดส่องว่า ลูกเต้าของตนถนัดจัดเจนในวิชาแขนงใด แล้วจะส่งเสริมให้เรียนสูง ๆ ในสายนั้น เพื่อจะได้ทำมาหากินได้เต็มที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองและครอบครัวสืบไปในอนาคต

วิชาที่คนจีนนิยมเรียน หรือส่งเสริมหนุนแนะให้ลูกเต้าเรียนมักจะเป็นสายอาชีพที่สามารถใช้ประกอบสัมมาอาชีวะได้ทันทีและเป็น "อิสระ" ไม่ต้องหวังพึ่งตำแหน่งหน้าที่ทางราชการแต่อย่างเดียว

ค้าแบบจีน (2523 : 122)

"ถ้ามองให้กว้าง ๆ ออกไปจะเห็นว่าเด็กในสำเพ็งรุ่นใหม่ ๆ นี้น่ะ เรียนหนังสือกันดี ๆ ทั้งนั้นเรียนโรงเรียนฝรั่งกันเป็นแถว เข้ามหาวิทยาลัยไม่รู้เท่าไหร่ บางคนจบด๊อกเตอร์มาจากเมืองนอกโน่นแน่ะ นี่พูดถึงพวกที่ฐานะการค้าดีนะ เขาจะเห็นความสำคัญของการเรียนทั้งนั้นแหละ ไม่มีใครอยากจะยืนเป็นไอ้ตี๋อีม่วยขายของอยู่หน้าร้านไปทั้งชาติหรอก เพราะนั่นเราจ้างคนมายืนขายแทนได้"

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 35)

7. การปฏิบัติตามกฎหมาย

ชาวจีนเมื่ออาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย จะต้องถือปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมายของไทย โดยเฉพาะชาวจีนที่มีสัญชาติไทยแล้ว ต้องปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทยทุกประการ เสมือนตนเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ เช่น เมื่ออายุ 8 ปี จะต้องเข้าศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่ออายุ 21 ปี จะต้องทำการตรวจเลือกเพื่อไปเป็นทหารกองประจำการ จะหลบหลีกไม่ได้ ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย เช่น

เด็กบ้านนอกอย่างพวกฉันนี้คงจะเรียนพอให้รู้เลขผานาทีตามที่หลวงกำหนดให้ว่า เด็กทุกคนเมื่ออายุ 8 ปีบริบูรณ์แล้วต้องเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนจนจบชั้นประถมปีที่ 4 ถ้าใครหลีกเลี่ยงจะมีความผิดตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ฉันเองก็เข้าโรงเรียนเมื่ออายุครบเกณฑ์แล้วตามกฎหมายสมัยนั้น

อยู่กับก๋ง (2519 : 50-51)

พออายุครบเกณฑ์นายท้งก็ถูกเกณฑ์ไปเป็นพลทหาร ถึงช่วงนี้กิตติศัพท์ของนายท้งค่อยเลือนหายไปจากปากชาวบ้านร้านตลาด ความเป็นนักเลงโตประจำตลาดถูกกดอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยทหารอันเข้มงวด จนกระทั่งปลดประจำการออกมาอยู่บ้านเดิมอีกครั้ง ลายนักเลงหัวไม้ของนายท้งก็เริ่มต้นแพร่สะพัดอีกวาระหนึ่ง"

รวมเรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว "เนื้อนาบาป" (2520 : 86)

การแบ่งทรัพย์สินเงินทองของคู่สมรส กฎหมายระบุไว้ 2 ประเภท เป็นทรัพย์สินส่วนตัว คือทรัพย์สมบัติที่ฝ่ายหญิง หรือฝ่ายชายมี หรือหามาได้ก่อนการแต่งงาน ส่วนสินสมรสนั้นเป็นทรัพย์สมบัติที่คู่สมรสหามาได้ระหว่างอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตลง หรือหย่าจากกัน ผู้ที่มีชีวิตอยู่หรือผู้ที่เป็นม่ายจะได้รับส่วนแบ่งตามสิทธิที่ควรได้รับตามที่กฎหมายระบุไว้ เช่น

"เธอแต่งงานอยู่กินกับอาเสี่ยเขาฉันสามีภรรยาตามกฎหมาย ทรัพย์สินที่งอกเงยขึ้นมาระหว่างที่อยู่กินกันนั้นย่อมเป็นสินสมรส คือ อาเสี่ยกับเธอมีกรรมสิทธิ์ร่วมกันคนละครึ่ง กฎหมายบัญญัติไว้ถูกต้องแล้วละ เพราะว่าฝ่ายภรรยาจะได้มีทรัพย์สินมีหลักฐานครองชีพต่อไปได้อีกโดยไม่เดือดร้อนขัดสนมากนักเมื่อต้องเป็นม่ายจะเพราะหย่าร้าง หรือเพราะฝ่ายสามีตายไป"

"ฉันไม่ต้องการอะไรเลยสักอย่างเดียว จริง ๆ นะสมุห์" หล่อนพูดท่าทีส่อความเหน็ดหน่าย "เมื่อมามือเปล่าได้ ก็กลับมือเปล่าได้"

"คิดอย่างนั้นไม่ถูกหรอกซู่หลิน...เวลาในชีวิตส่วนหนึ่งของเธอเสียไปกับภาระหน้าที่ของการเป็นเมีย เธอก็ควรจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการนั้นบ้างไม่มากก็น้อย มันเป็นสิ่งที่เธอได้รับโดยชอบธรรมนะ"

บาปสีชมพู (2536 : 575)

เมื่อ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี พ.ศ. 2501 ได้จัดระเบียบบ้านเมืองใหม่ให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้น เช่น การปราบปรามบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม การปรับภาวะเศรษฐกิจและลดค่าครองชีพของประชาชน มีการประกาศมาตรการกำหนดราคาซื้อขายเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรง

ชีวิตประจำวัน ประชาชนผู้บริโภคได้รับผลประโยชน์โดยตรง เพราะได้หลีกพ้นการเอารัดเอาเปรียบและการค้ากำไรเกินควรของพ่อค้า แต่ผู้ประกอบการต้องเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์ที่เคยมีเคยได้ เมื่อผู้บริหารบ้านเมืองได้วางมาตรการกำหนดราคาซื้อขายขึ้นมา ซึ่งมีบทลงโทษอย่างเฉียบขาดต่อผู้ละเมิดด้วย ทำให้ชาวจีนสมัยนั้นได้รับความกระทบกระเทือนจากการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก แต่ก็ต้องปฏิบัติตามจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เช่น

> "รัฐบาลออกประกาศให้ขายสินค้าตามราคาหลายอย่างใครขายแพงกว่าอัตรากำหนดจะมีความผิดรุนแรง ....น้ำชากาแฟ และพวกน้ำขวดน้ำอัดลม ก็ต้องขายตามราคากำหนด" เจ้าของร้านกาแฟพูดเสียงดังออกมาจากหลังหม้อต้มน้ำที่เดือดดวันฉุย "ยังไม่รู้เลยว่าอั๊วจะทนขายไปได้นานแค่ไหน"
>
> "ทำไมล่ะ" แป๊ะกิมปากเบาเหมือนเคย
>
> "ก็ตั้ง กำหนดมาให้ขายถูก ๆ ถูกว่าที่เคยขาย แต่พวกนมพวกน้ำตาลคนขายส่งเขาไม่ได้ลดราคาให้อั๊วด้วยนี่ ถ้าชงขายเหมือนเดิมก็ต้องขาดทุนแน่ ๆ"
>
> "ก็ใช้ถ้วยเล็กกว่าเก่าซี" คนแก่อีกคนหนึ่งแนะขึ้น
>
> "ไม่ได้หรอก..."คนที่เพิ่งอ่านหนังสือพิมพ์จบลงเมื่อกี้เอ่ยขัด "มีความผิดอีกเหมือนกัน เพราะว่าในประกาศน่ะเขาระบุเลยว่าอะไรแก้วละเท่าไหร่ แล้วจะต้องใช้แก้วขนาดไหน จะเสี่ยงไปใช้แก้วเล็กลงก็ไม่ได้"
>
> กตัญญูพิศวาส (2521 : 364-365)

ชาวจีนที่ยังถือสัญชาติจีนอยู่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวเป็นประจำทุกปี หากใครฝ่าฝืนก็จะมีความผิดตามกฎหมาย เช่น

> จ่าทองคำเป็นที่คร้ามเกรงของพวกคนจีนยากจน ในตลาดเล็กตลาดน้อยมาก เพราะถ้าใครไม่ไปเสียค่าธรรมเนียมต่อใบอนุญาตคนต่างด้าวประจำปีแล้วละก็ แกจะออกตรวจจับอย่างเอาจริงเอาจัง...จ่าทองคำคนนี้จะดีใจหายกับมิตรและสุจริตชน แต่จะร้ายที่สุดกับศัตรูและผู้กระทำผิดกฎหมายแกจึงมีทั้งคนชอบและคนชัง
>
> นักสู้หน้าหยก (2523 : 92)

คนในสังคมนั้นมีทั้งคนดี และคนไม่ดี ชาวจีนเองก็เช่นเดียวกัน แม้จะหนีร้อนมาพึ่งเย็น หนีความทุกข์ยากลำบากมาอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย ได้รับความสุขสมบูรณ์เพียงใด ก็ยังมีคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว กระทำความผิด ละเมิดกฎระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายบ้านเมือง ทั้งที่ตั้งใจทำหรือทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม ก็ต้องมีความผิดถูกลงโทษตามกฎหมาย

การกระทำความผิดมีทั้งประกอบอาชีพทุจริต ผิดกฎหมาย หารายได้มาจากความไม่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ต้องห้าม เพราะจะเกิดความเสื่อมเสียมาสู่สังคม เช่น

> ความร่ำรวยส่วนใหญ่ของเถ้าแก่ซุ่นไช้ได้มาจากการประกอบธุรกิจในมุมมืด กับการค้าที่สวนทางกับศีลธรรมจรรยา เช่น การเป็นเจ้ามือหวยใต้ดิน จับยี่กี เป็นเจ้าของบ่อนไพ่จีน โรงยาฝิ่น และเป็นหุ้นส่วนในกิจการขายส่งสุรา เบียร์และบุหรี่ในระดับจังหวัด ฯลฯ
>
> บาปสีชมพู (2536 : 147)

คณะปฏิวัติได้ประกาศอาชีพต่าง ๆ ไม่ให้คนต่างด้าวทำเพื่อสงวนไว้ให้คนไทยทำเอง แต่ชาวจีนบางคนที่ถือใบต่างด้าวอยู่ ก็ฝ่าฝืนคำสั่งประกอบอาชีพอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ เช่น

> ร้านตัดผมร้านนี้แปลกกว่าร้านอื่น ๆ เพราะไม่เปิดเผย หน้าห้องจะปิดตลอดเวลา ใครจะตัดผมต้องเปิดแล้วเข้ามาดูเอง ถ้าอยู่ก็ตัดไม่อยู่ก็กลับไปก่อนแล้วค่อยย้อนมา ด้วยเหตุที่ว่าแกเป็นคนจีนแท้ ครั้งนั้นรัฐบาลใช้นโยบายสงวนอาชีพบางอย่างไว้ให้คนไทยโดยเฉพาะ คนต่างด้าวห้ามทำ อาชีพช่างตัดก็เป็นอย่างหนึ่งที่ถูกสงวน แกเป็นช่างอยู่ก่อนแล้วและทำอาชีพอื่น ๆ ไม่เป็น เมื่อไม่ได้รับอนุญาตจึงต้องปิดร้าน แต่แอบตัดอยู่หลังร้านเงียบ ๆ
>
> รวมเรื่องสั้นเกิดกลางตลาด "วันหนึ่งก่อนเปิดเทอม" (2521 : 155)

การกระทำความผิดของชาวจีน นอกจากจะแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าโดยมิชอบแล้ว บางคนยังทำความผิดโดยการลักลอบสูบฝิ่น เล่นการพนันขันต่อและอบายมุขต่าง ๆ มีการตั้งโรงตั้งบ่อน เพื่อลักลอบเสพหรือเล่น โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง เช่น

....เถ้าแก่ซุ่นใช้สูบฝิ่นติดมาตั้งแต่ตอนเป็นหนุ่มใหญ่แล้ว เคยคลุกคลีกับการค้าฝิ่นและเคยเป็นเจ้าของโรงยาฝิ่นในท้องถิ่นนี้ด้วย แม้ต่อมาทางการบ้านเมืองจะได้เลิกอนุญาตการค้า และการเสพแล้ว แต่เถ้าแก่ก็ได้ลักลอบตั้งตะเกียงส่วนตัวขึ้น และมีฝิ่นชั้นดีเยี่ยมสำรองไว้ดูดไม่ขาดระยะเพราะมี "สาย" จัดการซื้อหามาให้จากแหล่งค้าฝิ่นเถื่อนด้วยราคาที่แพงลิบ

บาปสีชมพู (2536 : 187)

ชะตาของเถ้าแก่เต็งคงจะถูกเขียนขึ้นด้วยมืออันชั่วร้ายของมาร...เขาโลดถลาเข้าสู่บ่อนการพนัน

ในตลาดริมน้ำมีบ่อนการพนันจีนที่ตีตั๋วเล่นถูกต้องตามกฎหมายอยู่สองบ่อน แล้วยังมีบ่อนเถื่อนอีกหลายบ่อนรวมแล้วมีการพนันให้เล่นไม่เว้นวัน ยิ่งเถ้าแก่เต็งมีเงินทองมากมายก็ยิ่งมั่วสุมได้โดยไม่ต้องลังเล

รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "นางบ้า" (2523 : 49)

ชาวต่างด้าวชาติใดก็ตาม ที่ฝ่าฝืนคำสั่งคณะปฏิวัติเรื่องการประกาศมาตรการกำหนดราคาซื้อขายเครื่องอุปโภค หรือบริโภค หรือการหลอกลวงคดโกง ขายสินค้าด้วยวิธีใดก็ตาม จะมีความผิดได้รับโทษ ถูกเนรเทศกลับไปยังประเทศของตน เช่น

"เขาว่ายังไง"

"เจ้าของคดีไม่ยอมช่วย"

"ทำไม...เห็นเราจนไม่มีเงินให้กระมัง"

"ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก"

"แล้วมันเรื่องอะไรจึงไม่ยอมช่วย" แป๊ะกิมจ้องตาชายหนุ่มเขม็ง

"ความผิดของหมงนี่มันเข้าข่ายที่คณะปฏิวัติเขาห้าม ยิ่งเป็นคนต่างด้าวอย่างนี้เห็นจะถูกลงโทษหนักหน่อย"

"รู้ไหมว่าโทษขนาดไหน"

"อาจจะถึงกับเนรเทศกลับเมืองจีน"

"ฮ้า! " แป๊ะกิมอุทานเสียงดัง "ถึงอย่างนั้นเชียวหรือ"

กตัญญูพิศวาส (2521 : 406)

ชาวจีนบางคนคำนึงถึงผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เมื่ออำนาจของกิเลสครอบงำจิตใจ ได้กระทำความผิด เช่น ยักยอกทรัพย์ และประทุษร้ายต่อชีวิต จึงถูกจับดำเนินคดีตามกฎหมาย เช่น

> "ข้อหาทั้งหมดมีอะไรบ้าง" สมุห์บุญยังถามอย่างหนักใจแทน
>
> "ยักยอกฉ้อโกงทรัพย์ เขามีหลักฐานหนาแน่นพอสมควร....แต่นั่นก็ยังไม่ร้ายแรงเท่ากับข้อหาฆ่าเถ้าแก่ซุ่นไช้"
>
> "คดีหลังนี่เขามีหลักฐานด้วยหรือ" สมุห์บุญยังซักไช้ทันควันเพราะจำได้แม่นยำว่าเคยกำชับให้ท้งทำลายพยานหลักฐานคือเหล้ายาคองเจือสมุนไพรที่เป็นพิษต่อชีวิตไปแล้ว พร้อมกับถามต่ออย่างแคลงใจว่า "หรือว่ายังมีเหล้าบางขวดหลงเหลืออยู่ให้เขายึดไว้ได้"
>
> บาปสีชมพู (2536 : 258)

9. <u>การบันเทิง</u>

มนุษย์เราเมื่อทำงานเพื่อดำรงชีวิตแล้ว ก็ต้องมีการพักผ่อน แต่เนื่องจากมนุษย์เราไม่พักผ่อนด้วยการอยู่นิ่ง ๆ เฉย ๆ ให้หายเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเท่านั้น ยังต้องการความบันเทิงใจด้วย ในระหว่างพักผ่อนเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน การพักผ่อนหย่อนใจบางอย่างเข้าตัวเป็นผู้กระทำเอง แต่บางอย่างก็อยู่ในฐานะผู้ดูผู้ชมการแสดงจากผู้ที่มีความชำนาญ จะด้วยวิธีใดก็ตามการพักผ่อนก็เป็นการผ่อนคลายทางร่างกายและทางสมอง

ชาวจีนมีการพักผ่อนหย่อนใจ โดยการชมงานแสดงงิ้ว ชมภาพยนตร์ และการเล่นดนตรี การแสดงงิ้วเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวจีน ที่จัดขึ้นในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าวันตรุษสารทหรือวันไหว้เจ้าประจำปี โดยชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้จัดขึ้น คณะพ่อค้าคหบดีชาวจีนจะรวมศรัทธากัน จัดหางิ้วมาแสดงเป็นการถวายเจ้าประจำท้องถิ่น เงินค่าจ้างคณะงิ้วเป็นเงินได้จากการบริจาคของชาวจีนทั่ว ๆ ไป ถือเป็นการสร้างกุศลร่วมกัน การแสดงงิ้วนอกจากจัดขึ้นเพื่อถวายเจ้าแล้ว ยังเป็นการฉลองเทศกาลนั้น ๆ ให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และถือว่าเป็นศิลปะการแสดงหรือการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวจีนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ชมเกิดความบันเทิงรื่นเริงใจด้วย เช่น

ที่ตลาดหลังอำเภอของเรามีงานงิ้วประจำปีสิบวันสิบคืน เป็นช่วงเวลาที่เริงรื่นตื่นตาที่สุดของผู้คนในอำเภอบ้านนอกเพราะมีเพียงปีละครั้งเดียวเท่านั้น ผู้คนจากทุกทิศมาเที่ยวเตร่ดูการละเล่น และหาของกินกันอย่างเบียดเสียดเยียดยัดทั้งกลางวันและกลางคืน

รวมเรื่องสั้นชุดตลาดชีวิต "มลทินชีวิต" (2520 : 113)

ปีหนึ่งจะมีงิ้วมาเล่นสักครั้งสองครั้งผัวคงจะพลินดูงิ้วอยู่ก็ได้จึงกลับดึก ยิ่งคืนสุดท้ายของเทศกาลอย่างนี้งิ้วมักแสดงอย่างสุดฝีไม้ลายมือกว่าจะลาโรงก็ประมาณตีสอง ทั้งท้องเรื่องก็เข้าสู่จุดคลี่คลายอันสนุกสุดยอด ผัวคงจะเสียดายรสชาติอันสนุกสนานนั้นจนไม่อยากถอนสายตา

รวมเรื่องสั้นชุดน้ำใจก๋ง "คืนเศร้า" (2523 : 137)

ในช่วงตรุษจีน ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่จะร่วมใจกันเรี่ยไรทรัพย์เพื่อจัดหาว่าจ้างงิ้วมาแสดงถวายเจ้า ในบริเวณงานก็จะมีการออกร้านขายอาหารของกินต่าง ๆ ขนัดแน่นไปหมด งิ้วนี้จะจัดให้มีขึ้นประมาณ 3-7 วันหรือถ้าเรี่ยไรเงินทองได้มากจริง ๆ อาจจะมีแถมเป็น 10 วันด้วยซ้ำไป

รวมเรื่องสั้นชุดชู้ "แต๊ะเอีย" (2524 : 62)

การจัดงานงิ้วประจำปีนั้น ไม่ใช่มีเฉพาะการแสดงงิ้วเพียงอย่างเดียว แต่ในงานยังมีการละเล่นหรือมหรสพอื่น ๆ ให้ชมอีกมากมาย ให้ผู้คนได้เลือกชมเลือกเล่น เช่น มีภาพยนตร์ รำวง ซึ่งถือว่าเป็นงานที่สร้างความสนุกสนานให้แก่ชาวจีนทั่วหน้า สมกับที่มีงานปีละครั้ง ทุกคนได้ปลดปล่อยตัวเองออกจากกิจการงานที่กรากกรำคร่ำเครียดมาตลอดทั้งปี เช่น

สีหน้าของผู้เฒ่ามีเลือดฝาดขึ้นกว่าเดิมอย่างหน้าประหลาด แกเพ่งมองไปที่หน้าโรงงิ้วขึ้นป้ายบอกชื่อเรื่องที่กำลังแสดงไว้เห็นเด่นสดุดตา

"เรื่องนี้ดีมากนะ...ดูกี่ครั้งก็ไม่รู้จักเบื่อ ลื้อเคยดูแล้วหรือยัง" แกชี้ไปที่ป้ายหน้าโรง

จิวส่ายหน้า "ดูไม่เป็น" ชายหนุ่มหญิงสาวชาวจีนรุ่นเขาไม่สนใจนัก

พากันดูแต่ภาพยนตร์

กตัญญูพิศวาส (2521 : 191)

การเที่ยวเตร่ส่วนใหญ่หนีไม่พ้นบริเวณงานงิ้ว เพราะเป็นศูนย์รวมร้านอาหารและร้านของเล่น ทั้งยังมีคนเที่ยวมากมาย แค่ดูคนมาเที่ยวงานก็เพลินตาเพลินใจพออยู่แล้ว บางปีมีคนสมองใสจัดหารำวงมาตั้งเวทีอยู่ใกล้บริเวณงานงิ้ว เก็บค่าขึ้นรำรอบละห้าสิบสตางค์บ้างหนึ่งบาทบ้าง สุดแท้แต่ว่าเป็นรำวงคณะที่มีชื่อเสียงเด่นหรือด้อย และนางรำสวยมากหรือสวยน้อย ปรากฏว่าเรียกพวกหนุ่ม ๆ รักสนุกขึ้นไปรำได้แน่นเหมือนยัดทะนาน

รวมเรื่องสั้นชุดคนขายแรง "เที่ยวตรุษจีน" (2522 : 45)

การพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากจะเที่ยวดูการละเล่นจากการจัดงานแล้ว อาจจะมีการพักผ่อนคลายเครียดโดยวิธีหาความสุขส่วนตัว ตามที่ตัวเองชอบตัวเองต้องการ เล่นกับกลุ่มเพื่อนหรือคนเดียวก็ได้ เช่น การเล่นดนตรี เพื่อสร้างความสนุกสนานร่าเริงแจ่มใส เพราะบทเพลงและเสียงดนตรีสร้างความไพเราะให้ผู้เล่นหรือผู้ฟังได้มีความสุขความพึงพอใจด้วย เช่น

หล่อนได้รู้เห็นอยู่เสมอ ป๋าชอบหอบหิ้วเครื่องดนตรีไปร่วมวงกับพรรคพวกในสลัมคนยากใกล้ ๆ ย่านสำเพ็ง ดีดสีตีเป่ากันจนดึกดื่นเที่ยงคืนจึงกลับมาที่ร้านพร้อมกับความร่าเริงแย้มยิ้ม เรื่องการเล่นดนตรีนี้หล่อนรู้มานานแล้ว ว่าป๋าชอบเป็นชีวิตจิตใจ บ่อยครั้งในตอนค่ำคืนหากไม่มีธุระนอกบ้าน ป๋าจะหยิบซอมาสี พร้อมกับจิบน้ำชาจีนร้อน ๆ สีอยู่นานเป็นชั่วโมงเพลงแล้วเพลงเล่าโดยไม่แยแสเลยว่า จะมีใครสนใจฟังอยู่หรือเปล่า

เทพธิดาสำเพ็ง (2536 : 97)

10. <u>ความภาคภูมิใจในภาษาแม่</u>

ชาวจีนมีความรักชาติรักภาษา และผูกพันกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนอย่างแน่นแฟ้น แม้จะอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วก็ตาม ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ได้เป็นอย่างดี

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ชาวจีนได้ตั้งใจสืบทอดไว้ โดยการตั้งสมาคม หรือโรงเรียนขึ้นสอนภาษาจีนให้แก่ลูกหลานชาวจีน เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและระลึกถึงประเทศชาติของตนที่ได้จากมา เช่น

> นายเฮงเป็นครูใหญ่ประจำโรงเรียนจีนของท้องถิ่นนี้ใคร ๆ จึงเรียกแกว่า "ซินแซ" แปลว่า "ครู" ห้องแถวที่เขาเช่าอยู่นั้นอยู่ติดกันกับสมาคมจีนโพ้นทะเล ซึ่งใช้เป็นสถานที่สอนภาษาจีนในตอนเย็น ๆ ค่ำ ๆ ให้กับชายหนุ่มหญิงสาวที่อยากเรียนภาษาจีนกลางด้วย โดยนายเฮงเป็นครูใหญ่และมีครูน้อยร่วมสอนอีก 2 - 3 คน
>
> รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "ชีวิตขมของคีรีบูน" (2521 : 69)

ชาวจีนยังนิยมใช้ภาษาจีนในการสนทนาสื่อสารระหว่างชาวจีนด้วยกัน เช่น พูดภาษาจีนในครอบครัวหรือกับบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนม เพราะมีความภาคภูมิใจในภาษาของตนอยู่ อีกทั้งการได้พูดภาษาตนเองนั้นเป็นการบ่งบอกถึงความใกล้ชิดสนิทสนมและแสดงการมีชาติพันธุ์ร่วมกัน แต่กับคนไทยก็จะใช้ภาษาไทยในการสนทนากัน แม้สำเนียงจะผิดเพี้ยนไปบ้าง การสื่อความหมายก็เข้าใจกันได้ เช่น

> เราจะพูดภาษาจีนกันตลอดเพราะรู้สึกว่าก๋งจะสะดวกปากกว่าพูดคุยด้วยภาษาไทย และละแวกตลาดห้องแถวที่ฉันอยู่ล้วนแต่คนจีนทั้งนั้น สิ่งแวดล้อมบังคับให้ใช้ภาษาจีนเป็นสื่อเพราะยังไม่มีอิทธิพลของภาษาไทยเข้ามาดูดกลืน ทว่าคงอีกไม่นานปีนักหรอก เพราะเท่าที่สังเกตเห็นเด็กลูกจีนส่วนมากพูดภาษาไทยกันแล้ว ส่วนฉันพูดได้คล่องและชัดเจนทั้งสองภาษา ภาษาหนึ่งใช้ที่บ้าน ภาษาหนึ่งใช้ที่โรงเรียน
>
> อยู่กับก๋ง (2519 : 57)

> ช่างตัดผม เป็นคนจีนอายุเกือบห้าสิบปีแล้ว ฉันเรียกแกว่า "อาเป๋ะ" หมายถึง " ลุง" เป็นการเรียกกันตามอายุ
>
> "มาตัดผมหรือ" แกเอี้ยวหน้ามาทางฉันที่เดินเข้าไปถามเป็นภาษาจีน
>
> รวมเรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด "วันหนึ่งก่อนเปิดเทอม" (2521 : 155)

> ในบางชุมชนของคนจีนไม่มีเครื่องหมายใดบ่งบอกเลยว่าอยู่ในเมืองไทย เป็นเหมือนหมู่บ้านเล็ก ๆ ตามเชื้อชาติของเขา ไม่มีภาษาอื่น ๆ ใช้กันนอกจากภาษาจีนสำเนียงต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนคติธรรมของชีวิตถูกจำลองถอดถ่ายมาเกือบครบถ้วน....เด็กที่เกิดมารุ่นใหม่หากไม่ได้เรียนหนังสือไทย หรือไม่ได้ออกไปหางานทำนอกบ้านก็จะมีสภาพเป็นเด็กจีนไปโดยสมบูรณ์เกือบทุกประการ
>
> กตัญญูพิศวาส (2521 : 2)

วรรณกรรมของ หยก บูรพา ได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยแล้ว ได้นำเอาระเบียบแบบแผนในสังคมดั้งเดิมเข้ามาใช้ด้วย จึงทำให้มีลักษณะเฉพาะของสังคมจีน สะท้อนให้เห็นตั้งแต่ระบบครอบครัวและเครือญาติ ที่เน้นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน มีค่านิยมที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิ “ขงจื๊อ” และ “เต๋า” นำแนวคิดเชิงศาสนา ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปรับตัวในเรื่องการศึกษา การปฏิบัติตามกฎหมาย มีการบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความเครียดเนื่องจากการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีความภาคภูมิใจในภาษาแม่เพื่อระลึกถึงประเทศชาติที่จากมา

บทที่ 4

วิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา

จุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างวรรณกรรมนั้น ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิง นอกเหนือจากนี้ ผู้อ่านควรได้รับรู้บางสิ่งบางอย่างที่เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เมื่อได้ศึกษาวรรณกรรมของ หยก บูรพา แล้ว พบว่า หยก บูรพา น่าจะมีจุดมุ่งหมายแฝงไว้ในเนื้อหา ดังนี้

1. ประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีน
2. ประสงค์จะให้เป็นแบบอย่าง อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
3. คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน
4. สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

ดังรายละเอียด ดังนี้

1. ประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีน

หยก บูรพา เขียนวรรณกรรมสะท้อนชีวิตชาวจีน เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักชีวิตคนจีนมากขึ้น เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น จำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันจึงจะเกิดความสงบสุข หยก บูรพา จึงเขียนวรรณกรรมขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านรู้จักชีวิตชาวจีนดังต่อไป

1.1 การสร้างฐานะของชาวจีน

ชาวจีนส่วนใหญ่มักสร้างฐานะด้วยการทำการค้า เขาเริ่มต้นจากที่ไม่มีอะไรเลย แต่ก็ประสบความสำเร็จในชีวิต มีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคง เรื่องการประกอบอาชีพค้าขายนั้นได้เริ่มต้นจากการหาทุน ชาวจีนหาทุนมาประกอบอาชีพได้หลายวิธี บางรายอาจกู้หนี้ยืมสินคนอื่นมาก่อน เพื่อนำมาลงทุนแล้วผ่อนผันการชำระหนี้ภายหลัง หรือไม่ชาวจีนก็ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยการร่วมกันตั้งวงแชร์ เป็นการระดมทุนแบบชาวบ้านแทนการกู้ยืม บางคนก็หาทุนด้วยวิธี เก็บสะสมเงินทองไว้ก้อนหนึ่ง จากการทำงานเป็นลูกจ้าง แล้วออกมาประกอบอาชีพเองเมื่อมีทุนรอนที่จะประกอบอาชีพแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงต่อไปคือทำเล ในเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" แต้กิมเล้ง เศรษฐีแห่งสำเพ็ง ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต มักจะให้แง่คิดหรือแสดงความคิดเห็นต่อพ่อค้ารุ่นหนุ่มอยู่เสมอว่า แหล่งค้าขายนั้นมีมากมายหลายที่ ไม่ใช่มีเฉพาะที่สำเพ็งเพียงแห่งเดียว หรือในกรุงเทพฯ เท่านั้น อยู่ต่างจังหวัดนอกเมืองชานเมืองก็ทำการค้าขายได้ทั้งนั้น ขอให้มี

ผู้คนอยู่อย่างพลุกพล่าน เรื่องสั้น "กาฝากห้องแถว" ก็เช่นเดียวกัน คนจีนมักจะหาลู่ทางทำมาหากินในท้องที่อื่นไปเรื่อย ๆ ถ้าได้ผลดีก็จะปักหลักอยู่ต่อไป แต่ถ้าไม่สบช่องทางที่ดีก็จะโยกย้ายไปเสาะหาทำเลใหม่ ทำเลที่เหมาะสมที่สุดของชาวจีนก็คือ จะต้องมีผู้คนอยู่มากมายเพราะเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพค้าขาย หากต้องการเปิดร้านค้าจึงต้องเลือกสถานที่ที่เป็นแหล่งชุมชน หรือมีผู้คนสัญจรไปมาเป็นประจำ ยิ่งมีคนหนาแน่นมากเท่าไรยิ่งดี ชาวจีนจึงไม่ปักหลักที่กรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว จึงไปอยู่ทุกที่ที่เป็นแหล่งชุมชน

ในเรื่องการขายสินค้าและบริการ การเลือกสินค้าชนิดใดมาจำหน่ายนั้น ต้องมีการศึกษาดูว่า คนในชุมชนนั้นมีความจำเป็นหรือต้องการสินค้าอะไร เป็นเครื่องอุปโภคหรือบริโภคชนิดใด แล้วจึงจัดหามาซื้อขาย การซื้อขายสินค้านั้นกระทำได้สองราคาคือ ราคา "ขายส่ง" กับราคา "ขายปลีก" เพื่อเปิดช่องให้ผู้รับสินค้าไปขายหน้าร้านมีกำไร สินค้าไปขายนั้นอาจไม่ได้ซื้อด้วยเงินสด มีการมัดจำเงินจำนวนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของร้านใหญ่ หรือผู้ผลิตสินค้า เมื่อขายสินค้าได้แล้ว จึงเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนเพื่อขยายงานต่อไป อีกส่วนหนึ่งต้องจ่ายคืนแก่เจ้าหนี้ที่กู้ยืมมา หรือเจ้าของสินค้าที่ส่งมาให้จำหน่าย ต้องส่งคืนไปตามกำหนดเวลา การค้าขายที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน หากพลาดพลั้งมาก็อภัยให้แก่กัน ส่วนเรื่องการบริการนั้น ชาวจีนจะให้ความสำคัญแก่ลูกค้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าลูกค้าเป็นผู้มีพระคุณต่อการค้าขาย เช่นในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง กล่าวอยู่เสมอว่า เมื่อเขาซื้อสินค้าจากเรา สินค้านั้นก็ต้องทำให้มีคุณภาพดี เขาจะได้ประทับใจและซื้อสินค้ากับเราเป็นประจำ แต่ถ้าทำสินค้าไม่ดีไปขายผู้ซื้อก็จะซื้อเพียงครั้งเดียว นอกจากนี้คนที่ทำการค้าขายนั้น ต้องมีความอดทนใจเย็น เขาจะซื้อสินค้าหรือไม่ก็ตาม ไม่ควรต่อล้อต่อเถียงค่อนขอดลูกค้า คุณลักษณะของแม่ค้า ก็ต้องรู้จักใช้หลักจิตวิทยาผูกใจลูกค้า เช่น เจ๊เกียว ในเรื่องสั้น "ดอกไม้ห้องแถว" เป็นแม่ค้าที่รู้จักแต่งตัวสวย หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน มีน้ำใจไมตรี แม้ลูกค้าจะพูดกระเซ้าเย้าแหย่ หรือเกี้ยวพาราสีก็ตาม ต้องมีอัธยาศัยที่ดีไม่ถือโทษโกรธเคือง จึงจะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และซื้อสินค้าด้วยเป็นประจำ นอกจากการให้บริการลูกค้าที่ดีแล้ว คนที่ประกอบอาชีพค้าขายยังต้องบริการลูกจ้างให้ดีด้วย เป็นนายจ้างควรให้ความรักความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ไม่เอารัดเอาเปรียบแก่ลูกจ้าง ปฏิบัติต่อลูกจ้างให้เขามีความรู้สึกว่า อบอุ่นเหมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว แล้วนายจ้างจะอบรมชี้แนะให้ทำงาน เขาก็ย่อมทำงานได้ดี

1.2 <u>การสร้างครอบครัว</u>

ชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้นำเอาความเชื่อหรือแบบแผนในสังคมดั้งเดิมติดตัวเข้ามาด้วย จึงทำให้มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของสังคมชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย หยก บูรพา ได้ถ่ายทอดถึงการสร้างครอบครัวของชาวจีน เริ่มตั้งแต่การแต่งงาน

และบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การแต่งงานนั้นชาวจีนนิยมแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ผู้ใหญ่เป็นผู้ทำธุระจัดหาคู่ให้ โดยจ้างวานแม่สื่อ หนุ่มสาวแทบไม่มีโอกาสได้เลือกคู่ครองด้วยตนเอง แม้จะมีคนรักแล้วก็ตาม ก็ต้องแต่งงานกับผู้ที่ผู้ใหญ่เลือกให้ หากไม่เชื่อและปฏิบัติตามผู้ใหญ่ จะถูกตัดจากครอบครัวไป ดังเช่น ซู่หลิน ในเรื่อง "บาปสีชมพู" แต่งงานหลายครั้งชีวิตไม่เคยพบความสุขเลย การแต่งงานแต่ละครั้งล้วนแล้วแต่ผู้ใหญ่จัดหาให้ และลูกสาวเศรษฐีในเรื่องสั้น "สุสานสวรรค์" แม้จะมีคนรักแล้วก็ตาม ก็ต้องแต่งงานกับผู้ชายที่เตี่ยเลือกให้ และ นายเตี๊ยว ในเรื่องสั้น "ทาสน้ำเมา" ถูกตัดขาดจากครอบครัวเพราะไม่ยอมแต่งงานตามที่ผู้ใหญ่เลือกหาให้ สังคมของชาวจีนเป็นสังคมของผู้ชาย ยกย่องผู้ชายเป็นผู้นำ ทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ผู้หญิงเป็นผู้ตาม ทำงานบ้านในครัวเรือนและเลี้ยงลูก ชาวจีนนิยมมีลูกมากจะได้ช่วยกันทำมาหากินและทำให้วงศ์ตระกูลเป็นปึกแผ่นมั่นคง ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะถือว่าลูกชายเป็นกำลังสำคัญของครอบครัวในการทำมาหากิน โดยเฉพาะลูกชายคนโตเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของครอบครัว เมื่อบิดาเสียชีวิตแล้ว จะเป็นผู้สืบแซ่สืบตระกูลต่อไป ดูแลทรัพย์สมบัติในครอบครัวต่อจากบิดา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผู้ถือกระถางธูปหน้าศพ ในงานศพของบิดา ส่วนลูกสาวนั้น ชาวจีนมักจะไม่ให้ความสำคัญ เนื่องจากเมื่อแต่งงานแล้ว ก็ต้องออกจากครอบครัวไปอยู่กับสามี การทำงานในครอบครัวนั้น ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน หารายได้เก็บไว้ที่ส่วนกลาง อย่างที่เรียกว่าทำงานระบบ "กงสี" หากมีความประสงค์จะแยกตัวไปสร้างฐานะเอง จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่

1.3 <u>การประพฤติและการวางตัว</u>

ชาวจีนนำค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวคิดเชิงศาสนาตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้านในสังคมชาวจีน นำมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ค่านิยมนั้นได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อ ที่เชื่อเรื่องจริยธรรมและคุณงามความดีนำมาสู่ความเจริญ ซึ่งค่านิยมที่ชาวจีนนำมาประพฤติปฏิบัติมี การประหยัด เพื่อสะสมเงินทองไว้เป็นทุนในการสร้างฐานะ รู้จักพึ่งตนเอง โดยการประกอบอาชีพเป็นของตัวเอง ไม่ยอมเป็นลูกจ้างคนอื่นต่อไป มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการประกอบอาชีพ ตรงต่อเวลาในการทำงาน เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น รู้จักการถ่อมตน เมื่อได้รับการสรรเสริญเยินยอ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ปฏิบัติตามคำแนะนำตักเตือนจากผู้ใหญ่ มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณและแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมชาวจีน กล่าวคือ ในวันตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ และประกอบพิธีแซยิด ให้กับบุคคลที่สังคมเคารพยกย่อง ชาวจีนยังให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอ ไม่ว่าที่พักอาศัย การหางานให้ทำ และช่วยทำงานด้วยแรง

ตลอดจนให้ความเมตตาปรานีแก่กัน เช่น สร้างโรงเจให้กับผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ได้พึ่งพาอาศัย

2. ประสงค์จะให้เป็นแบบอย่าง อันเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต

หยก บูรพา เขียนวรรณกรรมขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถนำไปยึดถือปฏิบัติตามได้ โดยการประพฤติปฏิบัติของตัวละครและการให้กำลังใจแก่กัน ตลอดจนให้ข้อคิดและคติสอนใจในการดำเนินชีวิต

2.1 การดำเนินชีวิต

วัยเด็ก ช่วยเหลือผู้ปกครองในการทำงาน แบ่งเบาภาระหน้าที่ทางบ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานบ้านหรือการค้าขาย เช่น เรื่อง "อยู่กับก๋ง" และ เรื่องสั้น "เศรษฐศาสตร์ในห้องแถว" หยก เป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ตื่นเช้าหุงข้าว ไปจ่ายตลาดทำอาหาร ล้างถ้วยชาม ปัดกวาดเช็ดถูบ้าน ซักที่นอนหมอนมุ้งเป็นกิจวัตรประจำวันที่ หยก ทำเอง โดยที่ ก๋ง ไม่ได้แตะต้องงานเหล่านี้เลย เมื่อว่างจากภาระกิจในครัวเรือน หยก ยังช่วยก๋งทำงานจักสาน เพื่อหารายได้เข้าครอบครัว และในเรื่องสั้น "นางบ้า" ตั้วตี๋ ก็เป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก ที่ช่วยครอบครัวทำการค้าขาย แม้จะเป็นลูกเถ้าแก่ที่ร่ำรวยได้ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ เมื่อปิดเทอมกลับบ้านก็ช่วยเตี่ยและแม่ค้าขายอยู่หน้าร้าน เข็นรถเข็นออกส่งสินค้าเอง เป็นที่ชื่นใจของเตี่ยและแม่ ประทับใจแก่ผู้พบเห็นจนกลายเป็นเด็กตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองฝึกนิสัยให้รู้จักการทำงานตั้งแต่เด็กนั่นเอง

นอกจากจะเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานแล้ว ยังเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการตั้งใจเรียนหนังสืออีกด้วย เช่น ในเรื่องสั้น "ไอ้ตี๋ประชาบาล" หยก รักชีวิตการเป็นนักเรียนประชาบาล ไม่เคยละทิ้งการเรียนเลยทำการบ้านเสร็จครบทุกวิชา พยายามเรียนให้สอบได้ที่ดี ๆ และไม่เคยหนีโรงเรียน ในเรื่อง "นักสู้หน้าหยก" คืนใดที่ หยก ทำการบ้านและจัดตารางสอนของวันรุ่งขึ้นเสร็จแล้ว หยก มักหยิบสมุดจดวิชาหรือหนังสือเรียนออกมาอ่านทบทวน หรืออ่านล่วงหน้าไปก่อนที่ครูประจำวิชาจะสอนถึง และในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" หยก เป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนหนังสือ มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของ ก๋ง และครูจนสามารถสอบไล่ได้ที่ 1 และได้รับรางวัลจากนายอำเภอ ซึ่งนำความภาคภูมิใจมาสู่ตน และเป็นที่ชื่นชมแก่บุคคลทั่วไป

หยก บูรพา ได้ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเล่าเรียนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา เพราะสังคมชาวจีนไม่นิยมส่งลูกเรียนหนังสือ แต่ก๋ง กลับสนับสนุนให้ หยก เรียนหนังสือ และ หยก ก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับกำลังใจจาก ก๋ง นั่นเอง คนเราต้อง

ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพราะใครที่ได้เรียนหนังสือเปรียบเสมือนมีทรัพย์สมบัติติดกาย สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น คนที่มีความรู้ย่อมทำงานสะดวกสบายและได้เปรียบกว่าคนที่ไม่มีความรู้ และไม่ตกเป็นเครื่องมือของใครอยู่ในสังคม เพราะการศึกษาเล่าเรียนเท่านั้นที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่คนเราได้

จุดมุ่งหมายในการเขียนเรื่อง "อยู่กับก๋ง" เรื่องสั้น "ขุนนางห้องแถว" และ "กองขยะ" เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก ให้รู้จักหารายได้พิเศษ นอกเหนือจากเวลาทำงานประจำที่บ้านแล้ว หยก หารายได้พิเศษจากการรับจ้าง เช่น ขนและเก็บถ่านให้ป้าสำเนียง รับจ้างล้างถ้วยชามในงานงิ้ว ขุดแปลงปลูกต้นไม้และดายหญ้าที่บ้านคุณนายทองห่อ ส่วนในเรื่องสั้น "ขุนนางห้องแถว" หยก รับจ้างปัดกวาดเช็ดถูบ้าน ล้างถ้วยชาม ตักน้ำที่บ้านท่านขุน และในเรื่อง "กองขยะ" หยก หารายได้พิเศษจากการเก็บเศษสิ่งของในกองขยะไปขาย ไม่ว่าจะเป็นเศษขวด เศษกระจก เศษเหล็ก อลูมิเนียม กระป๋องนม และอื่น ๆ อีกสาระพัดที่ซื้อขายเป็นเงินได้ หยก เก็บไปขายทั้งนั้น จะเห็นได้ว่า หยก บูรพา มีเจตนาที่จะสร้างตัวละครให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก รู้จักหารายได้พิเศษจากการทำงานนอกบ้านด้วย ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างหรือหาสิ่งของไปค้าขาย ก็ทำโดยที่ตนไม่รู้สึกอาย ขอให้มีรายได้จากการทำงานของตนก็รู้สึกมีความภาคภูมิใจ แสดงให้เห็นถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก

วัยหนุ่มสาว วรรณกรรมของ หยก บูรพา หลายเรื่องเขียนขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยหนุ่มสาว เช่น เรื่อง "นักสู้หน้าหยก" "กตัญญูพิศวาส" เรื่องสั้น "ดอกไม้ห้องแถว" และ "ศักดิ์ศรีชีวิต" หนุ่มสาวต่างก็ตั้งใจทำงานด้วยความขยันขันแข็ง กู่เฮง ในเรื่อง "นักสู้หน้าหยก" ทำงานเป็นกุลี เช่าบ้านอยู่ใกล้ที่ทำงานเพราะจะได้รู้ว่ามีรถบรรทุกสินค้าเข้าแล้ว เขาจะได้ทำงานอย่างเต็มที่แบกหามสินค้าได้ปริมาณมาก จนเป็นที่ชื่นชอบแก่นายจ้าง จิว ในเรื่อง "กตัญญูพิศวาส" ก็ตั้งใจทำงาน ตรงต่อเวลา จนนายจ้างมอบตำแหน่งให้เป็นหัวหน้าคนงาน กิมคุง ในเรื่องสั้น "ศักดิ์ศรีชีวิต" กลางวันทำงานรับจ้างเฝ้าหน้าร้านขายจักรยาน ทำหน้าที่ซ่อมรถจักรยานไปด้วย กลางคืนทำงานซ่อมนาฬิกา เป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น เจ๊เกียว ในเรื่อง "ดอกไม้ห้องแถว" เป็นแม่ค้าขายผลไม้ ไปรับผลไม้ที่จังหวัดและกรุงเทพฯ มาขาย ทำงานด้วยความขยันขันแข็งเพื่อเลี้ยงแม่และหลาน

จากตัวละครที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นแบบอย่างที่ดีงาม หนุ่มสาวต่างก็ทำงานหนักเอาเบาสู้ มีความจริงใจในการทำงาน เขามีความพากเพียรทุ่มเทเสียสละแรงกายแรงใจ ทำงานเต็มกำลังความสามารถของตน ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย แสดงให้เห็นถึงชีวิตผูกพันกับการทำงานอย่างแท้จริง

นอกจากการเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการตั้งใจทำงานแล้ว หนุ่มสาวชาวจีนยังได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณอีกด้วย เช่น เรื่อง "อยู่กับก๋ง" เฮียเพ้ง ทำงานเลี้ยงดูครอบครัว แม้จะโกรธเคืองแม่ที่ขัดขวางความรักของตนกับนวล ถึงกับไปนอนที่โรงงาน แต่ก็ยังส่งเงินให้แม่และน้องเป็นปกติ เจ๊เกียว ในเรื่องสั้น "ดอกไม้ห้องแถว" ก็ทำงานเลี้ยงดูแม่ที่สุขภาพไม่ดี กับหลานอีกหนึ่งคน แสดงให้เห็นว่าหนุ่มสาวชาวจีนมีจิตใจดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดี ได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้ให้กำเนิด โดยการทำงานรับผิดชอบต่อครอบครัว และปรนนิบัติรับใช้พ่อแม่ให้มีความเป็นอยู่สุขสบาย

หยก บูรพา นอกจากจะสร้างตัวละครให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยหนุ่มสาว ในด้านการตั้งใจทำงาน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณแล้ว หนุ่มสาวจะต้องมีความรักความจริงใจต่อกันอีกด้วย เช่น เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" จิว กับ เซ็ง รักกันมาก แต่ เซ็ง นั้นมีลูกมีสามีแล้ว จิวก็ยังคงปรารถนาดีต่อ เซ็ง ไม่เสื่อมคลาย ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมอันดีงาม ต่อเมื่อ หมง สามีของ เซ็ง เสียชีวิตแล้ว ทั้งสองจึงได้แต่งงานกัน ในเรื่อง "บาปสีชมพู" แสน หนุ่มไทย รักกับ ซู่หลิน มาก แต่ ซู่หลิน ต้องไปแต่งงานกับคนอื่นอยู่เรื่อยไป ชีวิตไม่เคยพบความสุขเลย เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาคู่ให้ สุดท้ายจึงได้แต่งงานกับ แสน ตามที่หัวใจปรารถนา ชีวิตจึงได้พบความสุข

หนุ่มสาวที่มีความรักความจริงใจต่อกันนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ถึงแม้ชาวจีนจะมีค่านิยมความรักแบบ "คลุมถุงชน" แต่ก็มีหนุ่มสาวชาวจีนไม่น้อยที่ผูกสมัครรักใคร่กันด้วยตนเอง หากเขาพบเขารักใครแล้ว เขาจะมอบความรักความจริงใจให้แก่กันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่ความรวยความจน รูปร่างหน้าตา เขาจะรักและซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นก็ตาม ความรักก็ยังมั่นคงต่อกันโดยไม่แปรเปลี่ยน

ความรักของหนุ่มสาวที่มีต่อกันนั้น ไม่เพียงแต่จะมอบความรักความจริงใจให้แก่กันเท่านั้น ยังได้เล็งเห็นถึงอนาคตข้างหน้าที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จะต้องสร้างฐานะความเป็นอยู่ให้เป็นปึกแผ่นด้วย โดยการเตรียมพร้อมเก็บสะสมเงินทอง ให้มีความพร้อมก่อนที่จะแต่งงาน เมื่อใช้ชีวิตร่วมกันแล้วจะได้มีทุนในการตั้งตัว ซึ่งเป็นการวางแผนการดำเนินชีวิตที่รอบครอบ เช่นในเรื่อง "นักสู้หน้าหยก" กู๋เฮง กับ เจ๊เซี่ยมเกียง รักกันมากเขาร่วมใจกันคิดอ่านทำงานหนักขึ้นกว่าเดิม เพื่อสะสมเงินทองไว้สร้างหลักฐานพอสมควรก่อน แล้วจึงจะแต่งงานอยู่กินร่วมกันตามประเพณี ในเรื่องสั้น "มลทินชีวิต" เฮียอั๊ง กับ เจ๊หง แม้จะรักกันมากเพียงใดก็ตาม ก็ตั้งใจทำงานเก็บเงินสักก้อนก่อนแล้วค่อยคิดแต่งงาน

หยก บูรพา มีเจตนาที่จะเขียนวรรณกรรมขึ้นเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยหนุ่มสาว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรัก หรือการทำงาน

วัยผู้ใหญ่ หยก บูรพา ได้สร้างตัวละครที่เป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิงให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" หมง ทำงานหนักเพื่อลูกเมียตลอดทั้งวันอยู่ที่เขียงหมู ดึกดื่นเที่ยงคืนง่วนอยู่กับงานบัญชี ส่วน เซ็ง นั้นก็ทำงานอยู่ในครัวเรือนการเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยผู้ใหญ่ในวรรณกรรมของ หยก บูรพา นั้น ผู้ชายที่ดีจะต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว รักลูกรักเมีย ยกย่องเชิดชูให้เกียรติเมียของตน และเอาใจใส่ดูแลให้ได้รับความสุข สมกับที่ลำบากลำบนต่อสู้ดินรนกับชีวิตมาด้วยกัน ความสุขของลูกเมียก็คือความสุขของตัวเองด้วย แม้จะลำบากเพียงใดก็ตาม ต้องตั้งหน้าตั้งตาทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และรู้สึกมีความภาคภูมิใจ ที่ได้ทำหน้าที่ปกป้องลูกเมียในฐานะเป็นผู้นำครอบครัว ส่วนผู้หญิงที่ดีนั้นได้ตั้งใจทำหน้าที่แม่บ้านอย่างดีที่สุด เอาใจใส่ต่อภาระหน้าที่ จงรักภักดีต่อสามีไม่เสื่อมคลาย ยังรักและห่วงใยลูกกับสามี ด้วยความรักความผูกพันต่อกันอย่างลึกซึ้ง

หยก บูรพา ได้ให้กำลังใจการใช้ชีวิตคู่สมรสไว้ในหลายเรื่อง ให้คู่สมรสมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ชีวิตคู่เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต ผู้ที่อยู่กินร่วมเป็นคู่ชีวิตกันนั้นต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่ ต้องเกื้อกูลค้ำจุนกันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ช่วยกันทำมาหากินขยันขันแข็ง ถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน เมื่อชีวิตคู่สมรสราบรื่น แล้วความวัฒนาผาสุกก็ตามมา จะได้รับความเจริญรุ่งเรืองเป็นผลตอบแทนในคุณงามความดี ที่มีความอุตสาหะ ในเรื่องสั้น " เมียอาถรรพณ์" ได้กล่าวไว้ว่า

"เกิดเป็นผัวเมียกันควรถนอมน้ำใจกัน
ก้มหน้าก้มตาหาเลี้ยงชีพ
ผัวรักเมียเมียหวงผัว
อย่าได้มีการทิ้งขว้างกันเป็นอันขาด
ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว
โปรดจำไว้อย่าลืมเลือน
คู่ผัวเมียรักใคร่ปองดอง
ชีวิตสมรสราบรื่นมิขรุขระ
หมั่นประกอบอาชีพสร้างฐานะ
ทีละนิดละหน่อยสร้างสม
ครองรักกันยั่งยืนนาน
ไม้เท้ายอดทองตะบองยอดเพชร
สืบลูกสืบหลานตลอดกาล
สุขสวัสดิ์ชั่วนิจนิรันดร"

หยก บูรพา ยังให้กำลังใจการใช้ชีวิตคู่สมรสที่สมบูรณ์นั้น การแต่งงานต้องเกิดจากความรักความพอใจของหนุ่มสาว ไม่ใช่เกิดจากความต้องการของผู้ใหญ่ หรือเห็นความร่ำรวยสำคัญกว่า เช่น ในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง ไม่เห็นด้วยที่ ป้าเง็กจู ขัดขวางความรักของ เฮียเพ้ง กับ นวล ก๋ง กล่าวว่า "เมื่อเขารักกันจริงก็ไม่น่าจะมีอะไรสำคัญกว่าหัวใจของเขาได้" และเรื่องสั้น "มลทินชีวิต" ก๋ง ให้กำลังใจ เฮียอั้ง ว่า "การแต่งงานอย่าคิดว่าเงินสำคัญ เพราะการมีเงินมาก ๆ ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าชีวิตการแต่งงานจะมีความสุข มองดูตัวอย่างให้มาก ๆ คู่ที่เขาลำบากยากจนมาด้วยกันแล้วมีความร่มเย็นเป็นสุขมีความมั่งคงก็มากมาย ลูกคนรวยแต่งงานกันไม่ทันนานก็ระหองระแหงกันจนต้องแยกทางกันอยู่ก็มีให้เห็น สำคัญที่ตัวเราสองคน"

การแต่งงานจึงต้องมีความรักความจริงใจต่อกัน ยอมลำบากต่อการดำเนินชีวิตด้วยกัน ควรยกย่องให้เกียรติแก่กัน ฉะนั้นจะแต่งงานกันด้วยวิธีใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดควรมีความรักความเข้าใจต่อกัน ชีวิตคู่จึงจะมั่นคง

วรรณกรรมของ หยก บูรพา เกือบทุกเรื่องล้วนเป็นชีวิตของชาวจีนที่ยากจน ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับชีวิต มีบ้างเพียงเล็กน้อยที่เป็นเศรษฐี เช่น แต้กิมเล้ง ในเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" และ นายลิ้ม ในเรื่อง "ค้าแบบจีน" หยก บูรพา มีเจตนาที่จะสะท้อนให้เห็นว่าชีวิตชาวจีนที่ประสบความสำเร็จนั้น ได้ผ่านความทุกข์ยากลำบากมาก่อนทั้งสิ้น เราก็ต้องมีกำลังใจในการต่อสู้ชีวิต คนเราไม่มีใครสุขสมหวังเสมอ และไม่มีใครพบกับอุปสรรคตลอดไป เมื่อพบกับความผิดหวังหรือล้มเหลวในการประกอบอาชีพต้องตั้งต้นใหม่ เปลี่ยนแนวทางการทำงานของตนเองใหม่ คนเราเลือกอาชีพได้เหมือนกับเลือกเส้นทางเดินได้ สามารถพลิกผันการทำงานได้หลายวิธี เกิดเป็นคนมีเรี่ยวแรงมันสมอง ต้องใช้สติปัญญาความคิดทำจิตใจให้หนักแน่น ไม่ควรท้อแท้สิ้นหวัง เพราะ การดำเนินชีวิต ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง จึงจะยืนหยัดอยู่ได้ด้วยดี

วัยชรา เรื่อง "อยู่กับก๋ง" และ "น้ำใจแม่" หยก บูรพา มีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยชรา ในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง แม้อายุจะ 70 ปี แล้วก็ตาม ก็ทำงานจักสานคร่ำเคร่งตั้งแต่เช้าจรดเย็นไม่เคยมีวันหยุด ในเรื่อง "น้ำใจแม่" เล่าซิ้ม ตื่นแต่เช้ามืดช่วยลูกชายเตรียมน้ำหวานเพื่อออกไปขายน้ำแข็ง และไปส่งข้าวให้ลูกชายทุกวัน ถึงแม้ลูกไม่ยอมให้ทำงานก็ตาม ประกอบกับสุขภาพไม่แข็งแรง เล่าซิ้ม จึงทำงานจนสิ้นลมหายใจที่ประตูห้องนั้นเอง หยก บูรพา แสดงให้เห็นว่า วัยชรามีความประสงค์ที่จะทำงาน ไม่ยอมเป็นภาระให้แก่ลูกหลาน ถ้าตัวเองยังพอมีเรี่ยวแรงทำงานได้ก็จะทำ เพราะมีความคิดว่าจำเป็นต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ และทำด้วยใจรัก ทั้งที่ลูกหลานไม่อยากให้ทำงาน ต้องการให้พักผ่อนสมควรกับวัย เนื่องจากทำงานลำบากมามากแล้ว แต่ก็ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ ทำงานอะไรได้ก็จะช่วยทำตามความสามารถของตน เพราะเห็นว่าชีวิตยังมีคุณค่าอยู่

นอกจากนี้ ก๋ง ยังเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการวางตัว จนเป็นที่เคารพนับถือแก่บุคคลทั่วไป เนื่องจาก ก๋ง มีประสบการณ์ในชีวิตมามาก มีบุคลิกภาพที่ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ให้แนวคิดที่ดีมีเหตุผลในการสนทนา สามารถนำไปเป็นคติในการดำเนินชีวิตได้ ทั้งยังมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนโดยไม่เลือกวัย จึงทำให้ได้รับความรัก หรือความนิยมชมชอบจากสังคม

2.2 ให้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต

2.2.1 ความสุขของชีวิตอยู่ที่ใจ

หยก บูรพา ให้แง่คิดในการดำเนินชีวิตว่า ความสุขของชีวิตอยู่ที่ใจมิใช่อยู่ที่วัตถุ ถึงแม้ตัวละครจะมีฐานะยากจน แต่ก็พอใจในสิ่งที่ตนมี เช่นเรื่องสั้น "ปรัชญาหาบเร่" เฮียโหงว เป็นพ่อค้าเต้าฮวย ส่งเสียงร้องหาบเต้าฮวยขายในยามเช้า แม้จะมีรายได้เพียงเล็กน้อยแต่ก็มีความสุขความพอใจกับการหาบเร่ และเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" ถึงแม้ แต้กินเล้ง จะมีฐานะร่ำรวย แต่ก็ให้แง่คิดแก่ผู้สนทนาเสมอว่า "เรื่องความสุขกับความร่ำรวย หรือมีเงินทองนั้นมันคนละเรื่องกัน ถ้าความสุขของคนเราจะมีได้ต้องขึ้นอยู่กับเงินเพียงอย่างเดียวแล้ว คนยากจนก็ไม่มีวันจะมีความสุขได้ เพราะเขาจะเอาเงินทองที่ไหนไปซื้อความสุข"

หยก บูรพา ให้ข้อคิดและคติสอนใจ ความสุขของชีวิตอยู่ที่ใจเราเอง ไม่ใช่อยู่ที่วัตถุสิ่งของทรัพย์สมบัติ คนเราไม่ควรนำจิตใจไปผูกพันหรือยึดติดอยู่กับวัตถุมากเกินไป ด้วยการไขว่คว้าดิ้นรนเพื่อให้ได้วัตถุสิ่งของนั้นมาตอบสนองความต้องการโดยไม่จำเป็น ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ไปเปล่า ๆ เพราะมันเป็นความสุขที่ได้รับชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น วัตถุมีได้ก็หายได้เสื่อมได้ แต่ความสุขที่ยั่งยืนถาวรนั้นอยู่ที่ใจ ต้องยอมรับสภาพความเป็นจริงพอใจในสิ่งที่ตนมี เพียงแต่เราตอบตัวเองให้ได้เท่านั้นว่าอะไรคือ ความสุขความภูมิใจของเรา เมื่อเราพบแล้วก็จะอยู่กับมัน ทะนุถนอมมันไว้ให้เป็นของเราให้นานที่สุด แล้วความสุขนั้นก็ไม่หนีหายไปไหน

2.2.2 ใช้ชีวิตเรียบง่าย สมถะ

หยก บูรพา ได้ให้คติสอนใจในการดำเนินชีวิต คนเราควรใช้ชีวิตเรียบง่าย สมถะ เช่นในเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" แต้กิมเล้ง ถึงจะเป็นเศรษฐีแต่ก็ใช้ชีวิตเหมือนผ้าขี้ริ้วห่อทอง ไม่มีใครรู้หรอกว่าเขามีเงินอยู่มากเท่าไร แต่ในวงการค้ารู้ดีว่าถึงหน้าร้านจะแคบ ๆ ไม่หรูหรา แต่คนระดับผู้บริหารธนาคารต้องเกรงใจ และเอาใจเขามาก แต้กิมเล้ง กล่าวว่า"คนรวยที่ทำตัวเป็นคนจนน่ะมีความสุขสบายทั้งกายทั้งใจ ไม่เหมือนกับพวกคนรวยที่ทำตัวรวย หรือพวกคนจนที่ทำตัวรวยหรอก" ในเรื่อง "บาปสีชมพู" เฮียฮ้อ ขายส่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ โดยรับจากตลาดใหญ่ หรือแหล่งผลิตเร่ส่งให้แก่ร้านค้าตามตลาดริมคลองที่เป็นเจ้าประจำกัน ได้กำไรไม่มาก

นัก แต่เขาก็ไม่เดือดร้อนขัดสน เพราะอยู่กินอย่างสมถะตลอดมา การดำรงชีวิตประจำวันเหมือนกรรมกรคนหนึ่ง เขากลับเป็นผู้ที่เข้าใจชีวิตได้อย่างลึกซึ้ง

หยก บูรพา ให้ข้อคิดและคติสอนใจ คนเราถึงจะมีฐานดีร่ำรวยเพียงใดก็ตาม ไม่ควรทำตนเป็นทาสของความรวย ฟุ้งเฟ้ออวดร่ำอวดรวยให้คนอื่นรู้ หรือคนที่ไม่ได้ร่ำรวยเลยก็ไม่ควรแสดงตนเกินฐานะตัวเอง ควรดำรงชีวิตประจำวันอย่างเรียบง่าย สมถะ พอใจกับความเป็นอยู่ของตน ทำอะไรไม่มีพิธีรีตอง ไปไหนมาไหนในลักษณะคนธรรมดาสามัญ บุคคลเช่นนี้จะพบกับความสุขกายสบายใจอย่างแท้จริง

2.2.3 คนจะดีหรือชั่วอยู่ที่การกระทำ

หยก บูรพา ให้ข้อคิดและคติสอนใจในการดำเนินชีวิตว่า คนจะดีหรือชั่วอยู่ที่การกระทำ ไม่ใช่อยู่ที่ฐานะรวยหรือจนเป็นเครื่องตัดสิน ในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง กล่าวอยู่เสมอว่าไม่ต้องอายที่เป็นคนจน แต่ควรอายที่เป็นคนเลว เพราะความจนความรวยเราเลือกไม่ได้ แต่ความดีความเลวเราเลือกทำเลือกเว้นได้ ฉะนั้น คนไม่ว่ามาจากฐานะใด จะปรักปรำว่าเป็นคนชั่วหรือคนดีนั้นไม่ได้ ต้องพิจารณาเป็นคน ๆ ไปจึงจะรู้ว่าใครดี หรือไม่ดี

2.2.4 คนมีปัญญาย่อมหาทรัพย์ได้

เรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง และครูบรรยงค์ ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ หยก ได้เรียนหนังสือ และให้ข้อคิดว่า คนเราต้องขวนขวายหาวิชาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ความรู้เท่านั้นที่จะทำให้คนเจริญก้าวหน้าขึ้นได้ แม้ว่าต่อไปเราทำงานขายแรงกายก็ตาม ถ้ามีวิชาความรู้ติดตัวก็จะได้เป็นหัวหน้าคนได้เร็วขึ้น ไม่ต้องเป็นเบี้ยล่างหรือเป็นขี้ข้าคนอื่นไปตลอด ในเรื่อง "ค้าแบบจีน" นายลิ้ม ให้คติว่า "มีทรัพย์แต่ไม่มีปัญญาความคิดก็ไม่อาจจะรักษาทรัพย์นั้นได้ แต่ถ้ามีปัญญาความคิดแล้วละก็ ย่อมมีช่องทางหาทรัพย์ได้แน่นอน"

แสดงให้เห็นว่า หยก บูรพา ให้ข้อคิด คนเราต้องมีการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถติดตัว และสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ คนที่มีสติปัญญาความสามารถ ย่อมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี สามารถนำปัญญาที่มีอยู่แสวงหาทรัพย์ได้โดยไม่ยากนัก

2.2.5 ความขยันทำให้พ้นจากความจน

วรรณกรรมของ หยก บูรพา เกือบทุกเรื่อง ตัวละครมีความขยันขันแข็งในการทำงาน ทุกคนย่อมประจักษ์แก่ใจดีว่า ความขยันขันแข็งเท่านั้นที่จะทำให้ชีวิตผ่านพ้นจากความจนไปได้ ในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง พูดอยู่เสมอว่า คนที่มีความเพียรมีความรู้ มักตั้งตัวได้ไม่ยาก ฉะนั้น

คนที่เกียจคร้านจะมีชีวิตตกต่ำ จมปลักอยู่กับความลำบากยากแค้นตลอดเวลา ตรงกันข้ามกับคนที่มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน อดทนต่อสู้ดิ้นรนที่จะสร้างความหวัง ย่อมประสบกับความสำเร็จ หรือความเจริญในที่สุด แม้จะไม่ถึงกับร่ำรวยมั่งคั่ง แต่ก็กล่าวได้ว่ามีกินมีใช้ไม่ขัดสน และไม่ต้องไปบากหน้าขอความกรุณาจากใครเพื่อกู้หนี้ยืมสินเขามาใช้

2.2.6 <u>ความสุขในบ้านทุกคนร่วมกันสร้าง</u>

หยก บูรพา ให้ข้อคิดความสุขในบ้านทุกคนร่วมกันสร้าง ไม่ใช่เกิดจากคนใดคนหนึ่ง แต่ทุกคนในบ้าน ต้องเกื้อกูลค้ำจุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" จิว เห็นครอบครัวของหมง แล้วประทับใจ ที่ครอบครัวมีความสุขความอบอุ่น ในฐานะเป็นพ่อบ้าน หมง เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูกเมีย ในฐานะเป็นแม่บ้าน เช็ง ก็ปรนนิบัติดูแลครอบครัวไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ในเรื่องสั้น "ความสุขในบ้าน" ป้าคิ้ม มีเรื่องทะเลาะกับลูกสะใภ้ทุกวัน ทำให้บ้านขาดความสงบสุข เพราะต่างคนต่างก็ถือทิฐิ แสดงว่าความสุขในบ้านนั้น สมาชิกในครอบครัวจะต้องมีความรักความเข้าใจเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทุกคนในบ้านไม่ว่า พ่อ แม่ และลูก ๆ จะต้องช่วยกันทำงาน มิใช่ทำให้มีกินมีใช้เพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่ทำงานด้วยความรักความผูกพันต่อกันอย่างลึกซึ้ง แล้วชีวิตในบ้านก็จะมีความสุข

2.2.7 <u>ให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง</u>

เรื่องสั้น "ศักดิ์ศรีชีวิต" และ "ทางออกที่ถูกปิด" เขียนเพื่อให้ข้อคิดและคติเตือนใจในการดำเนินชีวิต คนเราต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง การประกอบอาชีพจึงจะประสบผลสำเร็จ ในเรื่องสั้น "ศักดิ์ศรีชีวิต" นางเซาะเจ็ง ให้ข้อคิดแก่ กิมคุง ลูกชายคนโต ที่คิดจะแต่งงานกับลูกเถ้าแก่ใหญ่ว่า "ลื้อจะภูมิใจได้หรือว่าร้านค้าใหญ่ ๆ โต ๆ ที่เขาจะยกให้นั้น ซึ่งไม่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของลื้อเอง แม่ว่า ค่อย ๆ ทำมาหากินไปเถอะ เอาความเพียรเอาความซื่อสัตย์เข้าสู้ เมื่อฐานะดีขึ้นเราจะได้มีความภูมิใจว่าเป็นของตัวเอง และในเรื่องสั้น "ทางออกที่ถูกปิด" บุ้นฮุย เกรงใจแม่ ไม่กล้าหักหาญน้ำใจแม่ ไม่ว่าจะหันไปจับงานด้านใดแม่จะเข้าไปก้าวก่ายทุกงาน จึงทำให้เกิดความล้มเหลวทุกครั้ง

หยก บูรพา ให้ข้อคิดการประกอบกิจการใดก็ตามจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ไม่ควรท้อแท้หรืออ่อนไหวต่อการดูถูกเหยียดหยาม ตัวเราต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง เกิดความมุมานะ พร้อมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคทั้งปวง ความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตน

3. <u>คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน</u>

ในสังคมจีนรุ่นเก่าและด้อยการศึกษา ชีวิตไม่ค่อยได้รับการอบรมกล่อมเกลาให้รู้ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จึงปักใจเชื่อและยึดเหนี่ยวอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น ส่วนชาวจีนรุ่นใหม่หรือชาวจีนรุ่นเก่าที่มีการศึกษาสูง จะเปิดใจรับความเปลี่ยนแปลงใหม่ตามยุคสมัยของสังคมเป็นหลักปฏิบัติตามความเชื่อความพอใจของตน ไม่ได้ยึดติดอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่ เนื่องจากการยอมรับวัฒนธรรมและวัตถุธรรม หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น คนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับวัตถุและยึดเหตุผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ใช้ในการตัดสินและดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดการขัดแย้งขนบธรรมเนียมชาวจีนที่ถือปฏิบัติบางอย่าง

3.1 <u>การแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน"</u>

หยก บูรพา ไม่เห็นด้วยกับธรรมเนียมจีนที่ถือปฏิบัติ การแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" คัดค้านโดยการแสดงออกของตัวละคร ไม่ยอมปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ เช่น เรื่อง "บาปสีชมพู" เสี่ยกิมฮง ยอมตัดขาดจากครอบครัว เพราะแม่และพี่ชายไม่เห็นด้วย ที่ตัวเองแต่งงานกับซู่หลิน ในเรื่องสั้น "ทาสน้ำเมา" นายเตี๊ยว ก็ยอมถูกตัดจากครอบครัว เพราะเขาไปแต่งงานกับคนจน เนื่องจากเตี่ยและแม่ต้องการให้แต่งงานกับคนที่ร่ำรวยเสมอกันโดยที่เขาไม่รัก นอกจากตัวละครยอมถูกตัดจากครอบครัวแล้ว การคัดค้านการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ตัวละครยังแสดงออกโดยการฆ่าตัวตาย เช่นในเรื่อง "สุสานสวรรค์" หนุ่มสาวรักกันมากให้สัญญาว่าจะแต่งงานกัน แต่ปรากฏว่าฝ่ายหญิงนั้น เตี่ยให้แต่งงานกับอีกคนที่หมั้นหมายกันไว้แล้ว ในที่สุดก็ต้องจบชีวิตลงโดยการฆ่าตัวตาย

แสดงให้เห็นว่า หยก บูรพา คัดค้านการแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" การเลือกคู่ครองนั้นไม่ควรให้ญาติผู้ใหญ่เป็นผู้จัดการหรือบงการชีวิตให้ เพราะเป็นการหักหาญน้ำใจ หรือบังคับให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนเอง การแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต หัวใจของใครก็คนนั้นเป็นเจ้าของสำคัญ จะบังคับให้เป็นไปตามความต้องการคนอื่นไม่ได้ เพราะการใช้ชีวิตคู่นั้นจะสุขจะทุกข์ก็เจ้าตัวเป็นคนรับเอง เขาควรจะเลือกคู่ครองในการดำเนินชีวิตด้วยตนเองตามที่ใจปรารถนาจึงจะถูกต้อง

3.2 <u>การให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว</u>

หยก บูรพา ไม่เห็นด้วยกับธรรมเนียมจีนที่ถือปฏิบัติ ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว คัดค้านโดยการแสดงออกของตัวละครชายชาวจีนที่เกียจคร้านการทำงาน ไม่สนใจที่จะ

ช่วยเหลือผู้ปกครองทำมาหากิน เอาแต่เที่ยวเตร่สนุกสนานไปวัน ๆ เป็นนักเลงโต มีแต่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว เช่นในเรื่องสั้น "ชู้" เอี้ยมเกี๊ยก เป็นลูกชายคนโตของครอบครัว เป็นนักเลงประจำท้องถิ่น เตี่ย แม่ และญาติต่างพากันเอือมระอา เขาหายหน้าไปอยู่ต่างถิ่น กลับมาอีกครั้งก็อายุสามสิบปี ประกอบอาชีพใช้เล่ห์เหลี่ยม จนมีหนี้สินติดตัวต้องหนีไปอยู่ที่อื่น หยก บูรพา นอกจากจะสร้างตัวละครชายที่ทำตัวเหลวไหลแล้ว ยังยกย่องให้ความสำคัญแก่ตัวละครหญิงว่ามีความสามารถ ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวด้วยความวิริยะอุตสาหะ เช่นเรื่องสั้น "มลทินชีวิต" เจ๊หงมีพี่ชายสองคน แต่ทั้งสองคนไม่สนใจทำงานเอาแต่เที่ยวเตร่ เจ๊หงขยันขันแข็ง รักการทำมาหากินตั้งแต่อายุสิบขวบ ต่อมาทำงานรับจ้าง แล้วขยับขยายรับของมาเร่ขายทำให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว และเรื่องสั้น "ดอกไม้ห้องแถว" เจ๊เกียว ทำการค้าขายเพื่อเลี้ยงดูแม่ผู้เสมือนทุพพลภาพกับหลานชายอีกคนหนึ่ง

แสดงให้เห็นว่า หยก บูรพา คัดค้านธรรมเนียมนิยม ที่ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากเพศใดจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติ ทุกชีวิตเกิดมามีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่ากัน การเลือกที่รักมักที่ชังให้ความลำเอียงนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ขนบธรรมเนียมจีนที่ให้ความสำคัญลูกชายมากว่าลูกสาว จึงไม่ควรยึดถือปฏิบัติ ปัจจุบันเรื่องเพศหญิงเพศชายดูจะหมดความหมายไปแล้ว ลูกไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็มีค่ามีความหมายเท่าเทียมกัน การดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งหญิงหรือชายต่างก็มีสิทธิที่จะเลือกปฏิบัติไม่ว่าการเรียน การทำงาน ฯลฯ ได้เหมือนกันทั้งสิ้น

4. <u>สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย</u>

หยก บูรพา เขียนวรรณกรรมขึ้นเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทยด้วยเมื่ออยู่ในสังคมเดียวกันก็ควรจะรักและเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ควรมีอคติต่อกัน หยก บูรพา ได้กล่าวไว้ในวรรณกรรมหลายเรื่อง เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานว่าชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยและชาวจีนนั้นแตกต่างกัน จะได้เข้าใจโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น โดยดูได้จากการสร้างที่อยู่อาศัย เช่นในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" "นักสู้หน้าหยก" "เทพธิดาสำเพ็ง" และเรื่องสั้น "อาหารห้องแถว" เพื่อให้เข้าใจว่าชาวจีนนั้นชอบอยู่รวมกันในห้องแถว ส่วนคนไทยนั้นชอบอยู่ในที่โล่งมีรั้วรอบเป็นสัดส่วน แสดงให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนกับชาวไทยนั้นไม่เหมือนกัน การดำเนินชีวิตจึงแตกต่างกันด้วย ชาวจีนจะอาศัยอยู่ในห้องแถวและที่ชุมชน เพราะประกอบอาชีพค้าขาย ต้องกระตือรือร้นต่อภารกิจเกี่ยวกับการซื้อการขาย จะอยู่นิ่งนอนใจไม่ได้ ส่วนชาวไทยนั้นรักอิสระ ปลูกบ้านมีบริเวณอยู่เป็นสัดส่วน ออกทำงานนอกบ้าน รักความสงบสุขสันโดษ จึงทำให้ชาวจีนและชาวไทยมีลักษณะที่แตกต่างกัน

ในเรื่อง "ค้าแบบจีน" ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างชาวจีนกับชาวไทยว่า ชาวจีนนั้นหากมีข้าวของหรือสิ่งใดที่ดี ๆ จะนำออกไปจำหน่ายเสียก่อน ที่เหลือจึงนำมาแบ่งกันกินในครอบครัว ส่วนคนไทยนั้นมีสิ่งของดี ๆ นำออกไปแจกจ่ายก่อน และนำส่วนที่เหลือมาแบ่งกินในครอบครัวจึงทำให้ทราบว่า ชาวจีนมีสายเลือดของการค้าขายมาแต่เกิด คำนึงถึงความจำเป็นและผลกำไรที่จะได้รับเป็นสิ่งสำคัญ จึงประกอบธุรกิจค้าขายได้ดี ส่วนชาวไทยนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจิตใจเป็นห่วงเป็นใยในทุกข์สุขของกันและกัน เป็นเครื่องบ่งบอกถึงพื้นฐานของจิตใจ ว่ามีความโอบอ้อมอารีเป็นรากฐานที่เอื้ออาทรถึงกัน เกี่ยวกับการกินอยู่และสุขภาพกายเป็นเบื้องต้น เมื่อใครสุขสมบูรณ์ก็พลอยมีความสบายใจไปด้วย ถ้ามีทุกข์ก็ปรับทุกข์กันด้วยความห่วงใย ด้วยเหตุที่พื้นฐานทางจิตใจแตกต่างกันนี้เอง จึงทำให้ชาวจีนและชาวไทยประกอบอาชีพตามความถนัดแตกต่างกัน

ในเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" แต้กิมเล้ง กล่าวว่า " ยังมีคนจีนไม่น้อยที่มีอคติต่อคนไทย เช่น พอเห็นเด็กไทยเดินเร่ขายของก็หาว่าสกปรกค้าขายไม่ขึ้น แต่พอเห็นเด็กจีนมอมแมมเหมือนกันเดินเร่ขายของ กลับชมเชยว่ารู้จักทำมาหากินตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น พอเห็นคนไทยจัดงานเลี้ยงบวชลูกหลาน ก็หาว่าตำนานพริกละลายแม่น้ำ แล้วที่คนจีนเผากระดาษเงินกระดาษทองได้ผลอะไรกลับคืนมา" ในเรื่อง "นักสู้หน้าหยก" กู่เฮง มีเพื่อนเป็นชาวนาไทย เขารู้และเข้าใจคนไทยดี หากใครตำหนิว่าคนไทยเกียจคร้าน เขาจะรู้สึกเจ็บร้อนแทนจนต้องออกรับและพยายามกล่าวแก้อยู่เสมอ เรื่อง "อยู่กับก๋ง" ก๋ง อยู่เมืองไทยมานานครึ่งศตวรรษ รู้จักมักคุ้นกับคนไทย และนิสัยที่แท้จริงของคนไทยดี ก๋งกล่าวว่า "ตัวอย่างคนไทยที่ขยันขันแข็งมีความมากมาย คนจีนที่ขี้เกียจสันหลังยาว คนจีนที่ลักเล็กขโมยน้อย คนจีนที่ขี้ฉ้อทุจริต ฯลฯ ก็มีมากมายเห็น ๆ กันอยู่"

จากการที่ชาวจีนมีอคติต่อชาวไทย หยก บูรพา ได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีว่า ชาวจีนยึดตัวเองเป็นกฎเกณฑ์ เป็นเพราะไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงชีวิตที่แท้จริงของชาวไทย จึงทำให้มีความรู้สึกอคติต่อชาวไทยมองคนไทยในแง่ลบ แม้แต่การกระทำกิจกรรมบางอย่างที่เหมือนกันก็ตาม ก็จะตีความหมายแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมมองอย่างลำเอียง แต่ถ้ามองด้วยความยุติธรรมแล้ว ย่อมเข้าใจถึงการกระทำนั้นได้ ว่าทุกชาติทุกภาษาย่อมมีดีและไม่ดีเหมือนกันทั้งนั้น

ความรู้สึกของชาวจีนที่มีอคติต่อชาวไทย จึงมีผลกระทบต่อความรักของหนุ่มสาวด้วย พ่อแม่ของหนุ่มสาวชาวจีนมักจะห้ามปรามลูกเสมอไม่ให้รักกับหนุ่มสาวชาวไทย แต่เมื่อมีความรู้สึกว่าตนเป็นคนไทยมากขึ้น ประกอบกับอยู่ร่วมกันในสังคม จึงทำให้เข้าใจชีวิตของคนไทย มนุษย์ไม่ว่าเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ไหน ภาษาใด ก็มีดีไม่ดีเหมือนกันทั้งนั้น เมื่อรัก และเข้าใจกันแล้วก็ร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่ในสังคมด้วยกันได้

หยก บูรพา ได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย โดยการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เช่น เรียนหนังสือและประกอบอาชีพด้วยกัน เป็นเพื่อนกัน และแต่งงานกัน

ชาวจีนที่อยู่เมืองไทยเกือบทั้งหมด ประกอบอาชีพค้าขายในช่วงเริ่มแรกของการก่อร่างสร้างตัว ไม่มีใครอยากให้ลูกเรียนสูง ๆ ให้เรียนแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะต้องการให้ลูกช่วยกันทำมาหากิน แต่ ก๋ง ในวรรณกรรมของ หยก บูรพา สนับสนุนให้ หยก เรียนหนังสือ เพราะคิดว่าเมื่ออยู่ในสังคมไทย ก็ควรเรียนรู้หนังสือไทยด้วย เพราะการเรียนรู้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข ในเรื่องสั้น "คนพันธุ์" โซ้ยตี๋ ลูกเถ้าแก่ จุ้ย ได้เปลี่ยนชื่อเป็นนายสันติ และยังเปลี่ยนแซ่ใช้นามสกุลเหมือนคนไทยด้วย เรียนหนังสือจนได้รับราชการเป็นปลัด เนื่องจากยุคสมัยเปลี่ยนไป คนจีนจึงมีความรู้สึกว่า ตนเป็นคนไทยมากขึ้น เด็กเชื้อจีนรุ่นหลัง ๆ มีฐานะเป็นคนไทยไปโดยสัญชาติก็มี โดยเชื้อชาติที่ได้จากทางพ่อหรือแม่ก็มี เมื่อชาวจีนมีฐานะความเป็นอยู่ดี จึงนิยมส่งลูกเรียนหนังสือในระดับสูงขึ้น ประกอบอาชีพต่าง ๆ มากมายไม่เฉพาะทำการค้าขายเพียงอย่างเดียว

หยก บูรพา ได้สร้างตัวละครชาวจีนและชาวไทยให้เป็นเพื่อนรักและสนิทสนมกัน ซึ่งเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เช่นในเรื่อง "กตัญญูพิศวาส" จิว กับ เชื่อม เป็นเพื่อนกัน เมื่อเถ้าแก่ให้ จิว ออกจากงาน เพื่อให้ ไอ้เส็ง ลูกเขยรับตำแหน่งหัวหน้าคนงานแทน เชื่อม เกิดเรื่องชกต่อยกับ ไอ้เส็ง จึงออกจากงานด้วย แล้วไปช่วยกันเคี่ยวน้ำมันหมูขายที่บ้านของ เซ็ง เมื่อเถ้าแก่รู้ว่ารู้ว่าลูกเขยทำงานผิดพลาด จึงให้ จิว และเชื่อมกลับไปทำงานเหมือนเดิม ในเรื่อง "นักสู้หน้าหยก" กู๋เฮง ไปขายแรงงานที่กรุงเทพฯ เมื่อกลับบ้านทุกครั้ง ต้องไปเยี่ยมเพื่อนสนิท คือ จ่าทองดำ และครูบรรยงค์ แม้อาชีพจะแตกต่างกันแต่ทั้งสามก็รักใคร่ชอบพอกัน การได้ทำงานหรือคลุกคลีอยู่ในสังคมด้วยกัน ทำให้ชาวจีนและชาวไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวเป็นเพื่อนรักที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามโอกาสอันสมควร เพราะคิดเสมอว่าเราก็คือคนไทยเหมือนกันแม้จะเป็นคนละเชื้อชาติคนละภาษาก็ตาม แต่ก็เป็นเพื่อนรักและเข้าใจกันได้

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่แนบแน่นอีกวิธีหนึ่ง คือ การแต่งงานระหว่างชาวจีนกับชาวไทย เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ลึกซึ้งต่อกัน เช่นในเรื่อง "อยู่กับก๋ง" เฮียเพ้ง แต่งงานกับ นวล เรื่องสั้น "เลือดเนื้อเชื้อไข" เฮียเส็ง แต่งงานกับ สายบัว แม้ชาวจีนจะมีความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งงานขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่จะเห็นสมควร หรือที่เรียกว่าแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" ก็ตาม เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไปประกอบกับอยู่ในสังคมไทยที่ไม่เคร่งครัดเรื่องนี้มากนัก ชาวจีนจึงมีโอกาสเลือกคู่ครองได้ด้วยตนเอง ความรักความรู้สึกที่มีต่อกันนั้นไม่เลือกชาติเลือกภาษา จึงทำให้ชาวจีน และชาวไทยมีความรัก และได้แต่งงานกัน ลูกที่เกิดมาจึงมีทั้งเชื้อสายไทยและเชื้อสายจีนมากมาย เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมขึ้นนั่นเอง

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับชาวไทย นอกจากจะเป็นไปในลักษณะของการแต่งงานกันแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งมี

กิจกรรมร่วมกันในสังคมอีกด้วย จึงทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันขึ้น ขนบธรรมเนียมบางอย่างก็พลอยคละเคล้ากันไปด้วย เช่นในเรื่อง"บาปสีชมพู" เมื่อ ท้ง เสียชีวิตญาติ ๆ ได้ทำบุญเผาศพตามธรรมเนียมไทย เพราะถือว่า พิธีการและธรรมเนียมของชาติไหน ภาษาไหน ก็เป็นสิ่งที่ดีมีมงคลเช่นกัน

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า หยก บูรพา มีความประสงค์จะให้ผู้อ่านได้รู้จักชีวิตชาวจีนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสร้างฐานะของชาวจีน การสร้างครอบครัว การประพฤติปฏิบัติและการวางตัว ทั้งนี้เพราะมีความชื่นชมและยกย่องชนชาวจีนหลายประการ อาทิ ความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์สุจริต การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ชาวจีน ตลอดจนการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของบรรพชนชาวจีน เช่น วันตรุษจีน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ขนบธรรมเนียมนิยมบางประการก็ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย เช่น การแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมไทยจึงได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

<u>สรุปผล</u>

การศึกษานวนิยายและเรื่องสั้นของ หยก บูรพา จำนวน 46 เรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน และจุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา ผลการวิเคราะห์พบว่า หยก บูรพา สะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตของชาวจีนในประเทศไทย ในด้าน ครอบครัวและเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวคิดเชิงศาสนา การศึกษา การปฏิบัติตามกฎหมาย การบันเทิง และความภาคภูมิใจในภาษาแม่

ครอบครัวและเครือญาติ หยก บูรพา สะท้อนให้เห็นในเรื่อง การแต่งงาน ทัศนะเกี่ยวกับจำนวนและเพศของบุตร ลักษณะครอบครัว สถานภาพทางเพศ การสร้างฐานะ อาหารการกิน และความผูกพันทางเครือญาติ เรื่องการแต่งงานนั้น ชาวจีนจะนิยมแต่งงานในช่วงอายุประมาณ 17-25 ปี เลือกคู่ครองหรือแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" มีบ้างที่หนุ่มสาวแต่งงานด้วยความรักชอบพอกัน แต่ถ้าผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยก็จะถูกตัดจากครอบครัวไป ทัศนะเกี่ยวกับจำนวนเพศของบุตร นิยมมีลูกมากเพราะจะช่วยกันทำมาหากินและทำให้แซ่ตระกูลเป็นปึกแผ่นมากขึ้น ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว ลูกชายเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยสร้างฐานะ ส่วนลูกสาวนั้นเมื่อแต่งงานแล้วก็จากครอบครัวไปอยู่กับสามี ลักษณะครอบครัว เป็นครอบครัวเล็กหรือครอบครัวเดี่ยว เนื่องจากวรรณกรรมของ หยก บูรพา ส่วนมากกล่าวถึงชีวิตชาวจีนที่ยากจน เพิ่งเริ่มก่อสร้างตัว จึงไม่พร้อมที่จะมีครอบครัวขยาย สถานภาพทางเพศ ผู้ชายเป็นผู้นำในครอบครัว ทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจ แม้แต่การประพฤติปฏิบัติบางอย่างที่ไม่เหมาะสมผู้หญิงก็ต้องยอมรับ ผู้หญิงเป็นผู้ตามทำงานรับใช้ครอบครัว หากยังไม่แต่งงานต้องรักนวลสงวนตัว ฝึกทำงานบ้าน การสร้างฐานะ ชาวจีนจะสร้างฐานะด้วยการประกอบอาชีพค้าขาย อาหารการกินนิยมรับประทานข้าวต้ม ข้าวสวย หมูเห็ดเป็ดไก่ โดยเฉพาะเนื้อหมูและผักเป็นอาหารหลัก ส่วนเนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้าม ความผูกพันทางเครือญาติ ส่งเงินทางโพยก๊วนไปให้ญาติพี่น้องที่อยู่ทางเมืองจีน อาศัยอยู่รวมกันเป็นตระกูล และดำเนินกิจการในลักษณะ "กงสี"

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน ชาวจีนจะให้ความรักความเอื้ออาทรต่อกัน เมื่อมีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ใหม่ จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัยและหางานทำ มีความ

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน สิ่งของเครื่องใช้ หรือช่วยเหลือกันด้วยแรงงาน

ค่านิยม ชาวจีนได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิ "ขงจื้อ" "เต๋า" และศาสนาพุทธนิกายมหายาน เพื่อนำมายึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ที่ปรากฏมี การประหยัด เก็บสะสมเงินทองไว้สร้างฐานะ การพึ่งตนเอง ไม่ยอมเป็นลูกจ้างคนอื่นต่อไป ต้องการประกอบอาชีพเองอย่างมีอิสระ มีการถ่อมตนเมื่อได้รับคำสรรเสริญเยินยอ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการประกอบอาชีพค้าขาย เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ปฏิบัติตามคำสั่งสอนผู้ใหญ่ ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่

ความเชื่อ ชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย มีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของลูกหลาน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือทั้งเทพเจ้าประจำท้องถิ่น และที่อยู่อาศัย ความเชื่อฟ้าดิน เชื่อว่าชีวิตของคนเรานั้นมีอำนาจเบื้องบนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ และความเชื่อโชคลาง นำไปยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่อง การแต่งงาน ความต้องการมีบุตร หรือการประกอบกิจการ จะนิยมดูฤกษ์ยาม การทรงเจ้าหรือหมอดู เพื่อนำคำแนะนำมาถือปฏิบัติ

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีน ที่ปรากฏมี ตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ และแซยิด ทุกประเพณีจะมีการเซ่นไหว้เจ้าที่และบรรพบุรุษก่อนเสมอ แล้วจึงมาปฏิบัติตามลักษณะเฉพาะของประเพณีนั้นต่อไป เช่น ตรุษจีน มีการรวมญาติเพื่อประกอบพิธีรำลึกถึงบรรพบุรุษ และเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ไหว้พระจันทร์ มีการเซ่นไหว้พระจันทร์ที่บริเวณลานกว้างที่ชุมชนจัดขึ้น แซยิด เป็นการฉลองครบรอบวันเกิดให้กับผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

แนวคิดเชิงศาสนา เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ยังเชื่อว่าการได้รับผลกรรมชาตินี้เกิดจากกรรมเก่าจากชาติก่อนด้วย และเชื่อเรื่องกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ คนเราหนีไม่พ้นการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา

การศึกษา ชาวจีนไม่นิยมส่งลูกเรียนหนังสือ ให้เรียนรู้งานจากการเป็นลูกจ้างแล้วมาประกอบอาชีพเอง เมื่อมีฐานะดีขึ้นจึงเริ่มให้ลูกเรียนหนังสือ แต่เรียนเพื่อประกอบธุรกิจตัวเอง มิใช่เรียนมาเพื่อรับราชการ

การปฏิบัติตามกฎหมาย ชาวจีนเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เช่น เข้าศึกษาตามเกณฑ์บังคับ ทำการตรวจเลือกทหารประจำการ ปฏิบัติตามคำสั่งคณะปฏิวัติ เมื่อมีความผิดละเมิดกฎหมายก็จะถูกดำเนินคดีตามความผิดนั้น เช่น ไม่ต่อธรรมเนียมคนต่างด้าว แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าโดยมิชอบ และประทุษร้ายต่อชีวิต

การบันเทิง ชาวจีนมีการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อคลายเครียดเนื่องจากการปฏิบัติงาน เช่น เที่ยวชมงานงิ้ว ชมภาพยนตร์ และเล่นดนตรี

ความภาคภูมิใจในภาษาแม่ มีการสอนภาษาจีนที่โรงเรียนจีน สนทนาภาษาจีนในครอบครัว และกับบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนม แสดงถึงการมีชาติพันธุ์ร่วมกัน

จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน ของ หยก บูรพา ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีน ประสงค์จะให้เป็นแบบอย่าง อันเป็นแนวทางในการดำเนิน คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

ประสงค์จะให้รู้วิถีชีวิตของชาวจีน ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ให้รู้จักการสร้างฐานะของชาวจีน การสร้างครอบครัว การประพฤติและการวางตัว ในด้านการสร้างฐานะ ชาวจีนสร้างฐานะจากการประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ทุนในการประกอบธุรกิจ อาจได้มาจากการกู้ยืม การระดมทุนโดยการตั้งวงแชร์ หรือเก็บสะสมเงินไว้จากการเป็นลูกจ้าง เลือกทำเลทำการค้าในที่ชุมชน การนำสินค้ามาจำหน่ายนั้นต้องศึกษาดูความต้องการของผู้คน ใช้ประสบการณ์และความสามารถในการดำเนินการ บริการลูกค้าและลูกจ้างให้เกิดความประทับใจ การสร้างครอบครัวของชาวจีนนั้น พ่อแม่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคู่ครองให้ลูก หรือการดำเนินกิจการภายในครอบครัว เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญผู้ชายมากกว่าผู้หญิง สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันอย่างแนบแน่น การประพฤติและการวางตัว ชาวจีนแสดงพฤติกรรมออกมาตามค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวคิดเชิงศาสนา ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้านในสังคมชาวจีน นำมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ประสงค์จะให้เป็นแบบอย่าง อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของวัยต่าง ๆ พร้อมกับให้กำลังใจ ให้ข้อคิด และคติในการดำเนินชีวิต ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างตัวละครเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยเด็ก คือ การช่วยครอบครัวทำงาน ตั้งใจเรียนหนังสือ หารายได้พิเศษ การเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยหนุ่มสาว คือ ตั้งใจทำงาน มีความรักความจริงใจต่อกัน การเป็นแบบอย่างที่ดีงามของวัยผู้ใหญ่ คือ ผู้ชายมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ให้ความรักลูกรักเมีย ผู้หญิงนั้นตั้งใจทำงานบ้าน จงรักภักดีต่อสามี ห่วงลูกห่วงสามี การเป็นแบบอย่างที่ดีของวัยชรา คือ ช่วยทำงานในครอบครัวตามความสามารถ มีอุปนิสัยร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดีมีเหตุผล

ผู้เขียนยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กำลังใจด้านการใช้ชีวิตคู่สมรส การประกอบอาชีพ และการศึกษา ในด้านการใช้ชีวิตคู่สมรส คู่สามีภรรยาควรเกื้อกูลค้ำจุนกัน ช่วยกันทำมาหากิน การครองรักต้องมีความรักและความเข้าใจกัน ชีวิตจึงจะเจริญรุ่งเรือง และมีความสุข ด้านการประกอบอาชีพนั้น ให้กำลังใจในการต่อสู้ชีวิต จึงจะประสบความสำเร็จ ไม่ควรเลือกงาน ทำทุกงานที่สุจริต เพราะมีค่ามีความหมายต่อชีวิตทั้งนั้น ด้านการศึกษา ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพราะคนที่มีความรู้เปรียบเสมือนมีสมบัติติดกาย และควรเลือกเรียนวิชาที่ตนเองถนัด

ให้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แง่คิดดังนี้ คือ ความสุขของชีวิตอยู่ที่ใจไม่ใช่วัตถุ การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายสมถะ คนจะดีหรือชั่วอยู่ที่การกระทำ คนมีปัญญาหาทรัพย์ได้ ความขยันทำให้พ้นจากความจน ความสุขในบ้านทุกคนร่วมกันสร้าง และให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง

คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว

สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีงามระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ไม่ให้มีอคติต่อกัน ทำให้เข้าใจถึงชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และอุปนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ตลอดจนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับชาวไทย เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ย่อมเกิดการถ่ายเทวัฒนธรรมกันเกิดขึ้น เพื่อหล่อหลอมความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา ทั้ง 46 เรื่อง พบว่า หยก บูรพา เขียนวรรณกรรมสะท้อนชีวิตชาวจีนที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย วรรณกรรมของเขาส่วนมากเป็นชีวิตชาวจีนที่ยากจนหาเช้ากินค่ำ มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นเรื่องราวของชาวจีนที่ร่ำรวยได้เป็นเศรษฐี เมื่อได้ศึกษาแล้วทำให้ทราบพัฒนาการชีวิตของชาวจีนจากความยากจน ขึ้นสู่ความร่ำรวยได้ วรรณกรรมของเขาค่อนข้างเน้นหนักเนื้อหาสาระมากกว่าความบันเทิง บรรยากาศของทุกเรื่องเป็นไปในแนวเดียวกัน จากการศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา ทำให้ทราบแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวจีนได้เป็นอย่างดี และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจผู้คนและโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา เขียนได้สมจริง และให้รายละเอียดได้ชัดเจน แม้ในปัจจุบันนี้ชาวจีนในเมืองไทย มิได้ต่อสู้ชีวิตอย่างทรหดอดทนอย่างนั้นแล้วหรือเป็นแต่ก็น้อยมาก ทั้งระเบียบแบบแผนในสังคมดั้งเดิมที่ชาวจีนนำมาใช้เป็นต้นว่า การแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว ขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการ ได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคสมัย แต่เมื่อได้ศึกษาแล้วก็ให้ประโยชน์มากมาย การศึกษาอดีตทำให้รู้ปัจจุบัน กว่าที่ชาวจีนเป็นอยู่อย่างทุกวันนี้ เบื้องหลังเขามีประวัติความเป็นมาอย่างไร วรรณกรรมของหยก บูรพา ให้คำตอบได้ งานเขียนของเขามีทั้งแง่บวกและลบตามสภาพความเป็นจริง แสดงทัศนะอย่างตรงไปตรงมาทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อคตินิยมและความเชื่อบางอย่าง ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อกันระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

ครอบครัวและเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน ค่านิยม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนเหล่านี้มีอิทธิพลต่อกรอบการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม ชาวจีนรู้จักปรับเปลี่ยน และผสมผสานวัฒนธรรมสองชาติได้อย่างเหมาะสมกับการอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่

จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยไม่เลือกชาติเลือกภาษา และยังให้ความรู้ความเข้าใจด้านการค้าขาย หรือให้ข้อคิดและคติสอนใจในการดำเนินชีวิต แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม แต่หลักการเหล่านี้ก็ยังใช้ได้ไม่มีวันล้าสมัย

ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการศึกษาชีวิตชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว น่าจะได้ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชนกลุ่มอื่นในวรรณกรรมด้วย เช่น ชาวมอญ ชาวลาว ชาวเขมร ชาวเขา ชาวไทยมุสลิม เป็นต้น เพื่อความเข้าใจและเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ในระหว่างชนชาติต่าง ๆ ของประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กองวรรณคดี และประวัติศาสตร์, กรมศิลปากร. **ประวัตินักเขียนไทยเล่ม1.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2527.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. **ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2517.

เขียน ธีระวิทย์. **วิวัฒนาการการปกครองของจีน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : 2517.

ขเด็จ อินสว่าง. **กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ชาวจีนกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทยศึกษาเฉพาะกรณีชนชั้นสัญชาติจีนบางกลุ่มกับการมีส่วนร่วมในการเมือง.** วิทยานิพนธ์. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518. อัดสำเนา.

จันทนา อินทรัตน์. **การวิเคราะห์นวนิยายของ มาลา คำจันทร์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

จิตต์นิภา ศรีไสย์. "วรรณคดีเพื่อสันติ," **กรุศาสตร์.** 42(2) : 20 ; ตุลาคม-ธันวาคม 2528.

จิตรา ก่อนันทเกียรติ. **ดิ่งหนังเกี้ย.** พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : แพรว, 2539.

_____. **ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า.** พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2540.

เจษฎา โลหอุ่นจิตร และสมบูรณ์ ศิริประชัย. **คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร.** กรุงเทพฯ : ศิริชัยการพิมพ์, 2527.

ชัตสุณี สินธุสิงห์ และคณะ. **วรรณคดีทัศนา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ชัยชนะ พิมานแมน. **ประวัติความคิดการเมืองตะวันออก : อินเดียและจีน.** กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. "วรรณคดีไทยช่วยพัฒนาสังคม," **ในสรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทย.** กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ, 2521.

ตรีศิลป์ บุญขจร. **นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500).** กรุงเทพฯ : บางกอกการพิมพ์, 2523.

เตมีย์ ภิรมย์สวัสดิ์. "ในวรรณกรรม," **มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์.** 1(1) : 74 ; มกราคม 2522.

ถวัลย์ พึ่งเงิน. **การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

ทวี ธีระวงศ์เสรี. **สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. แผนกการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.

ทวี มุขธระโกษา. **พระมหาธีรราชเจ้า.** พระนคร : รุ่งเรืองธรรม, 2506.

นวลศรี จงถาวร. **วิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทความที่เกี่ยวข้องกับชีวิตชาวจีนในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "สุนทรียภาพในวรรณคดีไทย," **สรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทย.** กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ, 2521.

บัญฑร อ่อนคำ. "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับชาวจีนในไทย," **ธรรมศาสตร์.** 4 (1) : 89 ; มิถุนายน - กันยายน 2517.

ประยงค์ อนันทวงศ์. **แลหลังจีน.** กรุงเทพฯ : บำรุงสาสน์, 2525.

ประทีป เหมือนนิล. **วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของ มนัส จรรยงค์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

ประเสริฐ ไสววรรณ. **วิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้นที่สะท้อนชีวิตชาวชนบทอีสานของคำพูน บุญทวี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

พลกูล อังกินันทน์. **บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

พัชรินทร์ บูรณะกร. **แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของพิบูลศักดิ์ ละครพล.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

พินิจ หุตะจินดา. "หนังสือเสวนา," **ดอกเบี้ยรายสัปดาห์.** 4(167) : 38 ; วันอาทิตย์ที่ 31 กรกฎาคม - วันเสาร์ที่ 6 สิงหาคม 2537.

มัลลิกา เรืองระพี. **บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่1 ถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยา, 2518. อัดสำเนา.

รื่นฤทัย สัจจพันธ์ และธัญญรัตน์ ปาณะกุล. "วรรณคดีกับสังคม," **รามคำแหง.** 6(1) : 109 ; มกราคม 2522.

ลาวัณย์ สังขพันธานนท์. **ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.อัดสำเนา.

ลิขิต ธีรเวคิน. **ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : แพร่,พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล, 2521.

วิทย์ ศิวะศริยานนท์. **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาหนังสือแห่งประเทศไทย, 2514.

วิภา กงกะนันท์. **วรรณคดีศึกษา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2520.

วิภา จริยะเตชะ. **รอบรู้ประเพณีจีน.** กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์, ม.ป.ช.

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชยกุล. **สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

สถิตย์ เสมานิล. "มองวรรณคดี," **ราชบัณฑิตยสถาน.** 1(4) : 10 ; เมษายน - มิถุนายน 2519.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. **ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.

สมพร มันตะสูตร. **วรรณกรรมสังคมและการเมือง.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

สวน ลายสือ. "จุดมุ่งหมายในวรรณกรรม," **วิทยาจารย์.** 90(3) : 63-64 ; มีนาคม 2535.

สาวิตรี ทัพทะสุต. **ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย-จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2398 - 2453.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

สุชาดา ตันตสุรฤกษ์. **โพยก๊วน : การส่งเงินกลับประเทศโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. **โลกหนังสือฉบับเรื่องสั้นคลื่นหัวเดิ่ง.** กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2523.

_____. "วรรณคดีวิจักษ์," **โบราณคดี.** 6(1) : 18 ; 1 มิถุนายน 2518.

เสถียร โพธินันทะ. **พระถวนอิมโพธิสัตว์ประวัติกินเจ (เก้าอ๊วงเจ).** อนุสรณ์แจกเป็นธรรมทานเนื่องในงานศพนางจิ้นเฮง แซ่ตั้ง. (ม.ป.ท.), 3 กันยายน 2520.

เอื้อนจิตร จั่นจตุรพันธ์. **วิเคราะห์วรรณกรรมจีน (แปล) ประเภทกำลังภายใน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ภาคผนวก

ประวัติและผลงานของหยก บูรพา

1. ประวัติของ หยก บูรพา

ผู้วิจัยสัมภาษณ์หยก บูรพา ที่บ้านเลขที่ 299 ถนนลาดพร้าว 107 หมู่บ้านดีสมโชค เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2538 เกี่ยวกับเรื่องชีวิตกับวรรณกรรม ของเขา กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร (2527 : 252-254) ได้เขียนประวัติของ หยก บูรพา ไว้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลทั้งสองทางมาเรียบเรียงได้ดังนี้

"หยก บูรพา" เป็นนามปากกา ชื่อ สกุลจริง นายเฉลิมศักดิ์ รงคผลิน สกุลเดิม ศิลาพร เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2490 ที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

เป็นบุตรคนเดียวของ นายสายัณห์ ศิลาพร และนางสุจินต์ ศิลาพร บิดารับราชการ

สมรสเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 กับนางวรดา รงคผลิน มีบุตรชาย 1 คน

หยก บูรพา ให้สัมภาษณ์ว่า "ผมเป็นลูกครึ่ง ย่ากับยายเป็นคนไทย คุณปู่กับคุณตาหรือก๋งเป็นคนจีน ผมจึงมีลักษณะผสมอยู่ คุณธรรมพื้นฐานก็ได้ทั้งทางไทยและทางจีน เช่น ความมานะอดทน ความขยันขันแข็งแบบคนจีน และความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สนใจ บาปบุญคุณโทษอันเป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทย ที่มีอยู่ในสายเลือดผมครึ่งหนึ่ง และบังเอิญผมเติบโตมาในชนบทต่างจังหวัดที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จึงยึดถือปฏิบัติทั้งธรรมเนียมจีนและธรรมเนียมไทย"

การศึกษา

เรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนนาเริงราษฎร์บำรุง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี หยก บูรพา กล่าวว่า "ช่วงอายุตั้งแต่เกิดถึง 10 ขวบ ชีวิตในวัยเด็ก เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 อยู่บ้านที่ตลาดห้องแถวเล็ก ๆ แบบที่เขียนไว้ในเรื่องอยู่กับก๋ง เป็นภาพจำลองของจริงตลาดอยู่อย่างนั้นจริง ๆ ผมเป็นเด็กไม่ซุกซน และสุขภาพไม่ค่อยดีเป็นคนขี้โรค ตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อายุ 7 ขวบ เป็นโรคไทฟอยด์ ถึงขั้นซื้อโลงแล้ว แต่ก็รอดมาได้ เมื่อตอนอายุ 4 - 5 ขวบ ก็ตกน้ำคลองจวนตาย อำเภอหนองแคมีคลองรพีพัฒน์ไหลผ่าน ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นเด็กไม่ซุกซน ในวัยเด็กชอบอ่านหนังสือมาก พอรู้หนังสือก็อ่านหนังสือสารพัด และออกจะอยู่ติดก๋งด้วย เพราะตัวเองสุขภาพไม่ดี"

ชั้นมัธยมศึกษา (ม. 1 - 7) ศึกษาที่โรงเรียนปทุมคงคา เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 แผนกวิทยาศาสตร์ ขณะที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 อยู่ สอบเทียบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8

แผนกอักษรศาสตร์ได้ จึงไม่ได้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 แล้วไปสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

การศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หยก บูรพา กล่าวว่า "ตอนเรียนอยู่ปี 1 พักที่เยาวราช อยู่กับญาติ สี่แยกวัดตึก ทำให้คุ้นเคยกับสำเพ็งมาก ต่อมาจึงได้เขียนเรื่อง "เทพธิดาสำเพ็ง" ฉากต่าง ๆ อยู่ในสำเพ็งตลอดเรื่อง ส่วนผลการเรียนในระดับปริญญาตรีไม่ค่อยดีนัก เพราะสนใจแต่กิจกรรม ทำให้เรียนถึง 5 ปีครึ่งจึงสำเร็จการศึกษา"

<u>แววนักเขียน</u>

หยก บูรพา กล่าวว่า "ผมชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็ก ไม่เลือกอ่านว่านักเขียนคนนั้นจะเป็นใคร การอ่านหนังสือนั้นเป็นไปตามวุฒิภาวะ ตอนเด็กชอบอ่านการ์ตูน เมื่อโตขึ้นอ่านปกอ่อนไม่จำเป็นต้องมีภาพ ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อ่านเรื่องใกล้ตัว ชีวิตมีสีสันทางอารมณ์มากขึ้น เป็นนวนิยาย รัก โศก บู๊ สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิต และสังคมมากขึ้น พอถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขยับขึ้นไปอ่านอีกขั้นหนึ่ง เช่น เรื่อง สี่แผ่นดิน ไผ่แดง ขุนช้างขุนแผน ผู้ชนะสิบทิศ เรื่องแปล หรือสารคดีทางประวัติศาสตร์ ผลของการรักการอ่านทำให้มีความรู้กว้างขวางกว่าคนอื่นที่ไม่ได้อ่านหนังสือ สมัยเรียนหนังสือไม่เคยคิดว่าจะเป็นนักเขียน ตอนเรียนอยู่ชั้น ม. 7 ได้สมัครเทียบอักษรศาสตร์ ม. 8 วิชาภาษาไทย เขาให้เลือกเขียนกลอนดอกสร้อย หรือบทสักวาความยาว 1 บท หรือเขียนเรื่องสั้นอย่างน้อย 1 หน้าครึ่ง ผมเลือกแต่งกลอน ซึ่งก็ไม่เคยแต่งกลอนพวกนี้มาก่อนเลย ขณะเดียวกันผมก็แต่งกลอนส่งไปยังรายการวิทยุ "กังวานใจ" จำได้ใช้ชื่อว่า "ลมหนาว" ด่านายทุนที่เอาเปรียบชาวนา แต่ก็ไม่ได้ออกอากาศ เขาส่งกลอนคืนมาเพราะมันใช้คำรุนแรง จึงเปลี่ยนแนวการเขียนเป็นกลอนหวาน เขียนใหม่ ๆ ก็ลำบาก เพราะหาคำสัมผัสยากยังไม่รวยคำ พอเขียนหลาย ๆ ครั้งก็ดีขึ้น เรื่องกลอนหวานจึงง่ายมาก ผมก็ได้ออกอากาศเป็นประจำ จึงเขียนไปยังรายการนี้เรื่อย ๆ"

<u>ประสบการณ์เกี่ยวกับงานเขียน</u>

เมื่อ หยก บูรพา เข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อมาก็ได้เป็นนักกลอนธรรมศาสตร์ มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับนักกลอนใหญ่ ๆ อย่างคุณทวีสุข ทองถาวร เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และอีกหลายคน เรียนปี 1 เป็นกรรมการชุมนุมวรรณศิลป์ เรียนปี 2 เป็นกรรมการชุมนุมนาฏศิลป์ เรียน ปี 4 เป็นประธานชุมนุมวรรณศิลป์ เป็นบรรณกรคณะนิติศาสตร์ เคยเป็นประธานจัดงานกาชาดธรรมศาสตร์ ที่สวนอัมพร เรียนปี 5 เป็นผู้ฝึกซ้อมทีมกลอนธรรมศาสตร์ เมื่อมีการแข่งขันระหว่างสถาบัน และได้เป็นประธานจัดโขนธรรมศาสตร์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในวันคล้ายวันพระราชสมภพครบ 200 ปี ของรัชกาลที่ 2

เส้นทางสู่นักเขียนอาชีพ

เมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไปทำงานหนังสือพิมพ์ครั้งแรกที่ฟ้าเมืองไทย ตอนไปสมัครงานกับคุณอาจินต์ ปัญจพรรค์ ได้นำผลงานที่เคยทำตอนเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไปสมัครงานด้วย เช่น ประวัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครบ 30 ปี ซึ่งเป็นผู้เรียบเรียงเอง เมื่อได้ทำงานแล้ววันหนึ่ง คุณวสิษฐ เดชกุญชร เขียนคอลัมน์วิจารณ์หนังสือเป็นประจำไม่อยู่ หยก บูรพา จึงเขียนวิจารณ์เรื่องนิราศกรุงเก่า ลงสำรอง ต่อมาได้เขียนเรื่องสั้นเรื่องแรก คือ เงาโดม และนวนิยายเรื่องแรก คือพันธะชีวิต ต่อมาจึงได้เขียนทุกรูปแบบ ทั้งสารคดี วิจารณ์หนังสือ บทความการเมือง และได้ทำงานเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือของสำนักพิมพ์บรรณสาร บรรณกิจ และบงกช ต่อมาหนังสือฟ้าเมืองทองรายเดือนของสำนักพิมพ์บรรณสาร ให้เขียนนวนิยายจึงได้ใช้นามปากกา หยก บูรพา เขียนเรื่อง "อยู่กับก๋ง" ซึ่งเคยเขียนไว้แล้วตั้งแต่ปี 2513 มาปัดฝุ่นขยับเขียนใหม่ในปี 2519 หลังจากกลับงานศพก๋ง ปรากฏว่าได้รับความนิยมมากมาย

หยก บูรพา กล่าวว่า "เรื่องอยู่กับก๋ง ผมเจตนาที่จะสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนในชนบทสมัยประมาณ ปีพ.ศ. 2500 ซึ่งตรงกับในช่วงวัยของผมที่เคยอยู่ในตลาดเช่นนั้น ถ้าจะพูดอย่างไม่เล่นลิ้น เราก็เอาตัวเราเป็นเด็กชายหยก ก๋งจริง ๆ เป็นก๋ง แต่เราไม่ได้ถ่ายทอดทุกอย่างของเราลงไป เราเอาแต่ส่วนที่ดีที่เด็กจีนคนหนึ่งพึงจะเป็นพึงจะมี แต่ไม่ได้หมายความว่าตัวหยก บูรพา จะดีขยันขันแข็งเหมือนเด็กชายหยก ขอให้แยกให้ออกระหว่างตัวละครกับชีวิตจริง"

งานเขียนหนังสือ

หยก บูรพา เริ่มเขียนหนังสือตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ งานเขียนชิ้นแรกเป็นบทร้อยกรองลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ วรรณศิลป์ ม.ธ. พ.ศ. 2506 ใช้ชื่อจริงเป็นนามปากกา

"หยก บูรพา" ได้รับแรงจูงใจให้เขียนหนังสือจากการอ่านหนังสือมากมาแต่เยาว์วัย เขามีจุดมุ่งหมายในการเขียนหนังสือว่า จะต้องให้สาระและความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ผลงานที่ผ่านมาคิดว่ายังขาดการกลั่นกรอง จะพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยเสนอภาพที่เป็นจริงและให้สัจจะแก่ผู้อ่าน เขามีความชำนาญในการเขียนเรื่องดังต่อไปนี้

1. เรื่องสั้น
2. คำประพันธ์ร้อยกรอง
3. เรื่องยาว
4. สารคดี
5. ข้อเขียนประชาสัมพันธ์สินค้า และธุรกิจ

ผลงานเขียนเท่าที่สำรวจในปี พ.ศ. 2523 มีดังนี้

นามปากกา "หยก บูรพา"

อยู่กับก๋ง, กตัญญูพิศวาส, เด็กห้องแถว, เกิดกลางตลาด, สะใภ้ดำ, ชีวิตที่เห็นมา, ตลาดชีวิต, น้ำใจแม่, หยาดเหงื่อ, จับกัง, คนขายแรง, คิดอย่างก๋ง, น้ำใจก๋ง, ย่องเต้, ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, ลูกนอกไส้, ด้วยดวงจิตพิศวาส, ก๋งกับหยก, โลกของก๋ง ฯลฯ

หยก บูรพา กล่าวถึงที่มาของนามปากกา "หยก บูรพา" ว่า "ผมมีชื่อเสียงจากเรื่อง "อยู่กับก๋ง" เล่าเรื่องอิงชีวิตจริง เป็นเรื่องที่สะท้อนชีวิตของชาวจีนในเมืองไทย ซึ่งยากจนอาศัยอยู่ในตลาดห้องแถว ใช้ประสบการณ์เมื่อครั้งยังเป็นเด็กเขียนเรื่องขึ้น นับได้ว่าเป็นเรื่องแรกที่ผมมาใช้นามปากกาว่า "หยก บูรพา" ตอนนั้นมีความคิดว่า "หยก" เป็นอัญมณีมีค่าที่นิยมในหมู่คนจีน และเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนไทย ส่วน "บูรพา" ก็มาจากความหมายของทิศตะวันออก ซึ่งหมายถึงประเทศจีน ผมใช้นามปากกานี้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นที่เกี่ยวกับคนจีน"

นามปากกา "เฉลิมศักดิ์ รงคผลิน"

ที่นี่มหาวิทยาลัย, เสื้อครุยสีดำ, ปริญญาสีขาว, ในและนอกรั้วโคม, น้ำสายเดิม, บ้านพักหลังอำเภอ, เทพบุตรท้องนา, เทพธิดาท้องทุ่ง, ขี้ข้าตีนบาง, ขุนนางตีนโต, ศักดินาบ้านนอก, พบและผ่านมาในคงบาป, งูพิษในหัวใจ, ฉิมพลีพิมานมาศ, ลมหายใจชนบท, ชนชั้นภูธร, พันธะชีวิต, ยังไม่สิ้นเสน่หา, ผู้หญิงใช้แล้ว, ครึ่งทางหัวใจ ฯลฯ

นามปากกา "เดือนฉาย แวววณี"

หัวใจซื้อไม่ได้, ปรัชญาเมียน้อย ฯลฯ

นามปากกา "จี๊ด ท่าพระจันทร์"

ในบ้านจัดสรรมีนิยาย, มาฆ่าเมียกันเถอะ, สวรรค์ในบ้านจัดสรร ฯลฯ

ผลงานที่พิมพ์เป็นเล่ม

1. รวมเรื่องสั้น "ที่นี่มหาวิทยาลัย"
2. รวมเรื่องสั้น "ปริญญาสีขาว"
3. รวมเรื่องสั้น "เสื้อครุยสีดำ"
4. รวมเรื่องสั้น "ในและนอกรั้วโคม"
5. รวมเรื่องสั้น "ฉิมพลีพิมานมาศ"
6 รวมเรื่องสั้น "ครึ่งทางหัวใจ"

7. รวมเรื่องสั้น "มาจากธุลีดิน"

8. รวมเรื่องสั้น "ไฟล่อแมลง"

9. นวนิยายเรื่อง "พันธะชีวิต"

นอกจากนี้ยังมี บทกวี ซึ่งแต่งร่วมกับผู้อื่นอีก เช่น ในหนังสือชื่อ ลอยชาย สายรุ้ง คำทอง ใบไม้แห่งนคร นิยายรัก ฯลฯ

ผลงานที่ได้รับรางวัล

เรื่อง "อยู่กับก๋ง" ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประเภทนวนิยายประจำปี 2519 เนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี 2520 เรื่อง "กตัญญูพิศวาส" ได้รับรางวัลชมเชยประเภทนวนิยาย จากการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี 2521 (ในปีนั้นไม่มีนวนิยายเรื่องใดได้รับรางวัลดีเด่น)

นามปากกา

1. เฉลิมศักดิ์ รงคผลิน	เขียนเรื่องสั้น นวนิยาย
2. แค ราชคราม	เขียนสารคดีท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์
3. จี๊ด ท่าพระจันทร์	เขียนเรื่องหรรษา
4. เจตน์ นุชจรินทร์	เขียนคอลัมน์วิจารณ์หนังสือ ประวัตินักเขียน
5. พลัง สยามพล	เขียนบทความ สารคดีการเมือง
6. เดือนฉาย แววมณี	เขียนเรื่องที่ให้ข้อคิด
7. หยก บูรพา	เขียนเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวจีน

การทำงาน

"หยก บูรพา" เขียนหนังสือเป็นอาชีพ เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการนิตยสารฟ้าเมืองไทยรายสัปดาห์ ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์เบญจรมิตร เป็นกรรมการฝึกหัดการพูดแห่งประเทศไทย กรรมการสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย และเคยได้รับเลือกเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ได้รับเชิญไปปาฐกถา อภิปรายอยู่เนือง ๆ

2. ผลงานเรื่องย่อของ หยก บูรพา

2.1 อยู่กับก๋ง

ที่ตลาดห้องแถวในอำเภอแห่งหนึ่ง เป็นที่อยู่ของชาวจีนส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจน จะมีคนไทยเพียง 2-3 ครอบครัวเท่านั้น ก๋งอายุเกือบ 70 ปีเป็นชาวจีนรุ่นแรกที่มาอาศัยอยู่ในอำเภอแห่งนี้ เป็นคนที่มีหลักการและแนวคิดที่ดีในการดำเนินชีวิต จึงเป็นที่รู้จัก และเคารพนับถือแก่บุคคลทั่วไป ก๋งทำงานจักสานซื้อไม้ไผ่จากชาวนาไทย อาศัยอยู่กันสองคนกับหลานชื่อ หยก อายุ 13 ปี เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หยกเป็นเด็กที่ยอมรับสภาพความเป็นจริงที่มีฐานะยากจน รู้จักประหยัด และมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ทำงานบ้านและตั้งใจเรียนหนังสือ ยังช่วยก๋งทำงานจักสานด้วยเมื่อมีเวลา ทุกเช้าหยกจะไปจ่ายตลาดซื้อกับข้าวมาทำอาหารเอง และบางวันป้าสำเนียงเป็นแม่ค้าขายของชำ ก็ได้ฝากหมากไปให้ก๋งด้วย หยกเดินไปเรียนหนังสือด้วยเท้าเปล่า ครูบรรยงค์หนุ่มโสดวัย 40 ปี มีน้ำใจและให้ความเมตตากรุณาต่อหยกและก๋งเสมอ ถึงแม้หยกจะไม่มีพ่อแม่แต่ก็รู้สึกอบอุ่นใจที่ครูบรรยงค์ให้ความรักความเอ็นดู หยกเป็นเด็กเรียนดี เคยได้รับรางวัลจากนายอำเภอนิกร และมีเพื่อนที่สนิทสนม ชื่อ ลำดวน ลูกสาวชาวนา ครั้งหนึ่งหยกเคยทะเลาะชกตีกันกับนายสมเกียรติลูกศึกษาธิการอำเภอถึงขั้นครูนิลพาสมเกียรติไปเย็บแผล แล้วหยกต้องขอโทษด้วยความขมขื่นใจทั้งที่ไม่ผิด นายอำเภอนิกรจะย้ายไปนายอำเภอใหม่จะย้ายเข้ามาคุณนายทองห่อเมียปลัดอำเภอเรืองศักดิ์ ได้จ้างหยกปลูกต้นไม้ หยกดีใจที่มีรายได้พิเศษ แม้เพื่อนจะล้อว่าเป็นขี้ข้าบ้านไอ้ป้อมก็ตาม หยกยังหารายได้พิเศษอื่นๆ อีก เช่น เก็บเศษอลูมิเนียมในกองขยะขาย รับจ้างล้างถ้วยชามในงานงิ้ว หยกเป็นเด็กขยันและทำงานบ้านทุกอย่าง หาญและจำเรียงเป็นหนุ่มสาวไทยที่หนีตามกันมา ได้มาอาศัยอยู่ในห้องแถว ป้าเง็กฮูแกรังเกียจมาก เพราะถือว่าผิดจารีตประเพณี แกเคร่งธรรมเนียม แม้แต่ลูกชาย เฮียเพ้งรักกับนวลสาวขายข้าวแกงหน้าโรงงานวุ้นเส้น แกกีดกันทุกอย่างไม่อยากให้ลูกแต่งงานกับสาวไทย จนเฮียเพ้งต้องไปนอนที่โรงงานวุ้นเส้น และคิดที่จะไปอยู่กรุงเทพฯ แม่จึงยอมให้แต่งงาน เมื่อก๋งอายุถึง 70 ปี ป้าเง็กฮูและเพื่อนบ้านร้านตลาดได้จัดงานครบรอบวันเกิด (แซยิด) ให้ ก๋งซาบซึ้งน้ำใจทุกคน ก๋งรักเมืองไทยจะขอยอมตายที่แผ่นดินไทย

2.2 กตัญญูพิสวาส

ตรอกแคบของย่านคนจีนยากจนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ แป๊ะกิมอายุ 60 ปี เป็นคนเก่าแก่ในตรอกนี้ มีอาชีพหาบมุ้งออกเร่ขาย มักจะนั่งจิบน้ำชาอยู่หน้าห้องเป็นประจำ ต่อมามีชายหนุ่มชื่อ จิว อายุ 30 ปี อยู่สลัมอีกแห่งหนึ่งเป็นแขกมานั่งร่วมสนทนาด้วย รู้จักกันเนื่องจากเคยช่วยเหลือแป๊ะกิมที่ถูกทำร้ายชิงทรัพย์ จิวทำงานโรงงานเหล็กเส้น ผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ของ

รถจักรยานในตำแหน่งหัวหน้าคนงาน เมื่อโรงงานประสบกับการขาดทุน เถ้าแก่ให้จิวออกจากงาน เพื่อให้ลูกเขยรับตำแหน่งแทน ทำให้เชื่อมซึ่งเป็นเพื่อนรักไม่พอใจเกิดการชกต่อยกัน เพราะไอ้เสึง ลูกเขยเถ้าแก่มีนิสัยพาลหาเรื่อง เชื่อมต้องออกจากงานด้วย ช่วงที่กำลังหางานทำ จิวกลายเป็นแขก ประจำห้องของแป๊ะกิม และเกิดความประทับใจครอบครัวที่อยู่ตรงข้ามบ้านแป๊ะกิม เซ็งเป็นแม่บ้าน อายุ 25 ปี อุ้มท้องลูกคนที่ 4 ทำหน้าที่แม่บ้านอย่างสมบูรณ์ ส่วนหมงสามีอายุ 50 ปี มีอาชีพขาย เนื้อหมูที่ตลาด ทั้งสองขยันทำมาหากิน และมีความจงรักภักดีต่อกันมาก ด้วยการเข้าออกตรอกนี้ เป็นประจำ จิวได้รู้จักกับสมศรีในคืนหนึ่ง ซึ่งมีอาชีพเป็นหญิงขายบริการพักอาศัยอยู่ท้ายตรอกนี้ กลุ่มแม่บ้านได้ตั้งข้อรังเกียจมาก แต่จิวก็ประจักษ์ว่าแม้เธอจะขายร่างก็มีจิตใจที่ดีงาม ในคืนหนึ่ง เธอได้ปกป้องเซ็ง ซึ่งถูกนายเกียรติยศลูกคุณหญิงกรองแก้วเจ้าของที่แห่งนี้รังแก จนได้รับบาดเจ็บ อย่างสาหัส ทั้งแป๊ะกิม หมง จิว ต่างก็ซาบซึ้งน้ำใจมาก ระยะหลังหมงสุขภาพไม่ค่อยดีโหมงาน หนัก และที่ตลาดก็ยังถูกรีดไถจากหมู่สิงห์เป็นประจำ เดือนหนึ่งสองสามครั้งก็มี เมื่อหมงไม่ให้ก็ ถูกกลั่นแกล้งว่าโกงตาชั่ง จึงถูกดำเนินคดีตามคำสั่งของคณะปฏิวัติ เซ็งสิ้นหวังที่ครอบครัวประสบ ความเดือดร้อน ทั้งแป๊ะกิม จิว สมศรีได้ให้ความช่วยเหลือ แต่ก็ไม่สามารถทำให้หมงหลุดพ้นจาก คดีได้ ส่วนจิวนั้นได้หลงรักเซ็งอยู่แล้ว จึงช่วยเหลือทุกอย่างเพื่อให้เธอพ้นทุกข์ เมื่อเซ็งคลอดลูก คนที่สี่เป็นชาย หมงก็ถูกเนรเทศไปเมืองจีน ทุกคนสงสารเซ็งมาก เถ้าแก่ให้เชื่อมมาติดต่อจิวไป ทำงานที่โรงงานเหมือนเดิม เพราะไอ้เสึงบริหารงานบกพร่อง แต่จิวก็ขอช่วยเหลือเซ็งก่อน เพื่อ ให้เธอมีรายได้เลี้ยงครอบครัว โดยการเคี่ยวน้ำมันหมูขาย ทั้งแป๊ะกิม จิว ได้ช่วยกันเต็มที่ โดยมี เชื่อมเข้ามาช่วยอีกแรง เมื่อกิจการเคี่ยวน้ำมันดำเนินไปด้วยดี จิวกับเชื่อมก็กลับไปทำงานที่โรงงาน แต่ยังคงมาช่วยงานเหมือนเดิม ต่อมาเซ็งได้รับข่าวจากเมืองจีนว่าหมงเสียชีวิตแล้ว ยิ่งทำให้ทุกคน สงสารเซ็งมากขึ้น แป๊ะกิมเลิกขายมุ้งเป็นคนส่วนหนึ่งในครอบครัวเซ็ง ในคืนหนึ่งจิวได้มานอน บ้านแป๊ะกิม เกิดเหตุเพลิงไหม้ในตรอกนี้ แป๊ะกิมทุกจับในข้อหาเจ้าของห้องต้นเพลิง ต่อมาได้ หลุดพ้นจากคดีเพราะไม่มีความผิด ส่วนนายเกียรติยศนั้นถูกฆ่า และเป็นผู้วางเพลิงไล่ที่เอง จิว ต้องช่วยเหลือครอบครัวเซ็งไปพักที่บ้านตน แล้วขยับขยายเซ้งตึกใหม่ใกล้โรงงาน โดยเถ้าแก่ให้ ความช่วยเหลือ ในที่สุดจิวกับเซ็งก็ได้แต่งงานกันตามที่หัวใจปรารถนา

2.3 น้ำใจแม่

เล่าซิ้มเช่าห้องแถวอยู่ในตลาดอำเภอแห่งหนึ่ง สามีตายตั้งแต่ครั้งเกิดสงครามโลก ครั้งที่สอง ด้วยโรคกระเพาะ แกยังครองตัวเป็นม่ายตลอดมา เลี้ยงลูกสาวคนโต และลูกชายคนเล็ก ด้วยความรักความห่วงใย แม้จะลำบากเพียงใดก็ตาม จึงทำให้ร่างกายผ่ายผอม สุขภาพไม่แข็งแรง ต่อมาเมื่อลูกสาวได้แต่งงานออกเรือนไปด้วยการชักนำของแม่สื่อ ทีแรกก็ยังติดต่อไปมาหาสู่กับแม่ นาน ๆ เข้าก็ยิ่งห่างเหินออกไป เพราะลูกสาวเมื่อมีครอบครัวแล้ว ก็ต้องไปอยู่ปรนนิบัติครอบครัว

สามี เล่าซิ้มจึงอาศัยอยู่กับลูกชายสองคน ลูกชายนั้นประกอบอาชีพหาบน้ำแข็งเร่ขายที่ท่ารถโดยสาร ตอนค่ำทั้งลูกชายและเล่าซิ้มจะเตรียมน้ำหวาน และลอดช่องไว้ ตื่นเช้าเมื่อทานอาหารเสร็จลูกชายจึงออกไปทำงาน สาย ๆ เล่าซิ้มจะนำอาหารไปส่งลูกที่ท่ารถ ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวัน ลูกชายนั้นเป็นห่วงแม่ไม่อยากให้แม่ต้องลำบาก แต่แม่ก็ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ แม่อยากทำงานช่วยแบ่งเบาภาระลูก เล่าซิ้มคะยั้นคะยอถ้าต้องการให้แม่หยุดทำงานให้ลูกชายหาสะใภ้มาให้แม่ แต่ลูกชายก็จนปัญญากับการหาคู่ครอง เพราะตั้งแต่แตกเนื้อหนุ่มมายังไม่มีใครถูกใจเลย เล่าซิ้มจึงต้องทำหน้าที่แม่ด้วยความรักและห่วงใยลูกต่อไป วันหนึ่งเล่าซิ้มตื่นนอนแต่เช้ามืดพร้อมลูกชาย แกรู้สึกปวดเมื่อยอ่อนเพลีย แต่ก็พยายามทำงานไปตามปกติ เมื่อลูกชายออกไปทำงานแล้วก็เก็บเสื้อผ้าไปซักที่ท่าน้ำริมคลอง เกิดเป็นลมหน้ามืด เพื่อนบ้านช่วยพยุงกลับห้องแถว เล่าซิ้มยังคงอดกลั้นกับอาการเพื่อเตรียมอาหารไปส่งลูกชาย เมื่อเปิดประตูออกมาเดินไม่ไหว จึงเรียกอาตี๋เด็กวัยสิบกว่าขวบไปส่งอาหารให้ลูกชาย แล้วเล่าซิ้มก็สิ้นลมหายใจที่ประตูห้องนั้นเอง

2.4 <u>ค้าแบบจีน</u>

นายลิ้มได้อพยพมาจากประเทศจีนกับญาติตั้งแต่อายุ 10 ขวบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยกับบ้านพ่อค้าคนจีนที่มีฐานะร่ำรวย ทำงานเพื่อแลกข้าวและที่ซุกหัวนอน พอแตกเนื้อหนุ่มก็ออกไปประกอบอาชีพด้วยตนเอง อาแป๊ะชายชราผู้เฝ้าประตูเข้าบ้าน ได้แนะนำและอวยพรให้ประสบความสำเร็จกับการขายอาหาร เขาเริ่มทำงานตั้งแต่หาบเร่ ตั้งแผงลอย และหาห้องแถวตั้งร้านค้า ต่อมานายลิ้มได้แต่งงานมีลูก เช่าบ้านไม้สองชั้นอาศัยอยู่ด้วยความพอใจ เขามีความใฝ่ฝันจะตั้งภัตตาคารในอนาคต แต่จะไม่เริ่มต้นประกอบกิจการด้วยการเป็นหนี้ นายลิ้มจึงอดออมสะสมเงินทองให้มีความพร้อมก่อน เขาจึงหันมาประกอบอาชีพขายก๋วยเตี๋ยวเพียงอย่างเดียว โดยใช้รถเข็ญเร่ขาย และตั้งร้านขายที่บ้าน เมื่อรายได้ดีจึงขยายกิจการเพิ่มรถเข็ญขายก๋วยเตี๋ยว 15-20 คัน และจ้างคนงานเพิ่ม ทั้งลูกเมียก็ช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่ เมื่อมีโอกาสนายลิ้มจะเรียนรู้เรื่องการทำอาหารจากผู้อื่นเสมอ และสนทนากับเพื่อนถึงหลักการค้าขายเป็นประจำ ทำให้มีความรู้เรื่องการค้าขายเป็นอย่างดี และเห็นตัวอย่างเพื่อนนายเพ้งพ่อค้าขายส่งที่ประสบความสำเร็จ และเสี่ยหลูผู้ประสบความล้มเหลวจากกิจการรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งเป็นผลจากความสุจริตและทุจริตของคนทั้งสอง เข้าทำนองซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน นายลิ้มยังรู้เรื่องหลักการค้าขายได้ดี ไม่มีใครสายเกินไปที่จะตั้งตัวได้ ไม่ยืมจมูกคนอื่นหายใจ ให้มีความเพียรพยายามสูง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักแบ่งงาน-แบ่งเวลา เก็บต้น-กินกำไร มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนายจ้าง-ลูกจ้าง เจ้าหนี้-ลูกหนี้ คนเรามีปัญญาย่อมหาทรัพย์ได้ จึงทำให้นายลิ้มประสบความสำเร็จในชีวิต

2.5 นักสู้หน้าหยก

เฮงเป็นชายหนุ่มจากต่างจังหวัด เข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ ประกอบอาชีพขับกังที่ร้านค้าส่งพืชไร่ แถวถนนทรงวาดปลายสำเพ็งใกล้ ๆ ท่าน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยา เฮงได้บอกข่าวกับเถ้าแก่ลิ้มคนบ้านเดียวกันว่าจะกลับบ้านไปเยี่ยมญาติ หยกดีใจตั้งหน้าตั้งตารอคอยด้วยความกระวนกระวายใจ หยกเรียกเฮงว่า กู๋เฮง ซึ่งแปลว่า น้าชาย เมื่อกู๋เฮงกลับบ้านได้ซื้อข้าวของฝากคนที่รู้จักมากมาย ตลอดระยะเวลา 4-5 วันที่อยู่บ้านนอก เฮงได้ไปเยี่ยมทุกคนที่รู้จัก เฮียโอวเพื่อนสนิทตั้งร้านค้ากาแฟ ซึ่งเคยตระเวนชกมวยมาด้วยกัน โดยมีจ่าทองคำเป็นครูฝึกที่เด็ดเดี่ยวและให้ความเป็นกันเอง ครูบรรยงค์อีกคนที่เป็นเพื่อนสนิทแม้อาชีพจะแตกต่างกัน แต่ก็รักกันด้วยน้ำใจ ที่เฮงต้องเข้ากรุงเทพฯ ยึดอาชีพขับกังก็เพื่ออนาคต เขาให้คำมั่นสัญญากับเซี่ยมเกียงสาวคนรักว่า จะทำงานเก็บเงินเพื่อกลับบ้านมาสร้างฐานะ กู๋ได้แนะนำตักเตือนและให้กำลังใจเฮงเสมอ เฮงกลับกรุงเทพฯ ครั้งนี้ตั้งใจไว้ว่า ตรุษจีนจะกลับมาเยี่ยมบ้านอีกครั้ง เขาเช่าห้องแถวอยู่ในตรอกถั่วงอกเมื่ออยู่ใกล้ที่ทำงาน มักจะได้งานทำอยู่เสมอ แม้แต่เวลากลางคืน เสมียนร้านค้าก็ไปบอกเสมอว่ามีรถบรรทุกหรือเรือสินค้าเข้ามาแล้ว อาหารการกินนั้นเฮงมักจะนั่งที่ร้านข้าวต้มเฮียปุ๋ยเป็นประจำเพราะคุ้นเคยกันดี ป้าเมี้ยน แม่ค้าขายข้าวราดแกงถ้าไม่เห็นเฮงกับตาจะไม่เชื่อเลยว่าเป็นหนุ่มจับกังเพราะรูปร่างสูงโปร่ง ผิวพรรณหน้าตาดูดีมีสง่าราศี เหมาะที่จะเป็นพระเอกหนังพระเอกลิเกมากว่า แต่เฮงก็ทำงานจับกังด้วยใจรัก ที่ร้านค้าเฮงทำงานอยู่มักประสบปัญหาโจรลักขโมยสินค้าในโกดัง เสมียนได้ปรึกษาและขอร้องเฮงให้ช่วยเหลือ เฮงตัดสินใจสืบหาเบาะแสจนทราบกลุ่มโจรมีเฒ่าป่องไอ้แคล้ว และไอ้ก้อน จึงใช้แผนเข้าไปอยู่ร่วมกลุ่มโจรนี้ด้วย เมื่อถึงคืนวันนัดขโมยสินค้า เฮงได้บอกเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วโจรกลุ่มนี้ก็ถูกจับได้ในที่สุด เถ้าแก่ร้านค้าซาบซึ้งน้ำใจ จึงมอบเงินจำนวนก้อนหนึ่งให้เฮงไปตั้งเนื้อตั้งตัวที่บ้านเกิด ตรุษจีนนี้เฮงก็ได้กลับบ้านไปหาคนรักด้วยความสุขสมหวัง

2.6 เทพธิดาสำเพ็ง

แต้กิมเล้งเป็นเศรษฐีในย่านสำเพ็ง มีลูกสาวสองคน เจ๊กิมเฮียะเป็นลูกสาวคนโต เกิดจากเมียคนแรก ซึ่งเป็นชาวจีนเสียชีวิตแล้ว สุดารัตน์ ข้าวรวงงาม เป็นลูกสาวคนที่สองเกิดจากเมียที่เป็นคนไทย แม่ของสุดารัตน์เป็นผู้หญิงที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อย ทำงานอยู่กับบ้านชอบอ่านหนังสือวรรณคดีก็ได้เสียชีวิตแล้วเช่นกัน แต้กิมเล้งจึงอาศัยอยู่กับลูกสาวสองคน ทำงานเก็บหอมรอมริบมาตั้งแต่เป็นหนุ่ม ๆ จนกระทั่งได้เป็นเศรษฐี แต่ก็ทำตัวเหมือนผ้าขี้ริ้วห่อทอง ไม่ชอบสุงสิงกับเถ้าแก่คนอื่น ๆ มากนัก มีความเชื่อมั่นในตนเอง พูดตรง ๆ เหมือนขวานผ่าซากเปิดร้านค้าเล็ก ๆ ขายทั้งปลีกและส่ง ให้เจ๊กิมเฮียะสาวใหญ่วัย 40 ปี ยังไม่ได้แต่งงาน เป็นผู้ดูแลภายในร้าน ซึ่งเป็นผู้มีวาทศิลป์ดี ปากไว เจรจาคล่อง ส่วนสุดารัตน์ สุภาพเรียบร้อยมีหน้าที่เรียน

หนังสือ ศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ชอบฟังความคิดเห็นป้าเสมอ เพราะป้ามีแง่คิดและหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ป้าเล่าว่า สำเพ็งเป็นถนนสายหนึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2329 สมัยรัชกาลที่ 4 มีการสร้างบำรุงหลายครั้งหลายหน ได้รับเงินช่วยเหลือจากชาวจีนคนละ 4 บาท ทำนองรัชชูปการ เป็นที่อาศัยชาวจีนจับกังหาบเร่-แผงลอย และมีการตั้งร้านรวงขึ้น ผู้คนอยู่หนาแน่น สำเพ็งจึงมีชีวิตตลอดทั้งวัน ทำให้มีสภาพการค้าขายคล่อง เรื่องไฟไหม้กับสำเพ็งจึงเป็นของคู่กันตลอดมา สุดารัตน์เคยชินกับย่านสำเพ็งมาตั้งแต่เกิด ผู้คนตื่นตัวทำงานช่วยเหลือครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก ขนาดเฮียแม้งจบปริญญาโทวิศวะยังยืนขายผ้าหน้าร้าน ป้าดำเนินชีวิตเรียบง่าย ชอบไปเล่นดนตรีกับเพื่อนที่สลัมเสมอมันเป็นความสุขความพอใจในชีวิต และป้าก็ชอบช่วยเหลือและให้คำแนะนำผู้อื่นเสมอที่ได้รับความเดือดร้อน ติดหนี้ ถ้าเห็นว่าเขาเป็นคนดีการเป็นเศรษฐีต้องเริ่มต้นจากการกระทำ รู้ทำเลและหลักการค้าดี ส่งเสริมให้นายฮ้อไปทำการค้าที่ต่างจังหวัด ไม่มีใครประสบความสำเร็จโดยไม่ได้ผ่านความยากลำบากมาก่อน ทุกคนเริ่มต้นจากการเป็นกุลีแบกหาม รู้จักเก็บหอมรอมริบ เรียนรู้วิชาชีพติดตัวทำมาค้าขายเก็บกำไรต่อทุนทุกคนเป็นเจ้าของโอกาส สำคัญอยู่ที่ต้องลงมือกระทำ ป้ายังมีหัวคิดสมัยใหม่ ไม่คลุมถุงชน จะมีลูกสาวหรือลูกชายก็ให้สำคัญเท่าเทียมกัน เดี๋ยวนี้ชายหรือหญิงก็มีสิทธิเท่าเทียมกันแล้วในการดำเนินชีวิต

2.7 พิศวาสมืด

ไอ้แป๊ะม้อเป็นชาวจีน อายุ 50 ปี เปิดร้านข้าวต้มและขายเครื่องดื่มย่านนางเลิ้ง เป็นนักดื่มคอแข็งวางตัวเงียบขรึมกับคนทั่วไป ได้จ้างเด็กสาวมาทำงานอยู่ประจำที่บ้านให้ค่าตอบแทนเงินเป็นก้อนเมื่อผู้ปกครองมารับ และจ้างเด็กจีนที่ยากจนอาศัยอยู่กินอาหารสามมื้อด้วย ไอ้แป๊ะม้อมักจะฉวยโอกาสเสมอกับลูกจ้างสาวที่มาอยู่ด้วย รายแล้วรายเล่าที่ตกเป็นเครื่องมือบำบัดความใคร่จันทร์เด็กสาวชาวอีสานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบโดยไม่มีทางสู้ จนตั้งท้อง ร้านของไอ้แป๊ะม้อเปิดตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงคืน หรือตีหนึ่ง ทุกเช้าจันทร์จะเตรียมอาหารให้เจ๊ผ่องไว้ใส่บาตร เพราะเขาสั่งให้ร้านจัดให้เป็นประจำ เจ๊ผ่องเป็นแม่เล้าเปิดซ่องที่ตรอกเยื้องร้านไอ้แป๊ะม้อ มักจะสั่งอาหารและเครื่องดื่มจากร้านเสมอ เพื่อไปเลี้ยงแขกสำคัญ จันทร์จึงมีโอกาสได้ไปส่งอาหารและรู้สภาพของซ่องดี และรู้จักมักคุ้นชิดผู้เป็นแมงดาคุมซ่อง ดิ๋มและต่อยที่เป็นหญิงบริการ นับวันท้องของจันทร์ก็โตขึ้นเรื่อย ๆ จนเห็นเด่นชัด ถึงแม้จันทร์จะเกลียดไอ้แป๊ะม้อเพียงใดก็ตาม แต่ก็รักลูกที่เกิดในไส้ ไอ้แป๊ะม้อเองก็เคยแนะนำให้จันทร์ทำแท้ง แต่จันทร์ไม่ยอมทำ เมียของไอ้แป๊ะม้อนั้นเป็นชาวจีนที่ข้ามน้ำข้ามทะเลมาด้วยกัน ร่างกายผ่ายผอมเจ็บออด ๆ แอด ๆ นอนซมอยู่ชั้นสาม ส่วนจันทร์หลับนอนอยู่ชั้นสอง ลูก ๆ ของไอ้แป๊ะม้อก็มีครอบครัวหมดแล้ว เมื่อทุกคนทราบว่าจันทร์ตั้งท้องก็ไม่พอใจ หากจันทร์ยังอยู่ต่อไป เมียไอ้แป๊ะม้อจะฆ่าตัวตาย และลูก ๆก็จะขายบ้านนี้ ไอ้แป๊ะม้อแนะนำให้จันทร์กลับบ้านเกิดไปคลอดลูก และจะส่งเงินค่าเลี้ยงดูไปให้ แต่จันทร์

กลับไม่ได้อับอายชาวบ้านเขา จันทร์ตื่นแต่เช้ากว่าใครหนีออกจากบ้านไอ้แป๊ะม้อโดยไม่เอาอะไรติดตัวไปด้วย แล้วเข้าไปขออาศัยอยู่บ้านเจ๊ผ่อง เล่าความจริงให้ทุกคนทราบ ทุกคนเข้าใจและปิดเป็นความลับไม่ให้ไอ้แป๊ะม้อได้ล่วงรู้ ทุกเช้าเจ๊ผ่องจะมารับอาหารที่ร้านไอ้แป๊ะม้อใส่บาตรที่ปากซอย แล้วถามถึงจันทร์ ไอ้แป๊ะม้อจนปัญญาที่จะติดตามจันทร์ เพราะจันทร์ไม่มีเพื่อนไม่มีที่ไป เกรงว่าจันทร์จะฆ่าตัวตาย ถ้าหากพบจันทร์จะพามาอยู่ด้วยกันโดยเช่าบ้านให้อยู่ต่างหาก จันทร์นั้นอยู่ที่บ้านเจ๊ผ่องด้วยความสบายใจ ช่วยทำงานบ้านป้าพริ้ง จนทุกคนรักและให้ความเมตตา ชิดนั้นก็เป็นผู้สนิทสนมกับไอ้แป๊ะม้อมาก ก็ได้มาพูดถึงจันทร์กับไอ้แป๊ะม้อ ไอ้แป๊ะม้อได้ขอความช่วยเหลือให้ชิดติดตามจันทร์ให้ด้วย จะให้รางวัล ทั้งเจ๊ผ่องและชิดนำเรื่องราวมาเล่าให้จันทร์ฟังว่า ไอ้แป๊ะม้อนั้นรักและห่วงใยจันทร์มาก แต่จันทร์ยืนยันด้วยความเด็ดขาด จะไม่ไปอยู่กับไอ้แป๊ะม้ออีกแล้ว ด้วยความสนิทสนมและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ชิดและจันทร์จึงมีความรักต่อกัน จ่าแก้วสามีของเจ๊ผ่องซึ่งติดคุกเป็นเวลานานก็ได้พ้นคดี เจ๊ผ่องจึงได้ปิดซ่อง ไปสร้างหลักฐานทำมาหากินทางภาคเหนือ ส่วนชิดกับจันทร์ก็ไปใช้ชีวิตคู่ทางภาคอีสาน

2.8 <u>บาปสีชมพู</u>

ครอบครัวของนายเอี๋ยวและนางเฮียงประกอบอาชีพจักสานอยู่ต่างจังหวัด มีรายได้พอใช้จ่ายในครอบครัว เสี่ยกิมฮงรับงานจักสานไปขายที่กรุงเทพฯ ได้หลงรักซู่หลินลูกสาวคนเดียวของนายเอี่ยว แต่ซู่หลินรักกับแสนหนุ่มชาวไทย และมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกัน โดยที่ผู้ใหญ่ไม่รู้เรื่อง แล้วแสนก็ไปทหาร นางเฮียงอยากให้ลูกแต่งงานกับเสี่ยกิมฮง พาซู่หลินไปดูดวงชะตาที่สำนักท่านไท้ซัว ดวงชะตาของซู่หลินไม่ดี ถ้าแต่งงานกับชายหนุ่มจะประสบความเดือดร้อน มีวิธีเดียวต้องแต่งงานกับชายรุ่นพ่อจึงจะแก้ดวงชะตานี้ได้ นางเฮียงจึงให้อาฮวยแม่สื่อสืบหาให้ และซู่หลินก็ได้แต่งงานกับเถ้าแก่ซุ่นไช้ เศรษฐีร่ำรวยมีกิจการพัวพันกับเรื่องทุจริต ท้งลูกน้องของเถ้าแก่ซุ่นไช้หลงรักซู่หลิน จึงใช้แผนอันแยบยลวางยา ทำให้เถ้าแก่ซุ่นไช้เสียชีวิต ท้งก็ได้แต่งงานอยู่กินกับซู่หลิน สมุห์บุญยังเพื่อนสนิทของท้งรู้เรื่องมาตลอด ต่อมาท้งถูกตำรวจจับและได้ฆ่าตัวตายที่ห้องขัง สมุห์บุญยังให้ความช่วยเหลือซู่หลินเรื่องผลประโยชน์ที่ท้งทิ้งไว้ให้ เมื่อแสนกลับจากทหารเกณฑ์ ได้ขอซู่หลินแต่งงาน ซู่หลินคิดว่าตัวเองไม่ดีพอกับแสน ด้วยความอาภัพอับโชคเที่ยงคืนจึงได้กระโดดน้ำเพื่อฆ่าตัวตาย โดยทิ้งรองเท้าและผ้าสไบไว้ที่สะพาน ทุกคนจึงคิดว่าซู่หลินตายจากไปแล้ว แต่เฮียฮ้อที่ล่องเรือค้าขายนอนพักใต้สะพาน ได้ช่วยชีวิตซู่หลินไว้ เมื่อซู่หลินต้องการหนีปัญหา จึงได้ล่องเรือไปกับเฮียฮ้อ แสนบวชเมื่อสึกแล้วก็ไปหาของป่าขายแถวเพชรบูรณ์ นาน ๆ มาเยี่ยมแม่ครั้ง ปุ้นคิ้มญาติห่างๆ ของซู่หลินได้มาอาศัยอยู่ในครอบครัวเพื่อรักษาสุขภาพ เมื่อซู่หลินล่องเรือค้าขายไปกับเฮียฮ้อแล้วได้ซาบซึ้งในน้ำใจ จึงอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยปริยาย คืนหนึ่งโจรปล้นเรือเฮียฮ้อถูกฆ่า ซู่หลินหนีตายกลับบ้านเกิด และตำรวจท้องที่คดี

สืบหาตัวซู่หลิน นางเฮียงจึงให้ซู่หลินแต่งงานกับเสี่ยกิมฮงไปอยู่ที่กรุงเทพฯ แม่และพี่ชายของเฮียกิมฮงไม่รู้เห็นเป็นใจจึงไม่ยอมรับซู่หลิน กิมฮงจึงพาซู่หลินไปเช่าบ้านอยู่ ยิ่งทำให้เกิดความบาดหมางมากขึ้น เทศกาลตรุษจีนกิมฮงได้พาซู่หลินมาเยี่ยมบ้าน เมื่อกลับกรุงเทพฯ จึงไปหาพ่อแม่ เกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับแม่และพี่ชายกิมฮงจึงขับรถประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต สมุห์บุญยังให้ทนายสมเจตน์เพื่อนรักให้ความช่วยเหลือซู่หลิน เพราะหลงรักซู่หลินอยู่แล้ว คืนหนึ่งได้มีการกินเลี้ยงกัน ซู่หลินได้ร่วมดื่มด้วย สมุห์บุญยังยับยั้งใจไม่อยู่จึงพาซู่หลินเข้าโรงแรม ซู่หลินเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และไม่ยอมแต่งงานกับสมุห์บุญยังเมื่อกลับมาอยู่บ้าน นายเอี๋ยวเจ็บป่วย ก่อนตายจึงให้ซู่หลินแต่งงานกับปุ้นคิ้ม เพราะเห็นเป็นคนดี ซู่หลินจึงยอมแต่งงาน เพื่อทดแทนบุญคุณทั้งที่ไม่ได้รัก เมื่อแสนกลับมาเยี่ยมบ้านได้มาหาซู่หลิน ปุ้นคิ้มจึ้งรู้ว่าแสนและซู่หลินรักกันมาก ครั้นนายเอี๋ยวเสียชีวิตแล้ว ซู่หลินจึงได้แต่งงานกับแสนไปอยู่ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2.9 รวมเรื่องสั้นชุดมาจากโพ้นทะเล

2.9.1 ศักดิ์ศรีชีวิต

ที่ตลาดห้องแถว นางเซาะเจ็งเป็นหญิงม่ายวัยห้าสิบปี ทำงานรับจ้างสารพัดเพื่อเลี้ยงลูกสามคน ชายหนึ่งหญิงสอง กิมคุงเป็นลูกชายคนโต ทำงานเฝ้าหน้าร้านขายจักรยานและรับซ่อมตลอดทั้งวัน ข้างร้านของกิมคุงอยู่เป็นร้านซ่อมนาฬิกา ว่าง ๆ กิมคุงหาโอกาสเรียนรู้ไปด้วย เมื่อมีความชำนาญจึงได้ไปทำงานที่ร้านซ่อมนาฬิกา เพราะเขามีความฝันวันหนึ่งข้างหน้าจะเปิดร้านขาย และซ่อมนาฬิกาเป็นของตนเอง ครอบครัวจะได้สบาย ต่อมามีหญิงสาวเจ้าเสน่ห์ลูกสาวเถ้าแก่ใหญ่ในท้องถิ่น มาแสดงความสนใจ กิมคุงจึงมีความสนิทสนมมากขึ้น จนเถ้าแก่จะให้แต่งงานและเปิดร้านค้าให้ กิมคุงจึงนำความมาปรึกษาแม่ นางเซาะเจ็งไม่เห็นด้วยที่จะให้ลูกชายแต่งงานกับหญิงสาวผู้มากรักหลายใจ ทรัพย์สมบัติที่ได้มาเป็นกรรมสิทธิ์ก็ไม่ได้สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง กิมคุงจึงเปลี่ยนใจ เพราะการแต่งงานควรเลือกผู้หญิงที่มีคุณสมบัติดีและความร่ำรวยควรเสาะแสวงหาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน

2.9.2 กาฝากห้องแถว

ตลาดห้องแถวมักจะมีคนย้ายเข้าย้ายออกเป็นประจำ ที่อาศัยอยู่ประจำก็จะเป็นคนจีนกลุ่มหนึ่ง มีความรักความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น แม้จะมาจากต่างแซ่ต่างมณฑลก็ตามที พวกที่มาเช่าห้องแถวอยู่ชั่วคราว ส่วนมากจะเป็นคนไทย พวกข้าราชการชั้นผู้น้อย และชาวบ้านที่มารับจ้างตามโรงงานที่เป็นคนจีนก็มีบ้าง เป็นผู้แสวงหาทำเลประกอบการค้าขาย ถ้าได้ผลดีก็อยู่สร้างหลักฐาน จ่าเชื้อเป็นตำรวจชั้นผู้น้อยย้ายมาจากที่อื่น ได้เช่าอาศัยอยู่ในห้องแถวแห่งนี้ เป็นที่เกรงขามและหวาดกลัวสำหรับชาวจีนเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลัวจะมีการตรวจใบต่างด้าว เนื่องจาก

มีผู้ติดค้างค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวอยู่ แต่จ่าเชื้อก็ไม่ได้สนใจ เขาหันมาตั้งบ่อนการพนัน ทำให้มีเสียงรบกวนชาวบ้านร้านตลาดเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในร้านกาแฟ แต่ทุกคนก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะจ่าเชื้อรู้จักเข้าเจ้าเข้านาย ถ้าชาวบ้านเอะอะโวยวายมากขึ้น ก็เท่ากับนำความเดือดร้อนมาสู่ตนภายหลัง จึงได้แต่เงียบและคิดว่าหากเป็นคนดีก็ไม่ควรไปข้องแวะกับการพนัน การพนันเป็นความชั่วเป็นของร้อน มันจะทำลายและเผาไหม้ตัวมันเองไปในที่สุด

2.9.3 <u>ทางออกที่ถูกปิด</u>

นางเซี่ยมเฮียง เป็นคนที่ชอบจู้จี้ขี้บ่นต่อลูกชายมาก ปุ้นฮุยก็เคยโต้เถียงแม่เพราะเห็นว่าพูดไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่เมื่อโต้แย้งไปก็ยิ่งต่อความยาวสาวความยืด เขาจึงได้แต่นิ่งเงียบ แม่บ่นอยู่เสมอว่าลูกทำงานไม่เอาไหน สู้ลูกชาวบ้านไม่ได้เขามีการมีงานทำที่มั่นคง เห็นหน้าปุ้นฮุยทีไร นางเซี่ยมเฮียงเป็นต้องพูดค่อนขอดกระแนะกระแหนทุกครั้ง และนำไปเล่าให้ชาวบ้านฟัง ทำให้ปุ้นฮุยรู้สึกละอายใจต่อชาวบ้านไปด้วย ครั้นทำงานหาเงินมาให้แม่ แม่ก็ซักไซ้ไล่เรียงว่านำเงินมาจากที่ไหน ปุ้นฮุยได้ลงทุนรวมหุ้นกับเพื่อน แม่ก็หาว่าถูกเพื่อนเอารัดเอาเปรียบคดโกง จึงไม่มีใครอยากลงทุนด้วย ปุ้นฮุยจึงเริ่มต้นเรียนรู้งานใหม่ไปเรื่อยๆ ทำให้ได้ผลไม่ดีนัก ทั้งปุ้นฮุยและนางเซี่ยมเฮียงต่างก็ระบายความรู้สึกให้ก๋งฟัง แต่ก๋งก็ไม่ให้คำแนะนำทั้งสอง เพราะทั้งสองรู้สาเหตุแล้ว แต่ไม่รู้จักแก้ไขปัญหา ปุ้นฮุยก็หัวอ่อนไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนนางเซี่ยมเฮียงนั้นก็รักลูกจนเกินไป กลัวลูกทำอะไรไม่ได้ซักอย่าง ฉะนั้นถ้าปุ้นฮุยใจแข็งเมื่อใด และแม่ปล่อยให้เขาดำเนินชีวิตเองแล้ว เมื่อนั้นแหละการดำเนินชีวิตจึงจะประสบความสำเร็จ

2.9.4 <u>ดอกไม้ห้องแถว</u>

เกียวเป็นลูกกำพร้า อยู่กับแม่และหลานในตลาดห้องแถว เมื่อโตเป็นสาวก็เป็นแม่ค้าขายผลไม้ ทำหน้าที่ต่อจากแม่ เกียวเป็นผู้หญิงที่สวยงามมาก ทำงานเลี้ยงครอบครัวด้วยความขยันขันแข็ง ต้องไปรับผลไม้ที่กรุงเทพฯ จึงได้ติดรถบรรทุกของโรงงานวุ้นเส้นเข้ากรุงเทพฯ ตั้งแต่เช้ามืด ครั้งหนึ่งรถบรรทุกเกิดขัดข้องกลางทาง ชงเม้งหนุ่มเจ้าสำราญลูกเถ้าแก่โรงงานวุ้นเส้นขับรถผ่านมาชวนเกียวไปด้วย ความสนิทสนมมีมากขึ้นเกียวจึงเข้ากรุงเทพฯกับชงเม้งทุกครั้ง ในที่สุดก็ตกเป็นเครื่องมือของชงเม้ง และเขาก็ไม่สนใจอีกต่อไป ทำให้เกียวเสียใจมาก ประชดตัวเองโดยการคบชายไม่เลือก แม่ขอร้องให้เกียวกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี เมื่อเห็นแม่ตรอมใจ เกียวจึงได้หนีไปทำงานที่กรุงเทพฯ แล้วฝากเงินกับอาเจ็กให้แม่ทุกเดือน

2.9.5 สุสานสวรรค์

ชายหนุ่มหญิงสาวลูกเศรษฐีมาจากเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ต่างก็เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ได้เข้าไปเรียนในตัวเมืองใหญ่ ตลอดระยะเวลาที่เรียนหนังสืออยู่ หนุ่มสาวคู่นี้รักกันมาก และให้คำมั่นสัญญาว่า จะรักกันชั่วนิจนิรันดร์ หลังจากจบการศึกษาสามเดือนแล้วจะแต่งงานกัน แต่ปรากฏว่าฝ่ายหญิงนั้น พ่อจะให้แต่งงานกับขุนนางอีกเมืองหนึ่ง แม้จะอ้อนวอนบอกความรักความจริงให้พ่อฟัง แต่ไม่ได้ผล เป็นคำประกาศิตของพ่อ หญิงสาวจึงเขียนจดหมายไปบอกชายคนรัก เมื่อทั้งสองพบกันก็แก้ไขอะไรไม่ได้ ชายหนุ่มกลับบ้านตรอมใจจนเสียชีวิต พ่อจึงได้สร้างฮวงจุ้ยติดเขตจังหวัดของหญิงสาว แล้วนำข่าวมาบอกให้ทราบ เมื่อถึงวันแต่งงานมีการส่งตัวเจ้าสาวเข้าหอที่เมืองเจ้าบ่าว หญิงสาวจึงกำหนดเส้นทางการเดินทางต้องผ่านสุสานของชายหนุ่ม แล้วขอแวะพักริมทาง โดยไม่มีใครทราบเงื่อนงำ หญิงสาวเดินหลบเลี่ยงไปยังสุสานชายหนุ่มคนรัก แล้วใช้ปืนโลหะปักอกฆ่าตัวตาย ทุกคนจึงซาบซึ้งความรักที่เขามีต่อกัน เมื่อทำบุญเสร็จจึงนำศพมาบรรจุที่ฮวงจุ้ยคู่กัน

2.9.6 เลือดเนื้อเชื้อไข

เฮียเส็งเป็นชายหนุ่มที่มีความขยัน ทำงานเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีแม่และน้องสาวสองคน เขาทำงานควบคุมเครื่องยนต์โรงงานผลิตเส้นหมี่ นางซิ้วหงบอกลูกเสมอ ถ้าจะหาสะใภ้มาให้แม่ต้องเป็นคนจีน แต่เฮียเส็งกลับไปรักสายบัวแม่ค้าขายขนมหวานหน้าโรงงาน มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกันจนสายบัวตั้งท้อง และเฮียเส็งนำเงินก้อนหนึ่งไปมอบให้แม่ของสายบัว อยู่กินฉันผัวเมียเงียบ ๆ เมื่อสายบัวคลอดลูก ข่าวนั้นแพร่กระจายทำให้นางซิ้วหงรับรู้ และได้ต่อว่าลูกชายที่ไม่หาสะใภ้จีนให้แม่ แต่เพราะหลานนั้นเป็นชาย นางซิ้วหงจึงรักและเอ็นดู ขอมาเลี้ยงเอง สายบัวนั้นก็ไม่ยอมให้เอาไปเลี้ยง เพราะถ้าอยู่ใกล้ชิดแม่และน้องสาวของเฮียเส็งแล้ว โตขึ้นลูกคงเป็นเจ๊กเป็นจีน แต่เมื่อเฮียเส็งบอกเหตุผลว่า ลูกเรามีทั้งเลือดจีนเลือดไทย จะเลี้ยงที่ไหนก็เป็นคนไทยวันยังค่ำ เพราะที่นี่เป็นเมืองไทย สายบัวจึงเข้าใจ

2.10 รวมเรื่องสั้นชุดคิดอย่างก๋ง

2.10.1 บัวบูชา

ในปีหนึ่ง ๆ ก๋งไหว้เจ้าไม่กี่ครั้ง ส่วนมากวันตรุษสารทตามธรรมเนียม ที่ขาดไม่ได้วันแซยิด- วันคล้ายวันเกิด แต่แม่บ้านชาวจีนส่วนใหญ่ จะไปไหว้เจ้าที่ศาลอยู่บ่อย ๆ เพราะไประบายความทุกข์หาที่พึ่งทางใจ บนบานศาลกล่าว แล้วนำเครื่องเซ่นไปไหว้ นายปึงคนเฝ้าศาลเจ้าจะทำหน้าที่เป็นทั้งภารโรง พิธีกร ผู้รักษาผลประโยชน์ของศาล และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ให้ แต่ก่อนที่นายปิงจะมาทำหน้าที่นี้ ใคร ๆ ก็เรียกว่า เถ้าแก่ปิง เป็นคนร่ำรวยแกมีเมียสองคนแต่ไม่มีลูก เมียคนแรกมาจากเมืองจีนด้วยกัน แล้วได้คนรับใช้เป็นเมียน้อย ต่อมาเมียน้อยได้สมคบกับผู้ชายอีกคนฆ่าเมียหลวง ค้นเอาทรัพย์สมบัติเงินทองไปหมด เถ้าแก่ปิงจึงสิ้นเนื้อประดาตัว เสียใจกินเหล้าเมายา ในที่สุดก็ต้องมาพึ่งศาล นายปิงสนิทสนมกับก๋งมาก เพราะเป็นคนเก่าแก่ในท้องถิ่นนี้ มักจะนำดอกบัวแห้งมาให้ก๋งเป็นประจำ ก๋งว่าใช้ต้มดื่มแก้ร้อนในได้

2.10.2 ปรัชญาหาบเร่

ทุกเช้าเฮียโหงวจะคอนหาบเต้าฮวยมาขายที่ตลาดห้องแถว แกส่งเสียงร้อง "ต้าวฮวย" มาแต่ไกล ลูกเล็กเด็กแดงวิ่งแบมือขอเงินพ่อแม่ ผู้ใหญ่ก็ไม่ได้หวงห้าม เพราะกินเต้าฮวยมีประโยชน์ต่อร่างกายเท่ากับกินอาหารประเภทถั่ว แกหาบขายเป็นประจำทุกวันมีรายได้พอเลี้ยงตัว พอสาย ๆ ก็เลิกขาย เพราะเต้าฮวยต้องกินตอนเช้า ๆ ร้อน ๆ ฉะนั้นทั้งวันเฮียโหงวจึงว่างงาน บ่าย ๆ มักจะมานั่งคุยกับก๋งเป็นประจำ ถึงแม้การขายเต้าฮวยจะมีรายได้น้อย แต่เฮียโหงวก็มีความสุข และพอใจกับการขายหาบเร่ ดูเหมือนชีวิตของเฮียโหงวจะไม่มีความทุกข์อะไรเลย แต่ก๋งก็เล่าว่า คนเราทุกคนย่อมมีความทุกข์กันทั้งนั้น อยู่ที่ใครจะเก็บความรู้สึกนั้นได้ การเล่าความทุกข์ให้คนอื่นฟัง ก็เท่ากับอยากให้คนอื่นร่วมรับทุกข์นั้นไปด้วย

2.10.3 เศษอาหาร

ผู้คนที่อาศัยอยู่ในตลาดห้องแถวส่วนใหญ่มีฐานะยากจน หาเช้ากินค่ำ ฉะนั้นการหยิบยืมเงินกันใช้เป็นเรื่องลำบาก จึงต้องทำงานเก็บหอมรอมริบ คนที่เขาร่ำรวยมาได้ทุกวันนี้ก็มาจากการประหยัดอดออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือกินอาหารตามใจปาก คนประหยัดไม่ใช่คนงก หรือคนขี้เหนียว เพราะคนพวกนั้นเป็นคนมักได้ แต่คนที่รู้ประหยัดมีจิตใจหนักแน่น มีเหตุมีผลอดเปรี้ยวไว้กินหวาน ก๋งบอกอาหารการกินก็ควรตักแต่พอกิน กินให้หมด อย่ากินทิ้งกินขว้าง หลายครอบครัวในตลาดห้องแถวเขาเลี้ยงเป็ด ไก่ ห่าน ไว้เก็บเศษอาหาร พอถึงเทศกาลตรุษสารทก็ได้สัตว์เหล่านี้ใช้เป็นเครื่องเซ่น แต่ก๋งเลี้ยงแมว และหมาที่ไม่มีเจ้าของ แมวมันก็มีประโยชน์ในการจับหนู หมามันก็เฝ้าดูแลห้องแถวได้ ดีกว่านำเศษอาหารไปเททิ้งต้องรู้คุณค่าของมัน อย่านำไปทิ้งโดยเปล่าประโยชน์

2.10.4 นักเลงห้องแถว

คนในตลาดห้องแถวเกือบทั้งหมดเป็นคนจีนที่ยากจน ตื่นเช้าแม่บ้านจ่ายตลาดหุงหาอาหาร ปล่อยให้คนแก่ดูแลลูกหลาน เด็ก ๆ รวมกลุ่มวิ่งเล่นกัน บ้างก็รอขนมจากแม่ หรือพี่สาวจากตลาด ส่วนมากก็ได้เงินรอซื้อเต้าฮวยจากเฮียโหงว ตลอดทั้งวันที่ตลาดห้องแถวเหลือแต่

คนแก่กับ เด็ก ๆ ที่อยู่บ้าน ส่วนผู้ที่ยังโสดหรือเป็นพ่อบ้านแม่บ้านออกไปทำงาน เย็นค่ำจึงกลับมาเด็ก ๆ จึงมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งชกต่อยกันเป็นประจำ สร้างความรำคาญให้แก่ผู้ใหญ่ และพลอยมีเรื่องทะเลาะกันไปด้วย เนื่องจากเข้าข้างลูกหลานของตน เด็กชายซาตี๋เป็นนักเลงรุ่นจิ๋วประจำห้องแถวที่ชอบรังแกผู้อื่น ทำให้เตี่ยและแม่อิดหนาระอาใจ เพราะผู้ใหญ่มาฟ้องไม่เว้นแต่ละวัน ก๋งบอกว่าโตขึ้นรู้ความดีแล้วคงเปลี่ยนนิสัยเอง ตอนนี้ก็เปลืองขนมหน่อย ภาษิตโบราณของจีนบอกว่า "มีลูกซนหรือเกเรชอบก่อเรื่องก็ต้องเปลืองขนมไว้แจกลูกของเพื่อนบ้าน" เพราะเด็กที่ถูกรังแกจะได้เลิกร้องไห้ เตี่ยหรือแม่พลอยไม่เอาเรื่องไปด้วย

2.10.5 ขุนนางห้องแถว

ห้องริมสุดของตลาดห้องแถว เป็นห้องของท่านขุนวัยเกือบหกสิบปี เป็นลูกครึ่งจีนปนไทย เตี่ยเป็นคนจีนแม่เป็นคนไทย แต่ชาวตลาดห้องแถวไม่เคยเห็นเตี่ยและแม่ของท่านขุนท่านได้รับบรรดาศักดิ์เป็นท่านขุน เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะมีความรู้ทางการแพทย์ ได้เข้ามาอยู่ในห้องแถวเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ดำเนินชีวิตอย่างสงบเสงี่ยม ไม่ค่อยสุงสิงกับใคร แต่ก็ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน มีบุคลิกที่น่าเกรงขาม เป็นที่เกรงกลัวสำหรับเด็ก ๆ แต่หยกมีความรู้สึกว่าท่านขุนให้ความเมตตา และเอ็นดู และจ้างหยกให้มาทำงานบ้าน หยกจึงมาทำความสะอาดบ้านเช้าเย็น เห็นท่านขุนชอบรับประทานไก่ตุ๋น กระเพาะหมูตุ๋น ที่สั่งมาจากร้านประจำ และรับประทานเฉพาะน้ำ ท่านขุนจึงให้หยกรับประทานต่อ หยกจึงนำมาให้ก๋งรับประทานด้วย ก๋งบอกว่า "กินคนเดียวเถอะหยก เด็กกินของเหลือจากผู้ใหญ่ไม่เป็นไร แต่ก๋งเป็นผู้ใหญ่มากกว่าท่านขุนนะ"

2.10.6 ไอ้ตี๋ประชาบาล

เด็กวัยเดียวกันกับหยกให้ห้องแถว ไม่มีใครเรียนหนังสือไทยที่โรงเรียนประชาบาล มีหยกคนเดียวที่ก๋งสนับสนุนให้เรียนหนังสือ เขาเห็นเป็นเรื่องตลกพูดประชดประชันว่า "จะเป็นคนไทยหรือจะเป็นเจ้าคนนายคน" ก๋งมีความเห็นว่าเรียนให้รู้เพราะเราอยู่เมืองไทย มีความรู้ติดตัวเมื่อโตไปมีโอกาสเลือกงาน ชาวจีนนั้นต้องการให้ลูกเรียนรู้งาน หารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ยิ่งมีความชำนาญงานรายได้ยิ่งดี เมื่อหยกไปเรียนหนังสือชาวตลาดห้องแถวก็เรียกว่าเด็กไทย เมื่ออยู่โรงเรียนครูกับเพื่อนก็เรียกว่า ไอ้ตี๋ แต่หยกก็พอใจที่ได้เรียนหนังสือ เพราะมีเพื่อนทั้งคนไทยคนจีน และแขก และพยายามตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อให้ได้ผลการเรียนดี สมกับที่ก๋งสนับสนุนให้เรียน

2.11 รวมเรื่องสั้นชุดตลาดชีวิต

2.11.1 วันและคืนในฤดูร้อน

กลางวันอากาศในฤดูร้อนอบอ้าว ภายในห้องแถวร้อนผ่าวราวกับอยู่ในเตาอบ เพราะแดดเผาสังกะสี แผ่ความร้อนลงมา จึงพากันออกมาทำงานหน้าห้องแถว ซึ่งอากาศโปร่งโล่งสบายกว่า ฤดูร้อนงานก๋งเพิ่มมากขึ้น เพราะมีผู้สั่งทำพัดไม้ไผ่กันมาก เพื่อนคนจีนถือโอกาสแวะเวียนนั่งคุยกับก๋ง หากสนิทกันมากก๋งจะให้พัดไปใช้ ช่วงฤดูร้อนงานคล่องกว่าทุกฤดูไม่ว่าแบกหามก่อสร้าง หรือแม้แต่ขายน้ำแข็งใส่น้ำหวาน ก็ขายดิบขายดี พ่อบ้านแม่บ้านจึงไม่หนักใจในการหารายได้ ซึ่งต่างจากฤดูอื่นมีงานน้อยมาก ตอนเย็นเด็ก ๆ จับกลุ่มวิ่งเล่นกันสนุกสนาน พ่อบ้านกลับจากทำงานพากันออกมานั่งสูบบุหรี่ตากอากาศ แม่บ้านอุ้มลูกออกมาป้อนข้าว ตอนกลางคืนก็ออกมานั่งชมจันทร์ แล้วอาบน้ำเข้าหลับนอน

2.11.2 ความสุขในบ้าน

กลางวันก๋งต้อนรับแขกที่ลานดินหน้าห้องแถว ซึ่งเป็นสถานที่นั่งจักสาน ส่วนตอนกลางคืนนั้นก๋งใช้สถานที่ข้าง ๆ ตะเกียงลานในห้องแถว การพูดคุยสนทนากับคนอื่น ทำให้เราได้รับรู้ทุกข์-สุขของเขา แล้วดำเนินชีวิตโดยไม่ประมาท พิจารณาเลือกสิ่งที่ควรปฏิบัติ ป้าคิ้มมีเรื่องทะเลาะกับลูกสะใภ้และหลานทุกวัน ก๋งว่าครอบครัวนี้ไม่มีความสุขในบ้าน แต่เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ความสุขในบ้านนั้นต้องมีกินมีใช้พอเพียง รวมทั้งมีความสงบสุขด้วย ส่วนครอบครัวที่สมบูรณ์นั้นประกอบด้วยคน 3 รุ่น คือ เด็ก ผู้ใหญ่ และคนแก่ ทั้งสามรุ่นนี้มีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่

2.11.3 ก๋งเข้ากรุง

ปกติก๋งไม่เคยออกไปไหนไกล ๆ ยิ่งถ้าค้างคืนด้วยแล้วจะปฏิเสธทันที เพราะก๋งห่วงบ้าน และอยู่ติดที่ อีกอย่างคนแก่เดินทางต้องระมัดระวังเรื่องความปลอดภัย ก๋งออกนอกบ้านก็ต่อเมื่อไปไหว้เจ้าที่ศาลเจ้าในเทศกาลตรุษสารท และวันสำคัญ หรือออกไปซื้อไม้ไผ่ตามท้องไร่ท้องนา ฉะนั้นวัน ๆ ก๋งจึงนั่งหลังขดหลังแข็งทำงานจักรสานตลอดวัน บ่ายวันหนึ่งเพื่อนรุ่นน้องของก๋งที่สนิทสนมรักใคร่กันมาก มาจากกรุงเทพฯ เชิญก๋งไปร่วมงานแต่งงานลูกชายคนโตของเขา ก๋งปฏิเสธไม่ได้จะเข้ากรุงเช้าไปเย็นกลับ เดินทางคนเดียว เพราะหยกติดสอบประจำภาค โดยไปกับรถบรรทุกข้าวสารของเฮียกิม มีเพื่อนบ้านหลายรายฝากเงินซื้อของบางอย่างจากกรุงเทพฯ กลางคืนก๋งจึงเตรียมข้าวของไว้รวมทั้ง "อั้งเปา" ที่ช่วยงานคู่บ่าวสาวด้วย ตื่นนอนตีสามหยกเดินไปส่งก๋งขึ้นรถที่โรงสีข้าว พอถึงเวลาตีสี่ก๋งก็นั่งรถจากไป

2.11.4 ระหว่างตำนานกับการค้า

ในตลาดห้องแถวเกือบทั้งหมดเป็นครอบครัวของชาวจีน ประกอบอาชีพต่าง ๆ มากมาย มีความรักใคร่สนิทสนมกันมาก มีเพียงไม่กี่ห้องที่เป็นคนไทยมาพักอาศัยชั่วคราวแล้วย้ายออกไป ห้องท้ายตลาดมีชาวจีนผัวเมียอายุประมาณ 30 ปี และลูกอีกห้าคนย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ผัวชื่อเหลียง ชาวจีนห้องแถวให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะมีเชื้อสายเดียวกัน แต่เมื่อรู้ว่าเขาประกอบอาชีพขายก๋วยเตี๋ยวเนื้อแทบทุกคนพากันเมินหน้าหนี โดยเฉพาะชาวจีนรุ่นเก่าไม่กิน และไม่นำเนื้อวัวเข้าบ้าน ป้าเง็กจูเกลียดชังหาว่าเขานอกรีตนอกรอยไม่มีวันเจริญ เหตุที่ชาวจีนไม่กินเนื้อวัวมีตำนานเล่าว่า ในสมัยโบราณ มีผู้ทรงศีลท่านหนึ่งใกล้จะบรรลุเป็นเซียนผู้ศักดิ์สิทธิ์ เห็นวัวอ้วนที่เล็มหญ้าอยู่ จึงเปรยว่า "วัวอ้วนตัวนี้น่าจะฆ่ากินเนื้อ" เท่านั้นเองศีลสัตย์ที่บำเพ็ญสั่งสมมาก็มลายไป จึงถือว่าวัวเป็นมารผจญเป็นสิ่งชั่วร้าย และมีอีกเรื่องเล่าว่าจีนเป็นเมืองกสิกรรมต้องอาศัยแรงวัวทำนา เนื้อวัวจึงเป็นอาหารต้องห้าม แต่นายเหลียงก็ยังคงประกอบอาชีพขายก๋วยเตี๋ยวเนื้อและมีรายได้ดี จนเขาสามารถเช้งห้องแถวที่ท่ารถโดยสารได้

2.11.5 มลทินชีวิต

เตี่ยกับแม่ของเจ๊หงอพยพมาจากเมืองจีนตั้งแต่เด็ก ๆ เตี่ยเป็นลูกจ้างในร้านขายสุราทำหน้าที่แบกหามสุรา ไปส่งลูกค้าต่าง ๆ ของร้าน แม่ทำมาหากินขายของเบ็ดเตล็ดพอได้กำไรเมื่อมีลูกจึงทำหน้าที่แม่บ้านอย่างเดียว เจ๊หงมีพี่ชายสองคน แต่ทั้งสองไม่สนใจทำงานช่วยครอบครัว เอาแต่เที่ยวเป็นนักเลงโต ทำให้เตี่ยและแม่เอือมระอามาก โชคดีที่เจ๊หงขยันทำมาหากินรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วขยับขยายรับของมาเร่ขาย ตอนเช้าขายผักที่ตลาด กลางวันขายผลไม้ จึงได้รับการสรรเสริญว่าเป็นแบบอย่างที่ดี เนื่องจากเจ๊หงมีความสวยและดีงาม จึงมีหนุ่ม ๆ มาแสดงความรักมากมาย เฮียอั๊งผู้ชนะใจเจ๊หง ทำงานเป็นเสมียนลงบัญชีผลงานของคนงานในโรงงานผลิตเส้นหมี่ ทั้งสองให้คำมั่นสัญญาว่าจะแต่งงานกัน แต่คืนหนึ่งของงานงิ้วประจำปี ผลไม้ขายดีมาก เจ๊หงกลับบ้านถูกกลุ่มชายโฉดข่มขืน ทำให้มีมลทินในชีวิต ชาวบ้านที่เคยชมเชยแปรเปลี่ยนมานินทา เจ๊หงรู้สึกอับอายจะฆ่าตัวตาย แม่ช่วยชีวิตไว้ทัน ด้วยความรักและสงสารลูกเตี่ยจึงย้ายครอบครัวไปอยู่ที่อื่น โดยไม่มีใครรู้ว่าไปอยู่แห่งใด แม้แต่เฮียอั๊งที่ยังคงรักและมั่นคงต่อเจ๊หงก็สุดวิสัยที่จะตามหาได้

2.12 เรื่องสั้นชุดเด็กห้องแถว

2.12.1 เศรษฐศาสตร์ในห้องแถว

วันนี้โรงเรียนหยุด หยกตื่นแต่เช้าเหมือนทุกวัน ไปจ่ายกับข้าวที่ตลาด แล้วนำมาทำอาหาร เมื่อรับประทานเสร็จ ก๋งออกไปนั่งทำงานที่ลานดินหน้าห้องแถว หยกเก็บสำรับกับ

ข้าวปัดกวาดเช็ดถู เก็บที่นอนหมอนมุ้งไปซัก เสร็จแล้วมานั่งทำงานช่วยก๋ง ป้าสมศรีมาบอกหยกให้ช่วยยกถ่าน เก็บและแยกถ่าน หยกดีใจที่จะมีรายได้รีบเปลี่ยนกางเกงไปทำงานอย่างขยันขันแข็ง ป้าสมศรียังมีน้ำใจให้รับประทานอาหารกลางวันด้วย เมื่องานเสร็จให้ถ่านมาใช้หนึ่งถัง หยกอาบน้ำแต่งตัวทำงานช่วยก๋ง แต่ใจจดจ่อมองดูต้นทางเมื่อไหร่ป้าสมศรีจะเอาเงินมาให้ ก๋งผิดสังเกตจึงได้ถาม เมื่อรู้ความจริงจึงบอกหยกว่า ร่างกายและแรงงานของเรามันมีอยู่ในตัวใช้ไปไม่มีการขาดทุน และถ่านที่ได้มาหนึ่งถังถ้าเปลี่ยนเป็นเงินนั่นแหละคือค่าตอบแทน

2.12.2 <u>โพยก๊วน</u>

เสี่ยเคี้ยงเป็นพ่อค้าขายข้าวสาร ตั้งแต่ข้าวสารชนิดดีเลิศปานกลาง ไปจนถึงข้าวปลาย ชาวบ้านมักจะพูดเสมอว่า แกค้าขายไม่สุจริต นำข้าวมาประสมกันแล้วตั้งราคาตามชนิดของข้าว ยังชอบคุยโอ้อวดว่าเข้าเส้นเข้าสายกับข้าราชการอำเภอและตำรวจได้ แต่ชาวบ้านก็จำเป็นต้องซื้อข้าว และพึ่งพาอาศัยแกในการส่งโพยไปเมืองจีน เพราะแกรับจ้างจัดการเรื่องนี้ "โพยก๊วน" เป็นสำนักงานส่งเงินจากเมืองไทยไปเมืองจีนตั้งห้างอยู่ในกรุงเทพฯ ทุกครั้งที่ก๋งได้รับจดหมายใบบอกจากเมืองจีน หน้าตาจะหม่นหมองเพราะต้องหาเงินส่งไปให้เขา และได้รับรู้ความทุกข์ยากลำบากที่ญาติบรรยายมา เฮียกุ่ยซึ่งเป็นครูสอนหนังสือจีนเป็นผู้อ่านให้ฟังและเขียนจดหมายให้ การส่งโพยยังแสดงถึงความกตัญญู เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดซื้อของเซ่นไหว้ในพิธีไหว้วิญญาณบรรพบุรุษซึ่งคนจีนถือมาก

2.12.3 <u>คนพันธุ์</u>

เถ้าแก่จุ้ยอพยพมาจากเมืองจีนตั้งแต่เด็ก ได้เมียคนไทยชื่อปริก สาวลูกทุ่ง ทั้งสองประกอบอาชีพหาบเร่ นำสินค้าเครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ดไปขายยังหมู่บ้านต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนสารพัด นำข้าวของที่แลกเปลี่ยนได้มาขายในตลาดอำเภอ ทำให้มีฐานะดีขึ้นตามลำดับ ปลูกห้องแถวสองชั้นได้ 3 ห้อง เปิดร้านขายของชำ กาแฟ ข้าวแกง มีลูกชายหญิงรวม 9 คน ทุกคนช่วยกันทำมาหากิน แล้วออกเรือนไปทีละคน โช้ยตี๋เป็นลูกชายสุดท้องหัวแก้วหัวแหวน สุขสบายกว่าพี่ ๆ ได้เรียนหนังสือ เปลี่ยนชื่อเป็นนายสันติ เปลี่ยนแซ่เป็นนามสกุลไทย ประสบความสำเร็จได้เป็นปลัดอำเภอ แต่งงานกับแก้วตาสาวเสริมสวย แม่ปริกอยากได้หลานชายมาก แต่ด้วยความรักลูกที่เป็นเจ้านาย จึงปล่อยเลยตามเลย สันติลาพักร้อนไปทำหมันที่กรุงเทพฯ แต่แม่ปริกไม่รู้และตนอยากได้หลานชาย จึงไปบนบานศาลกล่าวทรงเจ้าที่ศาลเจ้าจีนอีกจังหวัดหนึ่ง ได้สู้หรือกระดาษยันต์มา เขาให้เผาละลายน้ำมนต์ดื่มกินก่อนนอนสามคืนก็เสร็จพิธี แม่ปริกดีใจมากนำมาให้ลูกชายปฏิบัติ เมื่อทราบว่าลูกชายทำหมันแล้วจึงร้องไห้ต่อว่าด้วยความเสียใจ

2.12.4 <u>เนื้อนาบาป</u>

ท้งเป็นลูกชายคนเดียว เตี่ยทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ พอเลี้ยงครอบครัว เขาเป็นนักเลงหัวไม้ไม่ช่วยทำมาหากิน ชอบเที่ยวเตร่มั่วสุม อายุครบเกณฑ์ไปเป็นพลทหาร เมื่อปลดประจำการก็หายหน้าไปจากท้องถิ่น กลับบ้านเกิดอีกครั้งพานางฮวยเมียท้องแก่ใกล้คลอดมาด้วย เตี่ยตายจากไปหลายปีแล้ว แม่เก็บเงินไว้ก้อนหนึ่งท้งเปิดร้านขายอาหาร และกาแฟ เขาคดโกงพ่อค้าแม่ค้าที่ส่งของให้ จนไม่มีใครอยากคบค้าสมาคม ทั้งแม่และเมียตำหนิขอให้ทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ท้งกลับใช้วาจาแข็งกร้าวที่ไม่เหมาะสมทำให้แม่และเมียเสียใจมาก เขาก่อเรื่องแล้วเรื่องเล่าด้วยความอัปยศอดสู แม่จึงฆ่าตัวตายหนีความอับอาย ท่ามกลางสายตาที่สังคมรังเกียจเขากลับมั่งคั่ง แล้วย้ายห้องแถวไปเปิดร้านใหม่ที่ท่ารถโดยสาร สมคบกับนักเลงอันธพาล ทั้งขายอาหารและร่วมวงดื่มกินกับพวกนั้นด้วย เมียห้ามว่าทำตัวไม่เหมาะสมเรามีลูกถึง 5 คนแล้ว แต่ท้งไม่เชื่อ คืนหนึ่งร้านถูกปล้นท้งถูกฆ่าตาย นางฮวยหมดที่พึ่งจึงหอบลูกเต้าไปอยู่ที่อื่นโดยไม่มีใครรู้ว่าไปอยู่ที่ใด

2.12.5 <u>กองขยะ</u>

ในห้องแถวแต่ละห้องอากาศทึมทึบอับอู้ ห่างออกไปไม่ไกลนักมีกองขยะพะเนินส่งกลิ่นเหม็น ที่คนกวาดถนนนำมาเททิ้งเช้า เย็น หลังห้องแถวบางห้องยังเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด แต่ชาวห้องแถวก็อยู่กันจนชินเหมือนไม่รู้สึกอะไร หยกหารายได้จากกองขยะแห่งนี้ โดยเก็บเศษขวด กระป๋อง นำมาล้างให้สะอาด เก็บรวม ๆ กันนำไปขาย ไม่ใช่จะมีแต่เด็ก ๆ เท่านั้นที่หารายได้จากกองขยะ คนแก่ที่ไม่มีเรี่ยวแรงในการทำงาน หรือสูบฝิ่นติดงอมแงม ไม่รู้จะไปหารายได้ที่ไหนก็ไปเก็บเศษสิ่งของจากกองขยะขาย ตอนนั้นรัฐบาลมีนโยบายเลี้ยงไก่พันธุ์ฝรั่ง พันธุ์ไข่และพันธุ์เนื้อ สีน้ำตาลกับสีขาว หยกมีเพื่อนที่เป็นลูกข้าราชการ เขาเลี้ยงไก่ บอกว่าต้องการเปลือกหอยมาป่นผสมกับอาหารให้ไก่กิน หยกจึงหาเปลือกหอยที่กองขยะมาล้างเก็บไว้ และยังออกไปหาที่ไกล ๆ พอได้จำนวนมากก็ใส่ตระกร้าไปขายให้เขา แต่เขาพูดว่าพึ่งซื้อหอยป่นสำเร็จรูปมาจากกรุงเทพฯ หยกรู้สึกเสียใจเสียดายโอกาส ยังดีที่เขาให้เหกองไว้ และให้ไข่ไก่มาสิบฟอง ตั้งแต่นั้นมา หยกไม่สนใจเปลือกหอยอีกเลย

2.12.6 <u>เพื่อคนที่ยังอยู่</u>

ผู้เฒ่าฮกอายุ 68 ปี อาศัยอยู่กับลูกสะใภ้และหลานอีกห้าคน ลูกชายไปรับจ้างทำงานอีกจังหวัดหนึ่ง นาน ๆ จะนำเงินมาส่งเสียลูกเมียครั้ง ส่วนลูกสะใภ้ทำงานหาบหามกินค่าแรง เช่น รับจ้างหาบน้ำ หาบข้าว ผู้เฒ่าฮก แกเป็นคนที่น่าสงสารมาก เพราะลูกสะใภ้ปากร้ายรังเกียจ อยู่กินกับเขาอย่างอด ๆ อยาก ๆ แต่ไม่เคยปริปากให้ใครฟัง ชาวบ้านร้านตลาดสงสารแก

มากไม่รู้จะช่วยได้อย่างไร เป็นเรื่องของครอบครัวคนอื่น เหตุที่แกเป็นกาฝากแก่ครอบครัวนั้น เพราะตอนมีกำลังวังชาทำงานเลี้ยงครอบครัวคนเดียว เมียตายจาก ลูกชายไม่ได้ช่วยทำมาหากินมีเงินก็จับจ่ายใช้สอยไม่ได้เก็บไว้ ครั้นแก่ชราร่างกายทรุดโทรม ทำงานไม่ไหว จึงต้องอาศัยอยู่กับลูก แต่สะใภ้ไม่ดีจึงได้รับความทุกข์ใจ หลายคนแนะนำให้ไปอยู่ที่ศาลเจ้าจีน แกไม่ไปไม่อยากให้ลูกมีเรื่องผิดใจกัน ในที่สุดแกก็ผูกคอตายเพื่อคนที่ยังอยู่ จะได้ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระแก่ใคร

2.13. เรื่องสั้นชุดเกิดกลางตลาด

2.13.1 ทาสน้ำเมา

นายเตี๊ยวัยกลางคน เป็นนักดื่มตัวฉกาจ เมาตลอดทั้งวันเหมือนคนไม่มีสติสัมปชัญญะ เมียเขาเป็นแม่ค้าขายผักหาบเร่ รักและเข้าใจเขา ค้าขายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ซื้อเหล้ามาไว้ให้ เขามีลูกสาวสามคน ทำงานเป็นกรรมกรรับจ้าง กิมเส็งเป็นลูกชายคนสุดท้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเด็กเซื่องซึม ไม่ค่อยสุงสิงกับใคร เหตุที่นายเตี๊ยวเมามายเสียคน เพราะตอนหนุ่ม ๆ ทางบ้านมีฐานะร่ำรวย เตี่ยและแม่ให้แต่งงานกับคนที่ร่ำรวยเสมอกัน แต่เขากลับไปรักกับคนจน เตี่ยยื่นคำขาดตัดจากการเป็นลูก นายเตี๊ยวจึงมาอยู่กินกับคนรักพึ่งลำแข้งของตนเอง ต่อมาแม่ตรอมใจตาย ญาติพี่น้องทุกคนหาว่านายเตี๊ยวเป็นต้นเหตุ และเตี่ยไม่ให้คารวะศพแม่ ทำให้เขาเสียใจมาก เมื่อเตี่ยล้มป่วยอีกคนก่อนตายบอกว่าอย่าให้สมบัติมันแม้แต่แดงเดียว ญาติ ๆ และใครก็หาว่าเขาเป็นผู้ทรยศต่อผู้ให้กำเนิด เมื่อไม่มีใครเข้าใจเขาจึงหันหาเหล้าเพื่อดับความกลุ้ม

2.13.2 คู่สม

เถ้าแก่กิมหมงเป็นพ่อค้าข้าว มีโรงสีขนาดใหญ่และยุ้งฉางหลายแห่งใคร ๆ ก็นับหน้าถือตา แม้แต่นายอำเภอ และผู้บังคับกองตำรวจยังต้องเกรงเพราะอำนาจเงิน เขามีลูกสามคนชายสองหญิงหนึ่ง ซาม่วยเป็นลูกสาวคนสุดท้อง เรียนหนังสือที่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ เขารักกันกับเดชาลูกชายคนโตของเสมียนแผนกสรรพากรที่อำเภอ เดชาเป็นเด็กเรียนดีและเล่นกีฬาเก่ง ส่วนซาม่วยเรียนค่อนข้างอ่อน เดชาให้ความช่วยเหลืออธิบายในวิชาต่าง ๆ เมื่อความรักของเขาได้ล่วงรู้ถึงผู้ใหญ่ เตี่ยและแม่ของซาม่วยห้ามเด็ดขาด ไม่ให้คบค้าสมาคม เนื่องจากมีฐานะแตกต่างกัน และให้ซาม่วยออกจากโรงเรียนมาอยู่บ้าน ทำให้สองหนุ่มสาวเสียใจมาก เดชาเลื่อนลอยขณะเรียนหนังสือ มุทะลุในการเล่นกีฬา คืนหนึ่งจึงนำมีดปลายแหลมเล็ดลอดเข้าไปในโรงสีแล้วฆ่าเสี่ยกิมหมงตาย เดชาถูกดำเนินคดีจำคุกตลอดชีวิต ส่วนซาม่วยก็เสียสติสัมปชัญญะ

2.13.3 ชีวิตขมของคีรีบูน

เช้ารุ่งขึ้นของวันหนึ่ง ผู้คนที่ไปจับจ่ายใช้สอยที่ตลาด ต่างมุงดูทารกเพศหญิงที่แม่ใจดำอำมหิตนำมาทอดทิ้ง นายเฮงครูใหญ่ประจำโรงเรียนจีนในท้องถิ่นนี้ สงสารเลยนำมาเลี้ยงเพราะเขาอยากได้ลูก ตั้งแต่แต่งงานกับนางจวงมาเกือบยี่สิบปีไม่มีลูกด้วยกัน ทั้งสองจึงนำมาเลี้ยงด้วยความรักทะนุถนอมดังแก้วตาดวงใจ ตั้งชื่อว่า ชิ้วเอ็ง ใครๆ ในท้องถิ่นก็ชื่นชม แต่ต่อมานางจวงกลับตั้งท้องขึ้น คลอดลูกเป็นเพศชาย ความรักที่มีต่อชิ้วเอ็งก็แปรเปลี่ยน เขาเอาใจใส่ลูกชายที่เกิดจากเลือดเนื้อเชื้อไขแต่เพียงผู้เดียว พูดกระทบกระแทกทุกเมื่อเชื่อวันโดยไม่คิดว่าชิ้วเอ็งจะน้อยเนื้อต่ำใจ คนในท้องถิ่นสงสารว่าชิ้วเอ็งเป็นผู้หญิงที่อาภัพ แต่ยังโชคดีที่นายเฮงให้ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนประชาบาล ชิ้วเอ็งร้องเพลงไพเราะได้รับรางวัลอยู่เสมอ แทนที่นางจวงจะพอใจกลับชิงชังรังเกียจมากขึ้น เมื่องานงิ้วันตรุษจีนประจำปีมาแสดงสิ้นสุดลง นางจวงจึงขายชิ้วเอ็งให้กับคณะงิ้วนั้นไป

2.13.4 วันหนึ่งก่อนเปิดเทอม

วันนี้หยกตื่นสายกว่าทุกวัน ต้องรีบไปจ่ายตลาด กั๋งสั่งให้ซื้อปลาปู่มาต้มด้วย จึงต้องไปให้ทันคนขายจรที่เป็นชาวไร่ชาวนา หาผักปลามาขาย ขากลับพบครูบรรยงค์ที่ร้านกาแฟ ครูบอกว่าใกล้จะเปิดเทอมแล้วอย่าพึ่งซื้อสมุดหนังสือครูมีให้ หยกซาบซึ้งน้ำใจครูบรรยงค์ที่ให้ความรักความเมตตาต่อหยกเสมอมา เมื่อทำอาหารรับประทานเสร็จ กั๋งให้หยกไปตัดเสื้อที่ร้านเฮียไหหลำ เป็นร้านคนจีนที่มีฐานะดีกิจการรุ่งเรือง พวกข้าราชการนิยมเข้าไปตัดกัน ร้านนี้ไม่มีลูกจ้างสมาชิกทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำงาน หลังจากนั้นหยกไปตัดผมกับช่างที่เป็นคนจีนอายุเกือบห้าสิบปีและชอบดูดฝิ่น เขาปิดห้องตัดผมไม่ให้ใครเห็น ถ้าใครจะตัดก็ไปเปิดห้องดูเอง เนื่องจากสมัยนั้นรัฐบาลมีนโยบายสงวนอาชีพ การตัดผมเป็นอาชีพต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว แต่ตำรวจก็เข้าไปใช้บริการเหมือนกันเพราะแกมีฝีมือดี หยกกลับบ้านไปอาบน้ำที่ลำคลอง ชีวิตจึงวนเวียนอยู่กับห้องแถว สายน้ำกับธรรมชาติแต่เขาก็มีความสุขความพอใจ

2.14 เรื่องสั้นชุดคนขายแรง

2.14.1 น้ำนอกขัน

ครอบครัวของนายเป็งหาเช้ากินค่ำ เขามีอาชีพเป็นกรรมกรแบกหามเป็นเพื่อนร่วมห้องแถวกับชาวจีนอีกหลายคน ฉะนั้นใครมีความทุกข์สุขจึงได้รับรู้ร่วมกัน เมียนายเป็งชอบนินทา และมีเรื่องทะเลาะกับชาวบ้านไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อเมียเกิดเรื่องบาดหมางกับใคร เขามักเป็นฝ่ายไปขอโทษคู่กรณีแทนเมียเขา โดยที่เมียเขาไม่รู้ตัว นายเป็งเองเมียก็พูดหาเรื่องทุกวัน แม้จะเจ็บช้ำน้ำใจเพียงใด เขาก็มีความอดทนไม่พูดจา และมีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านอยู่เสมอ

ชาวบ้านชมเชยว่านายเป็งเป็นคนดีแต่ได้เมียไม่ดี ใจคอเขาหนักแน่นเหมือนหิน เมียกลับเหมือนมีดคอยกรีดเชือดเฉือน สายตาคนภายนอกมองครอบครัวนี้ไม่มีความสุขเลย แต่ลูกคกหัวปีท้ายปี ความปากร้ายของเมียนายเป็งทำให้ไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย เช้าวันหนึ่งนายเป็งไปรับจ้างแบกข้าวสารจากเรือเอี้ยมจุ๊นของโรงสีไปส่งลูกค้า กลับบ้านอาบน้ำ เมียยังด่าทอไม่ยั้งปาก เขายื่นเงินให้และบอกเมียว่าเย็นนี้มีรถบรรทุกสินค้าจากกรุงเทพฯ เถ้าแก่ให้ไปแบกของลง วันนั้นเองนายเป็งก็ได้เข้ากรุงเทพฯ ทิ้งเมียให้ร้องไห้ด้วยความเศร้าโศกเสียใจ

2.14.2 <u>เที่ยวตรุษจีน</u>

ตรุษจีนเป็นประเพณีประจำชาติของชาวจีน ทุกคนให้ความสำคัญกับประเพณีนี้มาก ถือเป็นวันปีใหม่ที่ต้องมีการเฉลิมฉลอง เพราะในรอบปีที่ผ่านมาทุกคนลำบากตรากตรำกับการทำงานมาอย่างหนัก จึงต้องหยุดพักงานร่วมประเพณี เด็ก ๆ ดีใจมากปรารถนาให้ถึงวันตรุษจีนเร็ว ๆ จะได้เงินเต๊ะเอีย ได้กินอาหารมากมาย และได้เที่ยวงานอย่างสนุกสนาน ประมาณหนึ่งเดือนก่อนถึงวันตรุษจีน ชาวจีนจะซื้อเป็ดหรือไก่มาเลี้ยงเตรียมไว้ฆ่าเพื่อเซ่นไหว้ในพิธี บางรายก็จะซื้อในวันจ่าย กับพ่อค้าที่ฆ่าสำเร็จแล้ว แม้จะแพงก็ต้องยอม ยังมีสิ่งของอื่น ๆ อีกมากมายที่ใช้ในการเซ่นไหว้ เช่น หมูเห็ดเป็ดไก่ อาหารคาวหวาน ขนม ผลไม้ น้ำชาจีน น้ำอัดลม เหล้าเบียร์ เมื่อเสร็จจากวันไหว้ทำพิธีแล้ว จะเป็นการเที่ยวประมาณ 3 วัน บางท้องที่จัดงานถึง 7 วัน มีการละเล่น หรือจัดงานต่าง ๆ เช่น งานงิ้ว ขายของเด็กเล่น เปิดประมูลสิ่งของต่าง ๆ หน้าศาลเจ้า หรือแม้แต่รำวงก็มีผู้สมองใสนำมาจัด เพื่อความสนุกสนานด้วย เมื่องานสิ้นสุดลง ทุกคนก็ตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากินต่อไป

2.14.3 <u>อาหารห้องแถว</u>

คนจีนนิยมพักอาศัยอยู่ที่ห้องแถว เพราะเป็นชุมทางการค้าขาย ซึ่งต่างจากคนไทยชอบอยู่อย่างอิสระ ปลูกบ้านอยู่โดดเดี่ยวมีลานบ้าน และรั้วเป็นสัดส่วน ห้องแถวที่ชาวจีนอยู่เป็นที่รวมของคนจน ทำงานหาเช้ากินค่ำ พ่อบ้านขยันขันแข็งทำงานรับจ้างหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว แม่บ้านขลุกอยู่แต่กับงานบ้านเท่านั้น การดำเนินชีวิตถูกตีกรอบให้อยู่อย่างประหยัดในเรื่องการกิน การอยู่ การใช้จ่ายต่าง ๆ มีอาหารกินในปริมาณพออิ่มครบสามมื้อ อาหารหลักมีข้าว ข้าวต้ม และกับข้าวอีกสองอย่าง คนจีนกินหมูเป็นอาหารหลัก รองลงมาคือปลาต่าง ๆ ส่วนอาหารที่ไม่แตะต้องเลย เช่น เนื้อวัว กบ ปลาไหล อาหารที่ขาดไม่ได้คือ ผัดผัก เช่น ผัดผักกับหมู ผัดเลือดหมูกับถั่วงอก มีแกงจืดร้อน ๆ รสชาติของอาหารค่อนข้างจืดชืด และมีอาหารประเภทต้มเค็มอีกด้วย เก็บไว้กินได้หลายวัน เช่น ต้มจั๊บฉ่าย ต้มพะโล้ นี่เป็นอาหารที่ชาวห้องแถวนิยมกินกันอยู่

2.14.4 ดอกไม้สีขาว

มีครอบครัวหนึ่งเป็นชาวจีนย้ายมาจากต่างถิ่น เข้ามาทำมาหากินในตลาดห้องแถวอีกฟากหนึ่ง ผัวเมียคู่นี้อยู่กันมาหลายปีแต่ไม่มีลูก ทั้งสองอยากมีลูกมากไปบนบานศาลกล่าวทรงเจ้า เซ่นไหว้ที่ใดก็ไม่สามารถจะมีลูกได้ แต่แล้วอยู่มาวันหนึ่งก็มีซินแซผ่านมาดูดวงชะตาว่านางจะมีลูกสมหวัง แต่นางก็ต้องสูญเสียอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตไป ตลอดระยะเวลาที่นางตั้งท้องทั้งสองอยู่อย่างไม่มีความสุข โศกเศร้าเสียใจกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในวันหนึ่งข้างหน้า เมื่อนางคลอดลูกเป็นหญิง ฝ่ายผัวที่เคยอยากได้ลูกโดยไม่เลือกเพศกลับกลายชิงชังรังเกียจลูกสาวที่เกิดมาและเป็นตัวที่จะทำให้ครอบครัวต้องประสบเคราะห์กรรม ผัวจึงกินเหล้าเมามายทุกวันในที่สุดก็เสียชีวิต อาม่วยได้เจริญวัยเติบโตแข็งแรงขึ้นทุกวันจนอายุสิบขวบ แต่ผู้เป็นแม่กลับเจ็บป่วยร่างกายทรุดโทรม ซินแซ่ได้ผ่านมาดูอีกครั้ง รู้ว่าครอบครัวนี้เป็นไปตามที่ทำนายไว้ และแนะนำให้แม่ลูกคู่นี้นุ่งขาวห่มขาวกินอาหารเจเพื่อสะเดาะเคราะห์ชีวิตจึงจะมีความสุข ตั้งแต่นั้นมาแม่ลูกคู่นี้จึงเป็นดอกไม้สีขาวประจำตลาดห้องแถวแห่งนั้น

2.14.5 งานเลี้ยง

ในรอบปีหนึ่ง ๆ ไม่ว่าชาวไทยหรือชาวจีนจะมีงานเลี้ยงให้เห็นเป็นประจำ ครอบครัวคนจีนจะมีงานที่บ้านน้อยครั้งกว่าครอบครัวคนไทย จนกล่าวติดปากกันว่า "คนไทยมีเรื่องเลี้ยงกันทั้งปี" ที่สำคัญมักจะเลี้ยงกันอย่างครึกครื้นรื่นเริงทุกงาน ส่วนคนจีนจะเลี้ยงแขกแบบเอิกเกริกเพียงไม่กี่ครั้ง นั่นคือ งานแต่งงาน งานวันเกิด (ครบ 5 รอบ, 6 รอบ, 7 รอบ...) และงานศพที่หนีไม่พ้นพิธีกงเต็ก งานกินเลี้ยงของคนจีนมีแบบฉบับเป็นของตนเองเรียกกันว่า "เลี้ยงโต๊ะจีน" เมื่อก่งได้รับเชิญไปงานกินเลี้ยง มักจะพินิจพิจารณาในการไปร่วมงาน หากไปก็มักพิถีพิถันในการแต่งตัว เตรียมเงินใส่ซองสีแดง หรือสีชมพูเพื่อไปช่วยงาน การเลี้ยงแบบโต๊ะจีนนั้นมีลักษณะเฉพาะตายตัว ประกอบด้วย โต๊ะกลมหรือโต๊ะเหลี่ยมขนาดใหญ่ พอที่คน 8-10 คน นั่งล้อมวงกันได้สบาย ก่อนแขกเหรื่อจะทยอยนั่งประจำที่ บนโต๊ะจะต้องวาง ช้อน กระเบื้อง ตะเกียบ กระดาษ หรือผ้าเช็ดมือ พร้อมทั้งน้ำจิ้ม เครื่องปรุงต่าง ๆ เมื่อแขกเหรื่อประจำที่แล้ว ทางโรงครัวจะเริ่มเสิร์ฟเครื่องดื่ม และของขบเคี้ยว เล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อน หลังจากนั้นก็ทยอยลำเลียงอาหารคาวมาให้รับประทานทีละอย่าง จนครบประมาณ 8-10 อย่าง แล้วจึงนำผลไม้หรือขนมหวานมาให้รับประทานครั้งสุดท้าย เสร็จแล้วจึงร่ำลาเจ้าภาพกลับบ้าน

2.15 รวมเรื่องสั้นชุด น้ำใจต่ง

2.15.1 นางบ้า

นายเต็ง และนางซิมสองผัวเมียได้ย้ายครอบครัวมาจากกรุงเทพฯ มาอยู่ที่ตลาดห้องแถวแห่งนี้ เนื่องจากนางซิมอยู่ไม่ถูกกับแม่ผัวและน้อง ๆ เขาจึงตั้งร้านค้าขายส่ง โดยรับสินค้าเข้าร้านจากกรุงเทพฯ เพียงไม่กี่ปีก็มีฐานะร่ำรวย คนทั้งตลาดเรียกว่า "เถ้าแก่เต็ง" หลังจากที่ทั้งสองอยู่กินมาได้สองปีก็มีลูกชาย ชื่อ "ตั้วตี่" เขาปรารถนาที่จะมีลูกเพิ่มขึ้น ไปบนบานศาลกล่าวถือศีลกินเจ เช่นไหว้เจ้าที่ใดก็ไม่สามารถจะมีลูกได้ ตั้วตี่จึงได้รับความรักความอบอุ่นอย่างเต็มที่เรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ครั้นปิดเทอมก็กลับบ้านช่วยพ่อแม่ทำการค้าขาย ต่อมาได้มีเหตุการณ์มากระทบกับครอบครัวนายเต็ง เมื่อลูกค้าประจำคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุตาย ทิ้งหนี้สินไว้มากมาย สุดวิสัยที่เมียสาวัยยี่สิบเศษ ๆ กับลูกสามคนจะแก้ปัญหาได้ นายเต็งยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือครอบครัวนี้และได้นางมาเป็นเมีย แล้วพาเข้ามาอยู่รวมกันในครอบครัวใหญ่ของตน ทำให้นางซิมเจ็บช้ำน้ำใจมาก พลอยมีเรื่องกระทบกระทั่งกันเป็นประจำ เถ้าแก่เต็งกลุ้มใจจึงหันไปเล่นการพนัน ทรัพย์สินเงินทองร่อยหรอหมดไป และมีเรื่องทะเลาะวิวาทในบ่อนการพนันจนต้องเสียชีวิต ทำให้นางซิมเสียสติกลายเป็นคนบ้า ตั้วตี่จึงกลับบ้านทำงานที่โรงงานเพื่อเลี้ยงดูแม่

2.15.2 คืนเศร้า

นายเจียงได้อพยพมาจากประเทศจีนตั้งแต่อายุ 13 ปี อาศัยอยู่กับญาติห่าง ๆ ในกรุงเทพฯ แล้วไปเป็นลูกจ้างขายของหน้าร้าน เก็บสะสมเงินทองส่งโพยไปให้เตี่ยและแม่ทางเมืองจีนเป็นประจำ กว่าจะตั้งเนื้อตั้งตัวได้ก็ใช้เวลานาน เขาแต่งงานเมื่ออายุ 30 ปี แล้วย้ายครอบครัวไปทำมาหากินต่างจังหวัดเปิดร้านค้าขายของชำ ด้วยทุนอันน้อยนิดที่ติดตัวมา เขาจึงขยันขันแข็ง ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ทางบ้านดีขึ้นเป็นลำดับ แต่แล้วนายเจียงต้องประสบปัญหาเมื่อเป็นวัณโรคจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ดีก็เริ่มอัตคัดขัดสน เพราะขาดผู้นำ และสิ้นเปลืองเงินทองไปกับการรักษาโรคที่เรื้อรัง แต่ลูกเมียก็ให้ความรักความอบอุ่น และกำลังใจในการสู้ชีวิต นายเจียงรู้ปัญหาว่าตนนั้นเป็นภาระแก่ครอบครัว ร้านค้าที่เคยส่งสินค้าให้ก็หยุดส่งเพราะติดหนี้ อีกทั้งลูก 7 คนต้องกินต้องใช้ ทำให้เขารู้สึกท้อแท้ ในคืนวันสุดท้ายของงานงิ้วประจำปี เขาจึงตัดสินใจผูกคอตายจากลูกเมียไป

2.15.3 สันดานผู้ร้าย

นายเอี๋ยวอายุ 30 ปี ทำงานเลี้ยงลูกเมียด้วยความขยันขันแข็ง มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เคยกินเหล้าเมายา หรือออกเที่ยวเตร่นอกบ้าน เขาเป็นคนงานประจำร้านขายไม้กระดานและเครื่องก่อสร้างในตลาด กินอาหารสามมื้อที่ร้านนายจ้าง ในที่ทำงานของเขามีพวกคนงาน

อีสานหลายคน พวกนี้มักจะเปลี่ยนงานอยู่เรื่อย ๆ ถือเป็นเรื่องธรรมดา แต่นายจ้างก็ชอบจ้างเพราะเห็นว่ามีร่างกายแข็งแรง และไม่เกี่ยงงอนค่าจ้าง สิ่งเดียวที่นายจ้างหนักใจคือพวกนี้มักจะดื้อรั้น ขาดการยับยั้งชั่งใจ มีรายได้ก็ดื่มเหล้าเที่ยวผู้หญิง จึงเกิดเรื่องตีรันฟันแทงกันอยู่เรื่อย ในที่ทำงานมีคนงานอีสานคนหนึ่งมักจะหาเรื่องกับนายเอี๋ยวเป็นประจำ แต่นายเอี๋ยวก็อดทนอดกลั้นกับการเยาะเย้ยถากถาง วันหนึ่งมีลูกค้าต้องการไม้เพิ่ม ทางร้านจึงให้คนงานทำงานล่วงเวลา คนงานอีสานผู้นั้นได้ยั่วเย้านายเอี๋ยวต่าง ๆนานาอย่างเหยียดหยามหยาบคาย ความเก็บกดของนายเอี๋ยวได้ขาดสะบั้นลง จึงใช้ชะแลงเหล็กฟาดลงที่หัว และใบหน้าโดยไม่ยั้งมือทำให้เสียชีวิต นายเอี๋ยวได้วิ่งหนีหลบซ่อนไป ปล่อยให้ลูกเมียเศร้าโศกเสียใจอยู่ที่บ้าน แต่ก็ได้รับการค้ำจุนช่วยเหลือเรื่องเงินทองจากนายจ้าง สามเดือนหลังจากเกิดเหตุ นายเอี๋ยวกลับบ้านในคืนฝนตก เคาะประตูเรียกลูกเมียเบา ๆ ครั้นเมียเปิดประตูออกมาตำรวจก็วิ่งกรูมาจับนายเอี๋ยวใช้กุญแจล็อกมือไปดำเนินคดี ท่ามกลางเสียงร้องไห้อย่างสุดซึ้งจากเมียของเขา

2.16 รวมเรื่องสั้นชุดชู้

2.16.1 ชู้

เอี้ยมเกี๊ยกเป็นลูกชายคนโตของครอบครัวหนึ่ง ได้รับการศึกษาทั้งหนังสือไทยและหนังสือจีน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาประจำจังหวัดก็เที่ยวพเนจรไปหลายหัวเมือง จนเตี่ยและแม่เอือมระอาที่ลูกมีนิสัยเป็นนักเลง เขากลับมาอยู่บ้านอีกครั้งเมื่ออายุสามสิบปี ยังเที่ยวเตร่และไม่ได้ช่วยทำมาหากินเลย ทุกครั้งที่เขาออกนอกบ้านจะมีจุดมุ่งหมายเสมอในการพบปะผู้คนเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เพื่อปูพื้นฐานอาชีพในอนาคต โดยการรับประมูลงานก่อสร้าง เขาได้แต่งงานกับลูกสาวเถ้าแก่ใหญ่อีกจังหวัดหนึ่งที่ผู้ใหญ่แนะนำให้ เพราะเห็นว่าจะเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทั้งที่เตี่ยและแม่ไม่เต็มใจนัก เมื่อพาเมียมาอยู่ร่วมกับครอบครัวแล้ว เขาจึงทราบความจริงว่าเมียของเขานั้นเป็นเพียงบุตรบุญธรรมเถ้าแก่ใหญ่ ต่อมาก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิมอีกเลย แต่เขาก็รักเมีย และตั้งใจทำมาหากินจนมีฐานะดีขึ้น เอี้ยมเกี๊ยกใช้เล่ห์เหลี่ยมในการประกอบอาชีพ โดยการปลอมวัสดุเลวเข้าในสิ่งก่อสร้าง เมื่อมีการโยกย้ายเปลี่ยนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เจ้านายใหม่ไม่ตรวจรับงาน เพราะเห็นว่าบกพร่องผิดสเป็ค ให้รื้อสร้างใหม่ เขาจึงเข้าตาจนมีหนี้สินติดตัวต้องหนีไปอยู่ที่อื่น และนัดเมียให้ไปหาบางครั้งคราว ต่อมาเมียเขาได้ตั้งท้องชาวบ้านหาว่ามีชู้ เมื่อเอี้ยมเกี๊ยกรวบรวมเงินทองได้จึงกลับมาใช้หนี้สิน และบอกความจริงให้ทุกคนทราบ เขาเริ่มตั้งตัวใหม่ในที่สุดก็มีฐานะดีขึ้นจนได้เป็น "เสี่ยเอี้ยมเกี๊ยก"

2.16.2 แต๊ะเอีย

วันตรุษสารทของชาวจีนจะมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ถือเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัด "วันตรุษจีน" เป็นวันที่สำคัญที่สุดของชาวจีน ถือว่าเป็นวันสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ของจีนนั่นเอง ในวาระนี้กิจการร้านค้าต่าง ๆ พากันหยุดงานประมาณ 3-7 วัน ลูกหลานจะรวมกันทำพิธีเซ่นไหว้สนองบุญคุณบรรพบุรุษ ขอพรคุ้มครองชีวิต และการงานของครอบครัว ชาวจีนมีความผูกพันกับครอบครัวอย่างแน่นแฟ้นประกอบกิจการในรูปของ "กงสี" ผลประโยชน์ต่าง ๆ ยังคงเป็นของตระกูลอยู่ ไม่มีการแบ่งทรัพย์สมบัติ ลูก ๆ ทุกคนช่วยกันทำมาหากิน ในเทศกาลตรุษจีนนอกจากจะเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณแล้ว ยังเป็นเทศกาลแห่งความสนุกสนานรื่นเริงใจ มีการเที่ยวเตร่ แสดงน้ำใจไมตรีต่อกัน ผู้อาวุโสจะต้องแจกเงินทองให้แก่ผู้เยาว์ บรรดาผู้เฒ่าก็จะได้รับเงินจากลูกหลานที่ทำงานแล้ว นายจ้างก็ให้แก่ลูกจ้าง ธรรมเนียมนี้ยังแตกแขนงออกไปอีก บรรดาข้าราชการที่สามารถให้คุณหรือโทษแก่พ่อค้านักธุรกิจก็พลอยได้รับแต๊ะเอียจากคนจีนด้วย

2.16.3 เมียอาถรรพณ์

คนจีนมักถือเรื่องการมีชีวิตคู่เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต เพราะต้องมีลูกเต้าไว้สืบเผ่าพันธุ์ เมื่อถึงวัยควรแก่การแต่งงาน ผู้ใหญ่จึงมีหน้าที่ทำธุระจัดหาให้ แต่คู่ผัวตัวเมียที่เลือกมานั้นอาจจะเป็นคู่สร้างคู่เสริม หรือคู่ถ่วงคู่ทำลาย สุดแต่ว่าบุญหรือกรรมนำมาให้พบกัน การประกอบอาชีพร้านค้ากาแฟมักจะมีอาถรรพณ์เสมอ เมื่อยังเป็นหนุ่มโสดใครประกอบอาชีพนี้จะทำมาค้าขึ้น แต่เมื่อแต่งงานแล้วลูกค้าจะบางตาโหรงเหรงลง เนื่องจากร้านค้าเป็นเสมือนสภากาแฟ ที่ทุกคนในร้านมาดื่มกินเพื่อพูดคุยกันได้สารพัดเรื่องทั้งการบ้านการเมือง การมุ้ง การทำมาหากิน ใครจะนั่งนานเพียงใดก็ได้ และลูกค้าเลือกกินได้ทั้งเงินสดหรือเงินเชื่อ ทำให้ร้านค้ากาแฟมีเสน่ห์ในตัวที่ดึงดูดผู้คนมาพบปะพูดคุยกันอย่างสบายอารมณ์ แต่เมื่อร้านค้าใดมีเมียแล้วการประกอบอาชีพนี้จะเป็นอุปสรรค เพราะผู้หญิงมักจะเข้ามามีบทบาทในหลายเรื่อง จึงทำให้ลูกค้าพูดคุยอะไรกันไม่สะดวกใจนัก ในที่สุดก็ต้องหันเหไปยังร้านค้าอื่น

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายธานีวัฒน์ บุญโต

เกิดวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2506

สถานที่เกิด อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ที่อยู่ปัจจุบัน 129 ถนนวงศาโรจน์ ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2530 - 2536 รับราชการครูโรงเรียนบ้านสังเม็ก สปอ.กันทรลักษ์ สปจ.ศรีสะเกษ

พ.ศ. 2536 - ปัจจุบัน รับราชการครู วิทยาลัยเทคนิคอุทัยธานี

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน วิทยาลัยเทคนิคอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 ประถมศึกษา โรงเรียนกันทรลักษ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ. 2525 มัธยมศึกษา โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ. 2529 ค.บ. วิชาเอกภาษาไทย จากวิทยาลัยครูสุรินทร์

พ.ศ. 2542 กศ.ม. วิชาเอกภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา

บทคัดย่อ

ของ

ธานีวัฒน์ บุญโต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
มีนาคม 2542

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา โดยศึกษาจากนวนิยายและเรื่องสั้นจำนวน 46 เรื่อง ในด้านภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน และจุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา มีการนำเสนอเรื่องครอบครัวและเครือญาติ เน้นความผูกพันของบุคคลในครอบครัว ผู้ใหญ่มีสิทธิและอำนาจในเรื่องการเลือกคู่ครองให้ลูก จึงเป็นการแต่งงานแบบ "คลุมถุงชน" นิยมมีลูกมาก ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว ลักษณะครอบครัวมักเป็นครอบครัวเดี่ยว สถานภาพทางเพศ ผู้ชายเป็นผู้นำ คนในครอบครัวทำงานระบบ "กงสี" และส่งเงินทางโพยก๊วนไปให้ญาติพี่น้องที่อยู่ทางเมืองจีน นับเป็นความผูกพันทางเครือญาติ เรื่องอาหารการกิน นิยมรับประทานเนื้อหมูและผักเป็นอาหารหลัก ส่วนเนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้าม มีค่านิยมการพึ่งตนเอง ความกตัญญูกตเวที มีความเชื่อเรื่องการสร้างฮวงซุ้ย ความเชื่อฟ้าดิน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด การศึกษาไม่นิยมให้เรียนหนังสือ ให้เรียนรู้งานจากการปฏิบัติ ประพฤติตนตามกฎหมาย การบันเทิงและการพักผ่อน ชมการแสดงงิ้วและเล่นดนตรี มีความภาคภูมิใจในภาษาแม่

จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา พบว่า ผู้เขียนมีความประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีนในด้านการสร้างฐานะและครอบครัว การประพฤติปฏิบัติและการวางตัว เพื่อจะให้เป็นแบบอย่างอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวัยต่าง ๆ อีกทั้งให้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนและผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีนได้อย่างเหมาะสม

THE REFLECTION ON OF CHINESE WAY OF LIFE IN YOK BURAPHA'S LITERARY WORKS

AN ABSTRACT

BY

THANEEWAT BOONTO

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Thai

at Srinakharinwirot University

March 1999

This study aims to analyze the reflection on Chinese way of life in Yok Burapha's literary works through investigating 46 short stories and novels and Yok Burapha's writing aim of demonstrating Chinese way of life. This is a descriptive research.

The results reveals that the reflection on Chinese way of life in Yok Burapha's literary works is family and kinship by focusing on individual relationship of family, elders had a right and power of selecting spouse for their son/daughter, so it is called blind marriage. They prefer many children and son is more significantly accepted than daughter. It is a nucleus family. For sex status, it is found that man is a leader of the family. Family members work as family system and send money to China in accordance with relatives' list. So it can be concluded that it is a relationship of kinship. According to food, they prefer eating pork and vegetable while meat is forbidden. They hold the value of self-reliance, and gratitude. They belief in graveyard preparing, heaven and earth, and strictly held their custom and tradition. For education they prefer children learning by performing job rather than sending them to school. They respect law. They relax by attending Chinese opera, going to see movie and music playing and are proud of mother tongue language.

Yok Burapha's writing aim of demonstrating Chinese way of life, it is found that the writer aims to show Chinese way of life concerning family and status establishment, life conduct and performance in order to be a good model for conducting life among any age. Moreover, it also gives idea and principle of life conduct, vetoes some Chinese traditions and builds a good relationship between Chinese and Thai people, including shows how to properly adapt and assimilate mutual-culture among them.